

ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΦΙΛΟΛΟΓΩΝ ΚΟΖΑΝΗΣ

Προτάσεις φιλαναγνωσίας για τον προσφυγικό Ελληνισμό

ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΦΙΛΟΛΟΓΩΝ ΚΟΖΑΝΗΣ

**Προτάσεις φιλαναγνωσίας
για τον προοδευτικό Ελληνισμό**

ΚΟΖΑΝΗ 2022

Τίτλος: Προτάσεις φιλαναγνωσίας για τον προσφυγικό Ελληνισμό

Επιμέλεια: Γιώργος Δελιόπουλος
Ελένη Γερούση
Κυριακή Μαυροφυλλίδου

Ανθολόγηση: Ανδρέας Γαλανός, Βασιλική Γαστεράτου, Ελένη Γερούση,
Γιώργος Δελιόπουλος, Αργυρώ Δημητρέλου, Καλλιόπη Καλποδήμου,
Κυριακή Μαυροφυλλίδου, Θεοδώρα Μουστάκα, Ιωάννης Τσιόπτσιας

Copyright 2022: Σύνδεσμος Φιλολόγων Κοζάνης

ISBN: 978-618-84809-1-9

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις της ελληνικής νομοθεσίας (Ν.2121/1993, όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας.

Ρητά δηλώνεται πως το παρόν βιβλίο δεν διατίθεται για εμπορικούς σκοπούς.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΦΙΛΑΝΑΓΝΩΣΙΑΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΟ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟ

της Κυριακής Μαυροφυλλίδου

Στις αρχές του 20^{ού} αι. οι Νεότουρκοι, από την αναστάτωση του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου, έθεσαν σε εφαρμογή το σχέδιό τους, που προέβλεπε τη μετατροπή της πολυπολιτισμικής και πολυεθνικής οθωμανικής αυτοκρατορίας σε εθνικό κράτος. Γι' αυτό και κύριος στόχος τους ήταν η γενοκτονία των χριστιανικών πληθυσμών της αυτοκρατορίας. Με ένα καλά επεξεργασμένο σχέδιο, βασισμένο σε μηχανισμούς εξόντωσης, έθεσαν σε κίνδυνο τη ζωή και την ταυτότητα όλων των λαών της Μικράς Ασίας, ιδιαίτερα των χριστιανικών εθνοτήτων. Εξισλαμισμοί και όλες οι μορφές βίας τούς υποχρέωναν να εγκαταλείψουν τα σπίτια τους. Παρά τα δεινά που υπέστη ο προσφυγικός ελληνισμός, σημείωσε θαυμαστά και αξιόλογα επιτεύγματα. Ο βίαιος ξεριζωμός από τις πατρογονικές εστίες και η εγκατάσταση των προσφύγων στην Ελλάδα επέδρασαν καταλυτικά σε όλους τους τομείς της ελληνικής πολιτιστικής πραγματικότητας, με σημαντικό αντίκτυπο και στον χώρο της λογοτεχνίας.

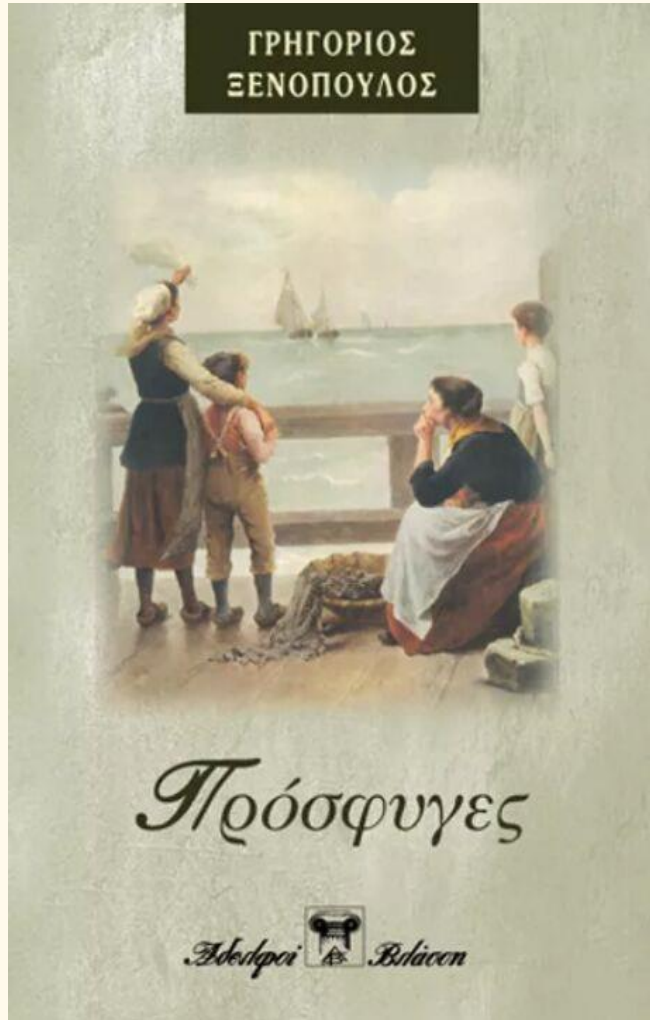
Η λογοτεχνία, όπως και άλλες μορφές τέχνης, καθρέφτισαν εκείνη την εποχή και μετέδωσαν σε άλλες πληθυσμιακές, μη προσφυγικές ομάδες καθώς και στις επόμενες γενιές, το αίσθημα της απώλειας, της νοσταλγίας και της προσφυγιάς που προξένησε η καταστροφή του 1922. Άνοιξαν την αυλαία της υποδειγματικής αποστροφής από τις απάνθρωπες μετακινήσεις αθώων πληθυσμών, οι οποίοι θυσιάστηκαν στον βωμό των συμφερόντων των Μεγάλων Δυνάμεων της τότε εποχής. Η μεγάλη απήχηση της θεματικής της Μικρασιατικής καταστροφής και της ακόλουθης ανταλλαγής των πληθυσμών στη νεοελληνική λογοτεχνία, και όχι μόνο, είναι πρόδηλη από τη μεγάλη διάδοση του εν λόγω ιστορικού θέματος κυρίως στην πεζογραφία, καθώς αποδεδειγμένα η νεοελληνική πεζογραφία έλκεται περισσότερο από τη νεοελληνική ιστορία, ενώ η ποίηση από τη νεοελληνική μυθολογία. Εν κατακλείδι, αποτέλεσε και συνεχίζει να αποτελεί μια πλούσια δεξαμενή θεμάτων και πηγή έμπνευσης πλειάδας συγγραφέων, αλλά και πολλών σημαντικών προσωπικοτήτων όλων των μορφών της τέχνης.

Κατά τη φετινή χρονιά, με αφορμή την τιμήση της μνήμης των 100 χρόνων από τη Μικρασιατική καταστροφή –με την οποία οι περισσότεροι ακαδημαϊκοί ιστορικοί ερευνητές αναφέρονται όχι μόνο στην εκστρατεία στη Μικρά Ασία, αλλά και στη μεγάλη αποχώρηση των προσφύγων από τις αλησμόνητες πατρίδες και στη μετεγκατάστασή τους στην Ελλάδα– ο Σύνδεσμος Φιλολόγων Κοζάνης, στα πλαίσια των ποικίλων δράσεών του για την επέτειο των 100 ετών από το 1922, συντάσσει τον παρόντα κατάλογο με προτάσεις φιλαναγνωσίας για τον προσφυγικό ελληνισμό. Στην πρόσκληση για τη σύνταξη του συγκεκριμένου καταλόγου ανταποκρίθηκαν όχι μόνο εκπαιδευτικοί-μέλη του Συνδέσμου Φιλολόγων Κοζάνης, αλλά και φιλόλογοι από άλλες περιοχές της Ελλάδας. Ο στόχος είναι η δημιουργία ενός ηλεκτρονικού καταλόγου βιβλίων, που αφορούν τον προσφυγικό ελληνισμό (Πόντιοι, Θρακιώτες, Μικρασιάτες) και προορίζονται για δράσεις φιλαναγνωσίας στην εκπαίδευση. Είναι πολύ σημαντικό ο εκπαιδευτικός που οργανώνει δράσεις φιλαναγνωσίας να μπορεί να προστρέξει σε έναν έτοιμο κατάλογο και να επιλέξει βιβλία.

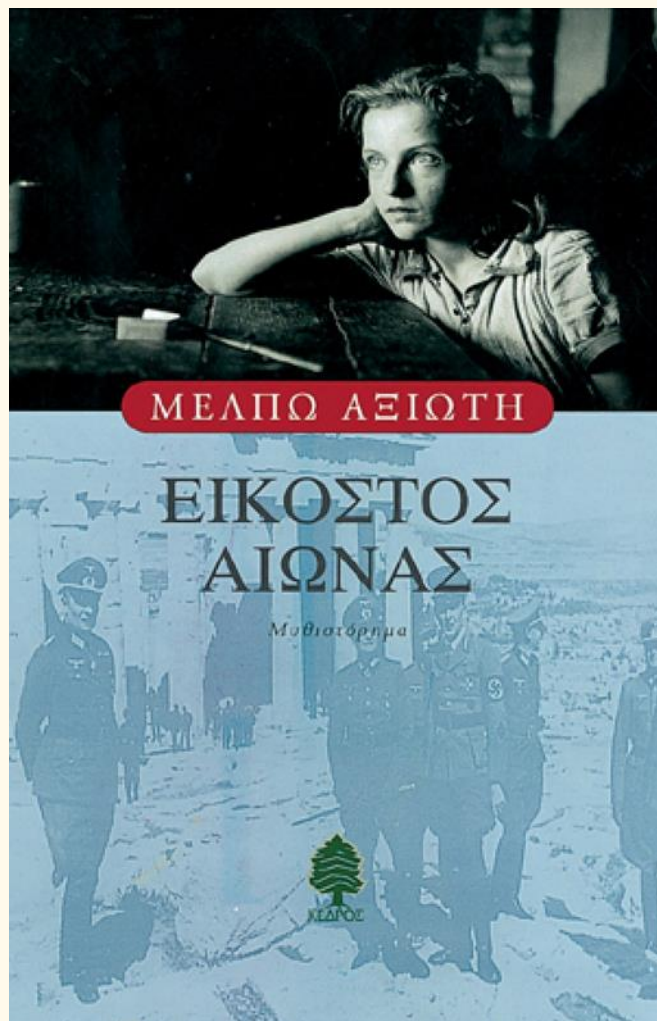
Ο κατάλογος περιλαμβάνει κυρίως λογοτεχνικά βιβλία (για ενήλικες, εφήβους και παιδιά δημοτικού), αλλά και ορισμένα κόμικς ή ιστορικά βιβλία με εκλαϊκευμένο λόγο, με τα εξώφυλλά τους και μια μικρή περίληψη για το περιεχόμενο κάθε βιβλίου. Τα βιβλία του καταλόγου χωρίζονται σε τέσσερις ενότητες, ανάλογα με τη θεματική τους (βιβλία που αναφέρονται γενικά στη Μικρασιατική καταστροφή και τους πρόσφυγες χωρίς συγκεκριμένο τόπο προέλευσης, βιβλία για πρόσφυγες από τη Μικρά Ασία, τον Πόντο, την Ανατολική Θράκη). Στα περισσότερα βιβλία η ιστορία των ηρώων ξεκινάει από τον τόπο καταγωγής τους πριν τη Μικρασιατική καταστροφή, διέρχεται τα τραγικά γεγονότα της καταστροφής και του ξεριζωμού, ενώ συνήθως καταλήγει στη μετεγκατάστασή τους στην Ελλάδα. Στον κατάλογο θα βρείτε βιβλία διαφορετικών λογοτεχνικών γενιών, από συγγραφείς που έζησαν τα γεγονότα της καταστροφής (λ.χ. Διδώ Σωτηρίου, Ηλίας Βενέζης) μέχρι και σύγχρονους συγγραφείς. Σ' αυτό το σημείο πρέπει να ευχαριστήσουμε και τους περισσότερους εκδοτικούς οίκους, οι οποίοι ανταποκρίθηκαν στο κάλεσμα του Συνδέσμου Φιλολόγων Κοζάνης και μας προώθησαν λίστες με σχετικά βιβλία τους.

Αυτός ο μικρός κατάλογος καταδεικνύει ότι η μνήμη των προαναφερθέντων γεγονότων διατηρείται άσβεστη στον χώρο της λογοτεχνίας, κυρίως της πεζογραφίας, και λόγω του επετειακού έτους των 100 χρόνων παρέχεται η δυνατότητα αξιοποίησης της φιλαναγνωσίας στην εκπαίδευση. Η φιλαναγνωσία μοχθεί, προκειμένου τα παιδιά να ζήσουν σ' ένα δημιουργικό, διαφορετικό κατά το δοκούν σχολείο, που θα τους επιτρέψει με γαλαντομία να ανοίξουν τα φτερά τους και να μεσουρανήσουν με την ασφάλεια της γνώσης. Συνεπώς, η επιδίωξη των εκπαιδευτικών, αξιοποιώντας τη φιλαναγνωσία, είναι η ψυχαγωγία από την ανάγνωση λογοτεχνικών βιβλίων, αλλά πρωτίστως η επίτευξη της σύνδεσης των μαθητών με τον χώρο της λογοτεχνίας και των συναφών γνωστικών αντικείμενων του, όπως η γνωριμία τους με τα βιβλία και τους συγγραφείς της εν λόγω ιστορικής περιόδου, προκειμένου να κατακτήσουν βιωματικά τις ιστορικές γνώσεις που πλαισιώνουν τη Μικρασιατική καταστροφή καθώς και τα προγενέστερα αλλά και μεταγενέστερα γεγονότα της. Το ζητούμενο είναι να διατηρηθεί ζωντανή η ατομική αλλά και η συλλογική προσφυγική εμπειρία στη μνήμη και να υλοποιηθεί ο απώτερος στόχος, ότι η μνήμη δεν γκρεμίζεται.

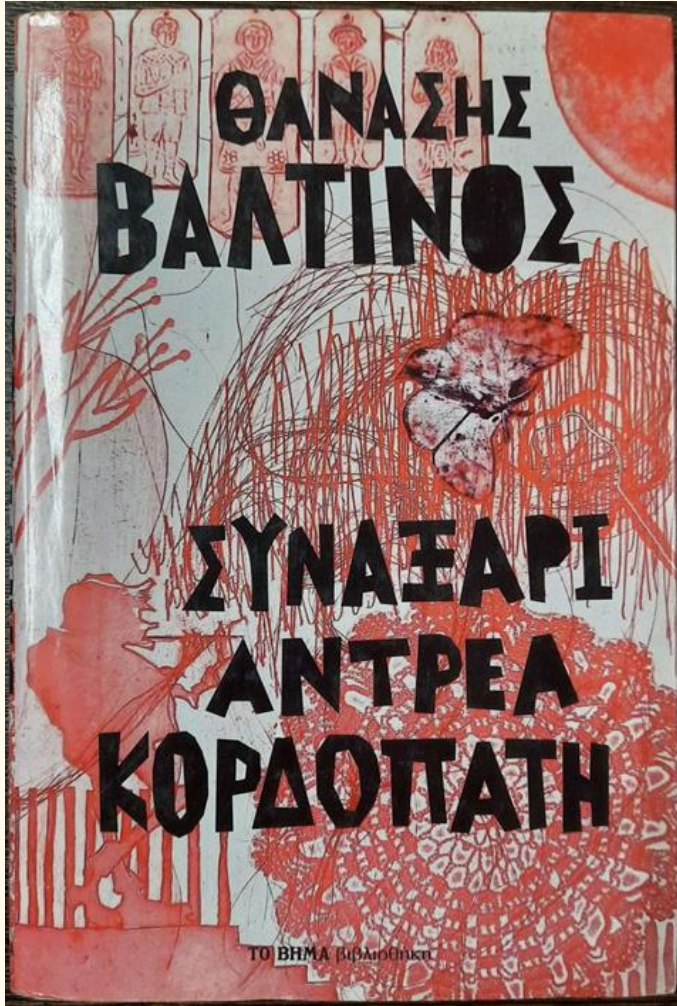
ГИА ТО 1922

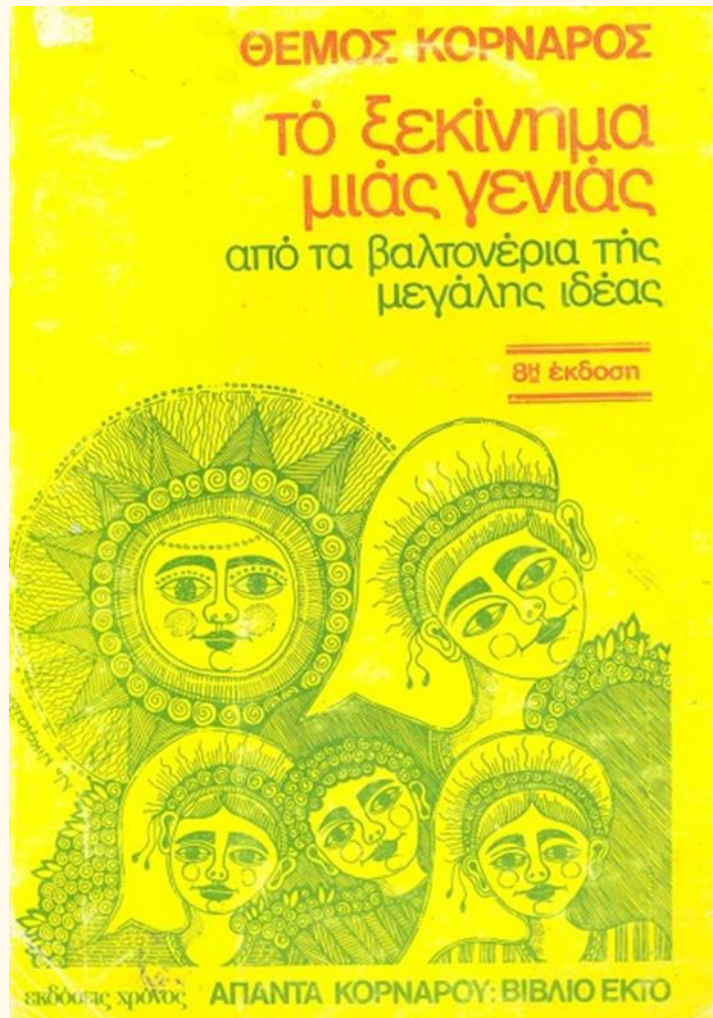
Με φόντο την Αθήνα του '22 και τη Μικρασιατική καταστροφή ο Γρηγόριος Ξενόπουλος συνθέτει το κοινωνικό μυθιστόρημα *Πρόσφυγες* με πρωταγωνιστές μια προσφυγική οικογένεια και μια αθηναϊκή. Καταγράφει τις σχέσεις ανάμεσα στους πρόσφυγες –με μια ζωή χωρισμένη στα δύο– και τους Αθηναίους και αποτυπώνει τη νέα κοινωνική δομή, τις συνθήκες ζωής, τον αγώνα επιβίωσης και τον συναισθηματικό κόσμο των ξεριζωμένων επιβεβαιώνοντας το ρητό «...και η ζωή συνεχίζεται!».

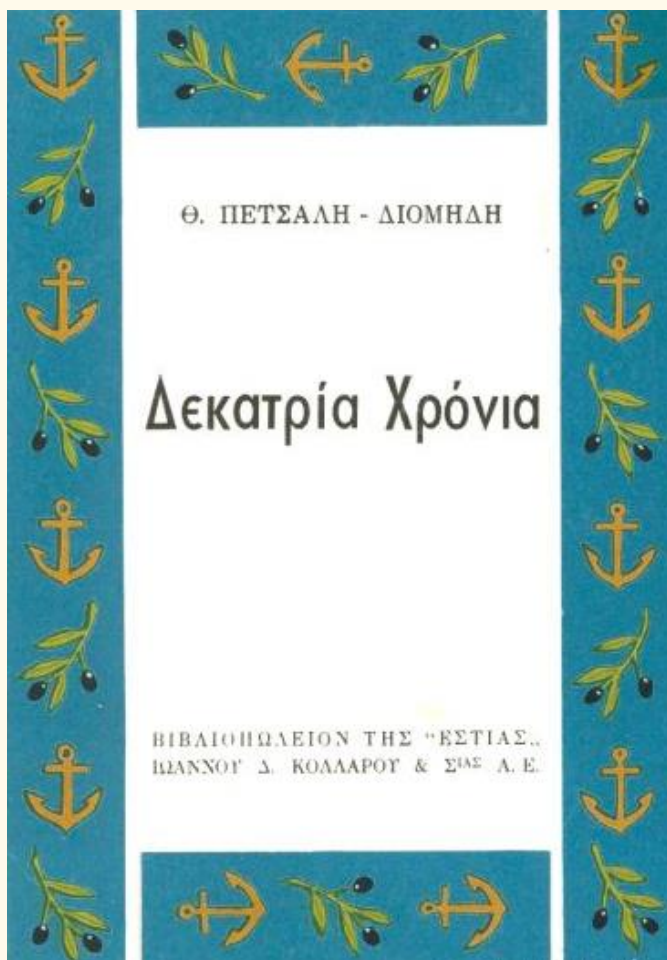
Ο *Εικοστός αιώνας* είναι η πιο αντιπροσωπευτική και άρτια σύνθεση της Αξιώτη. Ιστορικές πληροφορίες, προσωπικές μαρτυρίες και ατομικά βιώματα συνδυάζονται σε μια απόπειρα μυθιστορηματικής αποτύπωσης των εθνικών περιπετειών από το 1916 ως το 1946.

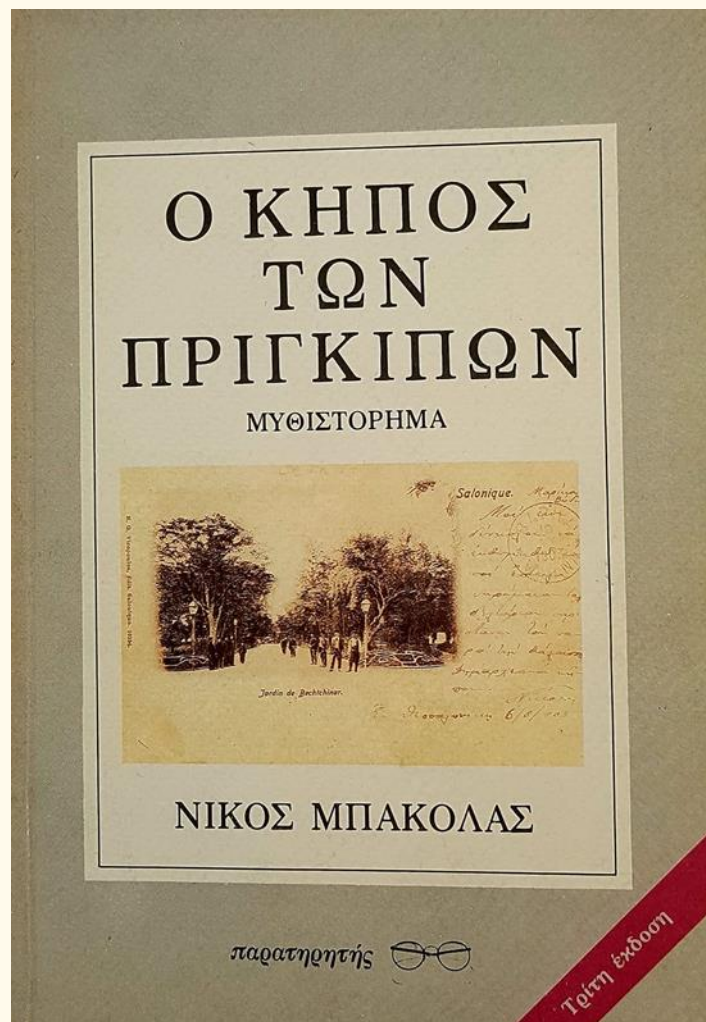
Στο βιβλίο *Συναξάρι* Ανδρέα Κορδοπάτη του Θανάση Βαλτινού, στον δεύτερο τόμο, γίνονται αναφορές στους Βαλκανικούς πολέμους του 1912-13, στον Α΄ Παγκόσμιο πόλεμο, στην εκστρατεία της Κριμαίας καθώς και στη Μικρασιατική καταστροφή. Και ενώ στον πρώτο τόμο του ίδιου έργου παρακολουθούσε κανείς την αποτυχία του ατομικού οράματος, στον δεύτερο γίνεται μάρτυρας στην αποσύνθεση του συλλογικού ονείρου, καθώς αυτή τη φορά η αποτυχία και η πτώση είναι συλλογική, αφορά έναν ολόκληρο λαό. Αφηγητής του είναι ο Αντρέας Κορδοπάτης από τη Δάρα Μαντινείας, πραγματικό πρόσωπο και δείγμα λαϊκής προφορικής αφήγησης, και «μεταγραφεύς» ο Θανάσης Βαλτινός. Ο Κορδοπάτης διηγείται τις προσπάθειες που έκανε για να μεταναστεύσει στις ΗΠΑ και μετά τις εκεί περιπέτειες του.

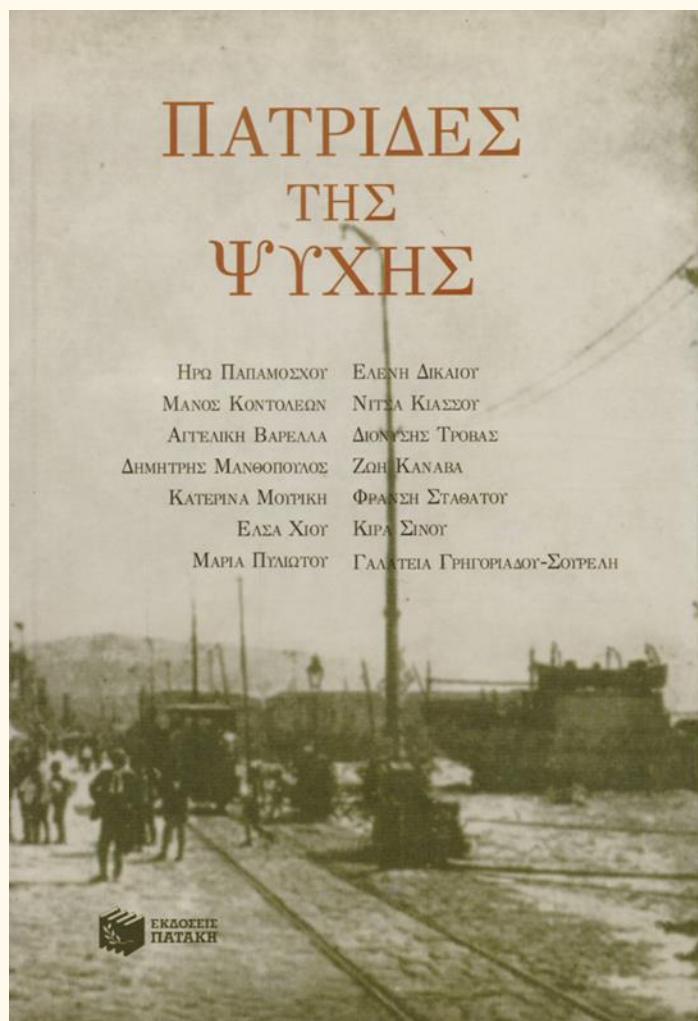
Ο Θέμος Κορνάρος στο μυθιστόρημά του εστιάζει στη μετοίκηση των προσφύγων και στην αποτύπωση της ριζωματικής εμπειρίας τους στη νέα γη, που είναι οι αγροτικές περιοχές της Θεσσαλίας και της Μακεδονίας, αναδεικνύοντας ταυτόχρονα και τις κύριες αιτίες αντιπαλότητας γηγενών και προσφύγων: «Εμείς δεν έχουμε να φάμε, δε χωράμε στην ψωροκώστaina, κι ορίστε κι ενάμιση εκατομμύριο τουρκόσποροι να σου παρασταίνουνε τους ρωμηούς και να γυρεύουνε μερτικό από τη γη μας».

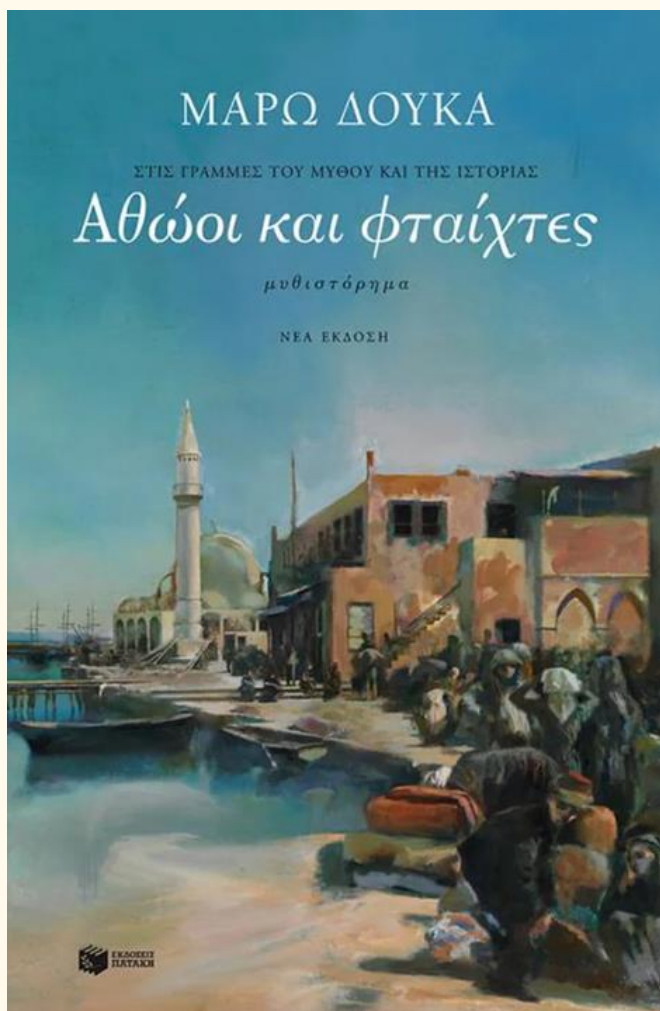
«Μετά τον Λευκό Πύργο αραδιάζονται οι “καλές συνοικίες”, που δεν τις πείραξε η φωτιά, με τα αρχοντικά σπίτια δίπλα στη θάλασσα και με τους κήπους στη γραμμή ως το Καραμπουρνάκι. Καταμεσής στον κόλπο είναι αραγμένο ένα πολεμικό με την ελληνική σημαία. Από την άλλη μεριά, πέρα-πέρα, μακριά στα δεξιά, μας λένε ότι είναι οι εκβολές του Αξιού, από κει που φυσάει ο βαρδάρης...». Η κάθε γενεά έχει τα δικά της μυθικά χρόνια – δε λέω: τον δικό της μύθο. Εκτός από τα κοινά πανανθρώπινα και τα κοινά εθνικά μυθικά χρόνια (που τα γράφουν οι αιώνες), εκτός από την καθαρά οικουμενική αυτή κληρονομιά, η κάθε γενεά κρατάει τον θησαυρό των νεανικών της χρόνων, των πρώτων της χρόνων. Γιατί ο άνθρωπος, ο κάθε άνθρωπος, αρχίζει να ονειρεύεται, προτού αρχίσει να σκεφθεί. Στη γενεά μου έλαχε η μοίρα –καλή ή κακή– να συμπέσουν κατά τρόπο συγκλονιστικό τα μυθικά της χρόνια με μια παγκόσμια ιστορική καμπή, που θα περάσει κάποτε στον μύθο, αφού ξεπεράσει την ιστορία. Οι παρακάτω σελίδες είναι μια συγκεκριμενοποίηση –άκομψη λέξη, αλλά πως σμίγει το συγκεκριμένο με την ποίηση! χωρίς λογοπαικτική διάθεση– είναι μια κάποια σάρκωση των μυθικών χρόνων της γενεάς μου.

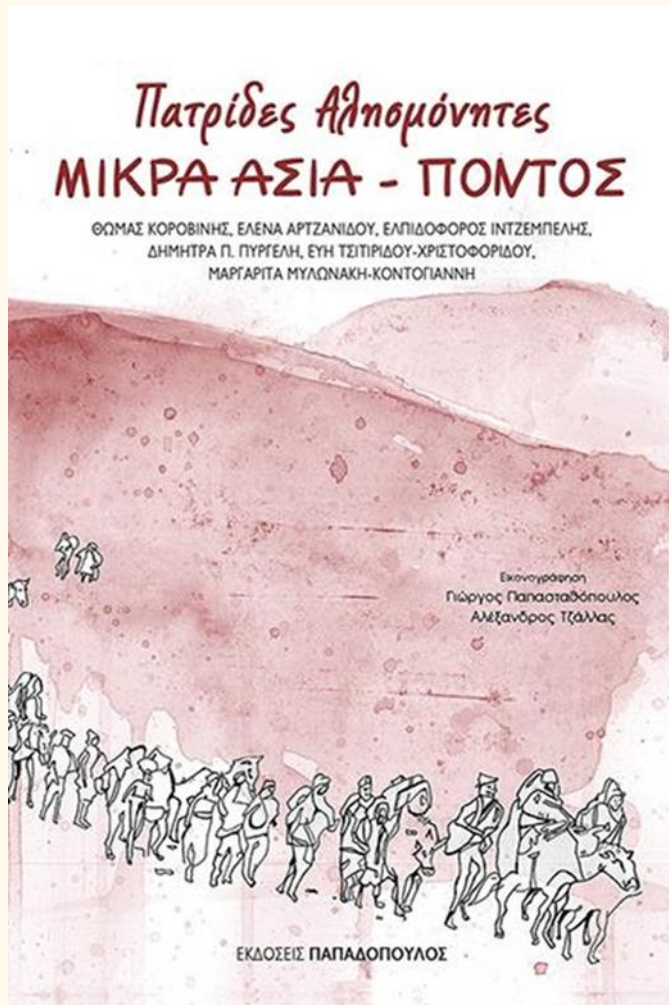
Τον μύθο των Ατρείδων, όπως μας κληροδοτήθηκε από τις αρχαίες τραγωδίες, κυρίως, αλλά και από το ομηρικό έπος, έχει για βάση το μυθιστόρημα *Ο κήπος των πριγκίπων* του Νίκου Μπακόλα, που πρωτοκυκλοφόρησε το 1966. Ο μύθος, όμως, αυτός μεταφυτεύεται στον αιώνα μας και συγκεκριμένα στα χρόνια πριν και αμέσως μετά την Μικρασιατική καταστροφή. Στοχεύοντας στην αξιοποίηση του στοιχείου της διαχρονικότητας της σύγκρουσης Αγαμέμνονα – Κλυταιμνήστρας (αρσενικού – θηλυκού) μέσα και έξω από την οικογένεια, ο συγγραφέας διερευνά και παρουσιάζει το πυκνό δίκτυ των ενδο-οικογενειακών σχέσεων και αντιθέσεων, καθώς και των εξω-οικογενειακών ερωτικών δεσμών που οδηγούν σε αιματηρές καταλήξεις.

Η Σμύρνη, ο Πόντος, οι ελληνικές πατρίδες της Ανατολής, καθώς μακραίνει ο καιρός από τον μεγάλο ξεριζωμό, καθώς όλο και λιγοστεύουν οι παππούδες που απόμειναν ν' αναπολούν και να δακρύζουν ακόμα, περνάνε πια στην ιστορία, έτσι όπως είναι ο νόμος του χρόνου και της ζωής. Ζωντανεύουν ξανά με τον μόνο τρόπο που υπάρχει, την τέχνη, μέσα από μια σειρά διηγημάτων που γράφηκαν από μέλη και φίλους της Γυναικείας Λογοτεχνικής Συντροφιάς, όπως οι: Η. Παπαμόσχου, Ε. Δικαίου, Μ. Κοντολέων, Ν. Κιάσσου, Α. Βαρελλά, Δ. Τροβά, Δ. Μανθόπουλου, Ζ. Κανάβα, Κ. Μουρίκη, Φ. Σταθάτου, Ε. Χίου, Κ. Σίνου, Μ. Πυλιώτου, Γ. Γρηγοριάδου-Σουρέλη.

Ο τόπος, όπου εκτυλίσσεται το μεγαλύτερο μέρος των γεγονότων της αφήγησης του βιβλίου *Αθώοι και φταίχτες*, είναι η Κρήτη και ειδικότερα τα Χανιά. Όσον αφορά την υπόθεση του συγκεκριμένου μυθιστορήματος, τον Ιανουάριο του 2002 ο Αρίφ Καούρ, μεσήλικας, απόγονος Κρητών μουσουλμάνων, γεννημένος στην Ιστανμπούλ, κάτοικος Λονδίνου, έρχεται στην πόλη που η οικογένειά του εγκατέλειψε το 1916. Ο Αρίφ ως δημοσιογράφος του BBC κάνει μια έρευνα για τα μουσουλμανικά μνημεία της πόλης, έχοντας ως συνοδοιπόρο το ημερολόγιο του παππού του συμπληρωμένο και σχολιασμένο από τον πατέρα του. Έτσι, ξεκινάει μια περιπλάνηση στα Χανιά του σήμερα, όπου ο ήρωας εντοπίζοντας και καταγράφοντας τα εναπομείναντα μουσουλμανικά μνημεία, προσπαθεί να ανασυνθέσει το παρελθόν της πόλης και της οικογένειάς του. Το παρελθόν της οικογένειας και της πόλης αλλά και ολόκληρου του νησιού ζωντανεύει μέσα από το διπλό ημερολόγιο που του εμπιστεύτηκαν ο παππούς του, Χουσεΐν Καουρζαντέ και ο πατέρας του, Ομέρ Καούρης.

Το βιβλίο περιστρέφεται γύρω από τα ιστορικά γεγονότα της Μικρασιατικής καταστροφής, τον ξεριζωμό των Ελλήνων των μικρασιατικών παραλίων και του Πόντου, αλλά και τον ερχομό των προσφύγων στη μητέρα πατρίδα. Τα έξι διηγήματα-αφηγήσεις της συλλογής εξιστορούν νοσταλγικά τη μοίρα ενός προσφυγόπουλου, του Λεβάντε, που, φεύγοντας από τη Σμύρνη, έφτιαξε «ένα άρωμα λεβάντας που όμοιο στον κόσμο δεν υπάρχει» (Κοροβίνης), τις εξομολογήσεις της γιαγιάς Μαρίκας από την Ορντού, στην εγγονή της, Ελένη (Αρτζανίδου), την περιπέτεια του Έρικ, που παρακινημένος από τη θετή του μητέρα, Μαρία, πηγαίνει στη Σμύρνη, στο πατρικό των παππούδων, για να βρει κάποια οικογενειακά κειμήλια και έναν σταυρό (Ιντζέμπελης), την ιστορία ενός δασκάλου, του Γαβριήλ Κούρκουλα, που «αλφάδιασε» το μέλλον των προσφύγων με καλέμι και μυστρί (Πυργελή), ένα συμβολικό παραμύθι με τη Χρύσα, τη γυναίκα του Ανέστη, και τον δράκο του ξεριζωμού (Τσιτιρίδου-Χριστοφορίδου) κι ένα σύντομο αφήγημα για την ταλαιπωρία και την αμηχανία των προσφύγων, φτάνοντας στη μητέρα-πατρίδα (Μυλωνάκη-Κοντογιάννη).

Μικρασίας γραφές

52+1

συγγραφείς γράφουν για τη Μικρασία

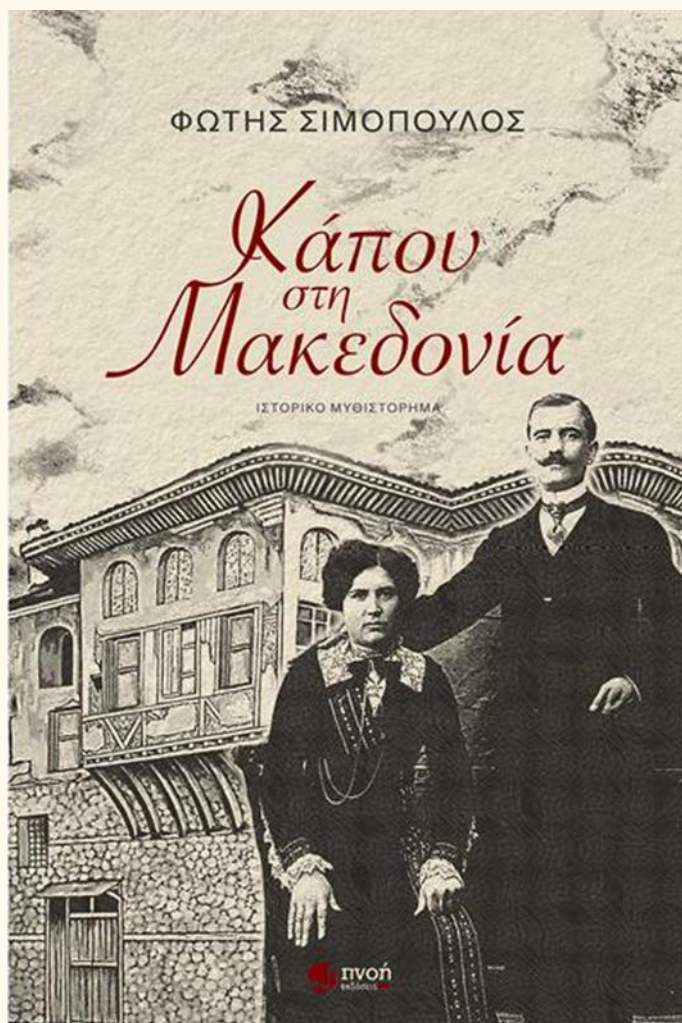

εκδόσεις παρέμβαση

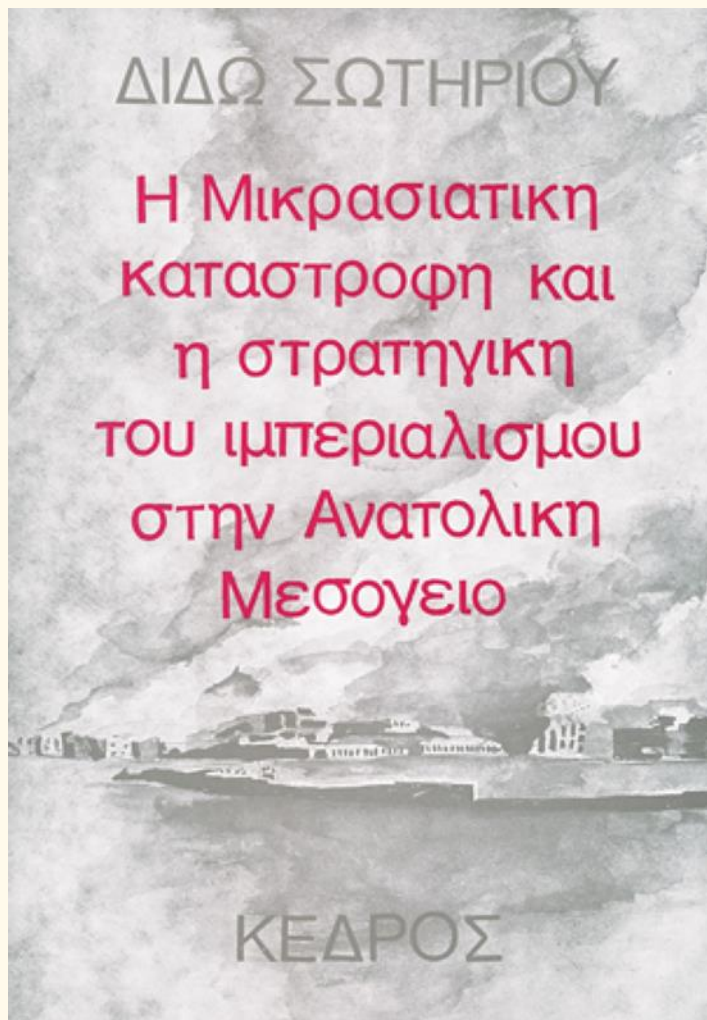
Ανθολογία που περιλαμβάνει λογοτεχνικά κείμενα (ποιήματα, διηγήματα, μαρτυρίες), εμπνευσμένα από τη Μικρασία. Άνθρωποι των γραμμάτων από όλη την Ελλάδα γράφουν κείμενα εμπνευσμένα από τη Μικρασία, αναδεικνύοντας τα ιστορικά γεγονότα και τις αλλαγές που αυτά έφεραν σε όλους τους τομείς της ζωής. Γράφουν ενδεικτικά οι: Κώστας Ακρίβος, Γιώργος Δελιοπουλος, Β.Π. Καραγιάννης, Χριστίνα Καραντώνη, Κατερίνα Καριζώνη, Ευτυχία-Αλεξάνδρα Λουκίδου, Γιάννης Πατίλης, Κώστας Θ. Ριζάκης, Σεβαστή Κωνσταντινίδου, Κική Μαυροφυλλίδου, Πάυλος Ταγτεβερενίδης κ.ά.

Ένα νησί μικρό, πανέμορφο, θρέφει στις εύφορες τις πλάτες του ανθρώπους ειρηνικούς, δουλευτάδες, ταγμένους να αγαπάνε τούτη τη φούχτα το χώμα και τα σμαραγδένια νερά που τα ορίζουν, που έχουνε τη χαρά να γεννιούνται, να ζουν, και να πεθαίνουν πάνω σ' αυτό που οι αιώνες τούς όρισαν για πατρίδα. Έλληνες αδερφωμένοι με τους Τούρκους. Και ο ξεριζωμός. Απρόσμενος, ανεξήγητος για τις χιλιάδες των Ελλήνων της Τουρκίας, που τους διώχνουν για την Ελλάδα, όσο και για τους Τούρκους της Ελλάδας, που υποχρεούνται να φύγουν για την Τουρκία. Στον κεντρικό πυρήνα του μυθιστορήματος του Κούρδου συγγραφέα Γιασάρ Κεμάλ βρίσκεται αυτός ο ξεριζωμός από τον τόπο τους εξαιτίας της ανταλλαγής των πληθυσμών που θεσπίστηκε με τη Συνθήκη της Λωζάνης. Μεγάλα ερωτήματα θέτει ο συγγραφέας, με την πένα του να μιλάει ενάντια στον πόλεμο και τα δεινά του, να βάζει το παράπονό του γι' αυτή την καταστροφή, στα χείλη ενός Τούρκου, του Τραμουντάνα Μουσά, κι ενός Έλληνα, του Βασίλη, που συναντιούνται στη «διατεταγμένη» ερημιά, με τα φαντάσματα του πολέμου, των γενοκτονιών, να κατατρύχουνε τον πρώτο, και την αδικία του αναίτιου ξεριζωμού να φουσκώνει το στήθος του άλλου, και υψώνουν την κραυγή της διαμαρτυρίας, την κοινή για κάθε ξεριζωμένο, για κάθε πρόσφυγα: «Αυτός που 'φτιαξε τον πόλεμο, παράδεισο να μη δει».

Πώς περνάει μισός αιώνας (1912-1964) σε μια αστική πόλη της Βορείου Ελλάδος που απελευθερώνεται από τους Οθωμανούς και προσπαθεί να βρει τον βηματισμό της ανάμεσα στις νέες προκλήσεις; Πώς τρεις πολυμελείς οικογένειες, οδηγημένες απ' τα προστάγματα της μοίρας, βρίσκονται να συγκατοικούν σ' ένα πελώριο αρχοντικό; Πώς αντιμετωπίζεται το κύμα των προσφύγων της Μικράς Ασίας; Πώς ο έρωτας, με τις απανωτές του μαχαιριές, πλέκει –άλλοτε υπέροχα, άλλοτε τραγικά– τους πρωταγωνιστές; Πώς βγαίνουν οι καλικάντζαροι στην Κατοχή από τα έγκατα της γης και πώς τους ξαναχώνουν τα παλικάρια της Αντίστασης; Πώς ξεκληρίζονται οι Εβραίοι της πόλης; Πώς ο εμφύλιος σπαραγμός διαλύει τη χώρα, κι από πού αντλείται το κουράγιο για την καινούρια αχνή χαραυγή; Η πραγματικότητα μπλέκεται με τη μυθοπλασία, σ' ένα ανακάτεμα ηρωισμού, καρτερίας, θάρρους, προδοσίας, νέμεσης και αγάπης στο ιστορικό μυθιστόρημα του Φώτη Σιμόπουλου *Κάπου στη Μακεδονία*.

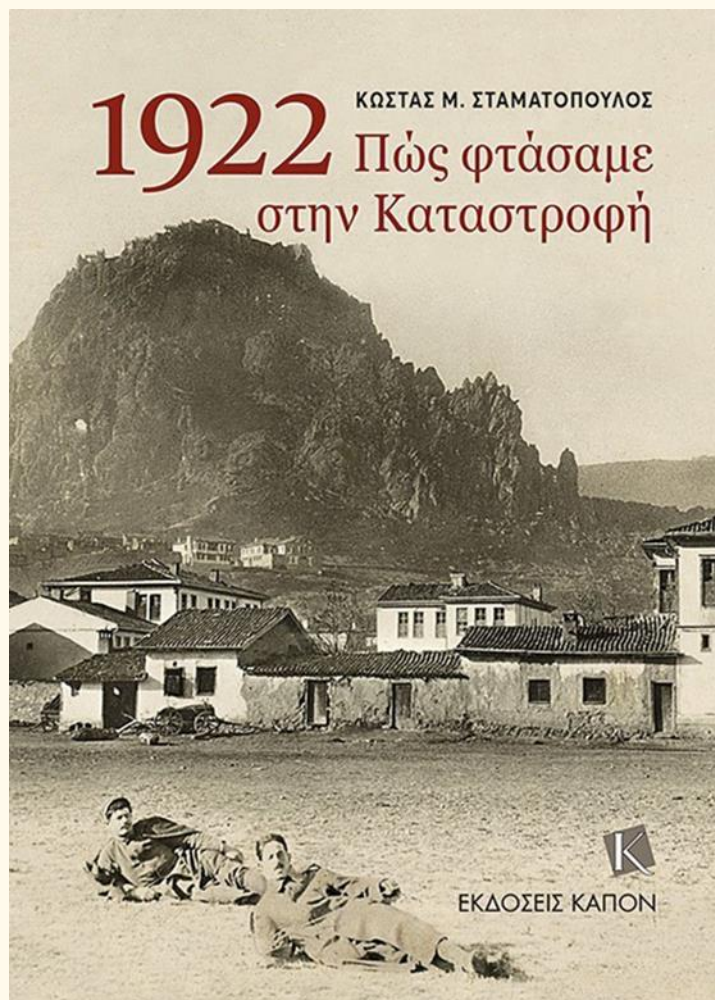
Ένα βιβλίο που φωτίζει με την αλήθεια για το χθες τα σημερινά προβλήματα, καθώς οδηγεί τη σκέψη από τη Μικρασιατική καταστροφή στην καταστροφή της Κύπρου και στην κρίση του Αιγαίου. Χρησιμοποιώντας ντοκουμέντα και προσωπικές μαρτυρίες ανθρώπων που διαδραμάτισαν έναν μεγαλύτερο ή μικρότερο ρόλο στα γεγονότα που έφεραν την Ελλάδα στο χείλος της καταστροφής το 1922, η συγγραφέας αποκαλύπτει αλήθειες όσο ποτέ χρήσιμες: τα αληθινά αίτια της καταστροφής, τον ρόλο των Συμμάχων αλλά και των πολιτικών δυνάμεων της Ελλάδας, τις πηγές έντασης στις ελληνοτουρκικές σχέσεις. Θυμίζοντας την προειδοποίηση που γράφτηκε μετά τον πόλεμο στην πόρτα ενός χιτλερικού στρατοπέδου –«όποιος ξεχνάει το παρελθόν είναι καταδικασμένος να το ξαναζήσει»–, η Διδώ Σωτηρίου τονίζει στον πρόλογό της πόσο κάλυψε η σιωπή, η παραχάραξη και η διαστρέβλωση τα αίτια της Μικρασιατικής καταστροφής, κι έτσι «ποτέ το πάθος δεν έγινε μάθος».

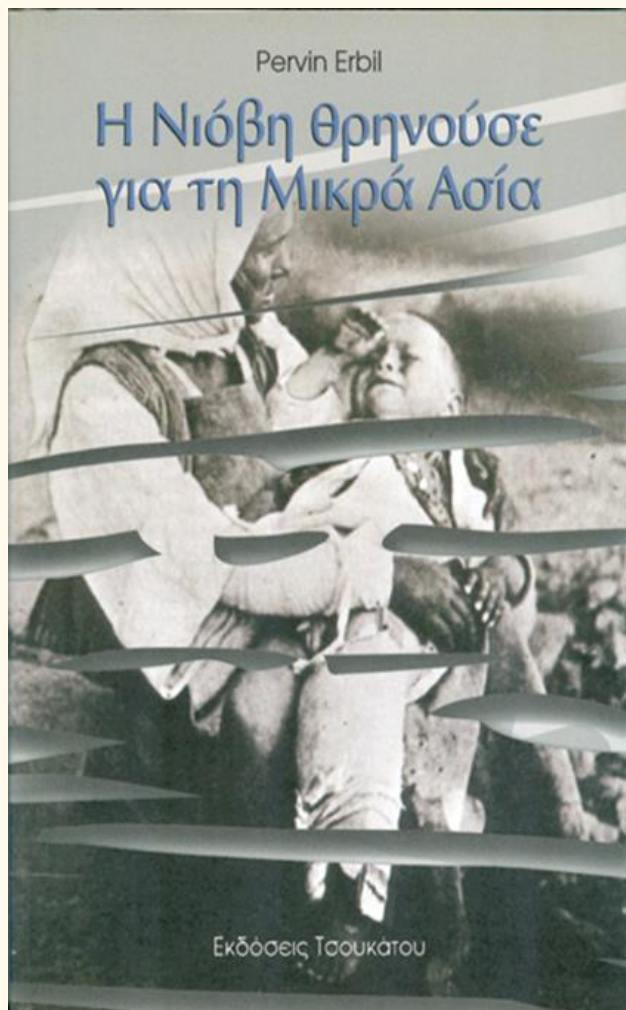
Η καταστροφή του 1922 ήταν ασφαλώς μια τραγωδία για τους πρωταγωνιστές της. Για την κυρίως Ελλάδα που τους υποδέχτηκε (ιδιαίτερα Μακεδονία και Θράκη), οι πρόσφυγες αποτέλεσαν δώρο εθνοτικής ενότητας. Από την άλλη, η άφιξη 1.300.000 προσφύγων (και όχι μόνον Ελλήνων) σε μια χώρα με μόλις 5.450.000 πληθυσμό αποτέλεσε το μεγαλύτερο πρόβλημα ενσωμάτωσης σε όλη τη σύγχρονη ευρωπαϊκή ιστορία. Το βιβλίο 22 ερωτήσεις και απαντήσεις για το '22 αποτελεί μια προσπάθεια απλοποίησης ενός σύνθετου ιστορικού φαινομένου, το οποίο συνδυάζει πολιτικές, κοινωνικές, οικονομικές και στρατιωτικές παραμέτρους, ενώ παράλληλα συγκεντρώνει τα βασικά στοιχεία για το πώς και γιατί φτάσαμε στη Μικρασιατική καταστροφή.

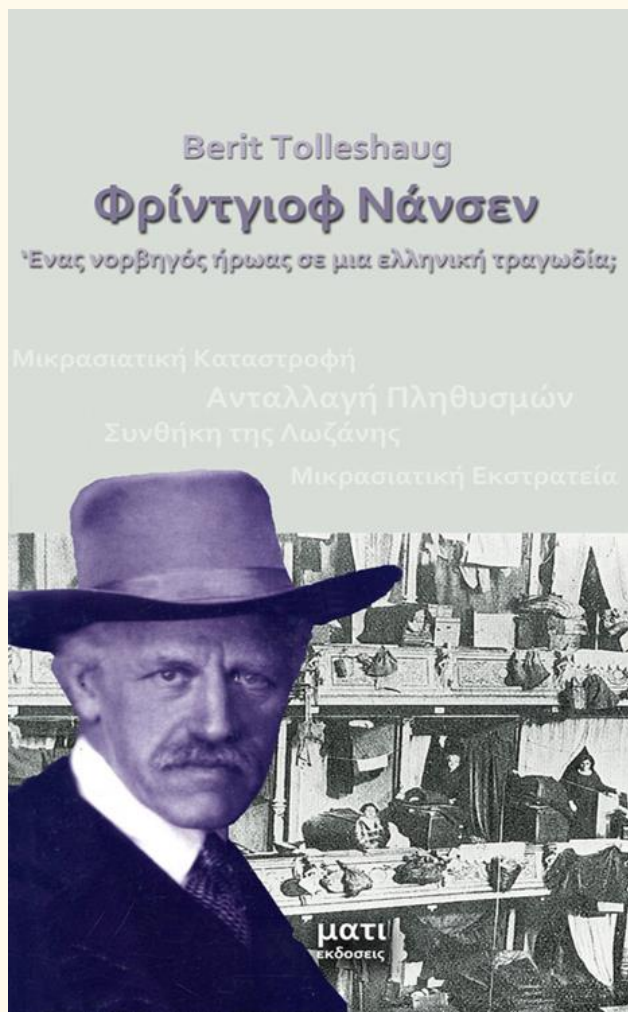
Το βιβλίο *Μικρασιατική καταστροφή: 50 ερωτήματα και απαντήσεις* είναι μια απόπειρα ευσύνοπτης, αλλά ταυτόχρονα συνολικής και κριτικής προσέγγισης της Μικρασιατικής εκστρατείας και καταστροφής. Πληροφορεί για τη διαμόρφωση της ελληνικής πολιτικής από το 1914 έως το 1922, εξηγεί τους στόχους των πρωταγωνιστών και τις πολιτικές των «άλλων», δηλαδή των Μεγάλων Δυνάμεων, αλλά και της τουρκικής πλευράς, ενώ παράλληλα συζητιούνται μύθοι, παρανοήσεις και υπεραπλουστεύσεις μιας εθνικής και διεθνούς σύγκρουσης. Επιπλέον, όπως σημειώνουν οι συγγραφείς, το βιβλίο αναλύει και «τις πνευματικές-πολιτικές στάσεις, τα μεγάλα διλήμματα και τις μεγάλες συζητήσεις που επί τόσον καιρό μαίνονται για την καταστροφή». Μέσα από 50 ερωτήσεις και απαντήσεις μεταξύ άλλων εξετάζονται: η θέση του μικρασιατικού ζητήματος στη συνολική πολιτική της Μεγάλης Ιδέας, τα πληθυσμιακά δεδομένα των Ελλήνων στην Οθωμανική αυτοκρατορία, το ξέσπασμα του Εθνικού Διχασμού και οι συνέπειές του, το δίλημμα «Πόλη ή Σμύρνη», το εφικτό ή μη της διατήρησης της Ιωνίας, η Συνθήκη των Σεβρών, τα μεγάλα ερωτήματα για τις εκλογές του 1920 κ.ά.

Το ιστορικό δοκίμιο του Κώστα Μ. Σταματόπουλου, αξιοποιώντας την εγχώρια και τη διεθνή βιβλιογραφία, επιχειρεί να δώσει περιεκτικές απαντήσεις σε βασικά ζητήματα του Μικρασιατικού, επιθυμώντας να συμβάλλει στην επικράτηση μιας νηφάλιας ενατένισης των συγκλονιστικών γεγονότων που πραγματεύεται, απαλλαγμένη από ψυχοσυναισθηματική φόρτιση και εμπαθείς αντιπαραθέσεις. Ερωτήσεις που τίθενται προς διερεύνηση είναι: Κατά πόσο οι αντικειμενικές συνθήκες δικαιολογούσαν την εμπλοκή της Ελλάδος στη Μικρά Ασία; Ποιες οι ευθύνες του Ελευθερίου Βενιζέλου στις καίριες επιλογές και ποια είναι η άλλη όψη των διπλωματικών του επιτυχιών; Ποιος ήταν ο ρόλος του βασιλέως Κωνσταντίνου και ποια η έκταση της ευθύνης των κυβερνήσεων της αντιβενιζελικής παράταξης στην έκβαση της τραγωδίας;

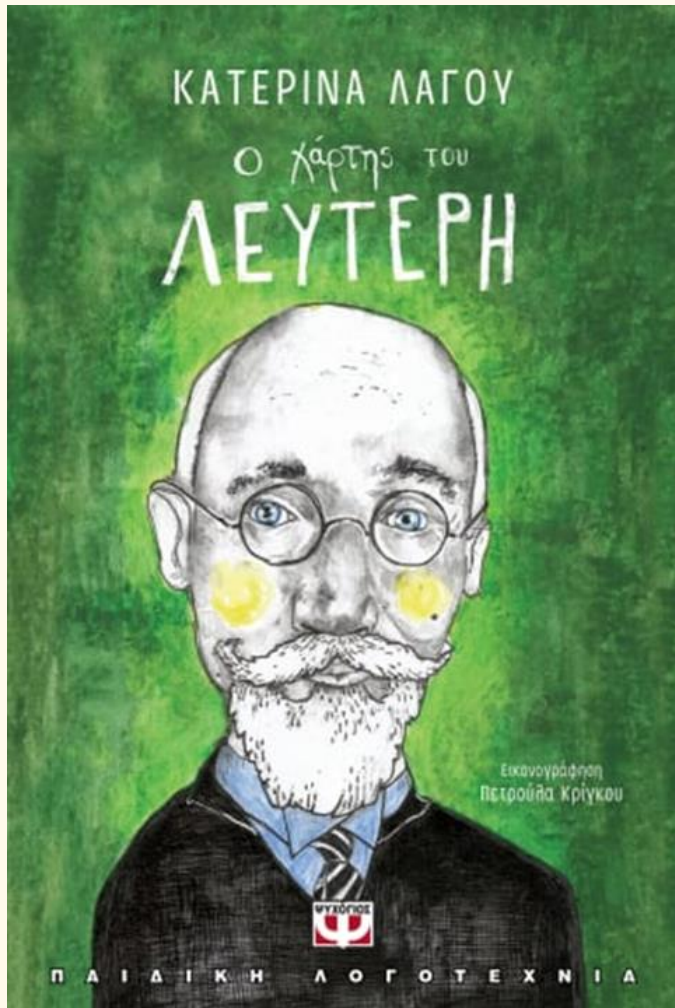
Η Περβίν Ερμπίλ ερευνήσε τα αίτια και τις επιπτώσεις του διωγμού των Ελλήνων από τη Μικρά Ασία. Πρόκειται για μια έρευνα που γίνεται για πρώτη φορά από Τούρκο ερευνητή. Η κ. Ερμπίλ χρησιμοποιεί τον όρο «εκτοπισμός των Ελλήνων», γιατί αποδίδει ορθότερα τον ξεριζωμό αυτού του λαού από την κοιτίδα του, ο οποίος πραγματοποιήθηκε με κρυφές ή φανερές εντολές της εξουσίας. Το βιβλίο χωρίζεται σε δύο μέρη. Στο πρώτο μέρος καταγράφονται όλες οι περιπτώσεις εκτοπισμών και διωγμών Ελλήνων, Αρμενίων, Κούρδων, πώς ήταν οι πολιτιστικές και διαπροσωπικές σχέσεις πριν και μετά, τι κέρδισε και τι έχασε η κάθε χώρα μετά τον διωγμό των προσφύγων. Στο δεύτερο μέρος γίνεται μια σύντομη ανασκόπηση της ιστορίας του Βυζαντίου και του οθωμανικού κράτους και καταγράφονται τα ιστορικά στοιχεία που οδήγησαν στην έκρηξη της οθωμανικής αυτοκρατορίας, στην παρακμή και στην ανάκαμψη χάρη στον Ατατούρκ. Δε δίνονται στείρα ιστορικά γεγονότα και χρονολογίες αλλά γίνεται αναφορά στο πολιτιστικό υπόβαθρο, στα κοινωνικά στοιχεία, στην εξέλιξη και ανάπτυξη του οθωμανισμού που οδήγησε στον τουρκισμό και κατά πόσο συνέβαλε σε όλα αυτά η μουσουλμανική πίστη.

Αυτή είναι η ιστορία για μια ελληνική τραγωδία που έλαβε χώρα στη Μικρά Ασία το φθινόπωρο του 1922. Ήρωας της τραγωδίας είναι φαινομενικά ο Φρίντγιοφ Νάνσεν, Ύπατος Αρμοστής της Κοινωνίας των Εθνών για τους Έλληνες πρόσφυγες. Το φθινόπωρο του 1922 σχεδόν 1.000.000 άνθρωποι εγκατέλειψαν το υπό κατάρρευση οθωμανικό κράτος στη Μικρά Ασία και κατέφυγαν στην Ελλάδα. Κατά τη διάρκεια του Σεπτεμβρίου και Οκτωβρίου η Αθήνα, η Θεσσαλονίκη και μια σειρά από ελληνικά νησιά έγιναν σημείο συγκέντρωσης χιλιάδων προσφύγων. Στις 30 Ιανουαρίου του 1923 οι Έλληνες και Τούρκοι αντιπρόσωποι υπέγραψαν μια συμφωνία για αναγκαστική ανταλλαγή μεταξύ 1.500.000 και 2.000.000 ανθρώπων. Ο Φρίντγιοφ Νάνσεν παρουσιάστηκε ως το κύριο πρόσωπο πίσω από αυτήν την πρώτη επίσημη ανταλλαγή μειονοτήτων. Κατ' αυτόν τον τρόπο κατέστη, επίσης, πρότυπο για τη στροφή της νορβηγικής εξωτερικής πολιτικής προς τη λεγόμενη ειρηνευτική πολιτική, με τη βοήθεια διαπραγματεύσεων. Ήταν όμως πετυχημένα η ελληνοτουρκική ανταλλαγή εκατομμυρίων προσφύγων που αποτελούσαν μειονότητες στη χώρα προέλευσής τους; Και πόσο βασικός ήταν ο ρόλος του Φρίντγιοφ Νάνσεν ως ήρωα της τραγωδίας;

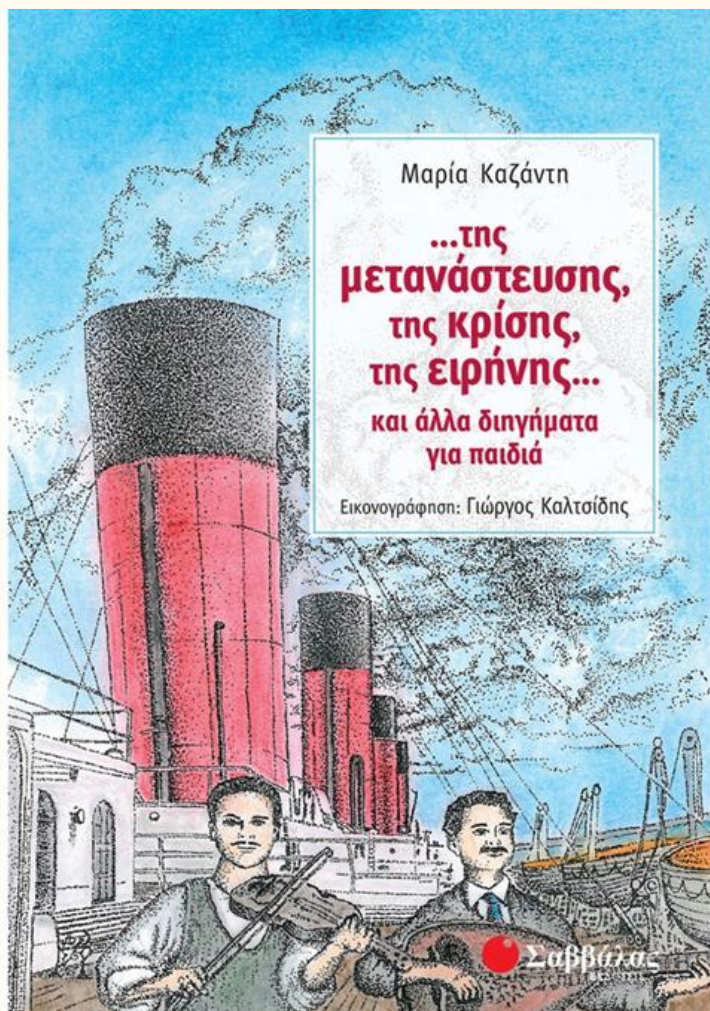
Βιβλίο όπου τη μυθοπλασία συνθέτουν οι ίδιες οι προσφερόμενες γνωστικές πληροφορίες, είναι το *Για να ζούμε ενωμένοι, Νίκες και ήττες μιας Μεγάλης Ιδέας* της Ελένης Σβορώνου. Το βιβλίο είναι σαν ένας μεγάλος διάλογος και θέτει ερωτήματα και δίνει απαντήσεις, ώστε να κατανοηθούν οι πολύπλοκες πολιτικές καταστάσεις, εθνικές και διεθνείς, που οδήγησαν στα δραματικά γεγονότα. Η Επανάσταση του 1821 και η Μικρασιατική καταστροφή του 1922 αποτέλεσαν δύο σταθμούς της σύγχρονης Ιστορίας μας. Ενδιαμέσως όμως τι συνέβη; Ποια ήταν η πορεία της ελληνικής κοινωνίας; Πώς από τον θρίαμβο της ίδρυσης του ελεύθερου ελληνικού κράτους φτάσαμε σε μια μεγάλη καταστροφή; Η συγγραφέας αποφεύγει συστηματικά τις προσωπικές εκτιμήσεις, επιδιώκοντας την ενημέρωση του νεανικού κοινού για την πορεία των πολιτικών και στρατιωτικών γεγονότων μέχρι την καταστροφή του Μικρασιατικού Ελληνισμού και τη διατύπωση μιας μεθόδου προσέγγισης του ιστορικού γίγνεσθαι.

Όσο ο Λευτέρης προσπαθεί να μείνει μακριά από τους μπελάδες, τόσο οι μπελάδες έρχονται και τον βρίσκουν. Αλλά εκείνος δεν είναι από τα παιδιά που φοβούνται τις συγκρούσεις. Δε διστάζει να τα βάλει με τους Λευτέρηδες, τους Τούρκους, το Ζαχαρένιο Βασιλόπουλο, το Βασιλόπουλο-Κουμπάρο, το Βασιλόπουλο-Καφοκαλύβα. Τι θα γίνει όμως, όταν αποφασίσει να συγκρουστεί με τον εαυτό του; Η μυθιστορηματική βιογραφία του Ελευθέριου Βενιζέλου, *Ο χάρτης του Λευτέρη* της Κατερίνας Λαγού, γραμμένη για παιδιά, έχει την απάντηση. Κατάλληλο για παιδιά άνω των 12 ετών.

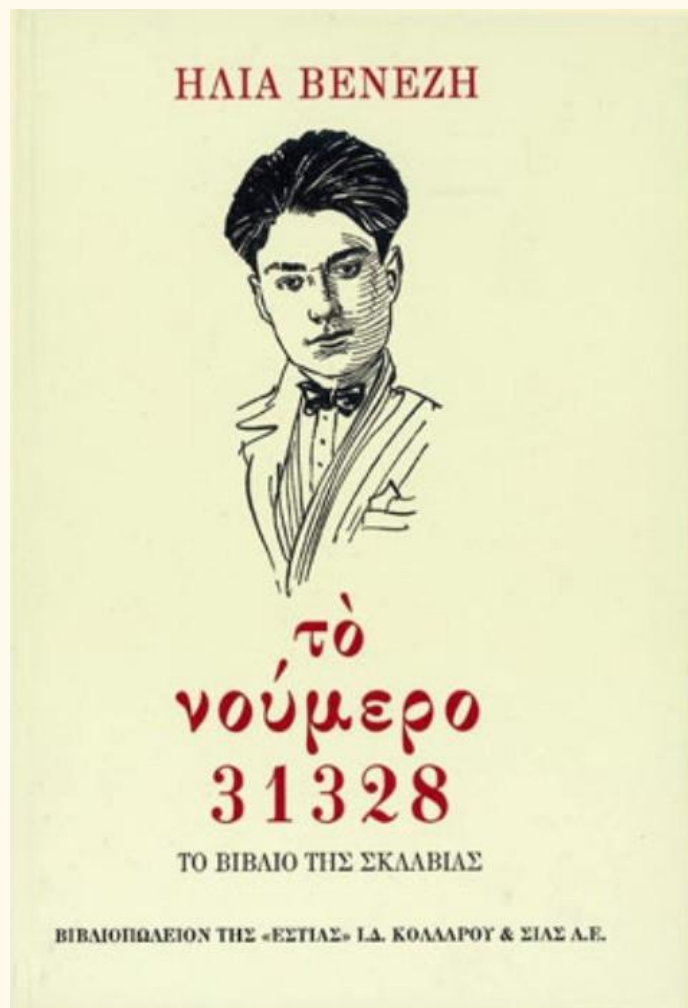

Με πυρήνα το πραγματικό γεγονός του θανάτου του βασιλιά Αλέξανδρου από το δάγκωμα της μαϊμούς και τη μετέπειτα τύχη του ζώου, ο Φίλιππος Μανδηλαράς έγραψε αυτό το πρωτότυπο αντιπολεμικό μυθιστόρημα, *Η μαϊμού του βασιλιά*, που συνδυάζει αυθεντικά ντοκουμέντα της εποχής, ιστορικά γεγονότα, χιούμορ και στιβαρή μυθοπλασία. Στόχος του να καταδείξει τον μηχανισμό που οδήγησε στη Μικρασιατική καταστροφή και την εκδίωξη των Ελλήνων από τη Μικρά Ασία και τον Πόντο, αλλά και τον ρόλο του τυχαίου σε μια σειρά από γεγονότα που μπορεί και να καθόρισαν την κατάληξη αυτής της ιστορίας, μπορεί και όχι. Κατάλληλο για παιδιά άνω των 11 ετών.

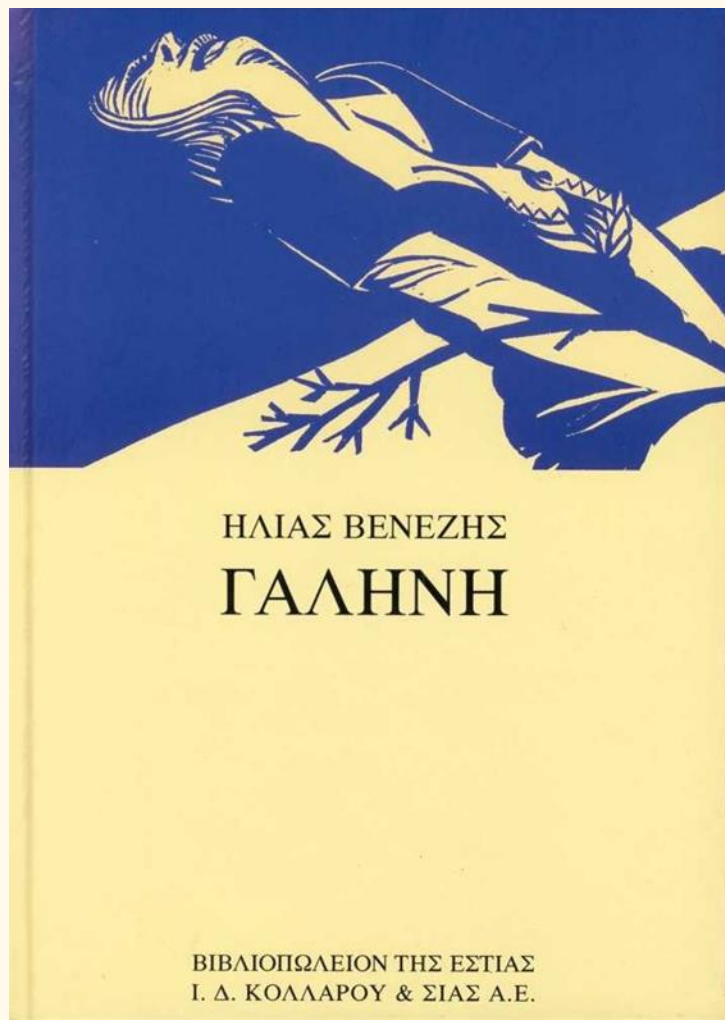

Ένας γνωστός δημοσιογράφος γράφει την προσωπική του ιστορία για την εποχή που ερχόταν με τα πόδια μετανάστης από την Αλβανία. Μια όμορφη κοπέλα – γοργόνα άραγε;– τρώει θαλασσινά σ' ένα φαστφουντάδικο. Ένας ξενιτεμένος Έλληνας της δεκαετίας του 1920 γράφει συγκινητικές επιστολές στους γονείς του. Μια γλυκιά γυναίκα κεντά μια κουρτίνα που αλλάζει μορφές. Μια σοφή γιαγιά διηγείται τη ζωή της με μια βελόνα στο χέρι. Ένα θαύμα παρουσιάζεται στον φλοιό ενός καρπουζιού. Τι σχέση έχουν όλα αυτά –και άλλα πολλά– μεταξύ τους; Πώς εμπλέκονται δύο αγόρια και ένα κορίτσι, φίλοι κολλητοί, στις ιστορίες αυτές; Στην Ελλάδα της εποχής της κρίσης και του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, η νεαρή παρέα κάνει βόλτες, συζητά, προβληματίζεται, «συνομιλεί» με το παρελθόν, χωρίς ποτέ να χάνει το χιούμορ και την αισιοδοξία της.

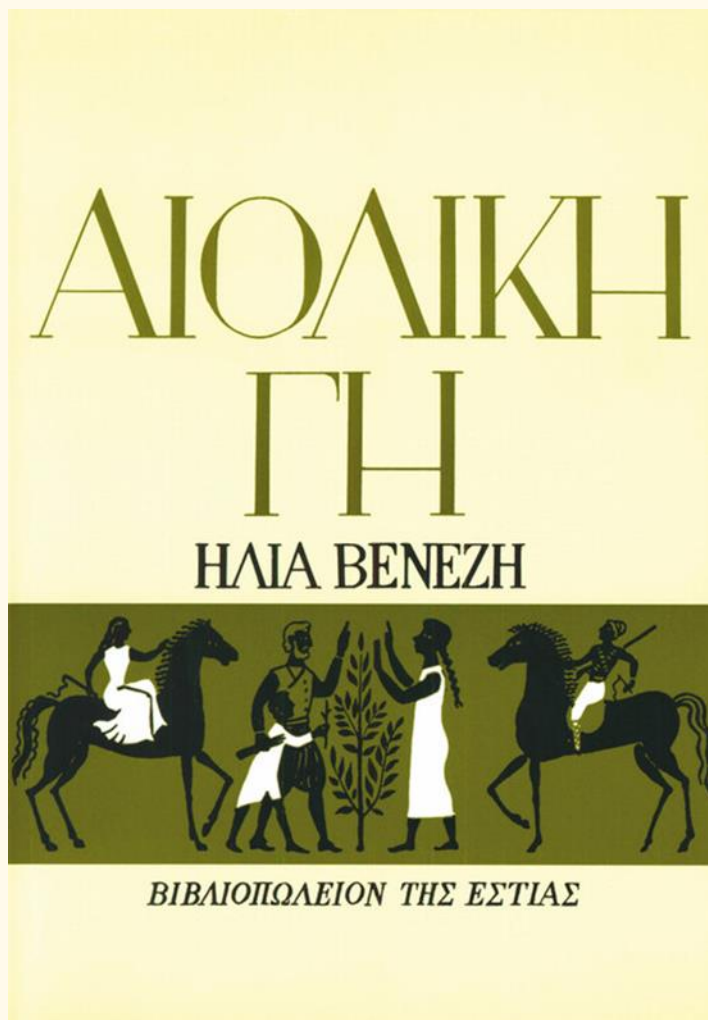

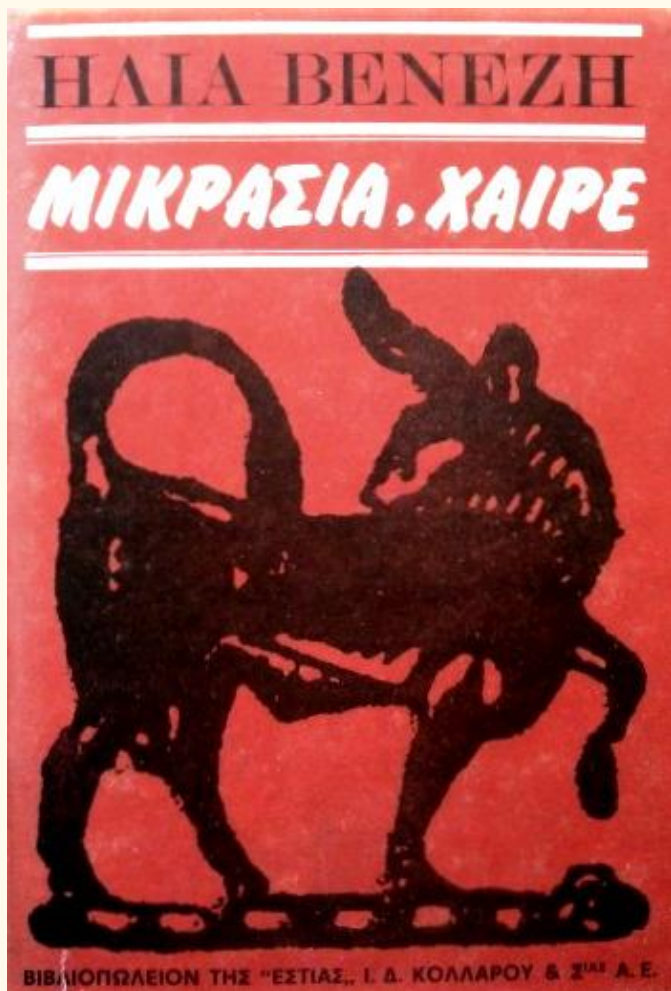
Το νούμερο 31328 του Ηλία Βενέζη είναι από τα πιο αντιπροσωπευτικά λογοτεχνικά έργα που περιγράφουν νατουραλιστικά την αιχμαλωσία και τη σκλαβιά των Ελλήνων στα τάγματα εργασίας των Τούρκων στην Ανατολή. Σε δύο σειρές ο συγγραφέας συμπυκνώνει πολύ εύστοχα τα δεινά που βίωσαν οι αιχμάλωτοι, στους οποίους ανήκε και ο ίδιος, στις πορείες θανάτου: «Το βιβλίο τούτο είναι γραμμένο με αίμα [...]. Λέω για την καυτή ύλη, για τη σάρκα που στάζει το αίμα της και πλημμυρίζει τις σελίδες του».

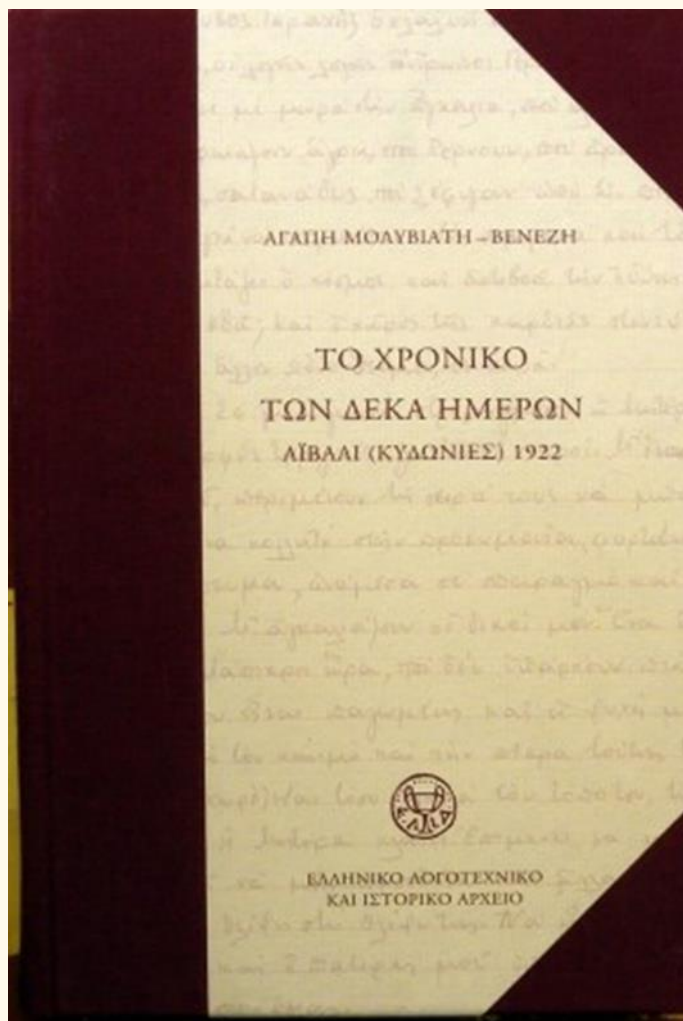
Στη *Γαλήνη* ο Ηλίας Βενέζης αφηγείται την ιστορία μιας ομάδας προσφύγων από τη Μικρασία, που έρχονται να εγκατασταθούν, το 1923 στην έρημη τότε γη της Αναβύσσου. Από την ομαδική απόγνωση ξεχωρίζουν σιγά σιγά τα πρόσωπα, το πάθος για τη ζωή που πρέπει να συνεχιστεί, τα όνειρα που ριζώνουν για να χτυπηθούν και πάλι από τη μοίρα, η αναζήτηση της λύτρωσης και της γαλήνης.

Ο Ηλίας Βενέζης έχει ως βασική θεματογραφία την τραγικότερη εθνική περιπέτεια του 20^{ου} αιώνα, τη Μικρασιατική καταστροφή, την οποία βίωσε με οδυνηρό τρόπο ως αιχμάλωτος στα εργατικά τάγματα της Ανατολής, απ' όπου ελάχιστοι είχαν την τύχη να επιζήσουν. Στην *Αιολική γη* ανασυνθέτει την ευτυχισμένη ζωή των Ελλήνων στη Μικρασία πριν την καταστροφή. Ο μικρός Πέτρος ως αφηγητής του βιβλίου περιγράφει σε πρώτο πρόσωπο τη ζωή σε ένα τσιφλίκι της Μικράς Ασίας, κάτω από τα βουνά Κιμιντένια, στις αρχές του εικοστού αιώνα, μέχρι την έναρξη του πολέμου, το 1914.

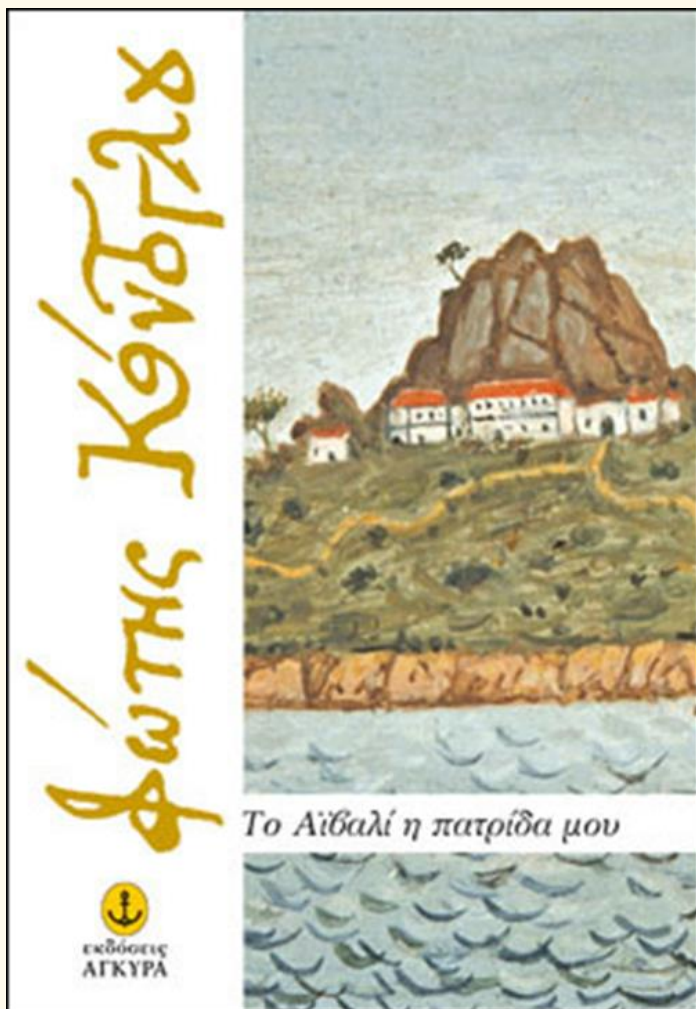
Το βιβλίο του Ηλία Βενέζη *Μικρασία, χαίρε* βρέθηκε μετά τον θάνατό του μέσα σε φάκελο, με την ένδειξη «για το τυπογραφείο», και εκδόθηκε έναν χρόνο αργότερα, το 1974. Γράφει ο Ηλίας Βενέζης: «Τα κείμενα αυτού του βιβλίου πρωτοδημοσιευθήκανε στην εφημερίδα *Το Βήμα* στα 1972, στα 50 χρόνια της Μικρασιατικής καταστροφής. Στα εφηβικά μου χρόνια η μοίρα μου ήταν να βρεθώ μες στην πύρινη ζώνη της καταστροφής εκείνης. Η ζωή μου συνδέθηκε με αυτά τα συμβάντα που σφράγισαν και τη μοίρα μου ως συγγραφέα: τα βασικά βιβλία μου έγιναν χρονικό και αφιέρωμα στο δράμα της Μικρασίας. Μισόν αιώνα από τότε, στο σύνορο της σιωπής, νόμισα χρέος μου να αναφερθώ και πάλι στην εποχή εκείνη, να αφηγηθώ ό,τι έζησα και ό,τι είναι ιστορία, να αναζητήσω άγνωστες ή λησμονημένες πράξεις. Η πρόθεσή μου ήταν να καταθέσω τη μαρτυρία μου για τα παιδιά μας. Για τα οποία αυτή η εποχή είναι πια μυθική».

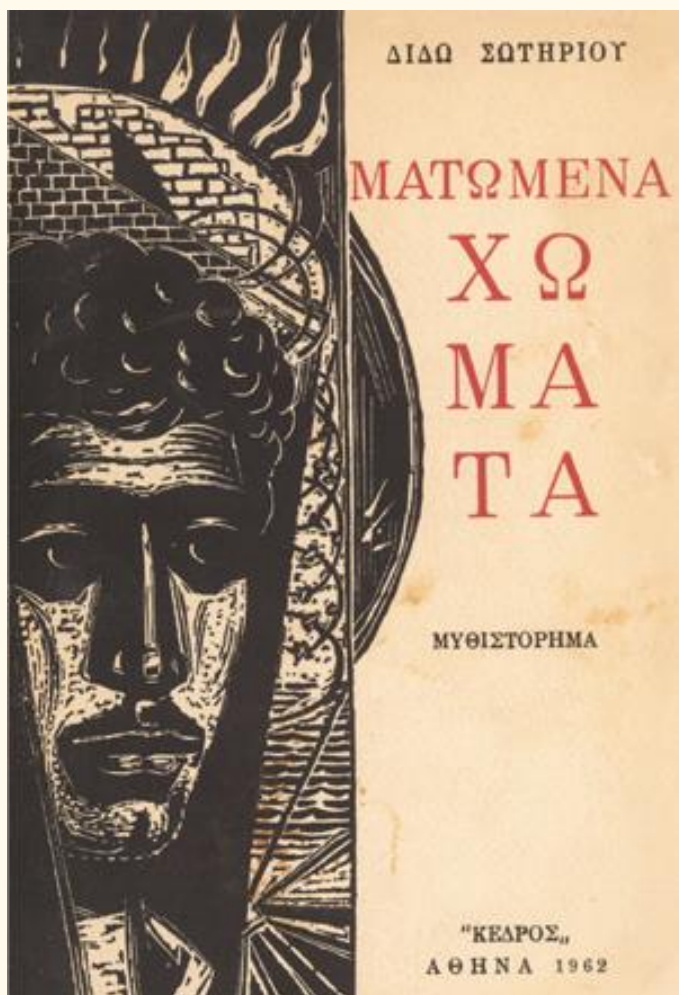
Το Χρονικό των δέκα ημερών, το οποίο απέσπασε το Α΄ Βραβείο Ειρήνης και Φιλίας «Άμπντί Ιπεκσί» και το Α΄ Βραβείο Εστίας Νέας Σμύρνης, αποτελεί μαρτυρία της Αγάπης Μολυβιάτη-Βενέζη για την προσπάθεια ενός Τούρκου αξιωματικού, του Kemaletin, να σώσει τον αδερφό της, Ηλία Βενέζη, από τα τάγματα θανάτου το 1922 (Αϊβαλί).

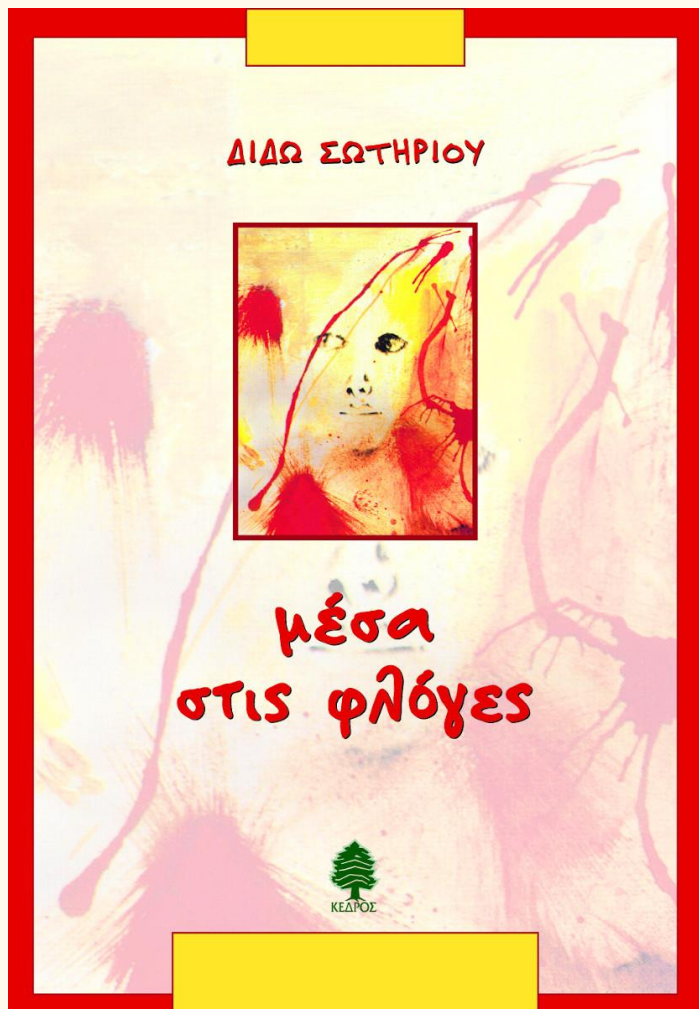
Η *Ιστορία ενός αιχμαλώτου* του Στρατῆ Δούκα αμέσως με τη δημοσίευσή του (1929 - Κέδρος, 29η έκδοση, 1998) απέσπασε εγκωμιαστικές κριτικές για τις αρετές που το διακρίνουν –τόσο σε επίπεδο περιεχομένου, όσο και μορφής– και αποτέλεσε πηγή έμπνευσης για πολλούς μεταγενέστερους συγγραφείς. Η υπόθεση του έργου αναφέρεται στην αιχμαλωσία, τις περιπέτειες και την τελική διάσωση ενός Έλληνα στρατιώτη, ο οποίος κατά την καταστροφή της Σμύρνης (1922) συνελήφθη και οδηγήθηκε στο εσωτερικό της Τουρκίας. Με τρόπο παραστατικό και ύφος γλαφυρό εξιστορούνται οι κακουχίες, τα δεινά, η φυσική και ηθική ταλαιπωρία του βασικού προσώπου, και αναδεικνύεται το ψυχικό του σθένος, καθώς, στην προσπάθεια για επιβίωση, αναγκάζεται να υποδυθεί τον Τούρκο και, εργαζόμενος για μεγάλο διάστημα σε κάποιο υποστατικό της Μ. Ασίας, καταφέρνει τελικά να δραπετεύσει και να σωθεί.

Πρόκειται για μια συλλογή διηγημάτων του Φώτη Κόντογλου, *Το Αϊβαλί η πατρίδα μου*, στα οποία ο συγγραφέας αναφέρεται νοσταλγικά, όντας στην Ελλάδα, σε όσα έζησε κατά τα νεανικά του χρόνια στη λατρεμένη του πατρίδα, το Αϊβαλί. Συγχρόνως, εκφράζει και τη βαθιά του λύπη για την απώλεια της πατρίδας του μετά τη Μικρασιατική καταστροφή, που είχε ως αντίκτυπο και τον δικό του ξεριζωμό και την εγκατάστασή του στον ελλαδικό χώρο.

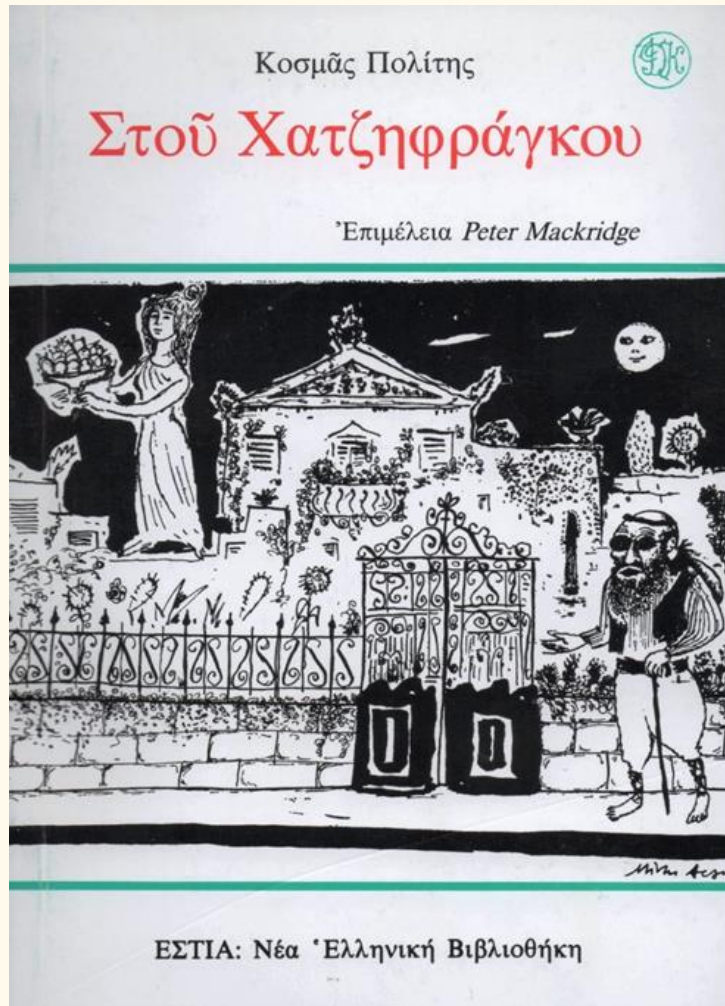
Στα *Ματωμένα Χώματα* της Διδώς Σωτηρίου περιγράφονται οι μελανές σελίδες της ιστορίας της Μικρασιατικής καταστροφής και όλα τα οδυνηρά που ακολούθησαν, μέσα από την ιστορία ενός άντρα, του Μανώλη Αξιώτη, αγρότη από τον Κιρκιντζέ της Μ. Ασίας. Ένας άνθρωπος, που δεν μπορεί να αποχωριστεί τον τόπο του και όλα όσα τον πλαισιώνουν, το σπίτι του και τους συγχωριανούς του, παλεύει με ατέρμονο σθένος στα Αμελέ Ταμπουρού, τα τάγματα εργασίας της Άγκυρας, το 1915 και στο μέτωπο του Αφιόν Καραχισάρ το 1922. «Ωρα μάχης, Αξιώτη, ώρα θυσίας... Το χρέος σου κάνεις», όπως χαρακτηριστικά λέει, με όνειρο τη λευτεριά της πατρίδας του.

Στο μυθιστόρημα *Μέσα στις φλόγες* η ιστορία της Αλίκης δίνει τη μεγάλη εικόνα της ζωής των Ελλήνων στη Μικρά Ασία. Η περιπέτειά της ξεκινά το 1918, όταν ο πατέρας της αποφασίζει να μετακομίσει με την οικογένειά του από το Αϊδίνιο στη Σμύρνη για επαγγελματικούς λόγους. Τα πρώτα τρία χρόνια της ζωής της στη Σμύρνη, η ανεμελιά και η αφθονία δείχνουν τον τρόπο που ζούσαν οι Έλληνες της Μικράς Ασίας. Με τη Μικρασιατική καταστροφή οι γονείς της τη δίνουν στη θεία της, προκειμένου να έχει ένα καλύτερο μέλλον, αφού καταστρέφονται οικονομικά. Τα μαύρα γεγονότα της Σμύρνης η Αλίκη τα γλιτώνει, αφού έχει φύγει για την Αθήνα λίγες μέρες πριν. Στην Αθήνα ξεκινά μια νέα Οδύσσεια, όπως για όλους τους Μικρασιάτες που ξεριζώθηκαν.

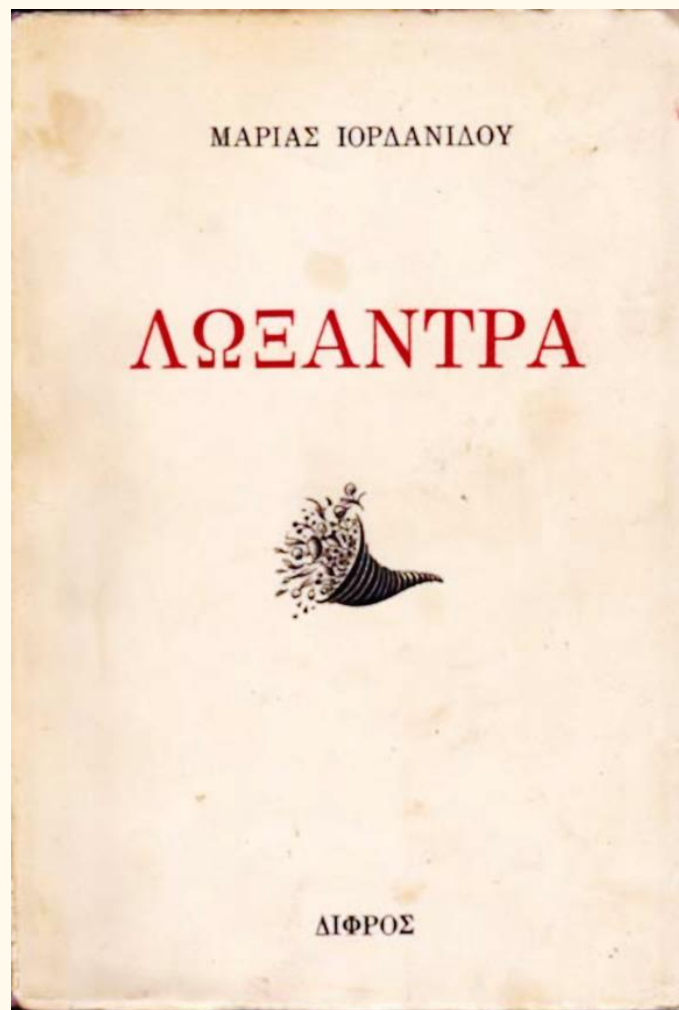
Καλύτερα όμως να σας συστηθώ εξ αρχής, μια και θα γνωριστούμε καλά. Το όνομά μου είναι Αλίκη Μάγη. Μα, αν βιάζομαι να συστηθώ, δεν πάει να πει πως είμαι και η κεντρική ηρωίδα. Μια αφηγήτρια είμαι. Οι ήρωες είναι πολλοί και ο καθένας τους ξεπροβάλλει με την ώρα του, γέννημα θρέμμα της ταραγμένης του εποχής. Ίσως μάλιστα το σημαντικό να μην είναι καν οι άνθρωποι που θα γνωρίσετε, μα τα είκοσι πέντε χρόνια που καλύπτουν με τα γεγονότα τους αυτήν εδώ την αφήγηση. Μια αφήγηση που ξεκινά από το Αϊδίνι, το 1918, και καλύπτει με τρόπο μοναδικό 25 χρόνια σύγχρονης Ιστορίας στο βιβλίο της Διδώς Σωτηρίου *Οι νεκροί περιμένουν*.

Στο μυθιστόρημα *Στου Χατζηφράγκου* και με υπότιτλο *Τα σαραντάχρονα μιας χαμένης πολιτείας*, παρουσιάζονται με γλαφυρό τρόπο από τον συγγραφέα του, τον Κοσμά Πολίτη, όλα τα στοιχεία, τα οποία αναδεικνύουν τα εθνικά και κοινωνικά στοιχεία μιας συνοικίας Ελλήνων στη Σμύρνη. Στοιχεία που οδήγησαν στη Μικρασιατική καταστροφή του 1922, εστιάζοντας στις προσπάθειες των Τούρκων με κύριο στόχο τον αφελληνισμό.

Η Παναγιά η γοργόνα του Στρατή Μυριβήλη είναι ένα από τα τρία μυθιστορήματα που συνθέτουν την «Τριλογία του πολέμου» του εν λόγω λογοτέχνη και περιγράφουν τον ξεριζωμό του Μικρασιατικού Ελληνισμού και τους αγώνες τους να επιβιώσουν στους νέους τόπους εγκατάστασής τους. Στο ανά χείρας μυθιστόρημα ο Μυριβήλης με λογοτεχνική μαεστρία, που πλαισιώνεται από την υφολογική δύναμη και το χιούμορ, φτάνει στα ακρογιάλια της ελεύθερης Ελλάδας για να ρίξει νέες ρίζες στα πατρογονικά χώματα. Στο φαροχώρι που δημιουργούν οι νέοι πρόσφυγες, στο μικρό χωριό Σκάλα Συκαμιάς στη Λέσβο, ενώ ο ταλαιπωρημένος κόσμος των ψαράδων προσπαθεί να ζήσει και να ριζώσει στην καινούργια του πατρίδα, αναδύεται ένα παράξενο κορίτσι με εκθαμβωτική ομορφιά, που γίνεται το ερωτικό κέντρο και η συνεχής αγωνία του ανδρικού και του γυναικείου πληθυσμού της περιοχής.

Η Μαρία Ιορδανίδου στη Λωξάντρα προσπαθεί να αποδώσει όσο μπορεί πιο πιστά τα ιστορικά γεγονότα, τα έθιμα και το πνεύμα της εποχής, και συγκεκριμένα όλα όσα συνέβησαν στην Κωνσταντινούπολη στο τέλος του 19^{ου} και στις αρχές του 20^{ού} αιώνα, όταν το ελληνικό στοιχείο ήταν ακόμα έντονο στην Πόλη. Πολλοί χαρακτήρες είναι φανταστικοί αλλά και πραγματικοί, όπως ο χαρακτήρας της Λωξάντρας. Αναφέρει τον νυχτοφύλακα που διαλαλούσε τις νύχτες την πυρκαγιά, τις σέντιες και το σήμαντρο των Ταταούλων, τον Τούρκο νερουλά, που ζητούσε από τη Λωξάντρα λίγο θαυματουργό αγίασμα της Μπαλουκλιώτισσας, για να γιάνει το μάτι του που πονούσε. Όλα διαδραματίζονται στο στενό μικροαστικό περιβάλλον της Λωξάντρας, που κατοικούσε σε ρωμιομαχαλάδες και δεν είχε σχέσεις με την άρχουσα τάξη των Τούρκων, ενώ με τον φουκαρά τον μικροπωλητή, με τον Κούρδο που της έκοβε τα ξύλα της και με τον νυχτοφύλακα του μαχαλά της συνεννοούνταν πολύ καλά και τους αγαπούσε και την αγαπούσαν, έχοντας μια καλή και γαλήνια επικοινωνία.

Τάσος Ἀθανασιάδης
ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΤΗΣ ΝΙΟΒΗΣ
Πρῶτος Τόμος

βιβλιοπωλείον τῆς ΕΣΤΙΑΣ

Τα παιδιά της Νιόβης είναι το τετράτομο μυθιστόρημα του συγγραφέα Τάσου Αθανασιάδη. Σ' αυτό το έργο ο Αθανασιάδης περιγράφει τον τρόπο ζωής των Ελλήνων της Μικράς Ασίας, με επίκεντρο τη γενέτειρά του Σαλιχλί. Συγκεκριμένα, αντικατοπτρίζει την εξέλιξη της νεοελληνικής κοινωνίας από τα τέλη του περασμένου αιώνα ως τη σημερινή εποχή. Στο εν λόγω βιβλίο παρουσιάζεται η ζωή του Μικρασιατικού Ελληνισμού υπό την τουρκική κυριαρχία και την ελληνική κατοχή ως τον διωγμό από τις εστίες του μετά την αποχώρηση του ελληνικού στρατού. Στους δύο τελευταίους τόμους εξιστορούνται οι δραματικές περιπέτειες της προσφυγιάς σε μια Ελλάδα με οικτρά οικονομικά, υποχρεωμένη να περιθάλπει ενάμισι εκατομμύριο ανθρώπινα ερείπια, μέσα σε αδιάκοπη πολιτική και κοινωνική αναταραχή – επαναστάσεις, στρατιωτικά κινήματα, εκθρονίσεις, μεταπολιτεύσεις. Εν τω μεταξύ οι πρόσφυγες, αξιοποιώντας τα έμφυτα χαρίσματά τους, κατορθώνουν να αναδειχθούν στην οικονομική ζωή, στις επιστήμες, στα γράμματα και τις τέχνες, στην πολιτική, έτσι ώστε να αναγνωριστεί η συμβολή τους στην ανόρθωση της νέας πατρίδας τους κατά την τετραετία της τελευταίας πρωθυπουργίας του Ελευθέριου Βενιζέλου. Το έργο πιθανότατα έχει πάρει τον τίτλο του από τον μύθο της Νιόβης.

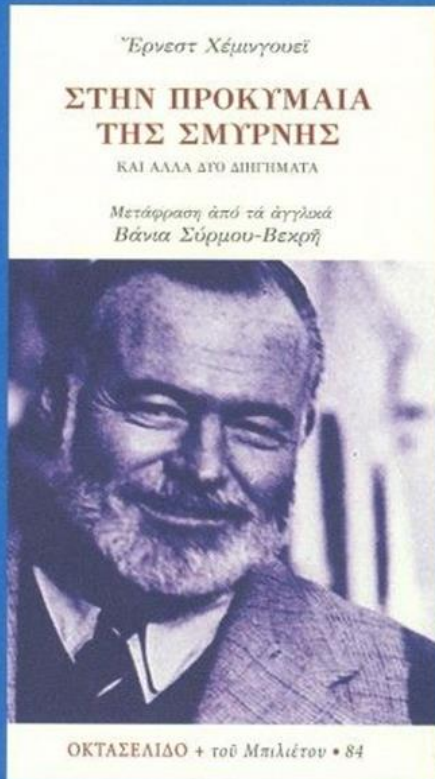
Νίκος Καζαντζάκης

Ο ΧΡΙΣΤΟΣ ΞΑΝΑΣΤΑΥΡΩΝΕΤΑΙ

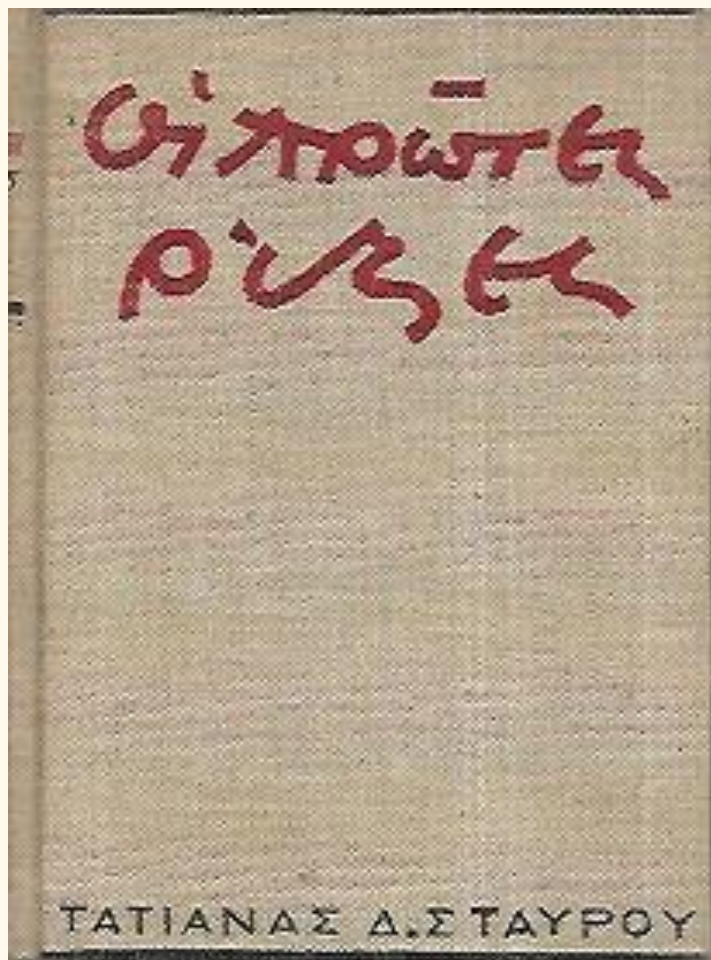

Επίοπτος

Ο Χριστός ξανασταυρώνεται του Νίκου Καζαντζάκη εκτυλίσσεται στην ενδοχώρα της Μικράς Ασίας και συγκεκριμένα στο χωριό Λυκόβρυση το 1921. Οι κάτοικοι του είχαν ένα παλιό έθιμο, κάθε 7 χρόνια έκαναν την αναπαράσταση των Παθών του Χριστού και έπρεπε να διαλέξουν μερικούς από τους άνδρες του χωριού που θα υποδύονταν κατά βάση τους Αποστόλους και έναν που θα υποδυόταν τον Χριστό (στο βιβλίο: τον Μανωλιό). Με αφορμή το συγκεκριμένο έθιμο εξιστορούνται οι δυσκολίες που βίωσαν οι πρόσφυγες στους νέους τόπους εγκατάστασής τους, όταν οι Τούρκοι λεηλάτησαν το χωριό τους και τους ανάγκασαν να φύγουν. Αφενός παρουσιάζεται η ζωή των Ελλήνων στη Μικρά Ασία, αφετέρου οι δυσκολίες που αντιμετώπιζαν οι πρόσφυγες στα εδάφη της, σε παραλληλισμό με τα μελανά γεγονότα που βίωσαν οι πρόσφυγες στον ελλαδικό χώρο μετά τον ξεριζωμό τους από τις αλησμόνητες πατρίδες.

Ο Ernest Miller Hemingway (ΗΠΑ 1899-1961), μόλις 20 χρονών διετέλεσε πολεμικός ανταποκριτής της *Τορόντο Σταρ* στην Ευρώπη και περιέγραψε τη Μικρασιατική καταστροφή στα ρεπορτάζ του. Το 1925 εκδίδει το πρώτο λογοτεχνικό βιβλίο του *Στην εποχή μας* με πρώτο διήγημα «Στην προκυμαία της Σμύρνης» με πολύ δυνατές περιγραφές.

Η Τατιάνα Σταύρου είναι, σύμφωνα με την Έρη Σταυροπούλου, η πρώτη γυναίκα συγγραφέας που καταπιιάστηκε με τον αγώνα των προσφύγων και ειδικότερα των γυναικών, να ριζώσουν στη νέα τους πατρίδα. Μέσα στο χρονικό πλαίσιο ενός έτους αποτυπώνεται η πρώτη εποχή της μετοικεσίας των προσφύγων και οι δυσκολίες προσαρμογής. Η εκκίνηση του μυθιστορήματος τοποθετείται λίγες μέρες μετά την «πρώτη του Νοέμβρη, στα χίλια εννιακόσια εικοσιδυό», στην Αθήνα. Οι εποχές που αλλάζουν μέσα στον χρόνο, «Χειμώνας», «Άνοιξη», «Καλοκαίρι», αποτελούν και τα τρία μέρη στα οποία χωρίζεται το μυθιστόρημα και μοιάζουν να σηματοδοτούν τα στάδια προσαρμογής των ηρώων προσφύγων στην πρωτεύουσα. Μεγάλο κομμάτι του μωσαϊκού των ηρώων –με αισθητή την απουσία των γηγενών Ελλαδιτών– αποτελούν οι γυναίκες, που διαχειρίζονται τον πόνο και τη βίαιη μετάβαση στη νέα πατρίδα και δυναμικά παλεύουν να επιβιώσουν. Η Εύα Ξένου, η γιαγιά Καζαντζή, η Μάρθα Παπάζογλου, η Μαρίτσα, η Καλλιώ είναι κάποιες από τις ηρωίδες, που συμπληρώνουν τον πολυπρόσωπο και συνθετικό πίνακα του έργου. Οι ιστορίες τους αποτελούν το φόντο, πάνω στο οποίο θα αποτυπωθούν οι εικόνες του ξεριζωμού, της εγκατάστασης και της προσαρμογής.

Ἀντώνη Κ. Τραυλιαντώνη

Λεηλασία μιᾶς ζωῆς

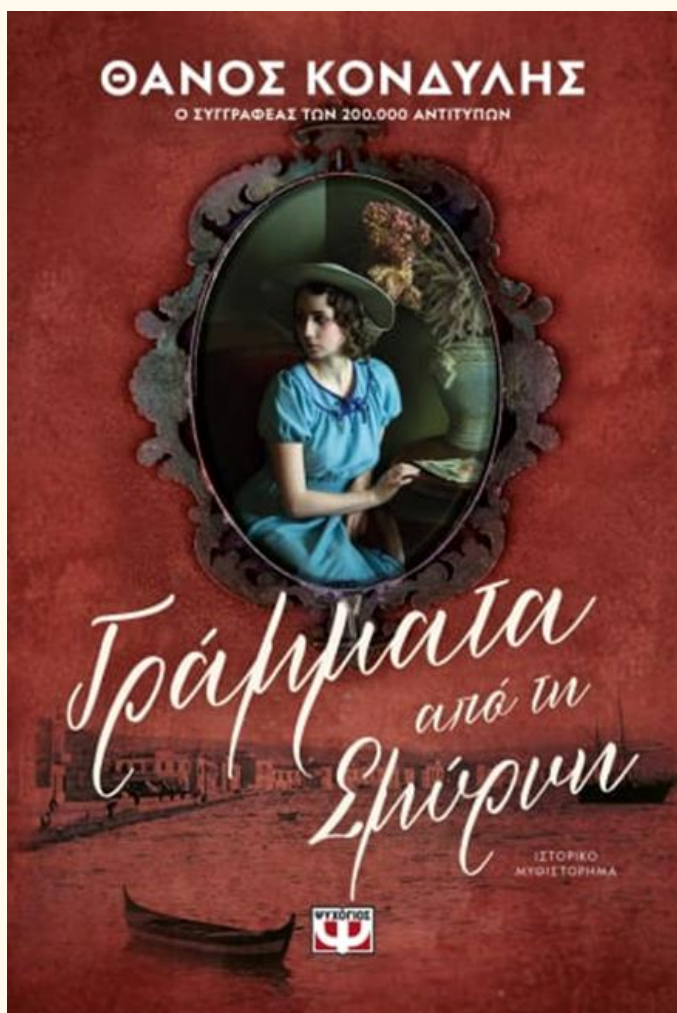
ΜΠΙΛΪΡΟΝ

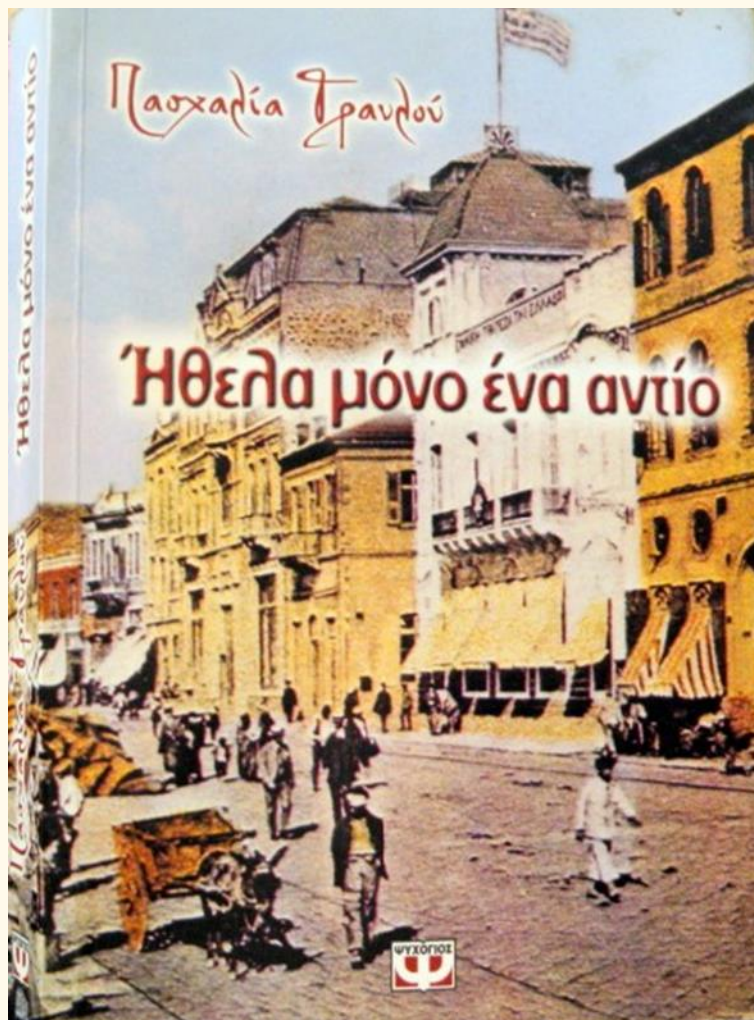
Η Λεηλασία μιᾶς ζωῆς, το μυθιστόρημα του Ἀντώνη Τραυλιαντώνη, εκδόθηκε το 1935 από τη Νέα Εστία. Η πνιγηρή πραγματικότητα των Αθηνών μετά τη Μικρασιατική καταστροφή είναι το σκηνικό του έργου. Μια κοινωνία που αδυνατεί να προσαρμοστεί στις νέες συνθήκες, με εμμονή στις προλήψεις του παρελθόντος. Κεντρική μορφή του μυθιστορήματος είναι ο Θεμελής Τράμπας ή Τλημενίδης μετά την αλλαγή του ονόματός του επί το ευρωπαϊκώτερον. Πρόκειται για έναν χαρισματικό νέο με πρωτοφανή καρτερία στην εργασία αλλά και στη ζωή γενικότερα. Ο προικισμένος αυτός άνθρωπος συνθλίβεται κάτω από την πίεση των υποχρεώσεων. Δύο αδελφές από τον δεύτερο γάμο του πεθαμένου πατέρα του και μια μητριά στηρίζουν τις ζωές τους εξολοκλήρου επάνω του, βυθισμένες στο μεγαλείο και τις αντιλήψεις του καιρού που έχει περάσει ανεπιστρεπτί. Ο φέρελπις Τλημενίδης δείχνει αδύναμος να παραμερίσει τις κοινωνικές συμβάσεις που τον δεσμεύουν, αποτυγχάνοντας να βαδίσει προς τη δική του ευτυχία και προσωπική ολοκλήρωση.

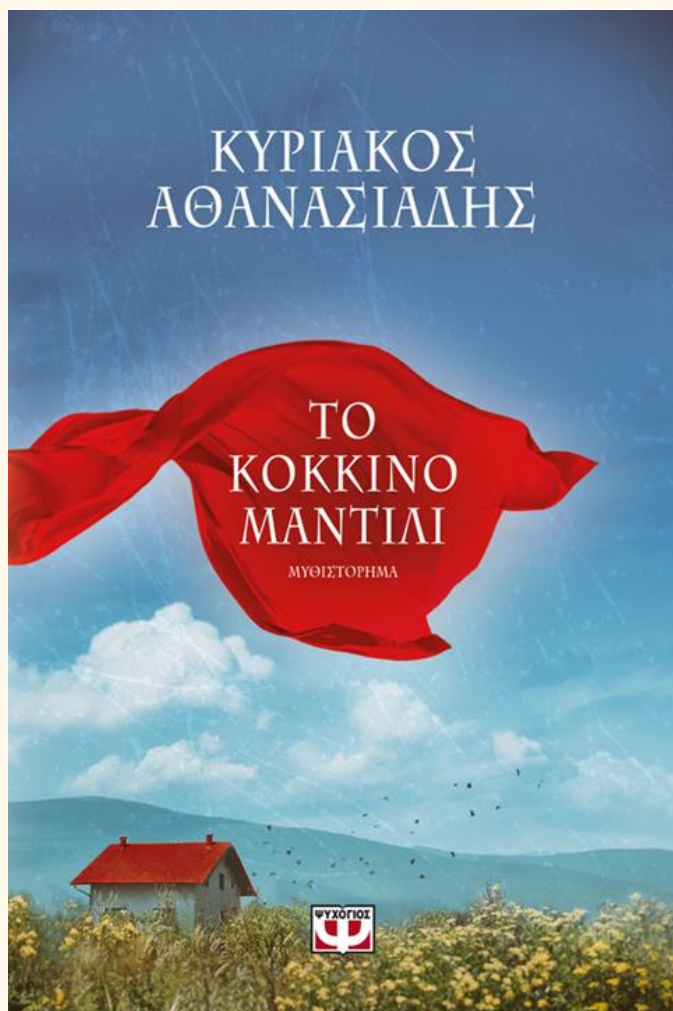
Στην *Αρχόντισσα της Σμύρνης* του Θάνου Κονδύλη πρωταγωνιστεί μια γυναίκα που υποφέρει, αγωνίζεται και προσπαθεί να ανακτήσει τις δυνάμεις της, προκειμένου να εντοπίσει τα ορφανά παιδιά της μέσα στα συντρίμια που προκλήθηκαν από την καταστροφή της Σμύρνης, το 1922. Η δυναμική αυτή γυναίκα, η Ηλέκτρα Μπακιρτζή, τελικά επιβιώνει παρά το πλήθος των δεινών που βίωσε κατά τη διάρκεια και έπειτα της Μικρασιατικής καταστροφής.

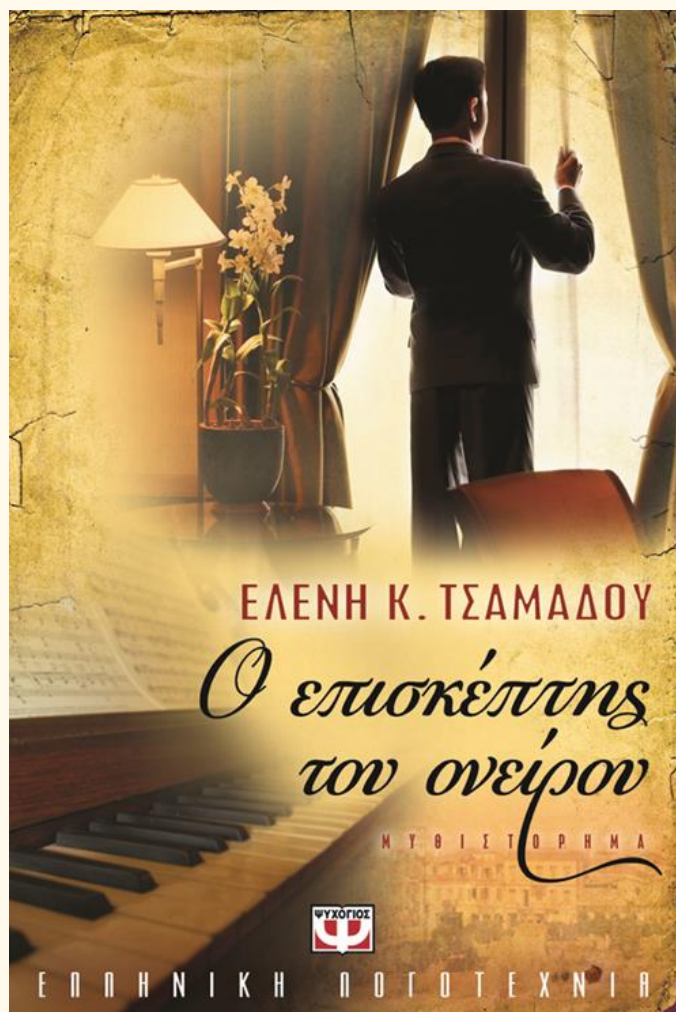
Η άφιξη της γιατρού Πελαγίας Αντωνιάδη στη σύγχρονη Σμύρνη, προκειμένου να αναζητήσει έναν χαμένο θησαυρό, σύμφωνα με τις οδηγίες που της άφησε η συνονόματη γιαγιά της, θα αποτελέσει την αρχή αποκαλύψεων καταλυτικών για τη ζωή της στο βιβλίο *Γράμματα από τη Σμύρνη* του Θάνου Κονδύλη. Τα κρυμμένα από το 1922 γράμματα αλλά και το ημερολόγιο της γιαγιάς αποτελούν την πυξίδα, για να γνωρίσει την παλιά πόλη, αλλά και τον μεγάλο έρωτα της γιαγιάς Πελαγίας, τον γιατρό Αλέξανδρο Καλλέργη, που της είχε σώσει τη ζωή. Μετά ήρθε η μεγάλη φωτιά και η καταστροφή που ανάγκασαν τη γιαγιά Πελαγία, έχοντας χάσει τα πάντα, ακόμα και τον αγαπημένο της, να φύγει ωσάν κυνηγημένη στην Αθήνα. Με πολύ κόπο θα σταθεί στα πόδια της. Ωστόσο, ποτέ δε θα ησυχάσει και μια μέρα θα βάλει σε εφαρμογή το παράτολμο σχέδιό της. Θα επιστρέψει και πάλι στην κατεστραμμένη Σμύρνη, για να ξαναβρεί τον αγαπημένο της Αλέξανδρο. Το τόλμημά της αυτό θα αποτελέσει την αρχή της μεγαλύτερης περιπέτειας της ζωής της. Γιατί η πορεία της στη Μικρά Ασία θα είναι μια πορεία προς το άγνωστο... ίσως και προς τον θάνατο.

Έρωτας και πόλεμος... Μια αγάπη ψυχορραγεί στην προκυμαία της Σμύρνης τον Σεπτέμβρη του 1922. Η Ισμήνη φεύγει για την Ελλάδα με κειμήλιο ένα δαχτυλίδι και ένα πολύτιμο μυστικό στα σωθικά. Ο Οσμάν θα μείνει πίσω, για να αναμετρηθεί με τη δειλία του. Το αντίο που δεν ειπώθηκε θα γίνει μέσα τους μια τυραννική σκιά. Η ιστορία της Ισμήνης θα δεθεί με την ιστορία της Ελλάδας. Η Σμυρνια θα ζήσει μια ζωή γεμάτη μέσα από γεγονότα και ανθρώπους που υφαίνουν το μαγνάδι των αναμνήσεων και των εμπειριών της. Όμως εκείνον τον νοσταλγεί πάντα, ώσπου το κισμέτ φιλοτεχνεί ένα απροσδόκητο φινάλε για τη σχέση τους, χαρίζοντας στην εγγονή της την Άννα μια ακριβή αυτογνωσία.

Ο Καλλίνικος, ένα αγόρι γεμάτο περιέργεια για τα πάντα, γεννιέται το 1900, στους Αγίους Πάντοτε, κάπου κοντά στην Κώμη, ψηλά στο βουνό, σε μια περιοχή παλιά, χορτασμένη ιστορία και μυστικά. Θα μεγαλώσει δύσκολα, δουλεύοντας από τα πέντε του χρόνια για να στηρίξει το σπιτικό του. Μέχρι που το σπιτικό του το ίδιο, στο πρόσωπο μιας μητριάς, θα τον αναγκάσει να φύγει. Μπακαλόγατος πια, υιοθετημένος από δυο θεόρατους μπακάληδες, δυο πραγματικούς αγίους που θα τον λατρεύουν, θα δει τα χρόνια να περνούν με πολλή δουλειά και πολλή αγάπη, με ράψιμο, κέντημα και μαγειρική... και με λίγη μαγεία. Κι αν δεν κατάφερε ποτέ του να μάθει γράμματα, τουλάχιστον θα ερωτευτεί. Όμως οι καιροί είναι παράξενοι. Γιατί πρέπει να γίνουν πολλά πέρα στη Μακεδονία, κι άλλα τόσα ακόμη πιο μακριά, στη Σμύρνη – κι ακόμα πιο βαθιά σ' εκείνα τα αρχαία χώματα της Ανατολής. Και το αγόρι, ντυμένο με μια στολή που δεν του ταιριάζει, θα πάει εκεί, ίσια στο κόκκινο μάτι όλων των πολέμων. Μα η καρδιά του πάντα θα χτυπά για την Κώμη. Και για τη Λέλα – τη Λέλα του. Ένα ταξίδι στο πρώτο μισό του εικοστού αιώνα, πέρα για πέρα αληθινό. Κι ας πρωταγωνιστεί κοντά στον Καλλίνικο, στη Λέλα και σε όλους τους άλλους, μια νεράιδα με το μαντίλι της...

Στην Πάτρα του Μεσοπολέμου, σε μια κοινωνία περιχαρακωμένη στα μικρά προβλήματά της, η απρόσμενη άφιξη ενός νεαρού ξένου ταράζει τη ζωή τριών γυναικών: μιας Πατρινής αρχόντισσας, μιας καταπιεσμένης από την επαρχιώτικη νοοτροπία Ευρωπαϊάς που νοσταλγεί την πατρίδα της, την Τεργέστη, και μιας πληθωρικής Σμυρνιαάς. Και οι τρεις έχουν κάτι να κρύβουν. Ο ξένος ενεργεί ως καταλύτης στη ζωή τους. Καθεμιά τους βλέπει στο πρόσωπό του να ζωντανεύει ένα ξεχασμένο όνειρο. Σε ποιο βαθμό θα επιτρέψουν στο απωθημένο παρελθόν να καθορίσει το μέλλον τους; Σε μια περίοδο πολιτικοκοινωνικών ανατροπών και οικονομικής κρίσης, ένας έρωτας και μια περίεργη δολοφονία ενός σημαντικού προσώπου έρχονται να αναστατώσουν τη μικρή κοινωνία και να φέρουν στο φως την αλήθεια. Ποιος είναι ο ξένος; Είναι αυτός που λέει; Κρύβει σκοτεινά, αφανέρωτα μυστικά; Ποια είναι αυτά; Και η δολοφονία;

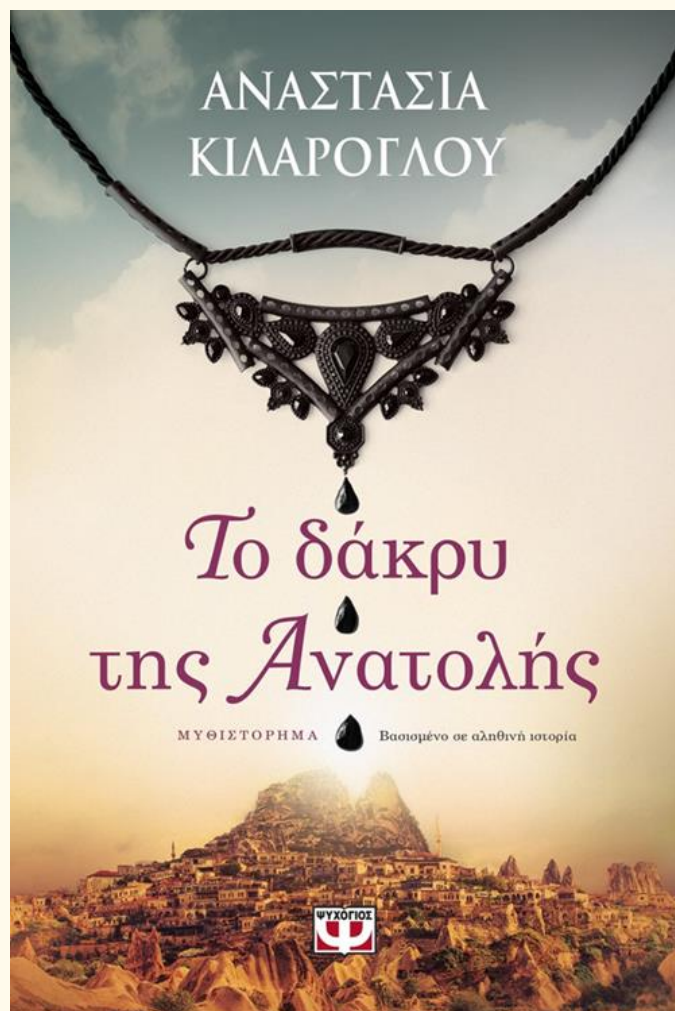
Ένα μυθιστόρημα για τις ημέρες δόξας της Σμύρνης, πριν από τη Μικρασιατική καταστροφή. Ένας έρωτας μπερδεύεται στις κλωστές της Ιστορίας, δοκιμάζοντας τη δύναμη και την αντοχή του. Η Γέρση, η ηρωίδα, μεγάλωσε στη Σμύρνη, αρχοντοπούλα από μάνα κι από πατέρα. Στη θωριά της σου κοβόταν η ανάσα. Περήφανε και ξιπασμένη, μαστίγωνε τις δούλες της μπας και τις κάνει φιλενάδες. Λουζόταν στο χαμάμ, όταν την είδαν ξαφνικά τα δυο καρντάσια, ο Γιώργης κι ο Σελίμ, κι ήρθε ο έρωτας να μαγέψει, να σπαράξει, να ξεπαστρέψει. Οι ζωές των ηρώων μπερδεύονται με το καβουρντισμένο κύμινο και το πετμέζι. Ρωμιοί και Τούρκοι, κιμπάρηδες και ραχατλήδες, ηγέτες ξιπασμένοι, αδιάφοροι. Ο χορός των ζειμπέκηδων, οι ατμοί του χαμάμ, τα προσκοπάκια στο Αϊδίνι, μυστικά και καταχωνιασμένες αμαρτίες, προδοσίες, φονικά, ένα γυμνό κορίτσι κρεμασμένο ανάποδα, ο Αχέροντας να καταπίνει φαντάρους, στην Αλμυρή Έρημο να ξεραίνονται οι κόκκινες μηλιές, οι ατμοί του χαμάμ να θολώνουν τις ζωγραφιές.

1922, Σμύρνη. Ένα κορίτσι επιβιβάζεται στο πλοίο της σωτηρίας του, με προορισμό την Αμερική. Το μυστικό της θα γίνει ο ίσκιος που θα την ακολουθεί για μια ζωή.

1989, Δημοτικό Κοιμητήριο Κυλλήνης. Τα φτυάρια παλεύουν με το σκληρό χώμα πάνω από ένα αζήτητο μνήμα. Ξαφνικά παγώνουν όλα. Η εκταφή ματαιώνεται. Το μνήμα θαρρείς πως αντιστέκεται, σαν να κρύβει μέσα του μια ολόκληρη ιστορία. Ζωντανή. Στοιχειωμένη.

1993, Νέα Υόρκη. Το σημαδεμένο κορίτσι καταδύεται συχνά σε έναν αλλόκοτο εφιάλτη: φωτιά κι αντάρα, ουρλιαχτά και ολολυγμοί, και μια γυναικεία φιγούρα να ζητά από εκείνη κάτι... Άραγε τι; Όσπου, μια παλιά φωτογραφία θα της γίνει εμμονή. Ένα κυνήγι μαγισσών θα ξεκινήσει. Πόσο μακριά μπορεί να φτάσει η αλήθεια μέχρι να αναδυθεί στο φως, ακόμα κι αν άργησε μια ολόκληρη ζωή;

Το μυθιστόρημα μάς ταξιδεύει σε εκείνα τα χρόνια στην Ανατολή, όπου χριστιανοί και μουσουλμάνοι ζούσαν αρμονικά μαζί, μέχρι που ήρθε βίαια η καταστροφή. Η συγγραφέας διηγείται μια αληθινή ιστορία. Την ιστορία του Μιχάλη, που ήταν Αρμένιος από το Βιλαέτι της Σεβαστείας, και της Αναστασίας, από την Αραβησσό της Καππαδοκίας. Και οι δύο θύματα της γενοκτονίας των Αρμενίων. Ο Μιχάλης ζει στην Ελλάδα με τις αναμνήσεις του. Οι εικόνες από όσα έζησε ξεδιπλώνονται μπροστά του και το μυαλό του γυρίζει στην Ανατολή, στα χώματα της πατρίδας του, για να βρεθεί ανάμεσα στην οικογένειά του. Δεν μπορεί να ξεχάσει τη μέρα που είδε τους αγαπημένους του να κείτονται στο έδαφος. Θυμάται πώς πήρε τον δρόμο για μια άλλη πολιτεία, στα νότια του Άλυ ποταμού, αναζητώντας μια νέα ζωή. Και τη βρήκε στο πρόσωπο μιας Ρωμιάς. Εκείνη ήταν δασκάλα στον τόπο της και ζούσε σε περιβάλλον θρησκευτικό και σε σπίτι με πατριαρχικές συνήθειες. Αντέδρασε όταν επιχείρησαν να βάλουν στο πλευρό της άνδρα διαφορετικής καταγωγής και πίστης. Μα έκανε λάθος, γιατί ο Μιχάλης της χάρισε την αγάπη του απλόχερα.

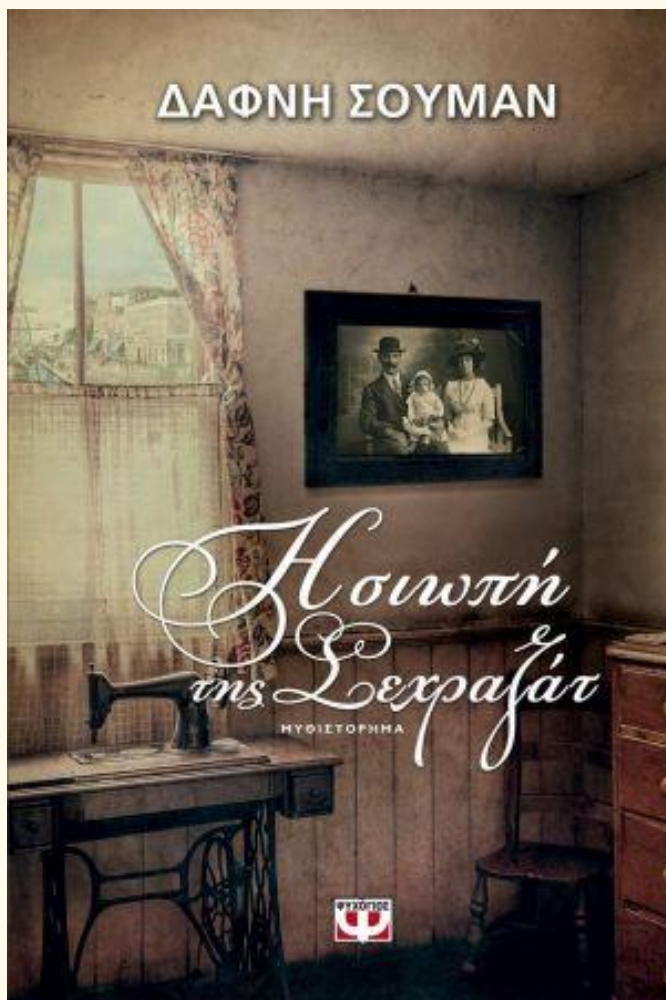
Με φόντο τις αλησμόνητες πατρίδες και τη σκοτεινή αυτή περίοδο της Ιστορίας μας, στο βιβλίο *Το καλό μπλε σερβίτσιο*, η Μαργή, βοηθός των Βρετανών, αισθάνεται να ασφυκτιά από τον Τούρκο διώκτη της. Η εντεκάχρονη κόρη της, η Διδώ, ιδιαίτερα ευφυής, θα εξελιχθεί σε πολύτιμη κατάσκοπο με τη συμβολή του Έντουαρντ, συνεργάτη της Βρετανικής Μυστικής Υπηρεσίας. Ο Έντουαρτ θα της προσφέρει όλα τα εφόδια που απαιτούνται, προκειμένου να γίνει μια καλή κατάσκοπος, ενώ παράλληλα θα προσπαθεί να κρύψει το ανόσιο αίσθημα που γεννιέται για την προστατευόμενή του. Η ημέρα της καταστροφής της Σμύρνης θα καθορίσει την πορεία της ζωής της Διδούς. Στις αποσκευές της, πέρα από τα προσωπικά της αντικείμενα, θα κουβαλήσει και όλες τις απώλειες που προκύπτουν από έναν ξεριζωμό, ο οποίος καταλήγει αναπόφευκτα στην προσφυγιά. Στην Ελλάδα, σε έναν τόπο που ταλανίζεται από τα δικά του προβλήματα, θα αρχίσει μια νέα ζωή και θα ανακαλεί συνεχώς στη μνήμη της ένα πιάτο που ράγισε στο ταξίδι για τη νέα πατρίδα, γεγονός που θα της υπενθυμίζει πως ό,τι σπάει ξανακολλάει και ό,τι καταστρέφεται μπορεί να φτιαχτεί από την αρχή.

Το μυθιστόρημα *Αραπιάν Τσαρσί - Αθήνα* του Πάρι Μηλίτση παρουσιάζει τα μυστικά τριών γυναικών που παραδίδονται στη δίνη του χρόνου, όχι όμως και στη λήθη του. Ξεκινούν από την καταστροφή της Σμύρνης και φτάνουν μέχρι σήμερα. Επηρεάζουν τη ζωή του προέδρου ενός ομίλου, της γυναίκας του, του γιου τους και αρκετών άλλων ανθρώπων. Εκατό χρόνια χρειάστηκε να περάσουν μέχρι να βγει η αλήθεια στην επιφάνεια. Η αλήθεια όμως απαιτεί το τίμημά της. Φθόνος, καταχρήσεις, παράνομα κυκλώματα, τρομοκρατικές ενέργειες είναι ορισμένα από τα δεινά που την ακολουθούν. Διάφορες μικρές ιστορίες αρχίζουν σιγά σιγά να εκτυλίσσονται και να συνοδεύουν τις κύριες. Ένας φοιτητής με πολιτικούς προβληματισμούς καταφεύγει σε ακραίες ενέργειες, ένας καθηγητής πανεπιστημίου γνωρίζει μια όμορφη φοιτήτρια, μια μητέρα δύο κοριτσιών έρχεται αντιμέτωπη με τη μεγαλύτερη πρόκληση της ζωής της, μια νεαρή κοπέλα αναζητά διέξοδο σε ψυχικά τραύματα του παρελθόντος.

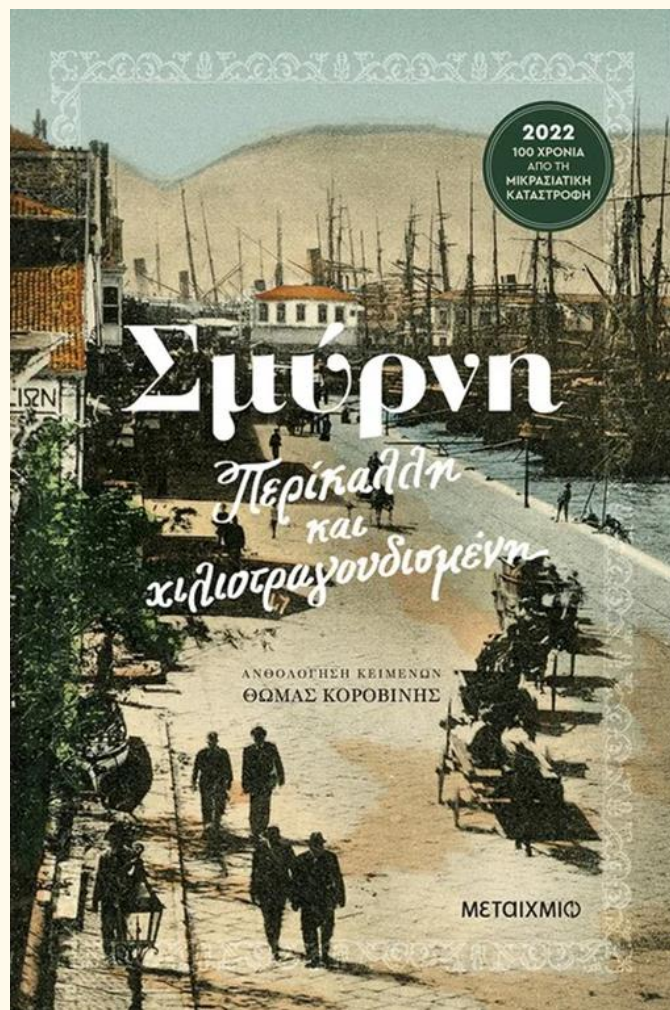
Μια αρχοντική οικογένεια της Σμύρνης, στο βιβλίο *Στις φλόγες της Σμύρνης* του Ντίνου Κουμπάτη, με ρίζες από την Κρήτη, βιώνει το 1922 την καταστροφή της πόλης όπου ζει. Μέσα από τον ορυμαγδό η οικογένεια θα βγει αποδεκατισμένη και όσοι καταφέρουν να επιβιώσουν θα καταλήξουν ύστερα από ένα επώδυνο ταξίδι στην Κρήτη και στον Πειραιά. Μαζί με άλλους εκπατρισθέντες θα παλέψουν με χίλιες αντιξοότητες και θα δημιουργήσουν μια νέα ζωή, χωρίς ποτέ να βγάλουν από την καρδιά και τη μνήμη τους την κορωνίδα των μικρασιατικών πόλεων και χωρίς να επουλωθούν οι πληγές του ξεριζωμού. Ο συγγραφέας περιγράφει με μελανά γράμματα τις τραγικές στιγμές ενός ολέθριου πολέμου, στιγματίζει, βασιζόμενος σε ιστορικά στοιχεία, τους πρωτεργάτες του ολοκαυτώματος, επιρρίπτοντας ευθύνες σε όλους όσοι ήταν υπαίτιοι για τα τραγικά γεγονότα, και δικαιώνει τα θύματα της καταστροφής, η οποία σημάδεψε ανεξίτηλα την Ιστορία.

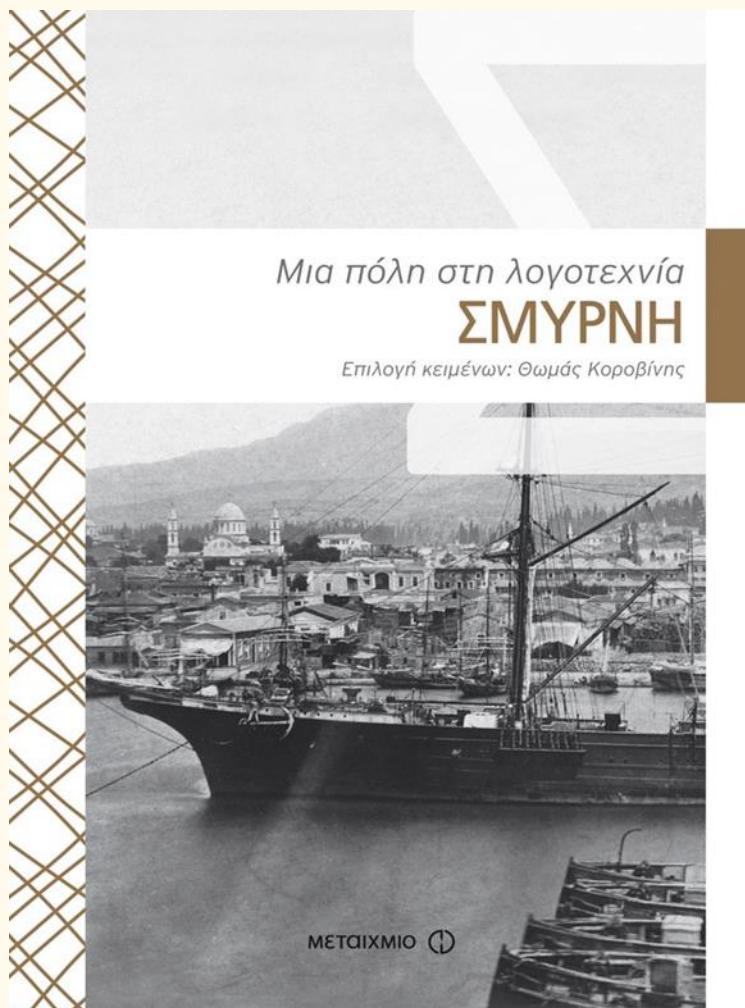
Στο βιβλίο *Η σιωπή της Σεχραζάτ* της Δάφνης Σουμάν ξεδιπλώνεται η ιστορία μιας γυναίκας και μιας πόλης που χάθηκε για πάντα μέσα στη φωτιά. Στη Σμύρνη, το 1905, στο «Μαργαριτάρι της Ανατολής», την πόλη αυτή της απaráμιλλης ομορφιάς και αρμονίας, καταφθάνει ο Αβινάς Πιλάι. Είναι Ινδός, αλλά αυτό δεν τον εμποδίζει να ερωτευτεί την Εντίτ, κόρη πλούσιας λεβαντίνικης οικογένειας. Οι δυο νέοι δε θα παντρευτούν ποτέ, και η Εντίτ θα φύγει για τη Γαλλία λίγο προτού η Σμύρνη παραδοθεί στις φλόγες, φανερώνοντας στον αγαπημένο της ένα μυστικό που θα τη στοιχειώνει. Δεκαεπτά χρόνια αργότερα, μια νεαρή κοπέλα, Ελληνίδα χριστιανή, γίνεται μάρτυρας της σφαγής της οικογένειάς της, καθώς τα κεμαλικά στρατεύματα μπαίνουν στη Σμύρνη. Ένας Τούρκος αξιωματικός τη σώζει, ωστόσο η κοπέλα δε θα μιλήσει ποτέ ξανά. Στη Σμύρνη, το 2005, η εκατοντάχρονη Σεχραζάτ αποφασίζει να καταγράψει την ιστορία της. Και καθώς οι σελίδες γεμίζουν αναμνήσεις μιας ζωής, παλιά μυστικά θα έρθουν στο φως.

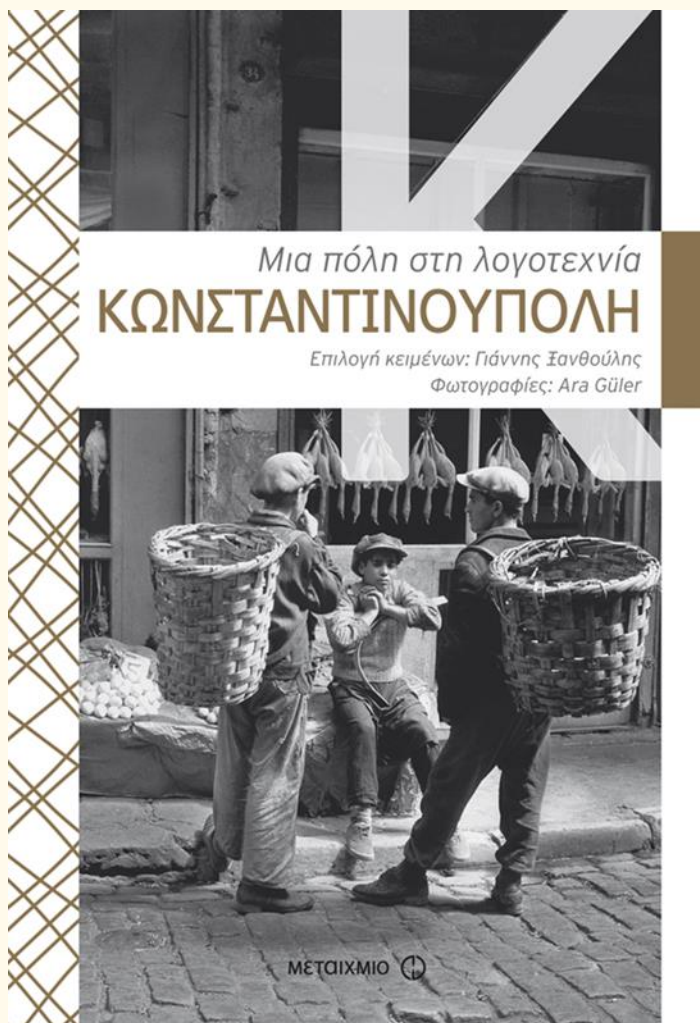
Στο βιβλίο *Το κόκκινο σημάδι* της Σοφίας Βόικου τα γεγονότα ξετυλίγονται με κινηματογραφική ταχύτητα. Από τις αστραφτερές αίθουσες των Βερσαλλιών και το «Παρίσι της ελπίδας» στα ματωμένα χώματα της Μικράς Ασίας, από τη Σμύρνη στην άγνωστη Ελλάδα της καθημερινότητας, της ανεμελιάς, του μόχθου, του μεροκάματου, της ελπίδας. Η ηρωίδα, η Αργυρώ, το ματωμένο πιόνι στον αντίχειρα της ειμαρμένης, έχει ένα σημάδι στο κορμί της που θα αποτελέσει έναν καταλυτικό οινόν, πυξίδα στη ζωή της. Από την καταστροφή της Σμύρνης και την απώλεια των γονιών της, θα ζήσει την προσφυγιά στη Θεσσαλονίκη, αλλά έπειτα θα καταλήξει σε οίκο ανοχής στην Αθήνα. Ο Πάμπλο Πικάσο, ο Σαλβαδόρ Νταλί, ο Αντρέ Μπρετόν, ο Χένρι Μίλερ θα την αναδείξουν, καθώς θα γίνει η μούσα τους. Το κόκκινο σημάδι δε θα σταματήσει να κινεί τα νήματα στη ζωή της. Η Αργυρώ θα γνωρίσει κομμάτια της ύπαρξής της που και η ίδια αγνοούσε.

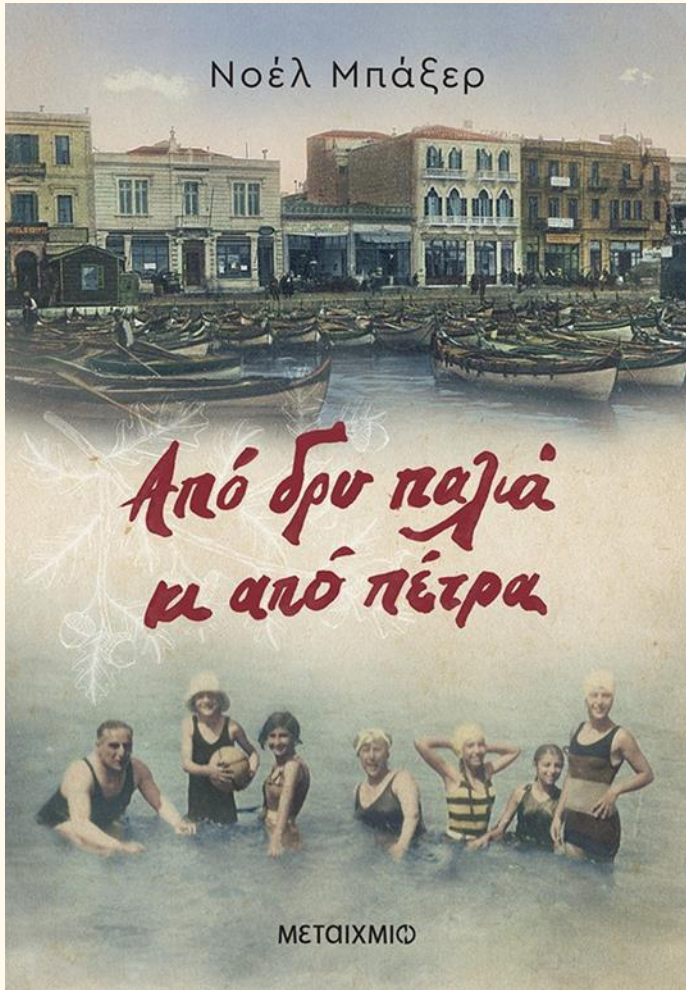
Το βιβλίο *Σμύρνη περίκαλη και χιλιотραγουδισμένη* αποτελεί μια αντιπροσωπευτική ανθολόγηση κειμένων που γράφτηκαν για τη Σμύρνη από συγγραφείς όλων των εποχών, όπως αναφέρει ο ανθολόγος τους, ο Θωμάς Κοροβίνης. Δομημένο σε τέσσερα μέρη, παρακολουθεί την πορεία της πόλης μέχρι σήμερα, που η Σμύρνη είναι πλέον ένα σύγχρονο τουρκικό άστυ με ευρωπαϊκό χαρακτήρα, με ενδιάμεσους σταθμούς την περίοδο της μεγάλης της ακμής, με κυρίαρχο το ελληνικό στοιχείο, και την καταστροφή της το 1922. Όσοι γνώρισαν τη Σμύρνη από κοντά ευτύχησαν να αποθαυμάσουν τις φυσικές ομορφιές της. Μεταξύ άλλων ανθολογούνται οι: Παντελής Καψής, Ανδρέας Καρκαβίτσας, Κ.Π. Καβάφης, Κοσμάς Πολίτης, Ηλίας Βενέζης, Στρατής Δούκας, Ι.Μ. Παναγιωτόπουλος, Πέτρος Χάρης, Διδώ Σωτηρίου, Γιώργος Σεφέρης. Το πλούσιο αρχειακό φωτογραφικό υλικό ενισχύει την παραστατικότητα των γραφομένων.

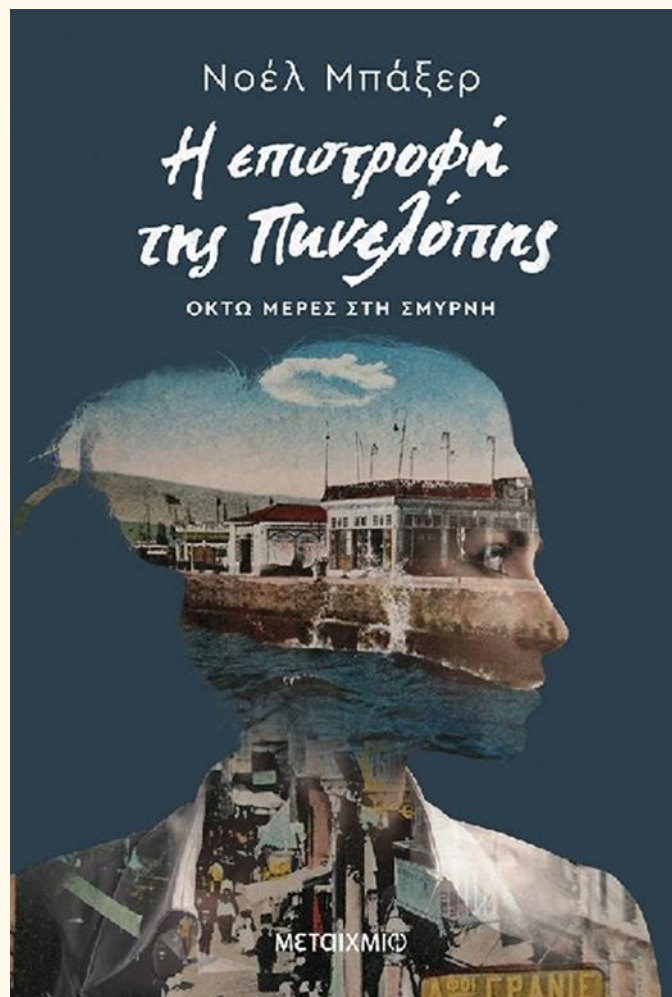
Το βιβλίο είναι μια αντιπροσωπευτική ανθολόγηση κειμένων από τον Θωμά Κοροβίνη, που γράφηκαν για τη Σμύρνη από συγγραφείς όλων των εποχών. Δομημένο σε τέσσερα μέρη παρακολουθεί την πορεία της πόλης μέχρι σήμερα, που η Σμύρνη είναι πλέον ένα σύγχρονο τουρκικό άστυ με ευρωπαϊκό χαρακτήρα, με ενδιαμέσους σταθμούς την περίοδο της μεγάλης της ακμής, με κυρίαρχο το ελληνικό στοιχείο, και την καταστροφή της το 1922. Μεταξύ άλλων ανθολογούνται οι: Παντελής Καψής, Μανόλης Μεγαλοικονόμος, Βασίλειος Τατάκης, Ανδρέας Καρκαβίτσας, Κ.Π. Καβάφης, Κοσμάς Πολίτης, Ηλίας Βενέζης, Στρατής Δούκας, Ι.Μ. Παναγιωτόπουλος, Πέτρος Χάρης, Διδώ Σωτηρίου, Γιώργος Σεφέρης. Συμπληρώνεται από πλούσιο αρχειακό φωτογραφικό υλικό.

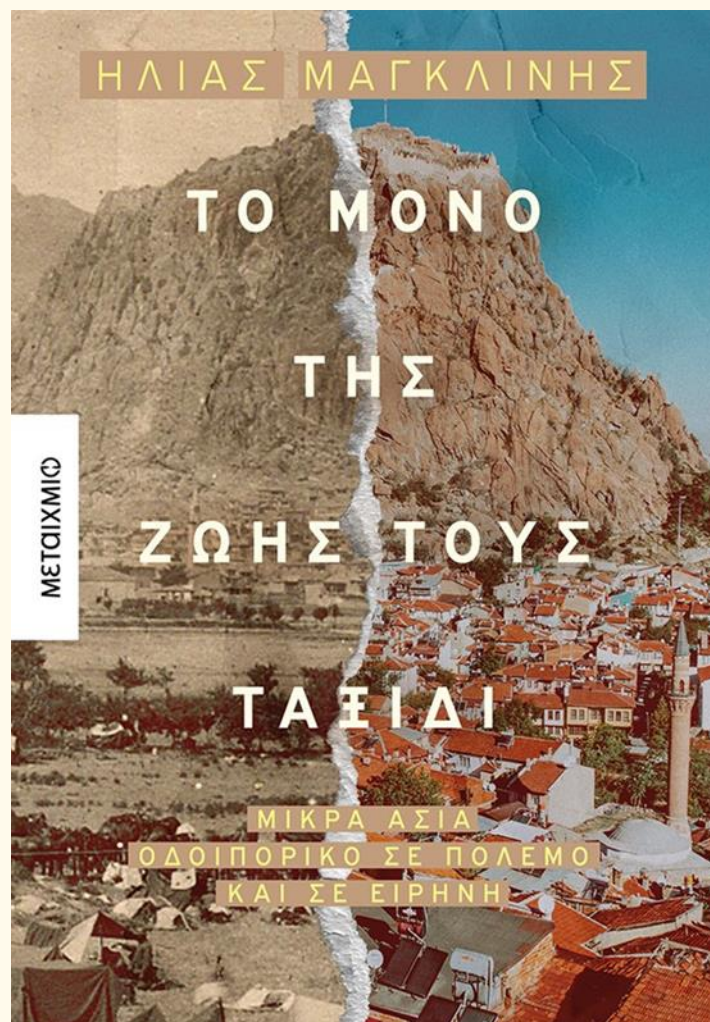
Ο Γιάννης Ξανθούλης σαν αιρετικός περιπατητής περιδιαβαίνει την Κωνσταντινούπολη, ανθολογώντας κείμενα που ανασυνθέτουν την εικόνα της, τηρώντας, όσο είναι αυτό δυνατό, αποστάσεις από τη θεραπεία της νοσταλγίας, σ' έναν τόμο που περιλαμβάνει φωτογραφίες του Ara Güler, μιας μεγάλης μορφής της σύγχρονης φωτογραφίας.

Από το Αϊδίνι και τη Σμύρνη ως την Κύπρο, την Αθήνα και την εξωτική Ινδία ξεδιπλώνεται η ιστορία μιας σύγχρονης Πηνελόπης με φόντο τις χαμένες πατρίδες. Γύρω από την Πηνελόπη, σαν γαϊτανάκι, πρόσωπα που τη σημάδεψαν: η Ζόι, ο Καλφατζής που «ξέρει να σώζει», ο Παρασκευάς με το «παρασκευάκι» του, η Κατίνα που ο «Ιορδάνης της πέθανε», ο βροχερός Φίλιππος και ο φωτεινός Φώτης, η μαγείρισσα η Φραγκώ. Μια οικογένεια, τρεις γενιές ανθρώπων με φόντο τις χαμένες πατρίδες. Ένα πολυεπίπεδο μυθιστόρημα, μια τοιχογραφία του ελληνικού 20^{ού} αιώνα, γεμάτο με εικόνες και μυρωδιές εποχής. Το βιβλίο αποτελεί το πρώτο μέρος της διλογίας, που ολοκληρώνεται με την *Επιστροφή της Πηνελόπης*.

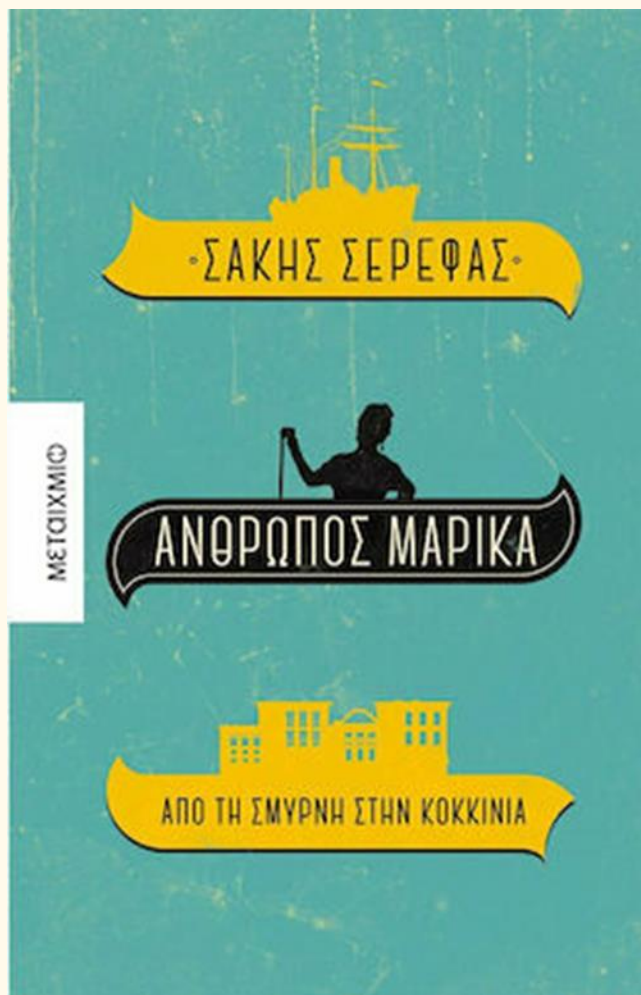
Η Πένη (Πενέλοπε) Σάρεϊ, Ελληνοβρετανίδα που ζει στην Αθήνα, ταξιδεύει στη Σμύρνη έναν αιώνα μετά την καταστροφή, μεταφέροντας στις αποσκευές και στην ψυχή της οικογενειακές ιστορίες κι ενθύμια από τη ζωή των προγόνων της στη χαμένη πολιτεία: τα γεγονότα του 1922 που της εξιστόρησαν η γιαγιά της Πηνελόπη και οι θείες της, αλλά και τις αναμνήσεις τους από τα προηγούμενα σμυρναίικα χρόνια της ακμής και της ξεγνοιασιάς. Μαζί φέρνει μαρτυρίες προσφύγων, ιστορικές γνώσεις και έναν σωρό παλιούς χάρτες. Στη Σμύρνη η Πένη θα γνωρίσει ανθρώπους που πρόθυμα θα τη βοηθήσουν να πλησιάσει κι άλλο την αλήθεια. Θα αναδυθούν καινούργια συναισθήματα, θα έρθουν πολλές σκέψεις, θα συμβούν απρόσμενες αποκαλύψεις. Θα αναχωρήσει οκτώ μέρες μετά, με τη βεβαιότητα πως η παλιά Σμύρνη ανέμενε την επιστροφή της απογόνου. Και με τη διαπίστωση πως το ταξίδι αυτό έβαλε σε τάξη τις ιστορίες και τα αισθήματα που της κληροδοτήθηκαν.

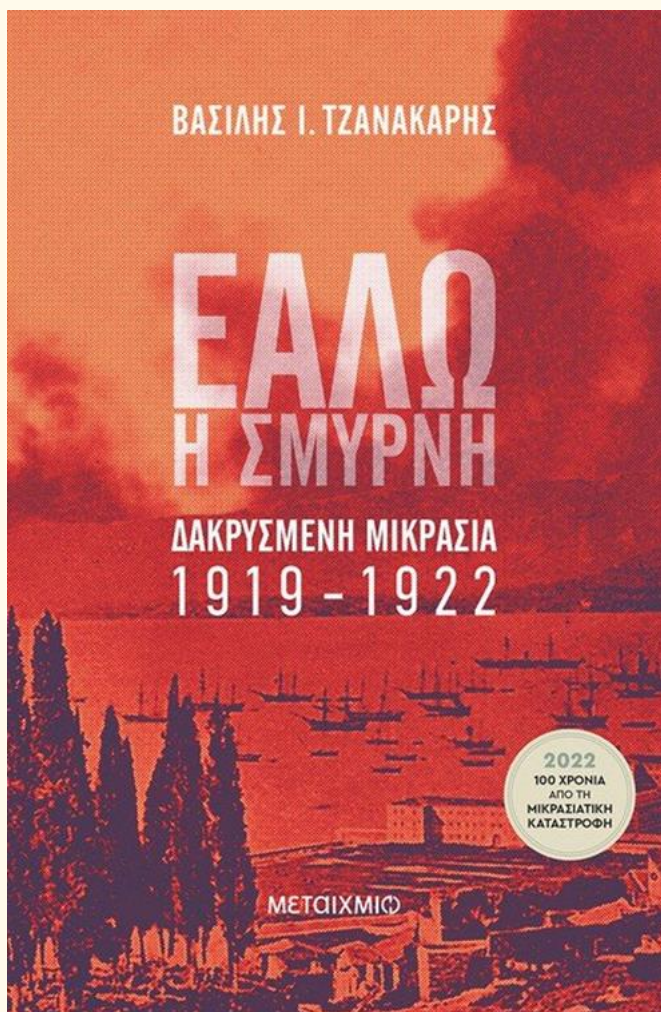
«Ο Νίκος Μαγκλίνης είχε υπηρετήσει ως κληρωτός στη Μικρά Ασία. Έλεγε ιστορίες στα παιδιά του από το μοναδικό ταξίδι που έκανε σε όλη του τη (σύντομη) ζωή. Απ' τον πόλεμο. Αλλά τα παιδιά τις ξέχασαν. Ή συγκράτησαν ελάχιστα. Τούτο εδώ το βιβλίο γυρίζει πολύ πίσω, στα 1919 με 1923 και είναι μια προσπάθεια να κολλήσω τα χαμένα κομμάτια εκείνης της εμπειρίας, που δεν ήταν φυσικά μονάχα εμπειρία του Νίκου Μαγκλίνη, αλλά χιλιάδων Ελλήνων – μιας ολόκληρης χώρας για την ακρίβεια. [...] Ήταν όλο αυτό μια απόπειρα έρευνας και εξιστόρησης του μόνου της ζωής του ταξιδιού που έκανε ο άφαντος εκείνος, φασματικός παππούς, το μοναδικό, από κάθε άποψη, ταξίδι που έκαναν εκατό χρόνια πριν χιλιάδες νεαροί Έλληνες της γενιάς του. Ένα ταξίδι να πάνε να σκοτώσουν και να σκοτωθούν», αναφέρει ο συγγραφέας στον πρόλογο του βιβλίου. Μια αυτοβιογραφική αφήγηση, όπου μέσα από την ιστορία της οικογένειας του αφηγητή εξιστορείται η κοινή ιστορία χιλιάδων Ελλήνων που πολέμησαν στη Μικρασιατική εκστρατεία.

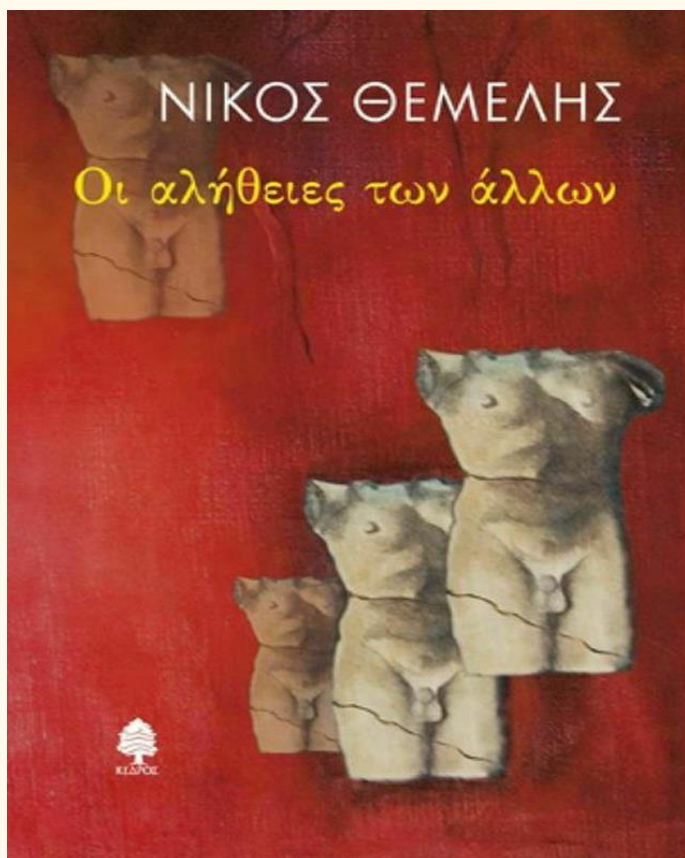
Η Άγνωστη χώρα διαδραματίζεται στις αρχές του 20^{ου} αιώνα. Στα χρόνια που ακολουθούν, δύο γυναίκες άγνωστες μεταξύ τους βιώνουν παράλληλα, αλλά διαφορετικά, τις προσωπικές τους ιστορίες και τα παγκόσμια γεγονότα. Η Βασιλική, αρχοντοκόρη από τη Δυτική Μακεδονία, ζει μια παιδική ηλικία που σημαδεύεται από τον θάνατο, τον πόλεμο και τις δύσκολες οικογενειακές σχέσεις. Στην εφηβεία πια, ασφυκτιώντας από τις κοινωνικές επιταγές, επαναστατεί και, με αφορμή έναν έρωτα, κατορθώνει να κυνηγήσει το όνειρό της στην Αμερική. Η Ιλαρία, φτωχοκόριτσο από τη Σμύρνη, ακολουθεί την οικογένειά της στην Κωνσταντινούπολη και μετά στη Μυτιλήνη, σ' ένα μακρύ ταξίδι, αναζητώντας αγάπη και σεβασμό. Στη Μυτιλήνη γίνεται μάρτυρας της Μικρασιατικής καταστροφής, παρακολουθώντας και το γκρέμισμα των ονείρων της για μια ευτυχισμένη ζωή. Οι δύο γυναίκες γνωρίζονται και διαπιστώνουν ότι οι οικογένειές τους είναι άρρηκτα δεμένες μεταξύ τους, με δεσμούς που έχουν παρασύρει και τις ίδιες. Το μυθιστόρημα είναι το πρώτο μέρος της τριλογίας «Οι μεσημβρινοί της ζωής» (2011), που αποτελείται από τα βιβλία *Άγνωστη χώρα*, *Μεσονύκτιο* και *Μεσουράνιση*. Χρονικά ξεκινά στις αρχές του 20^{ου} αιώνα και φτάνει μέχρι τις μέρες μας.

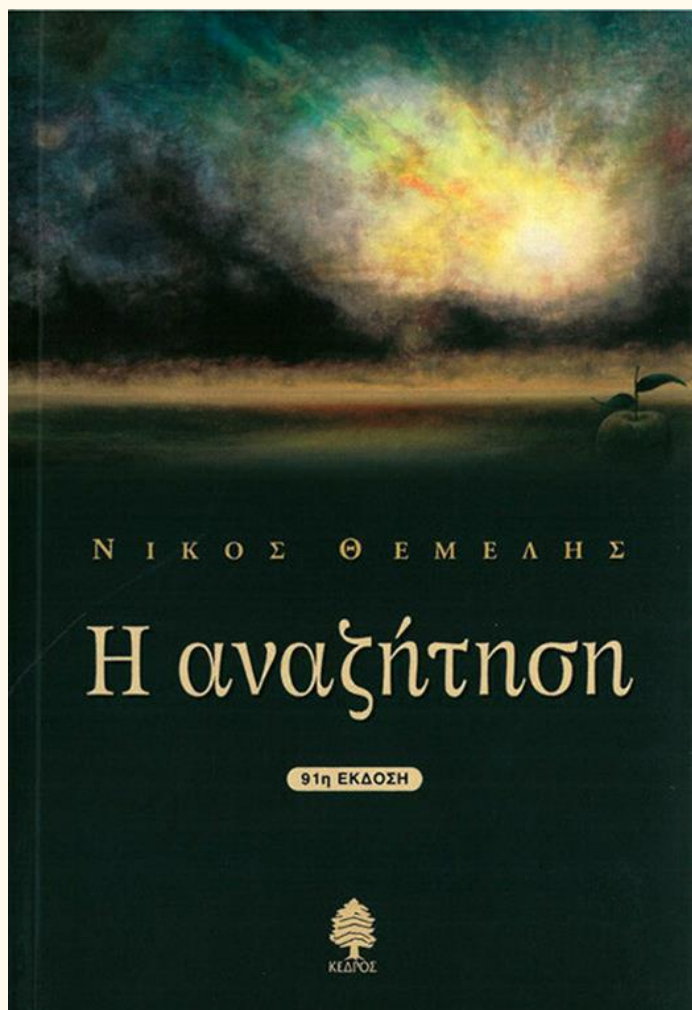
Η Αρμένισσα Ευαγγελία Αταμιάν, γέννημα θρέμμα της Μικρασιατικής καταστροφής, έγινε ένα αστέρι που έλαμψε για κάτι λιγότερο από μια δεκαετία, μα που σημάδεψε όσο ελάχιστοι ερμηνευτές την ιστορία του λαϊκού τραγουδιού. Αυτόν τον «άνθρωπο» επιχειρεί να σκιαγραφήσει ο Σάκης Σερέφας, το «είναι» και όχι το «φαίνεσθαι», μέσα από την τραγική του μοίρα. Ο συγγραφέας συνθέτει αυτή την ιδιόρρυθμη προσωπογραφία της Μαρίκας Νίνου, διανθίζοντάς την με γεγονότα της εποχής, που τότε παραμένουν στον φόντο και τότε ανεβαίνουν στη σκηνή: από τη γέννησή της πάνω στην Ευαγγελίστρια μέχρι την τελευταία περιοδεία της ζωής της, αυτή στην Αμερική, όταν δούλευε ακαταπόνητα, ενώ ταυτόχρονα πάσχιζε να γιατρέψει την αρρώστια, που την είχε χτυπήσει. Το βιβλίο εμπλουτίζεται και με τη μαρτυρία της μεγάλης ρεμπέτισσας, καθώς παρατίθενται αυτούσια τα γράμματα της Μαρίκας προς τον αδερφό της και τη νύφη της από τη Νέα Υόρκη, γράμματα που τα χαρακτηρίζει η μεγαθυμία και η συγκίνηση.

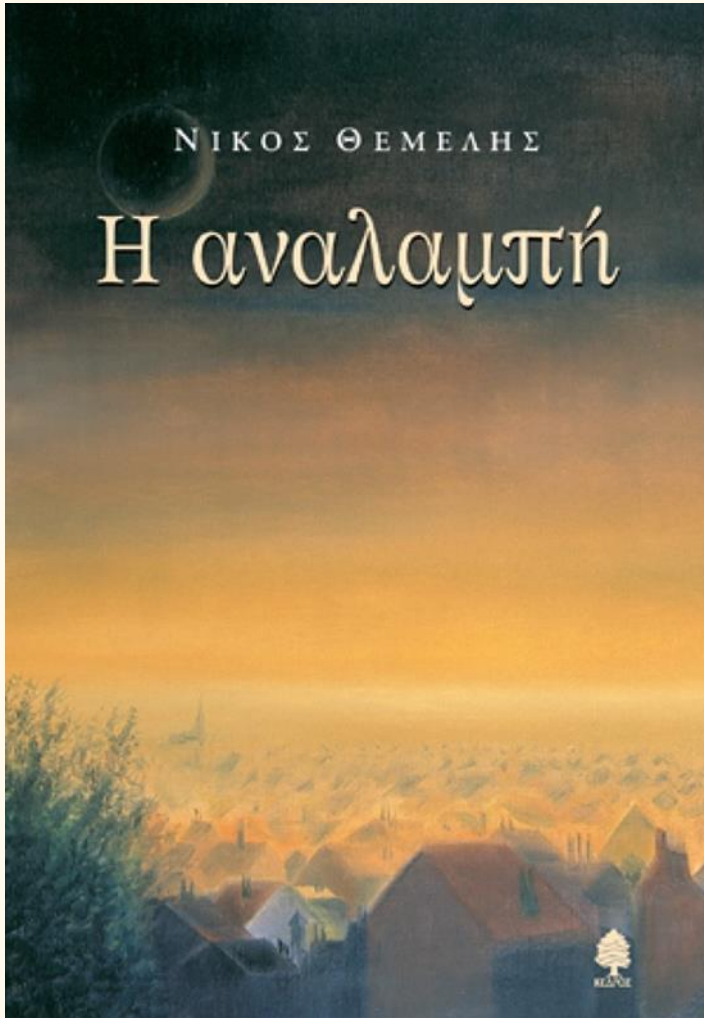
Το βιβλίο *Εάλω η Σμύρνη* και με υπότιτλο *Δακρυσμένη Μικρασία 1919-1922* μπορεί να χαρακτηριστεί ως το έπος της Μικρασιατικής εκστρατείας και ο ακάνθινος στέφανος των ξεριζωμένων ανθρώπων. Η δράση των πρωταγωνιστών ως ματωμένα πιόνια στα δάχτυλα της ειμαρμένης, όπως του Βενιζέλου, του Κωνσταντίνου, του Γούναρη, του Πρωτοπαπαδάκη, του Μπαλτατζή και άλλων προσώπων ξεδιπλώνεται στις αστραφτερές αίθουσες των Βερσαλλιών και στο «Παρίσι της ελπίδας», αλλά και στα ματωμένα χώματα της Μικράς Ασίας, στη Σμύρνη, την Κωνσταντινούπολη, το Εσκή Σεχίρ, το Αφιόν Καραχισάρ, την Αλμυρά Έρημο και τον Σαγγάριο καθώς και στην άγνωστη Ελλάδα της καθημερινότητας, της ξεγνοιασιάς, του μεροκάματου, της ανέχειας, της ελπίδας. Τι έκαναν οι Έλληνες για να θέλουν με τόσο μίσος να πάρουν πίσω το αίμα τους οι Τούρκοι; Τι πραγματικά γινόταν στην παραλία της Σμύρνης εκείνη τη μέρα της φωτιάς και του θανάτου; Και τι μάθαιναν για όλα αυτά οι άνθρωποι στην Ελλάδα;

Η περιπέτεια μιας οικογένειας, ενός χειρογράφου και μιας αποκάλυψης που κρύβει. Οι αλήθειες του καθένα μας απέναντι στις αλήθειες των άλλων. Άλλοτε η δύναμη και άλλοτε η αδυναμία μας να τις πλησιάσουμε ή να τις ανεχτούμε. Οι αντοχές μας απέναντι στον άλλον, στον διαφορετικό και σε ό,τι πιστεύει. Λονδίνο, Αϊβαλί, Μυτιλήνη, Κομοτηνή, Αθήνα από δεκαετία σε δεκαετία στην καρδιά του 20^{ού} αιώνα. Η διαδρομή από την κατανόηση στη δύσκολη ανοχή, μέχρι την εύκολη βία. Όνειρα και επιδιώξεις που πότε ευδοκιμούν και πότε ανατρέπονται από τη συγκυρία ή τη διαδρομή της Ιστορίας. Ιδεολογήματα, πάθη, ευαισθησίες, τραύματα που κουβαλιούνται επώδυνα αλλά και καθοδηγούν σε δύσκολους καιρούς. Η προσπάθεια και η παραίτηση, η νίκη και η ήττα, η διάψευση και ο συμβιβασμός.

Το ιστορικό μυθιστόρημα του Νίκου Θέμελη έχει σπονδυλωτή μορφή: έξι πρόσωπα αφηγούνται ισάριθμες ιστορίες και συνθέτουν συγχρόνως την περιπέτεια ζωής του κεντρικού ήρωα, του Νικολή-εφέντ και των σχέσεων τους μαζί του. Σχέσεις εξουσίας και δεσμοί καταπίεσης, αλλά και σχέσεις φιλίας και έρωτα, ελευθερίας και δημιουργίας. Οι αφηγήσεις χρονολογικά τοποθετούνται στα τέλη του 19^{ου} αιώνα και στις αρχές του 20^{ού} και αφορούν στον μικρασιατικό Ελληνισμό με επίκεντρο τη Σμύρνη, τη Μυτιλήνη, την Πόλη και τον Πόντο. Σ' έναν κόσμο που φεύγει και σ' έναν κόσμο που έρχεται, τα πρόσωπα τούτα «αναζητούν» καινούριες απαντήσεις, συγκρούονται για τις ιδέες τους, κυνηγούν προσωπικά και συλλογικά οράματα. Πρόσωπα που κουβαλούν την ιστορία των προγόνων τους και αποφασίζουν να γράψουν τη δική τους. Χαράζουν μόνοι τους τον δρόμο τους, πιστεύουν σε αξίες, δημιουργούν, μπορούν ν' αντλούν δύναμη ακόμα κι όταν όλα τους έρχονται ανάποδα. Στάσεις ζωής και πάθη μιας ζωής, γνώση και ημιμάθεια, άλλοτε τους πάνε μπροστά κι άλλοτε τους βασανίζουν. Άλλοι αντιλαμβάνονται τον κόσμο χωρίς σύνορα και άλλοι στον μικρόκοσμό τους ξέρουν να ζουν ειρηνικά κι αδελφωμένα, αντάμα με αλλόθρησκους κι αλλοεθνείς, το δικό τους παραμύθι.

Η ιστορία μιας οικογένειας που θέλει να προκόψει, ν' ανεβεί κοινωνικά, να ορίσει την ταυτότητά της με την αστική τάξη στην οποία ανήκει. Το μεγάλο μυστικό της οικογένειας που σέρνεται πάνω από τριάντα χρόνια και τη σφραγίζει. Η ζωή του γόνου της οικογένειας, ο μυστικός του κόσμος, σχέσεις πατροπαράδοτες και σχέσεις ασυνήθιστες υφαίνουν τη δική του περιπέτεια. Δρόμοι ζωής, που αναμετρώνται με τη Μεγάλη Ιδέα, τον Διχασμό, τη Μικρασιατική καταστροφή, ξετυλίγονται στην Πάτρα, στην Αθήνα, στον Πειραιά, στο Βερολίνο. Η ιστορία μιας κοινωνίας από τα τέλη του 19^{ου} αιώνα μέχρι τον Μεσοπόλεμο. Τα προσωπικά όνειρα, τα πάθη και οι ευαισθησίες των ηρώων, αλλά κι η ελπίδα, η προσπάθεια για έναν κόσμο καλύτερο, πιο δίκαιο σε μια ανήμπορη δημοκρατία, σε μια αδύναμη κοινωνία. Όλα μια αναλαμπή, μια μεγάλη αναλαμπή με αρχή και τέλος.

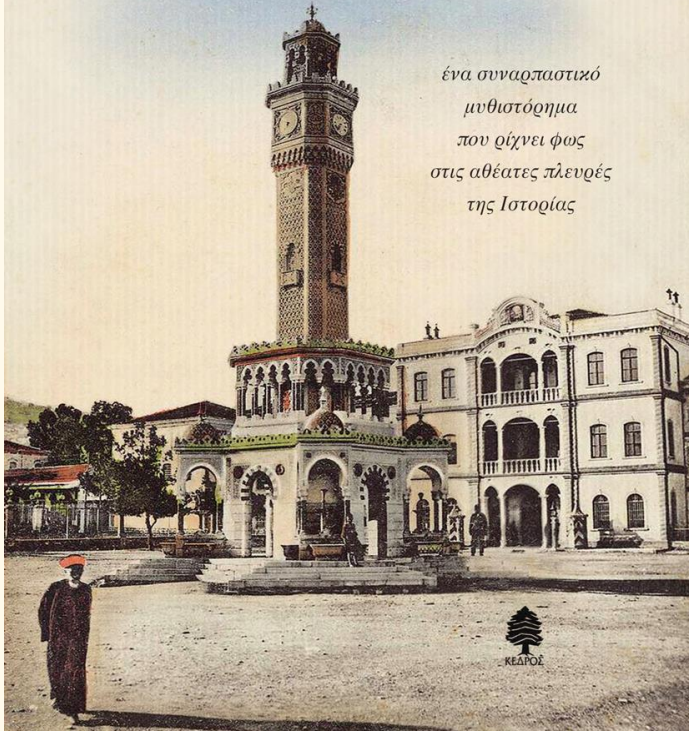

Ο Χρήστος Καραγιάννης πολέμησε στο Μακεδονικό Μέτωπο στο τέλος του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου. Συμμετείχε με το ελληνικό εκστρατευτικό σώμα εναντίον των Μπολσεβίκων στην Ουκρανία (1919). Η εκστρατεία κατέληξε σε πανωλεθρία, γεγονός που δεν έχει φωτίσει η επίσημη Ιστορία μας. Μετά την επιστροφή στη γενέτειρά του, η πατρίδα κάλεσε τον Χρήστο Καραγιάννη και πάλι στα όπλα, για να φτάσει στη Σμύρνη, που τη διεκδικούσε η Μεγάλη Ιδέα. Λίγο αργότερα, ο λαός καταψήφισε τον Βενιζέλο και επανέφερε στον θρόνο τον βασιλιά Κωνσταντίνο. Η εκστρατεία της Μικρασίας το 1921, που ξεκίνησε ως θρίαμβος, κατέληξε σε ήττα στον ποταμό Σαγγάριο και στην καταστροφή της Σμύρνης. Οι μαρτυρίες και τα χρονικά εκείνης της περιόδου δεν είναι λίγα. Κανένα όμως δεν έχει τη συνέχεια των γεγονότων από το 1918 ως το 1922. Το ημερολόγιο του Αρβανίτη Χρήστου Καραγιάννη αποτελεί μια σπάνια συνεισφορά στην Ιστορία.

ΣΩΤΗΡΙΑ ΜΑΡΑΓΚΟΖΑΚΗ

Ο ΥΠΑΤΟΣ ΤΗΣ ΣΜΥΡΝΗΣ

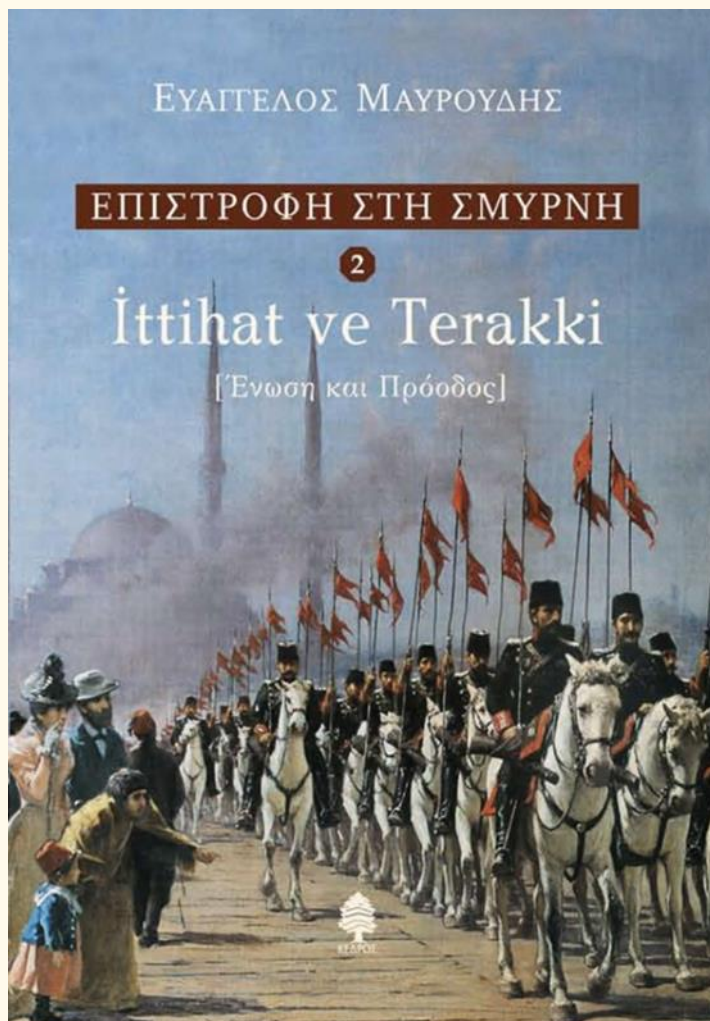
ένα συναρπαστικό
μυθιστόρημα
που ρίχνει φως
στις αθέατες πλευρές
της Ιστορίας

Στη Σμύρνη, από το 1919 έως το 1922, διαδραματίζεται η υπόθεση του βιβλίου *Ο ύπατος της Σμύρνης* της Σωτηρίας Μαραγκοζάκη. Κατά τη διάρκεια της τρίχρονης εκεί ελληνικής παρουσίας ο ύπατος αρμοστής Αριστείδης Στεργιάδης βρίσκεται στο επίκεντρο των εξελίξεων και της προσοχής όλων. Μέσα από τις αφηγήσεις εννέα ανθρώπων διαφορετικής τάξης, ηλικίας, εθνικότητας, μορφωτικού επιπέδου και πολιτικών πεποιθήσεων, ξεδιπλώνεται το σκηνικό της Σμύρνης κατά τις παραμονές αλλά και στη διάρκεια της ελληνοτουρκικής σύγκρουσης. Συγχρόνως, οι περιγραφές και οι εξομολογήσεις τους συνθέτουν το πορτρέτο της τραγικής και αμφιλεγόμενης προσωπικότητας του Αριστείδη Στεργιάδη. Ένα πολυφωνικό ιστορικό μυθιστόρημα, με άγνωστες στο ευρύ κοινό πληροφορίες γύρω από τα πρόσωπα και τα γεγονότα μιας πολυτάραχης εποχής.

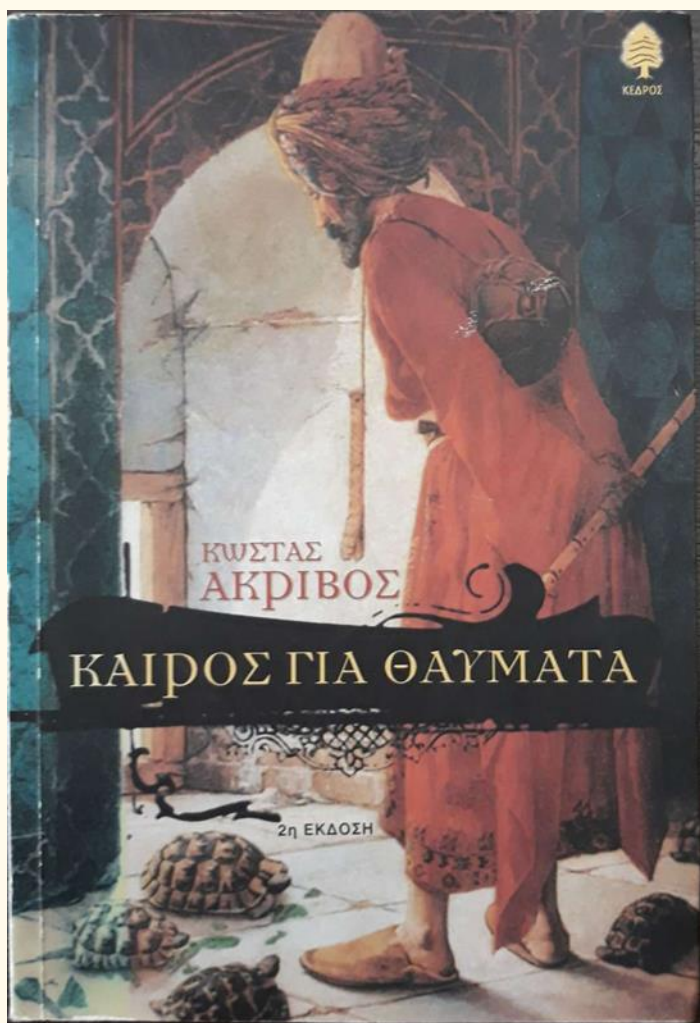
Ο Ευάγγελος Μαυρουδής στην τρίτομη *Επιστροφή στη Σμύρνη* αφηγείται τη ζωή και τις περιπέτειες όχι μόνο μιας ελληνικής αλλά και μιας τουρκικής οικογένειας. Η αναζήτηση της αλήθειας ξεκινά από τη σύγχρονη Σμύρνη και φτάνει στα χρόνια που οδήγησαν στους Βαλκανικούς πολέμους, στους ηρωισμούς και στις γενοκτονίες. Τούρκοι, Αρμένιοι και Έλληνες θα διεκδικήσουν εκείνο που πιστεύουν ότι τους ανήκει. Μια συναρπαστική διαδρομή από το Παρίσι στην Τρίπολη της Λιβύης, από τον Πειραιά στο Ερζερούμ, από την Κωνσταντινούπολη στην επαναστατημένη Θεσσαλονίκη. Ερωτικές περιπέτειες, ίντριγκες, συνωμοσίες που πνίγονται στο αίμα. Ιστορικές προσωπικότητες ζωντανεύουν με τα πάθη και τις αγωνίες τους: ο Μουσταφά Κεμάλ, ο σουλτάνος Αμπντούλ Χαμίτ, ο φιλελεύθερος πρίγκιπας Σαμπαχεντίν, ο μητροπολίτης Σμύρνης Χρυσόστομος, αλλά και η ιέρεια του χορού Ισιδώρα Ντάνκαν.

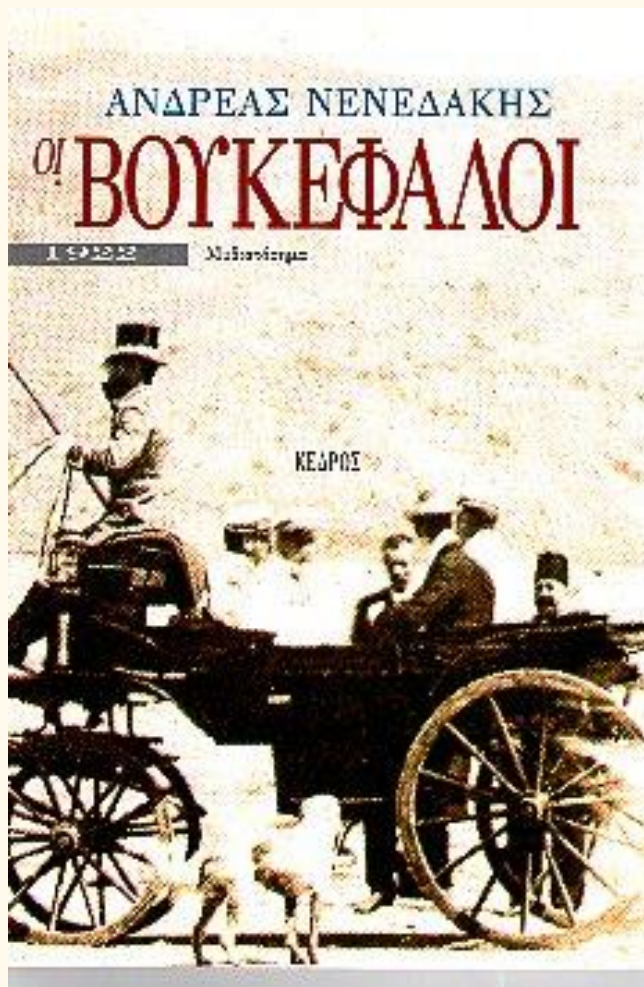
Στο βιβλίο αναδεικνύεται η πολιτική έκφραση του κινήματος των Νεότουρκων, που σήμανε το τέλος της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας και έβαλε τα θεμέλια για τη δημιουργία του σύγχρονου τουρκικού κράτους. Είναι ένα ταξίδι στον χρόνο. Σε μια Τουρκία άγνωστη, συναρπαστική, που η αλήθεια της καθηλώνει. Μια κόκκινη κλωστή –το μοναδικό εύρημα ενός ανεξιχνίαστου φόνου– συνδέει Τούρκους και Έλληνες σε μια διαδρομή με αναπάντητα ερωτηματικά και αποκαλύψεις. Πού οφείλεται η ομοιότητα στα χαρακτηριστικά του Τούρκου καραγκιοζοπαίχτη Ικίζ Μενεξελή και του Έλληνα δημοσιογράφου Πάρη Πηλείδη; Η αναζήτηση της αλήθειας ξεκινά από τη σύγχρονη Σμύρνη και φτάνει στα χρόνια που οδήγησαν στους Βαλκανικούς πολέμους, στους ηρωισμούς και στις γενοκτονίες. Τούρκοι, Αρμένιοι και Έλληνες θα διεκδικήσουν εκείνο που πιστεύουν ότι τους ανήκει. Μια διαδρομή από το Παρίσι στην Τρίπολη της Λιβύης, από τον Πειραιά στο Ερζερούμ, από την Κωνσταντινούπολη στην επαναστατημένη Θεσσαλονίκη. Το μυθιστόρημα, αποτελεί το 2^ο μέρος της τριλογίας «Επιστροφή στη Σμύρνη».

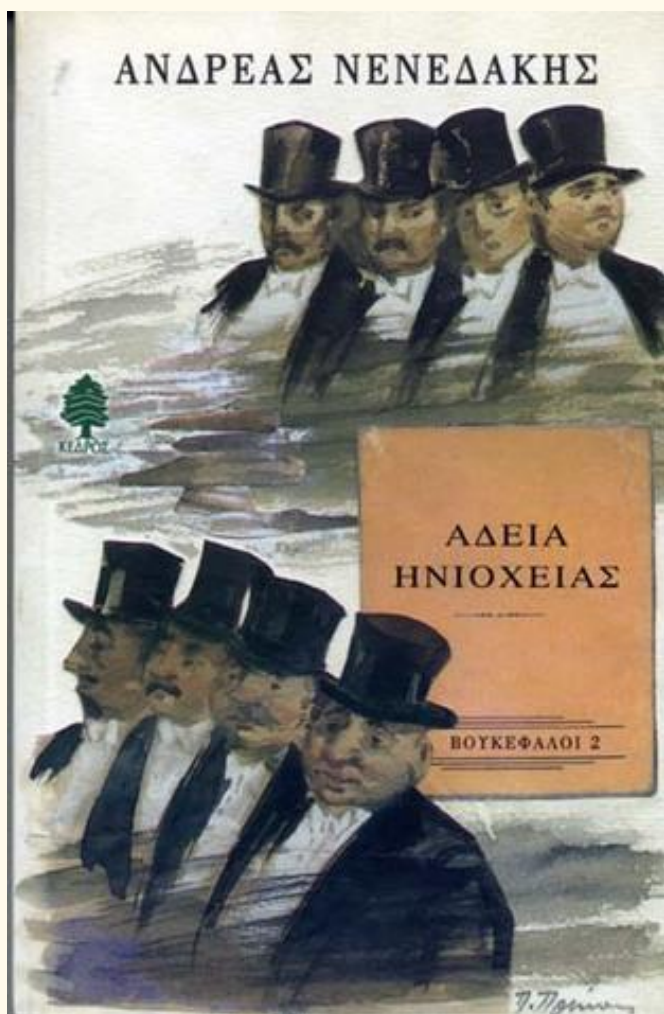
Μια ματιά στη Μικρασιατική καταστροφή. Το Ιωνικό Πανεπιστήμιο της Σμύρνης, η πολιτιστική πτυχή μιας πολεμικής εκστρατείας. Το βιβλίο διηγείται την περιπέτεια της οικογένειας του γιατρού Πλάτωνα Πηλείδη, γεμάτη οικογενειακά μυστικά και αποκαλύψεις. Φωτίζει την καθημερινότητα της Σμύρνης, τις προσωπικές διαμάχες των κατοίκων της, τις ενδοκοινοτικές συγκρούσεις μιας μεγαλούπολης που μοιάζει αλώβητη από οτιδήποτε και αναρωτιέται πώς η συμβίωση των εθνοτήτων μετατρέπεται σε αλληλοσπαραγμό. Τα ιστορικά γεγονότα απεικονίζονται πρισματικά, με την αφήγηση να αναδεικνύει όλες τις πλευρές του πολέμου που καθόρισε την τύχη της Μικράς Ασίας. Σμύρνη, Κωνσταντινούπολη, Άγκυρα. Μια πολυτάραχη διαδρομή όπου ιστορικές προσωπικότητες ζωντανεύουν στην τελευταία πράξη του δράματος: ο Ελευθέριος Βενιζέλος, ο Μουσταφά Κεμάλ, ο μητροπολίτης Χρυσόστομος Σμύρνης, ο Δημήτριος Γούναρης, ο Ισμέτ (Ινονού), οι αρχιστράτηγοι Παρασκευόπουλος και Παπούλας, η συγγραφέας Χαλιντέ Εντίμπ, ο διάσημος Έλληνας μαθηματικός Κωνσταντίνος Καραθεοδωρή, αλλά και ο ύπατος αρμοστής Αριστείδης Στεργιάδης. Το μυθιστόρημα αποτελεί το 3^ο και τελευταίο μέρος της τριλογίας «Επιστροφή στη Σμύρνη».

Τρεις Έλληνες ψάχνουν στα παράλια της Τουρκίας να βρουν έναν κρυμμένο θησαυρό, τα παλιά αίματα της καταγωγής τους και καινούριες αγάπες. Πολύ γρήγορα η εκδρομή θα μετατραπεί σε εφιάλτη και ένα απ' αυτά που ζητούν είναι γραφτό, για καλή τους τύχη να μη το ανακαλύψουν ποτέ. Στο μεταξύ δυο Τούρκοι αναλαμβάνουν να τους γνωρίσουν την ιστορία της περιοχής: ένας μυστηριώδης γέρος που τους διηγείται τον πόλεμο του '22, όπου και ο ίδιος πήρε μέρος, και μια κοπέλα που θα τους ξεναγήσει στα αρχαιολογικά και τα άλλα αξιοθέατα της Ερυθραίας, των Βουρλών, της Σμύρνης και της Μανισά. Όλο αυτό το διάστημα ένα παλιό ημερολόγιο μαρτυράει την παρουσία του Ελληνισμού σ' αυτά τα χώματα από την αρχαιότητα ως τις μέρες της Μικρασιατικής καταστροφής και μια ουράνια φωνή ξεφυλλίζει προς τα πίσω μία προς μία τις σελίδες της ζωής της, μέχρι να φτάσει στις αρχές του περασμένου αιώνα, τότε που Τούρκοι και Ρωμιοί το μαχαίρι το είχαν «μονάχα για να κόβουν φωμί». Η ελληνική πεζογραφία συνεχίζει την παράδοση γύρω από το κορυφαίο ιστορικό γεγονός του 20^{ου} αιώνα, τη Μικρασιατική καταστροφή, με καινούρια όμως τώρα διάθεση και οπτική: πώς βίωσαν τον πόλεμο του 1922 οι ίδιοι οι Τούρκοι, αλλά και πώς ο ένας λαός βλέπει τον άλλο ενόψει της ευρωπαϊκής «συναδέλφωσης».

Οι *Βουκέφαλοι* (1991) του Ανδρέα Νενεδάκη είναι ένα έργο, το οποίο δεν δίνει ιστορικά στοιχεία σχετικά με τη Μικρασιατική καταστροφή αλλά αποτυπώνει τον τρόπο που βίωσαν οι Έλληνες, κάτοικοι της Ελλάδας, τη Μικρασιατική καταστροφή και συγκεκριμένα το κέντρο βάρους μεταφέρεται στο χωριό Μπεντένια της Κρήτης. Το έργο περιγράφει τις κινήσεις των προξένων των Μεγάλων Δυνάμεων, από τις οποίες εξαρτάται η ζωή στο νησί. Επίσης, περιγράφονται και οι κινήσεις των βενιζελικών, των βασιλικών και όλων των υπολοίπων, με τελευταίο τον απλό λαό.

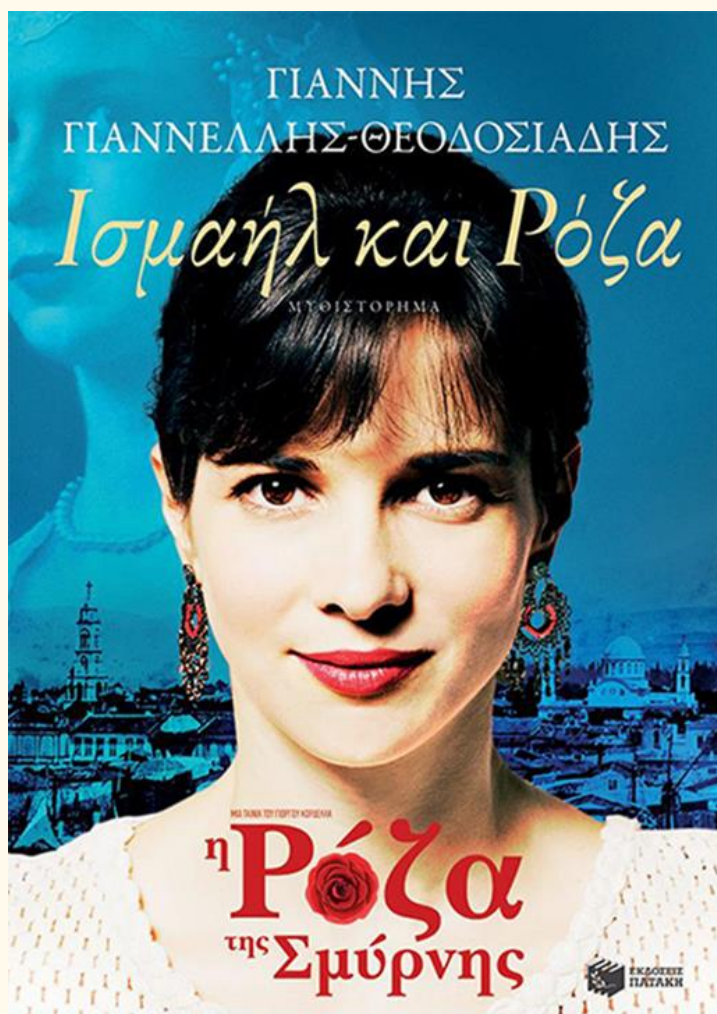
Το έργο αυτό αποτελεί συνέχεια του μυθιστορήματος *Οι Βουκέφαλοι*, καθώς πραγματεύεται το ζήτημα των προσφύγων στο Ρέθυμνο μετά το 1922-1923 και αναφέρεται σε πρόσωπα, πράγματα και καταστάσεις που αναδεικνύουν το ήθος και το ύφος της ρεθυμνιώτικης κοινωνίας του Μεσοπολέμου (1920-1940). Βέβαια, το έργο εστιάζει στην περίοδο μετά την ανταλλαγή πληθυσμών και την υπογραφή της συνθήκης της Λωζάνης. Γι' αυτό, άλλωστε, και ο ίδιος ο συγγραφέας το υποτιτλίζει *Βουκέφαλοι 2*. Στο μυθιστόρημα αντιπαρατίθενται ο κόσμος των δυνατών και ο κόσμος των αδυνάτων, των «ανώτερων» στρωμάτων και των «κατώτερων», με τις εσωτερικές τους διαβαθμίσεις: οι μεγαλέμποροι, οι πρόξενοι, οι άνθρωποι της εξουσίας και γενικά οι «βουκέφαλοι» από τη μια και από την άλλη οι Μικρασιάτες πρόσφυγες, οι μικροαστοί, οι μικροεπαγγελματίες και οι λαϊκοί τύποι. Δύο κόσμοι αντίθετοι, οι οποίοι συγκροτούν ένα πολυμορφικό μωσαϊκό ανθρώπινων χαρακτήρων που οι ιστορίες τους συμπλέκονται, αλληλοκαλύπτονται και αποκαλύπτονται μέσα από τις καθημερινές σκηνές ανθρωπιάς και απανθρωπιάς που διαδραματίζονται στην ορχήστρα της κρητικής πόλης.

Μικρά Ασία, 1914. Στα Αλάτσατα η οικογένεια του Στρατή Γιαννίδη, βυθισμένη στη γαλήνη της καθημερινότητας, απολαμβάνει τις χαρές της ζωής. Σύντομα η μοίρα της θα αλλάξει. Χτυπημένοι από τα γεγονότα της Μικρασιατικής καταστροφής, η Κατερινώ, ο Στρατής, η Χρυσή, η Αννέτα, ο Λάμπρος και ο Νικήτας θα βρεθούν στο μάτι του κυκλώνα και θα γίνουν μάρτυρες της ανθρώπινης θηριωδίας.

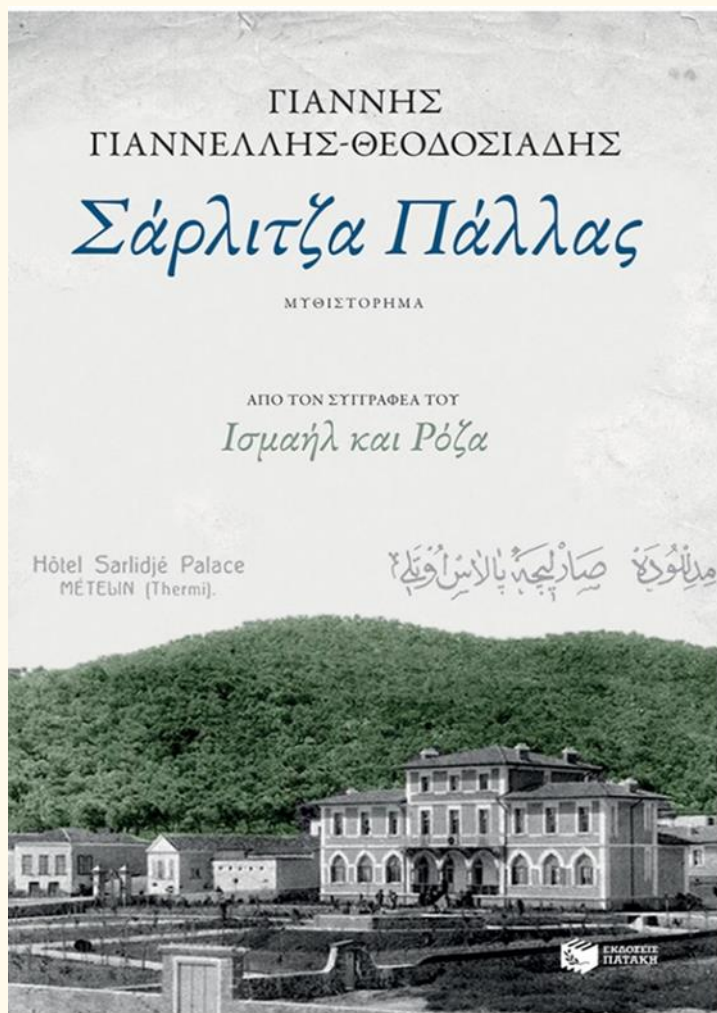
Το βιβλίο *Ανατολικά τ' Αρχιπελάγου* έχει πλοκή μυθιστορήματος. Τα επί μέρους γεγονότα, όμως, που περιγράφει είναι πέρα για πέρα αληθινά. Είναι αδιάψευστα ντοκουμέντα στηριγμένα σε αφηγήσεις ανθρώπων που τα έζησαν τότε, σε κείνη την εποχή, την πριν, κατά και μετά την τραγική καταστροφή.

Αθήνα 1987: Ο πανίσχυρος Τούρκος Ισμαήλ και η αινιγματική Σμυρνιά αρχόντισσα Ρόζα ζουν επί δεκαετίες με το βάρος ενός μυστικού σημαδεμένου από τη Μικρασιατική καταστροφή. Ενός μυστικού –που έρχεται από τη Σμύρνη του 1922, τότε που η νεαρή Ρόζα, γόνος πλούσιας οικογένειας, ετοιμαζόταν να παντρευτεί– και το οποίο κρατά πεισματικά σφραγισμένο ακόμα και από την 28χρονη εγγονή της Μαριάννα, τον μοναδικό άνθρωπο που έχει στον κόσμο. Παράλληλα, ο αρχιτέκτονας Δημήτρης ετοιμάζει μια έκθεση πάνω στην καθημερινή ζωή των Ελλήνων της Σμύρνης, πριν από την καταστροφή του '22. Ψάχνοντας για το βασικό, εντυπωσιακό έκθεμα, ανακαλύπτει σε ένα τούρκικο παλιατζίδικο ένα ματωμένο νυφικό κι ένα γράμμα κρυμμένο στη φόδρα του. Το συλλεκτικό πάθος του λοιπόν τον οδηγεί στα παράλια της Μικράς Ασίας και πιο συγκεκριμένα στα χνάρια της αινιγματικής Ρόζας. Μια παλιά φωτογραφία, ένα νυφικό και ένα γράμμα, είναι αρκετά για να αποκαλυφθεί μια παλιά ερωτική ιστορία και να γεννηθεί μια καινούρια. Γίνονται αφορμή για να ανασυρθεί η ιστορία του Ισμαήλ και της Ρόζας από το παρελθόν και μαζί τα κομμάτια της παρουσίας και της δράσης του Ελληνισμού στη Μικρασία (Σμύρνη, Αϊβαλί, Κωνσταντινούπολη).

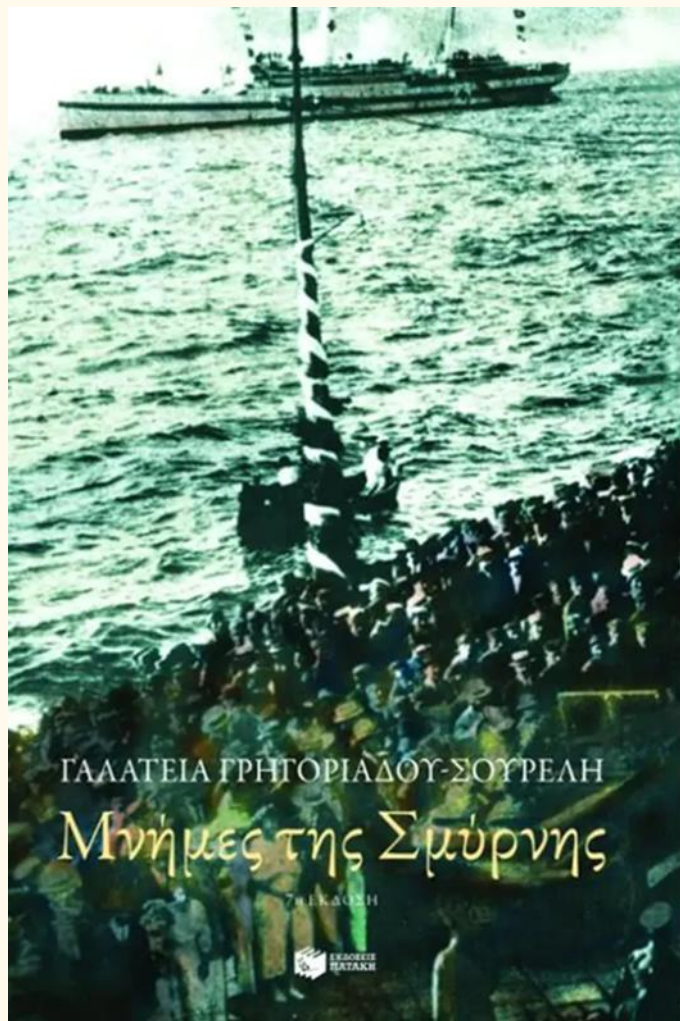
Σμύρνη, 1922. Στη σκιά του «ελληνοτουρκικού πολέμου» (1918-1922), μια παρέα φίλων δουλεύουν, δημιουργούν, ονειρεύονται και ερωτεύονται μέσα σε μια γιορτινή και κοσμοπολίτικη ατμόσφαιρα, χωρίς να δίνουν σημασία στα μαύρα σύννεφα που έχουν αρχίσει να συσσωρεύονται πάνω από την πόλη. Ο Μάρκος και η Σίλβια, ο Νικόλας και η Μαργαρίτα, ο Παναγιώτης και η Ισαβέλλα ζουν τους έρωτές τους και σχεδιάζουν να ξεκινήσουν τις καινούριες τους ζωές – λίγο πριν τα καταφέρουν, όμως, τους προλαβαίνει η Ιστορία, και τα γεγονότα εκείνης της περιόδου ανατρέπουν τις ζωές τους, χωρίζοντας τους δρόμους τους. Περνώντας μέσα από την καταστροφή και τον διωγμό, ο Μάρκος θα καταφέρει τελικά να ξαναφτιάξει τη ζωή του στην Αθήνα, μέχρι που μια απρόσμενη συνάντηση θα του ξαναθυμίσει τις ευτυχισμένες μέρες της Σμύρνης. Ένα ιστορικό μυθιστόρημα που πραγματεύεται τη σχέση της Ιστορίας με την ανθρώπινη μοίρα και μιλά για όσα αναγκαζόμαστε να αφήσουμε πίσω και για όσα έχουμε την τύχη να ξαναβρούμε.

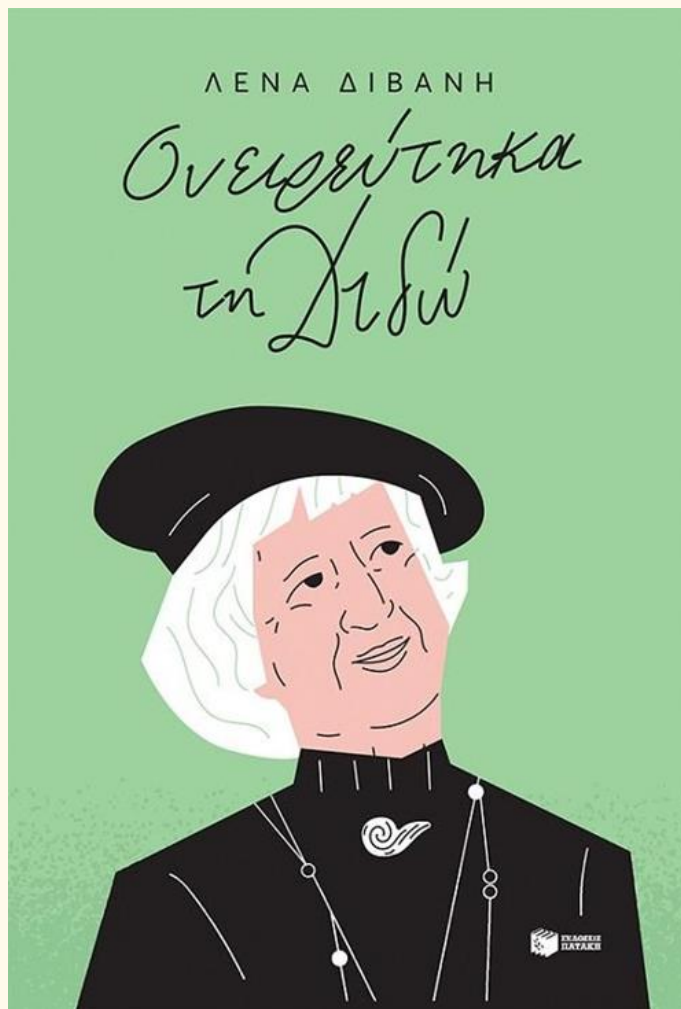
Το μυθιστόρημα εκτυλίσσεται στο κλίμα του ελληνικού Μεσοπολέμου. Μια πραγματική ιστορία προσφύγων από τη Μικρά Ασία που αγωνίζονται να επιβιώσουν από τον διωγμό της Σμύρνης. Καταφθάνουν στη Λέσβο και καταλύουν σε επιταγμένους χώρους, παραπλεύρως στο περίφημο ξενοδοχείο «Σάρλιτζα Πάλλας». Ενώνονται και χωρίζονται μέσα από την οδύνη που προκαλούν τα πολιτικά πάθη και η πολιτική των Μεγάλων Δυνάμεων που οδήγησαν στον Εθνικό Διχασμό και στην εθνική καταστροφή του 1922. Οι ήρωες κινούνται ανάμεσα στη Δραπετσώνα, με τους τεκέδες, τα χασισοποτεία και τα περίφημα δημοτικά μπορντέλα των «Βούρλων», και στην Κηφισιά, σε μια περίοδο που κορυφώνεται με τη «Δίκη των Εξ» και σημαδεύεται από αλλεπάλληλες δικτατορίες. Ύστερα από μια διαδρομή με μεγάλες ανατροπές, αναζητούν την ευτυχία και τη χαμένη τους αθωότητα πίσω στη Λέσβο και στο «Σάρλιτζα Πάλλας».

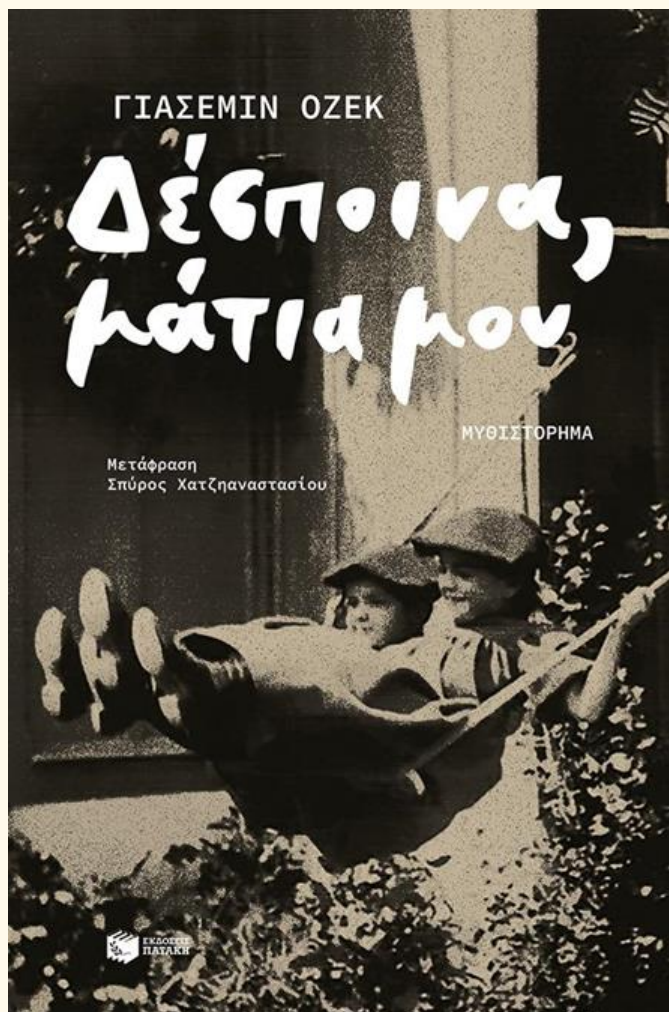
Το *Ημερολόγιο της Μικρασιατικής Εκστρατείας* (1918-1922) είναι μια προσωπική μαρτυρία για τις πολεμικές συγκρούσεις και τον τραγικό επίλογο της κατάρρευσης του μετώπου, γραμμένη από τον πατέρα του συγγραφέα Βασίλη Βασιλικού, όπου καταγράφονται τα βάσανα ενός νέου 22 ετών, ο οποίος βιώνει τον εφιάλτη του πολέμου που θα έχει ως αποτέλεσμα την εθνική συμφορά του 1922. Η *Δίκη των Εξ*, βασισμένη στα στενογραφημένα πρακτικά της εφημερίδας *Πρωία* και μονταρισμένη από τον Βασίλη Βασιλικό, παρουσιάζει, με τον ευσύνοπτο τρόπο ενός ιδιότυπου θεατρικού έργου, ένα από τα πιο δραματικά επεισόδια του Εθνικού Διχασμού: τη δίκη των οκτώ θεωρούμενων ως υπαιτίων της καταστροφής ενώπιον έκτακτου στρατοδικείου (31 Οκτωβρίου-15 Νοεμβρίου 1922).

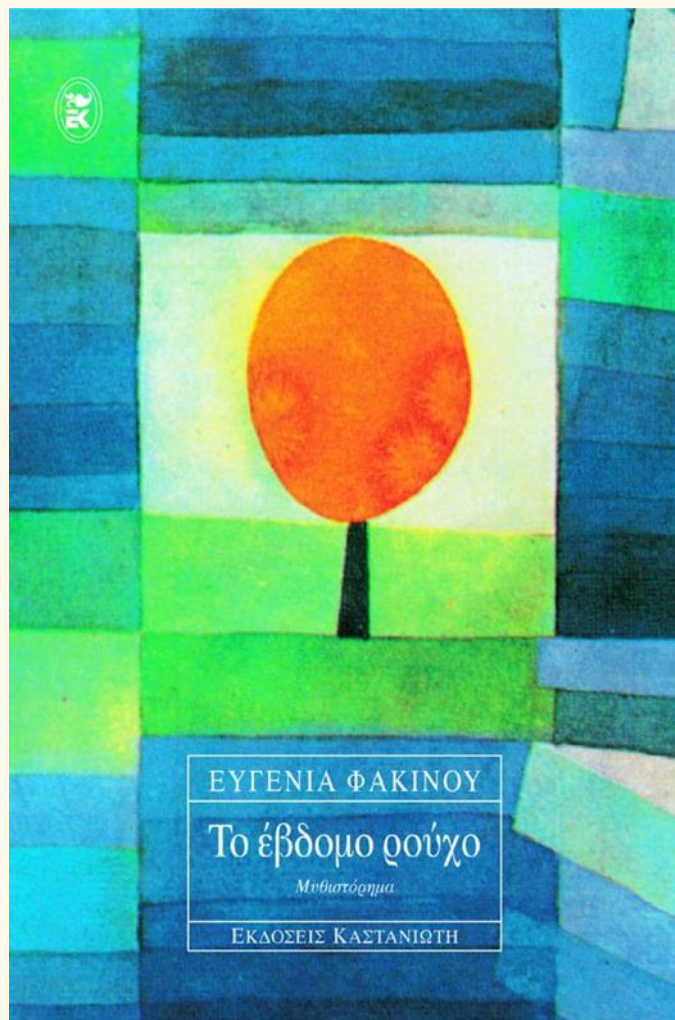
Μια συλλογή διηγημάτων που είναι εμπνευσμένα από τις στερνές στιγμές της καταρρέουσας Σμύρνης. Μέσα από τις προσωπικές ιστορίες απλών ανθρώπων, που ζουν στο επίκεντρο του φοβερού χαλασμού, δίνεται με έξοχη δύναμη αναπαράστασης ο επιθανάτιος σπασμός της φλεγόμενης πόλης. Η συγγραφέας βλέπει τις φλόγες, αλλά δε σταματά σ' αυτές: προχωρεί στο ψυχικό ολοκαύτωμα των πρωταγωνιστών της μεγάλης καταστροφής. Της δίνεται, έτσι, η ευκαιρία να δημιουργήσει τύπους αυθεντικούς, που υψώνουν το ατομικό σε πανανθρώπινο, το επικαιρικό σε αιώνιο.

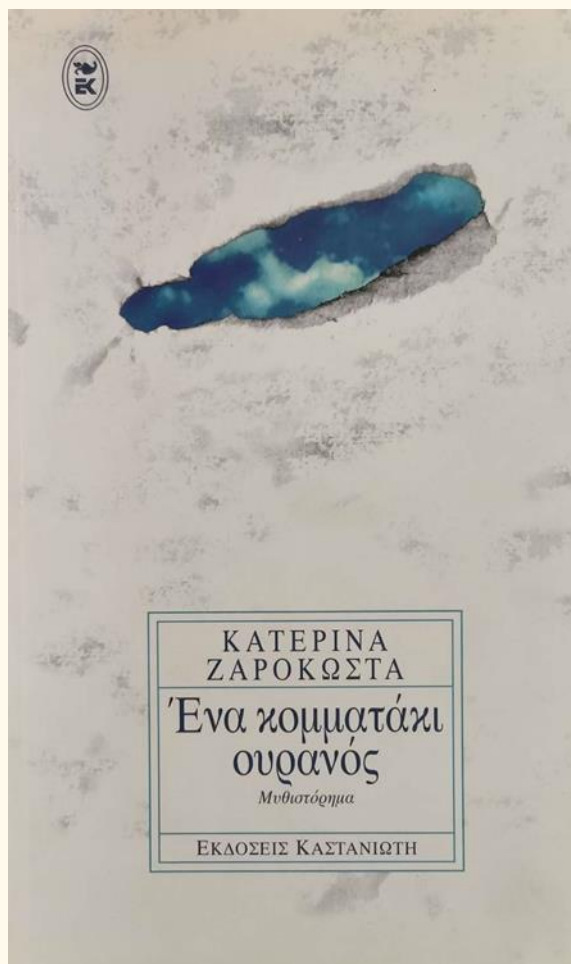
Η Λένα Διβάνη, ιστορικός, ερευνήτρια, αλλά και πεζογράφος, έγραψε μια πρωτότυπη βιογραφία για τη Διδώ Σωτηρίου. Η βιογραφία έχει τη μορφή μιας φανταστικής συνέντευξης, με τη Σωτηρίου να απαντά διά ζώσης σε κρίσιμες ερωτήσεις για τον βίο και το έργο της. Στις απαντήσεις της αποτυπώνεται ολόκληρος ο 20^{ος} αιώνας, αφού μιλά για τη Μικρασιατική καταστροφή, για τον Ελευθέριο Βενιζέλο και την αντιπαλότητά του με τον βασιλιά Κωνσταντίνο, για τη δικτατορία του Μεταξά, για τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, για τον Εμφύλιο, για την ταραγμένη πολιτικά δεκαετία του 1960, για τη χούντα των συνταγματαρχών, όπως και για τη Μεταπολίτευση.

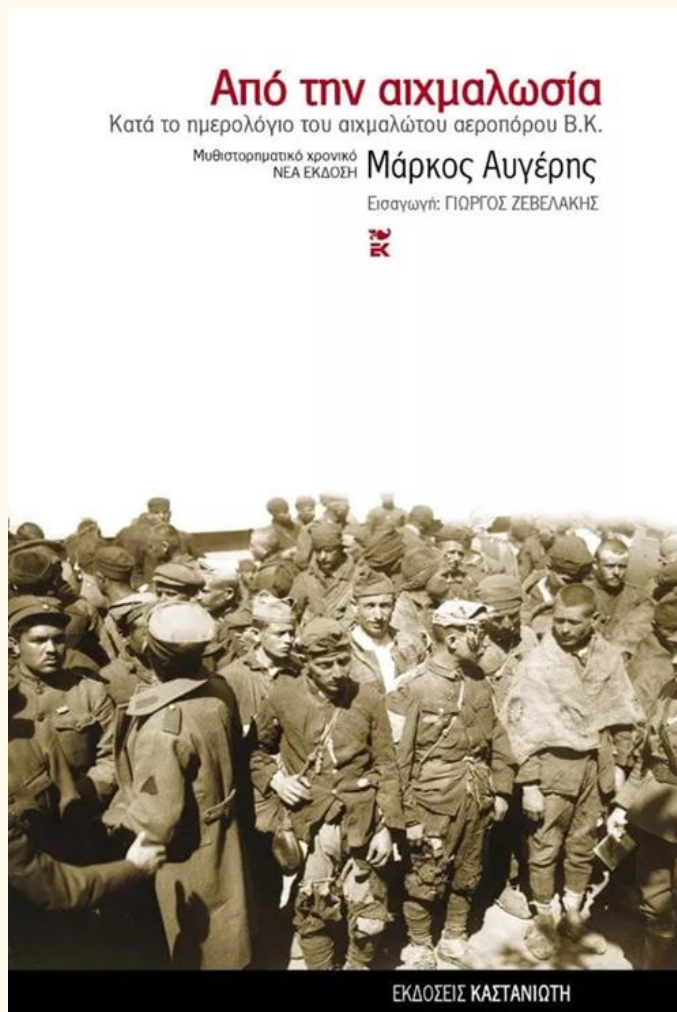
Ενώ η Μικρασιατική εκστρατεία εξελίσσεται, ο επτάχρονος Εμίν Αλί ζει υπέροχα παιδικά χρόνια σε ένα παραθαλάσσιο χωριό ενός ελληνικού νησιού απέναντι από τα τουρκικά παράλια. Μουσουλμάνος, παιδί μεικτής οικογένειας, με Ελληνίδα μητέρα και Τούρκο πατέρα, νιώθει για πρώτη φορά το σκίρτημα της αγάπης για την Ελληνίδα γειτονοπούλα του, τη Δέσποινα. Η ζωή του θα ανατραπεί ξαφνικά με την ανταλλαγή των πληθυσμών μετά την καταστροφή του 1922. Ο Εμίν Αλί θα ξεκινήσει μια καινούρια ζωή με την οικογένειά του στο Αϊβαλί, όπου φτάνουν ξένοι ανάμεσα σε ξένους, χωρίς ποτέ να ξεχνά την Ελλάδα και τη Δέσποινα. Η μητέρα του Ελευθερία, αν και χριστιανή, για να μην κινδυνεύσει να χάσει την οικογένειά της, φορά παντού τη μαντίλα, ενώ ταυτόχρονα δίνει τον δικό της αγώνα για να κερδίσει την ελευθερία της, δίνοντας έτσι και υπόσταση στο όνομά της. Ο πατέρας του Χουσνού θα καταβάλει κάθε δυνατή προσπάθεια, για να κρατήσει την οικογένειά του ενωμένη, με τη θλίψη και τη νοσταλγία χαραγμένες, όμως, στα βάθη της ψυχής του. Το *Δέσποινα, μάτια μου* της Γιασεμίν Οζέκ είναι ένα μυθιστόρημα για μια τραυματική ιστορική στιγμή, μέσα από τα μάτια ενός παιδιού, που βιώνει όλες τις πτυχές της ανταλλαγής, του ξεριζωμού, του αβάσταχτου αποχωρισμού, και όλα τα συναισθήματα που την ακολουθούν, αγάπη, φόβος, μίσος, λαχτάρα.

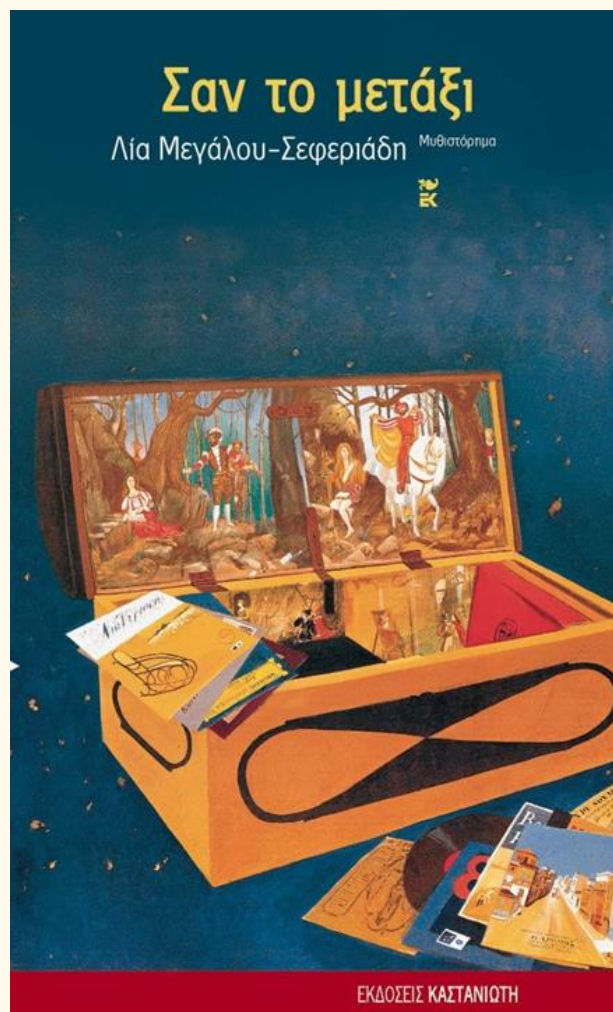
Τι είναι το έβδομο ρούχο; Γιατί, όταν χάνεται, ταλαιπωρείται μια οικογένεια, ένα χωριό, μια χώρα ολόκληρη; Τρεις γυναίκες ξέρουν και μιλάνε γι' αυτό. Μια γιαγιά Μικρασιάτισσα, μυθικό σχεδόν πρόσωπο, βασανισμένη απ' τη ζωή και τους Ελλαδίτες, που ωστόσο εξακολουθεί να κουβαλάει στην πλάτη της την Ιστορία. Μια κόρη που υποχρεώνεται –γιατί «έτσι πρέπει»– ν' ακολουθήσει έναν δρόμο που δε θέλει. Μια εγγονή που «κουφαίνεται», «βουβαίνεται», «καραφλιάζει», «φρικάρει» και χάνεται στην ανυπαρξία της Αθήνας. Ένα φονικό. Μια κάθαρση. Μια μνήμη αρχαίας τραγωδίας. Ένα δέντρο. Και το έβδομο ρούχο χαμένο. Ένας κρίκος σε μια αλυσίδα, που χάθηκε για πάντα.

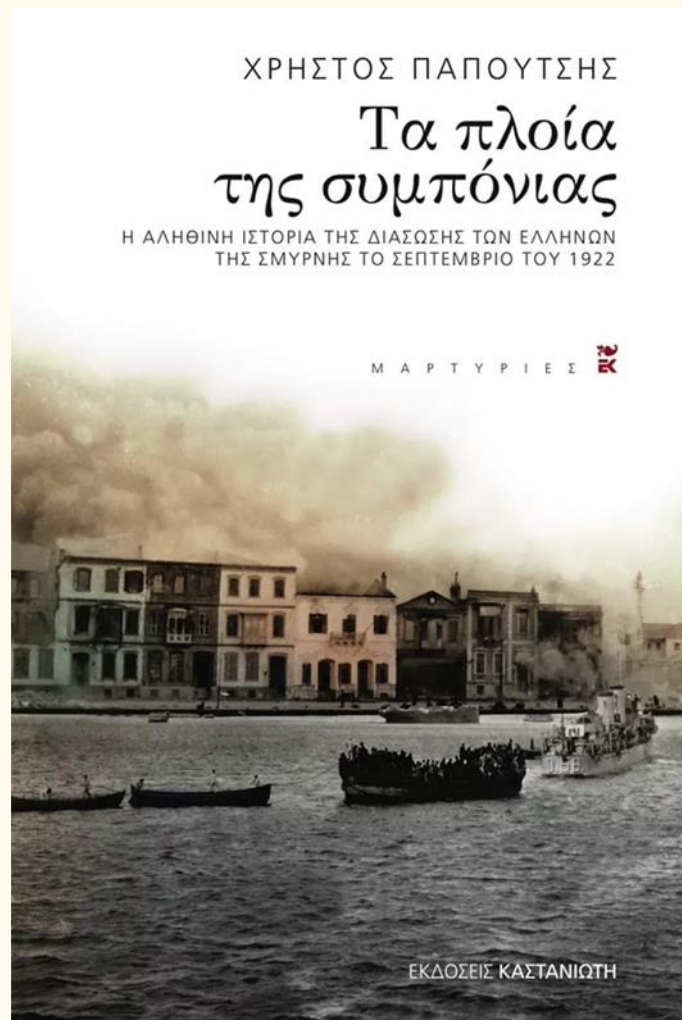
Ήρωες πιασμένοι στη δίνη των καιρών και στα αδιέξοδα του προσωπικού πάθους. Άνθρωποι που γεννήθηκαν σε λάθος εποχή. Με φόντο τα ενενήντα τελευταία χρόνια του Ελληνισμού, ξετυλίγεται η ιστορία της οικογένειας Τσακίρη. 1908. Μικρά Ασία. Επαρχία Βιθυνίας. Ο απαλός και σκληρός κόσμος της Ανατολής. Μεσ στο προανάκρουσμα της καταστροφής που δεν θ' αργήσει να έρθει, η Θωμάη ερωτεύεται τον Ραούφ. Μια Ελληνίδα έναν Τούρκο. 1927. Αθήνα. Προσφυγιά, φτώχεια, διαμελισμένες ζωές, κατακερματισμένος κόσμος. Τη σκυτάλη τώρα παίρνει η Κάκια, ανιψιά της Θωμάης. Ερωτεύεται έναν ντόπιο, και μάλιστα ευκατάστατο, τη στιγμή που είναι μια φτωχή προσφυγοπούλα. 1998. Η Αθήνα του σήμερα. Δύση κι Ανατολή μαζί, κοφτερά γυάλινα κτήρια, το κυνήγι της γρήγορης επιτυχίας, μα και οι φωνές των λιανοπωλητών στην Αιόλου, η αγορά στην Ευριπίδου, μνήμες από τον κόσμο στην άλλη μεριά της θάλασσας. Πλάι σ' αυτά, οι καινούριες γλώσσες των μεταναστών της Ανατολικής Ευρώπης. Στην οικογένεια Τσακίρη μπαίνει τώρα νέο αίμα. Η νεαρή Πολωνή Κριστίνα. Όμως ποιο είναι αυτό το μυστήριο που πλανιέται πάνω απ' την παλιά οικογένεια; Ποια είναι τα μυστικά που τόσα χρόνια δεν έχουν ειπωθεί; 1950. Κύθνος, ή Θερμιά, όπως λεγόταν τότε. Εκεί θα δοθούν όλες οι απαντήσεις. Και ο εγγονός της Κάκιας Τσακίρη, μαζί με τον αναγνώστη, θα κληθεί να ανασυνθέσει τον κύκλο της οικογένειας. Οι παλιοί έρωτες θα διεκδικήσουν μια θέση στον ήλιο.

Για ογδόντα περίπου χρόνια το βιβλίο αυτό παρέμενε ανυπόγραφο. Κυκλοφόρησε το 1923, ένα χρόνο μετά τη Μικρασιατική καταστροφή, και την επόμενη χρονιά έκανε και δεύτερη έκδοση, καθώς αφηγούνταν σε λογοτεχνική γραφή, εν είδει ημερολογίου, τη συγκλονιστική περιπέτεια ενός Έλληνα αξιωματικού στα βάθη της Ανατολίας. Περιέγραφε τις συνθήκες κράτησης των αιχμαλώτων στο Ντενιζλί, στο Ντινάρ, στο Ακ Σεχίρ, στο Ικόνιο, στην Καισάρεια. Αποκάλυπτε τις σκληρές όψεις του πολέμου. Εξαπέλυε δριμεία κριτική εναντίον των υπαιτίων και, ταυτόχρονα, εξέφραζε με ενάργεια τον σκεπτικισμό και τον προβληματισμό της ελληνικής κοινωνίας. Σήμερα είναι πλέον γνωστό ότι πίσω από τα αρχικά του αεροπόρου Β.Κ. κρυβόταν η συγγραφική πένα του κριτικού λογοτεχνίας και ποιητή Μάρκου Αυγέρη. Και η ταύτιση αυτή συνιστά σπουδαίο φιλολογικό γεγονός, γιατί το μυθιστορηματικό αυτό χρονικό αποτελεί ένα επίτευγμα της αντιπολεμικής λογοτεχνίας, μια δραματική αναπαράσταση της τραγωδίας του '22.

Η διαδρομή της αφηγήτριας/ηρωίδας ξεκινά από τις Κυκλάδες, το Μοναστήρι και την Κωνσταντινούπολη, όπου βρίσκονται και οι ρίζες του οικογενειακού δέντρου. Το νήμα της μνήμης μάς οδηγεί στο Αϊδίνι της Μικράς Ασίας, λίγο πριν την καταστροφή του 1922. Ο παππούς Αντώνης κατατάχθηκε στις δυνάμεις του ελληνικού στρατού και έσμιξε με τη γιαγιά Μαρία, λίγο πριν το κάψιμο της Σμύρνης, οπότε και οι δρόμοι τους χωρίστηκαν. Η γιαγιά Μαρία βιώνει την προσφυγική περιπέτεια και φτάνει στο λιμάνι του Πειραιά. Προσπαθεί να επιβιώσει στη νέα πατρίδα με μοναδική τέχνη τη ραπτική της. Καταφεύγει σε ένα κουρείο και εκεί γεννά τα δίδυμα. Ο αγώνας επιβίωσης γίνεται δυσκολότερος. Το βιβλίο τιμήθηκε το 2001 με το βραβείο «Ιπεκσί». Κυκλάδες, Μοναστήρι, Κωνσταντινούπολη, Αϊδίνι, Πειραιάς, Νέα Ιωνία, Ευρώπη, Αφρική, Αμερική. Οι ρίζες και η ζωή ενός λαϊκού καλλιτέχνη, μια ζωή πλούσια σε περιπέτειες, σε αγώνες, σε μουσική, σε έρωτες, σε «νύχτες μαγικές κι ονειρεμένες». Φόντο σε όλο το βιβλίο η Ιστορία, που σφραγίζει με το βάρος της τη ζωή των καθημερινών ανθρώπων, την πορεία ενός λαού.

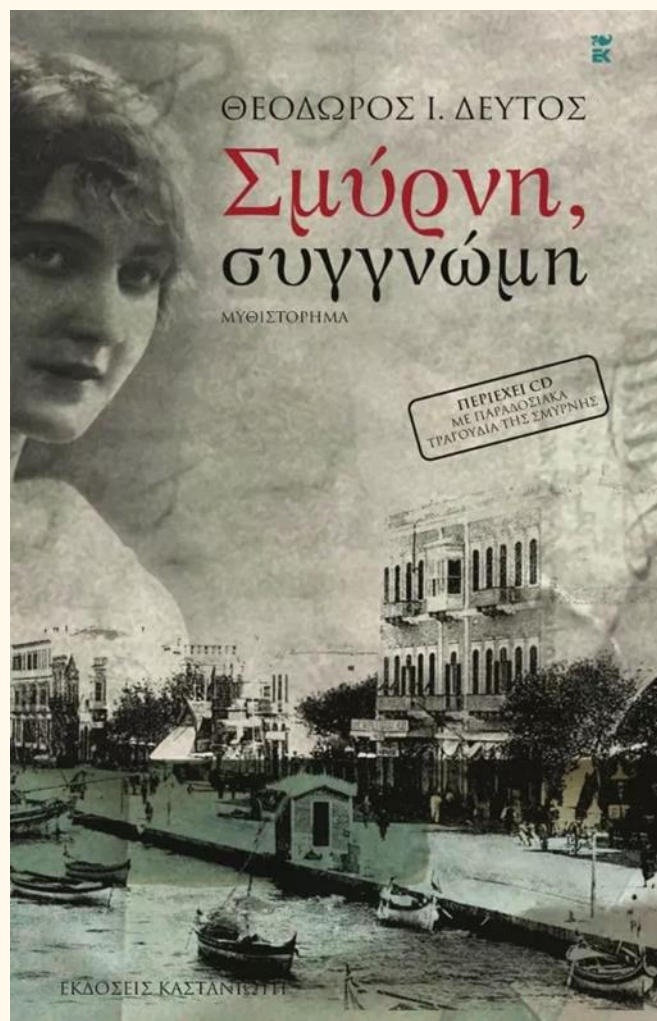
Τα πλοία της συμπόνιας μάς μεταφέρουν στη Σμύρνη του 1922 και μας αποκαλύπτουν όλα όσα συνέβησαν στους Έλληνες της Μικράς Ασίας τον Σεπτέμβριο της χρονιάς αυτής. Το βιβλίο βασίζεται στη δεκαετή έρευνα του Χρήστου και της Μαίρης Παπουτσή, που ταξίδεψαν σε ολόκληρο τον κόσμο, προκειμένου να τεκμηριώσουν, με βάση τις ιστορικές πηγές, την αλήθεια γύρω από τη διάσωση των προσφύγων. Μέσα από ένα πλούσιο υλικό (δημοσιεύματα στον Τύπο, ναυτικά ημερολόγια, επιστολές και τηλεγραφήματα, αφηγήσεις από επιζήσαντες, φωτογραφίες), το οποίο δημοσιεύεται για πρώτη φορά, τα *Πλοία της συμπόνιας* αναδεικνύουν μία από τις πιο οδυνηρές εξόδους στην Ιστορία, των Ελλήνων Μικρασιατών από τη γη των προγόνων τους.

Μια τοιχογραφία. Πρόσωπα που δένονται μέσα στον ιστορικό χρόνο και τον προσωπικό χώρο. Κάθε ήρωας καταθέτει και τη δική του «μυθιστορηματική» γραφή, πλέοντας μαζί με τους άλλους μέσα στον ίδιο ποταμό – τη μοίρα των ανθρώπων. Το βιβλίο, ξεκινώντας από τη Μικρασιατική καταστροφή, διασχίζει τον ελληνικό χώρο και χρόνο έως τη Δικτατορία των συνταγματαρχών και τον πρώτο καιρό της Μεταπολίτευσης. Ποιο είναι το πρόσωπο, ποια είναι η ταυτότητα όσων διασώθηκαν ύστερα από τόσες καταστροφές, τόσους αγώνες, τόσες ανατροπές, ύστερα από τόση αποθάρρυνση;

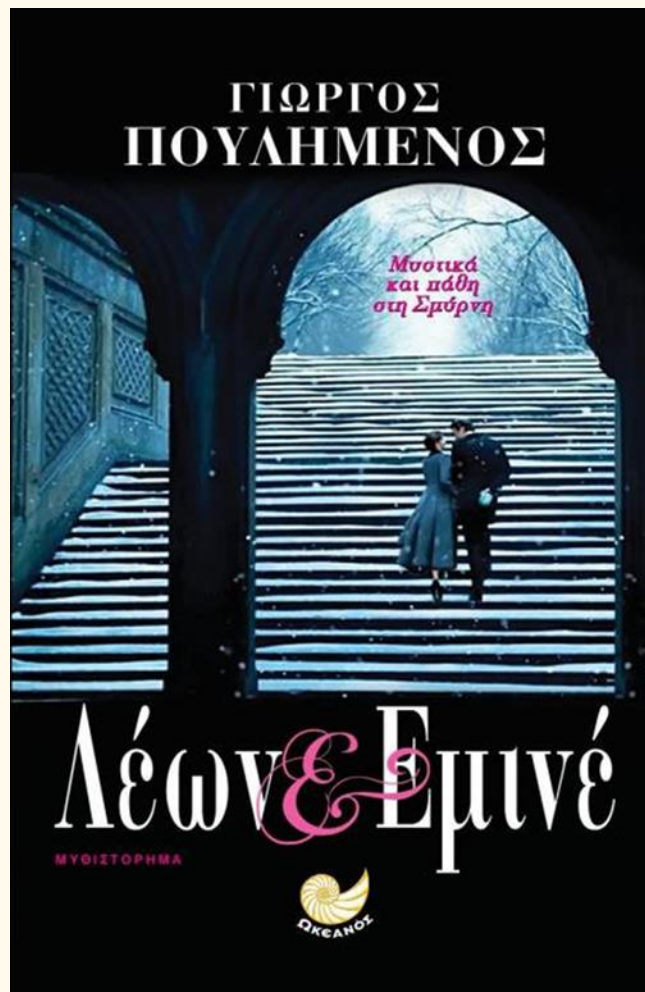
Στο εφηβικό μυθιστόρημα *Η νενέ η Σμυρνιά* της Έλσας Χίου ένας έφηβος, ο Αργύρης, ζει σ' ένα ακριτικό νησί του Αιγαίου. Μεγαλωμένος με τις ιστορίες και τα παραμύθια της προγιαγιάς του, της νενές της Σμυρνιάς, αποφασίζει μετά τον θάνατό της να περάσει στην απέναντι από το νησί του γη, τη Μικρασία, για να διαπιστώσει κατά πόσο εκείνες οι ιστορίες της ήταν αληθινές. Στο ταξίδι που επιχειρεί με τον μεγάλο του αδελφό βρίσκει όλα όσα γύρευε, καθώς καταλήγει προσκυνητής στο χωριό και το σπίτι της προγιαγιάς του. Επιστρέφει με χειροπιαστά θυμητάρια και με την καρδιά γεμάτη συγκίνηση και το μυαλό γεμάτο γόνιμες σκέψεις. Μαθαίνει πως μια «αποδαλιά καρσί» βρίσκεται μια άλλη πνευματική πατρίδα, αλησμόνητη και όχι χαμένη.

Στο μυθιστόρημα *Σμύρνη, συγγνώμη*, ο Θεόδωρος Δεύτεος επιχειρεί ένα ταξίδι σε χρόνους και τόπους μεγάλων ανατροπών, από τα τέλη του 19^{ου} αιώνα έως τη Μικρασιατική καταστροφή. Μια ιστορία μέσα στην Ιστορία. Μια διαδρομή στο άγνωστο που ξεκινά, όταν δύο αδέρφια από το Κορδελιό παίρνουν τη ζωή στα χέρια τους. Ο Πέτρος κυνηγά το όνειρο στη θάλασσα, ενώ η αδελφή του, Ευτέρπη, το αναζητά στη Σμύρνη, στην πόλη του πλούτου και του έρωτα, του πολιτισμού και της υψηλής αισθητικής. Στη γοητεία της αρχοντικής πολιτείας με τα ιδιαίτερα χρώματα και τις γεύσεις, με τους ήχους και τις μυρωδιές της. Στον ίδιο τόπο όμως, όπου και η μοίρα οργανώνει το δικό της σχέδιο, θα κλονίσει για πάντα τη ζωή τους, αλλά και τη ζωή χιλιάδων Ελλήνων της Μικρασίας.

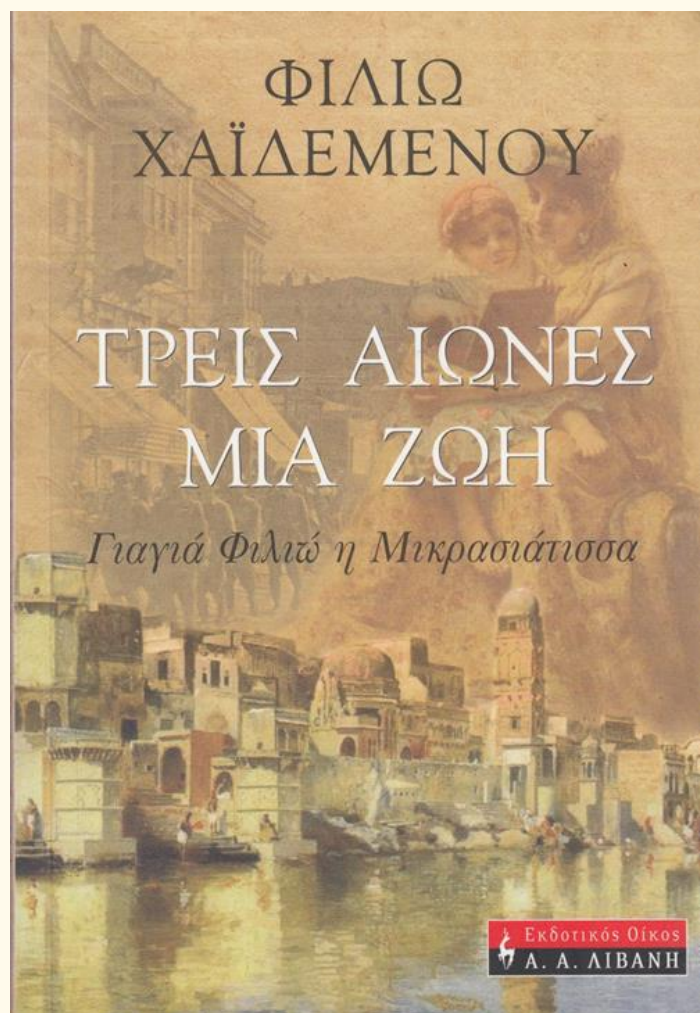
Το μυθιστόρημα *Είμαι Πολίτισσα, τζάνουμ!* αφηγείται με ιδιαίτερο τρόπο τη ζωή τριών γενεών μιας οικογένειας Ελλήνων της Κωνσταντινούπολης. Η Έλσα, η κοσμοπολίτισσα Ρωμιά της Πόλης, μας σεργιανάει με τις αναμνήσεις της, με τις υπέροχες περιγραφές της για τη Βασιλεύουσα, με τους παράξενους αλλά ξεχωριστούς έρωτές της, με τα γλέντια, τα πάθη και τις προσδοκίες της. Μαζί της και η Ρωξάνη, η μεγάλη αρχόντισσα του Πέραν, που ξετυλίγει το κουβάρι της ζωής της σαν παραμύθι, ένα παραμύθι, όμως, που οι απόγονοι των Νεότουρκων, του Κεμάλ Ατατούρκ, το μετέτρεψαν σε εφιάλτη. Μέσα από την αφήγηση των δύο γυναικών, αναδύεται η ίδια η Κωνσταντινούπολη των Ρωμιών, λαμπρή, μεγαλοπρεπής, πλανεύτρα. Μια πόλη μαγική και ανεπανάληπτη, χαραγμένη ανεξίτηλα στις μνήμες όσων την έζησαν και όσων την ποθούν.

Σμύρνη, Δεκέμβρης του 1918, λίγο μετά το τέλος του Μεγάλου Πολέμου. Το χρονικό της πόλης και η ζωή μιας νέας γυναίκας ξετυλίγονται σαν δυο κουβάρια σιγά-σιγά. Πόσο μοιραία θα αποδειχτεί η ύπαρξη ενός άνδρα, που καθορίζει την τύχη της κοπέλας, ενώ ταυτόχρονα παλεύει για την επιβίωση της πατρίδας του; Τέσσερα χρόνια μετά, λάθη και προδοσίες θα οδηγήσουν τη Σμύρνη στο τραγικό της τέλος, με αποκορύφωμα τη φοβερή φωτιά του Σεπτέμβρη του 1922. Μέσα από τους ήρωές του, τον Λέοντα και την Εμινέ, ξετυλίγεται το κουβάρι της ζωής τους. Οι οικογένειες των ηρώων μας ζουν μονιασμένα. Μεγαλώνουν μαζί, χωρίς να αφήνουν από έξω τις θρησκευτικές τους συνήθειες. Όσο και να ζουν γειτονικά, οι έρωτες μεταξύ τους είναι απαγορευμένοι. Στο βιβλίο αποτυπώνονται οι συνωμοσίες, τα μίσση που δημιουργήθηκαν πριν από τη Μικρασιατική καταστροφή, αλλά και η καθημερινότητα Ελλήνων, Τούρκων, Αρμενίων, Λεβαντίνων και όλων των φυλών που ανάσαιναν τον ίδιο αέρα της Σμύρνης. Βλέπουμε επίσης και όλο το πολιτικό παρασκήνιο μεταξύ Βενιζέλου, βασιλιά Κωνσταντίνου, Γούναρη, Υπατης Αρμοστείας αλλά και την πίστη των Ελλήνων πως θα γλιτώσουν την καταστροφή.

Σμύρνη, Μάρτιος 1922. Ένα νεαρό ζευγάρι, η Λουίζα και ο Αλέξης, αρραβωνιάζεται. Την επόμενη το πρωί, ο Αλέξης συλλαμβάνεται ως λιποτάκτης του τουρκικού στρατού και στέλνεται στο μέτωπο, όπου χάνονται τα ίχνη του. Τούρκοι αρπάζουν τη δεκατριάχρονη αδελφή του και την οδηγούν στα βάθη της Ανατολίας. Η συγγραφέας μάς διηγείται μια αληθινή ιστορία την περίοδο Αύγουστο-Σεπτέμβριο 1922. Το *Αγγιγμα από πάγο* περιγράφει την ιστορία της οικογένειας της ηρώιδας Λουίζας και τον ξεριζωμό τους από την πατρίδα τους, τη Σμύρνη. Το βιβλίο είναι ένα ιστορικό μυθιστόρημα, καθώς το φόντο του αποτελεί η Μικρασιατική καταστροφή και τα χρόνια της προσφυγιάς που ακολούθησαν.

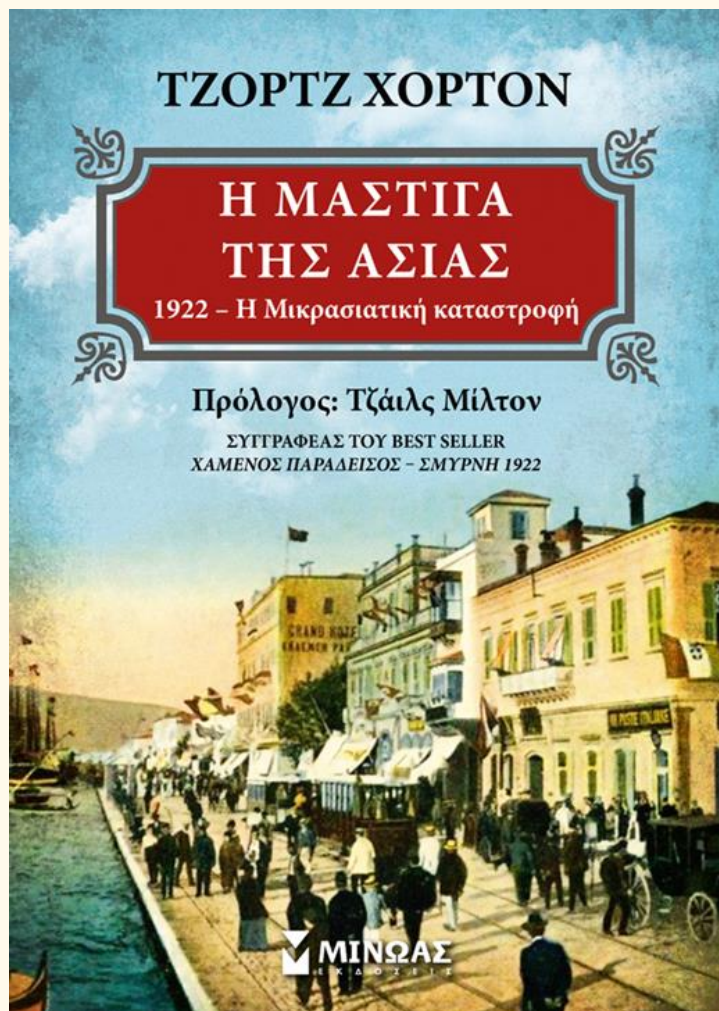
Στο βιβλίο *Τρεις αιώνες μια ζωή* και με υπότιτλο *Γιαγιά Φιλιώ η Μικρασιάτισσα* της Φιλιώς Χαϊδεμένου είναι διάχυτος ο εξομολογητικός τόνος στην περιγραφή όσων βίωσε κατά τη διάρκεια της Μικρασιατικής καταστροφής. Στο εν λόγω αυτοβιογραφικό λογοτέχνημα η γιαγιά Φιλιώ διηγείται όλα τα γεγονότα που πλαισιώνουν την προσφυγιά και κυρίως τις απώλειες των συγγενικών προσώπων και τον βίαιο ξεριζωμό από τις αλησμόνητες πατρίδες. «Πάντα θα μας πονάει η θύμηση της Μικράς Ασίας», όπως αναφέρει χαρακτηριστικά η γιαγιά Φιλιώ. Επισημαίνει ότι η ίδια παρά το πλήθος των δυσκολιών κατάφερε να φτάσει και να εγκατασταθεί στην Ελλάδα, στη Νέα Φιλαδέλφεια. Ωστόσο, δεν ξέχασε τον τόπο της και ορκίστηκε να κάνει κάτι για να μην ξεχαστεί ποτέ η Μικρά Ασία, ο Ελληνισμός της και ο ιδιαίτερος πολιτισμός της.

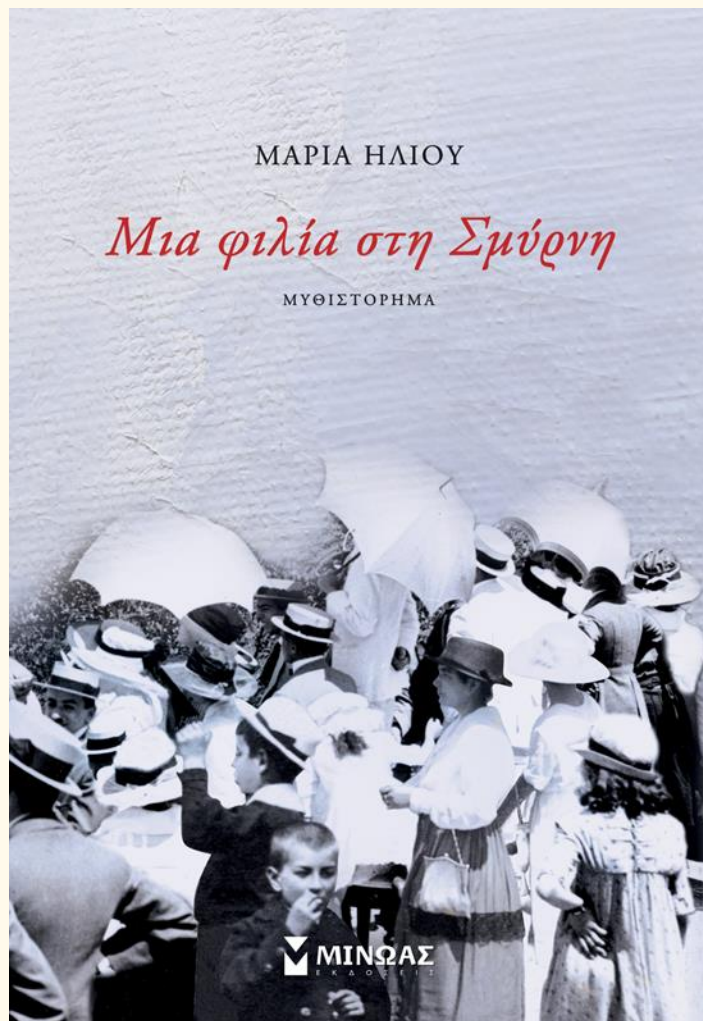
Το δράμα των προσφύγων, που αναγκάστηκαν να ξεριζωθούν από τον τόπο τους με την Ανταλλαγή, προβάλλει μέσα από την αληθινή ιστορία της αναζήτησης των Μηνογλαίων, μιας οικογένειας Ρωμιών που, στα χρόνια της Μικρασιατικής καταστροφής, φεύγοντας από το Χονάζ, εμπιστεύτηκε τα προικιά των κοριτσιών της στους Τούρκους γείτονες. Ο Κεμάλ Γιαλτσίν, ο εγγονός του Τούρκου γείτονα, ξεκινά την οδύσσεια της αναζήτησης των Μηνογλαίων, συλλέγοντας στοιχεία από πρόσφυγες, τόσο στην Ελλάδα όσο και στην Τουρκία, και ανακαλύπτει μέσα από μαρτυρίες γεγονότα και καταστάσεις που ποτέ δεν είχε διανοηθεί. Σήμερα, που το δράμα των προσφύγων είναι επίκαιρο όσο ποτέ, ο Κεμάλ Γιαλτσίν αφήνει, μέσα από το βιβλίο του, να ακουστούν οι φωνές αυτών που οδηγήθηκαν στον μεγάλο ξεριζωμό, χωρίς να τους δοθεί δικαίωμα λόγου. Μια διαφορετική προσέγγιση στις ελληνοτουρκικές σχέσεις μέσα από τις μαρτυρίες απλών ανθρώπων και από τις δύο χώρες.

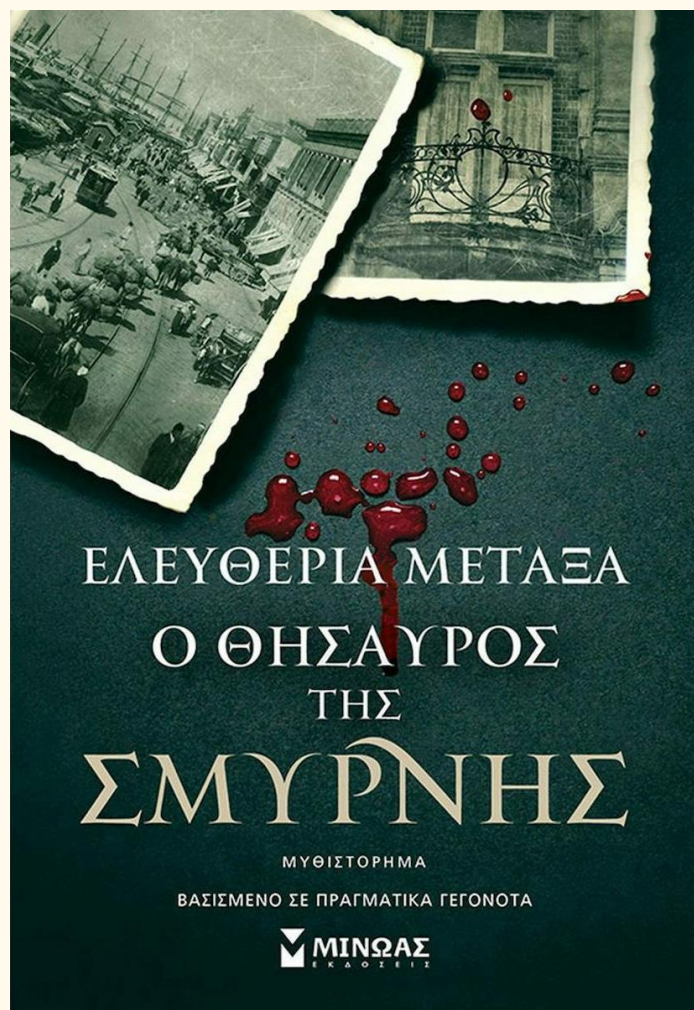
Παιδί ακόμα, η ηρωίδα εγκαταλείπει τη φλεγόμενη Σμύρνη. Στην Αθήνα πια, γεμάτη αισιοδοξία, ζωντάνια και ιδανικά, ερωτεύεται τον σύζυγό της κι αποφασίζει να τον ακολουθήσει στην πατρίδα του, αλλάζοντας τη ζωή της για πάντα. Η αφήγηση μιας γυναίκας που δεν παραιτήθηκε ποτέ, ένα ιστόρημα μιας ταραγμένης εποχής που μας ταξιδεύει σε μια θάλασσα αινιγματική σαν τη ζωή.

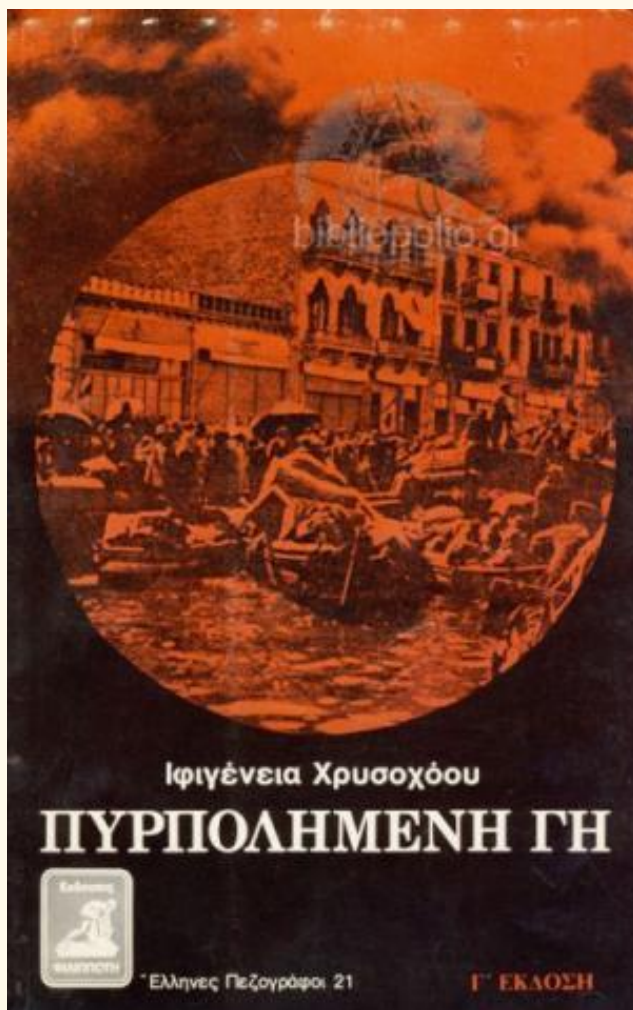
Η *Μάστιγα της Ασίας* αποτελεί μια προσωπική μαρτυρία του διπλωμάτη Τζορτζ Χόρτον, που υπηρετούσε ως γενικός πρόξενος των ΗΠΑ στη Σμύρνη τα χρόνια της Μικρασιατικής καταστροφής. Ως αυτόπτης μάρτυρας καταδεικνύει τις πράξεις τρομοκρατίας και τις διώξεις σε βάρος των χριστιανών που ζούσαν στη Μικρά Ασία καθώς και την παθητική στάση που κράτησαν οι Μεγάλες Δυνάμεις. Η *Μάστιγα της Ασίας* είναι ένα βιβλίο που προσπαθεί να εξηγήσει τα πολύπλοκα και αποφεύξιμα γεγονότα που οδήγησαν στην καταστροφή της πόλης της Σμύρνης.

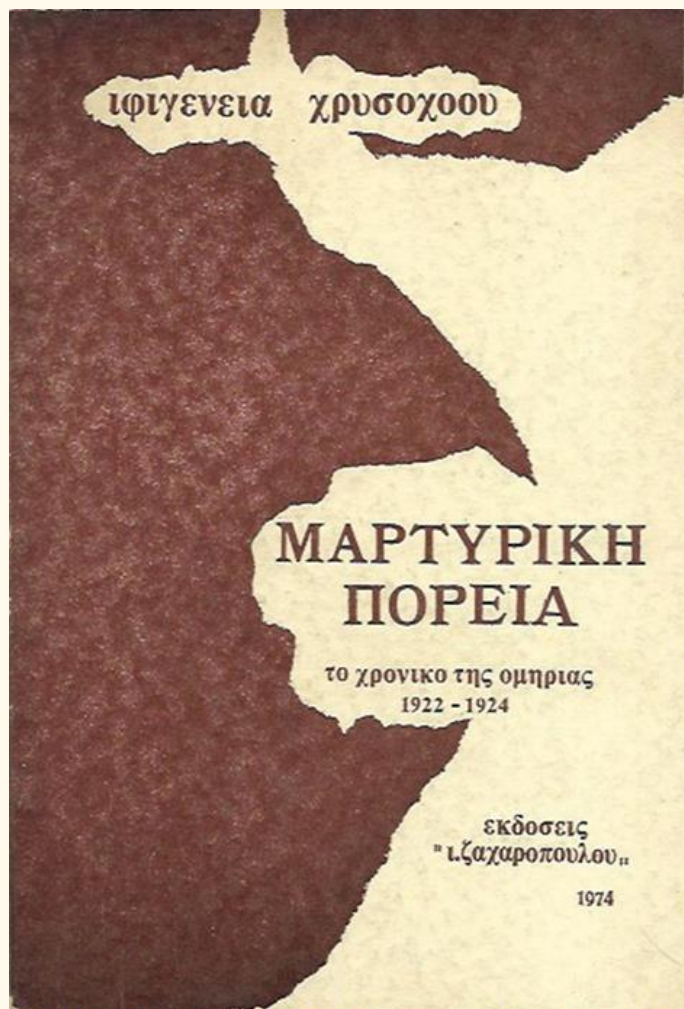
Το μυθιστόρημα *Μια φιλία στη Σμύρνη* της Μαρίας Ηλίου είναι μια ιστορία ενηλικίωσης, όπου οι άνθρωποι, μετά από εφιαλτικές στιγμές το φθινόπωρο του '22, βρίσκουν τη δύναμη να συνεχίσουν τη ζωή τους. Πρόκειται για μια ιστορία φιλίας μεταξύ της Άννας, της Ρόζας, του Ρεσάτ, του Ισαάκ και των οικογενειών τους, η οποία ξετυλίγεται από το 1912, όταν τα παιδιά είναι οκτώ χρονών στη Σμύρνη. Καθώς όμως τα παιδιά μεγαλώνουν, προσπαθώντας να πραγματοποιήσουν τα όνειρά τους, η πόλη τους κινδυνεύει όλο και περισσότερο, ώστε, παρά τις εφησυχαστικές προειδοποιήσεις των Άγγλων, να φτάσει έως την καταστροφή και τον ξεριζωμό του 1922. Η επιλογή της αναδρομικής αφήγησης πετυχαίνει να αναπαραστήσει την αγωνία των διωγμών του 1914 και το ξέσπασμα του Ευρωπαϊκού πολέμου, προβάλλοντας μέσα από το πρίσμα της φιλίας το πέρασμα από την ευτυχία της ειρήνης στον πόλεμο. Η φιλία των κεντρικών προσώπων της ιστορίας αποφέρει καρπούς παρά τα δεινά του πολέμου.

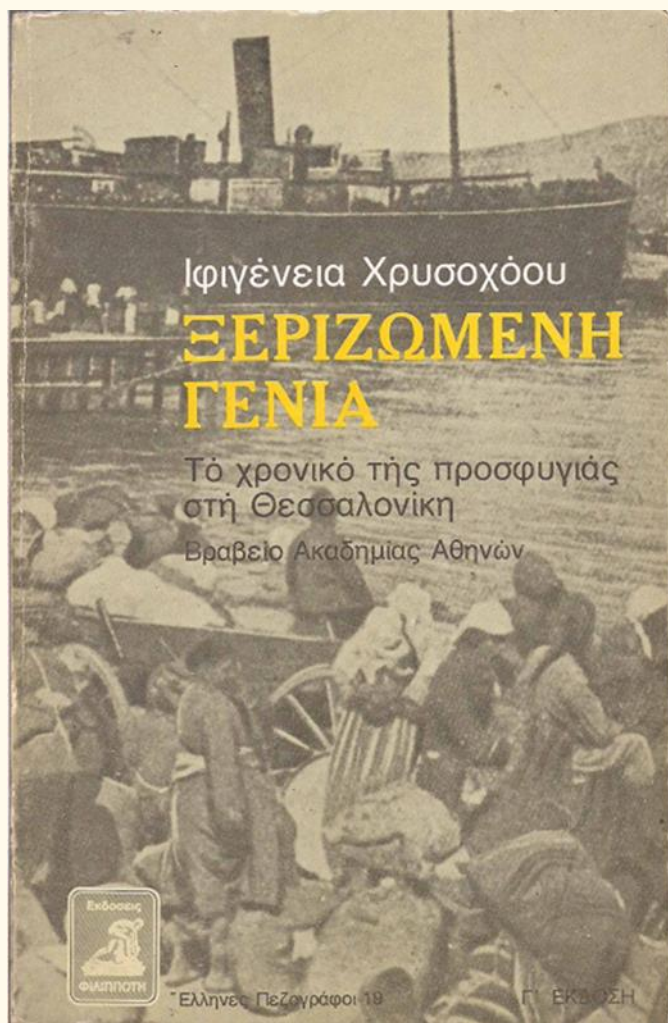
Στον *Θησαυρό της Σμύρνης*, το ψυχολογικό θρίλερ της Ελευθερίας Μεταξά, γύρω από ένα στυγερό έγκλημα, τη δολοφονία του Χριστόδουλου Ραγιόγλου, ξετυλίγεται ο μίτος της Αριάδνης και μεταφέρεται ο αναγνώστης στη Σμύρνη του 1922. Ο συνταξιούχος αστυνομικός και φίλος του θύματος, ο Μάνος Βαρσάμης, και η ψυχολόγος Έλσα Γληνού αναλαμβάνουν την υπόθεση. Το παρελθόν σφιχταγκαλιάζεται με το παρόν και καλά κρυμμένα μυστικά βγαίνουν στην επιφάνεια. Η Σμύρνη είναι το τέρμα ή η αρχή των γεγονότων;

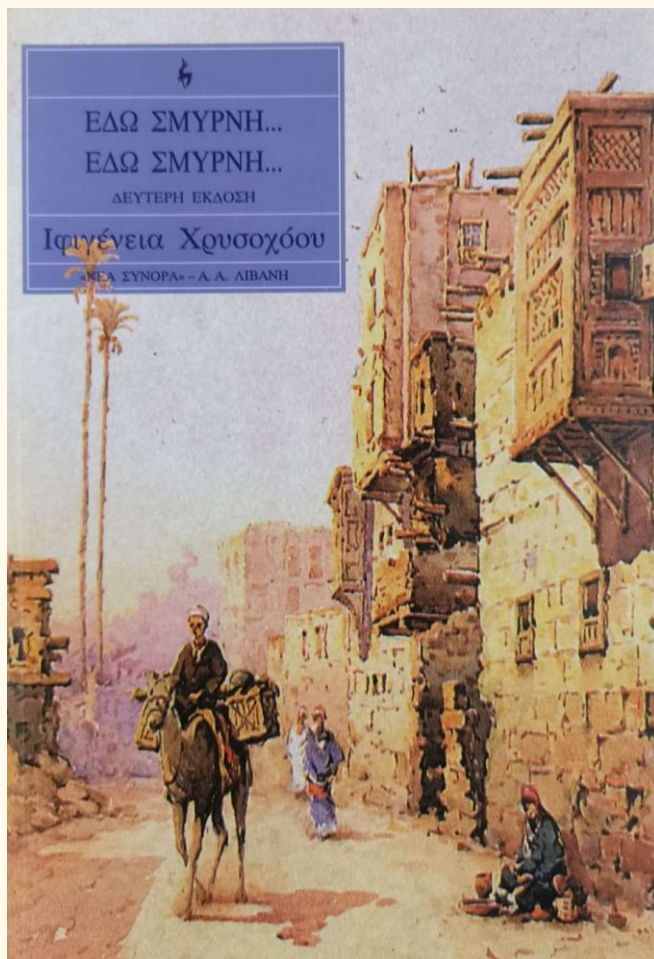
Η Μικρασιατική τετραλογία της Ιφιγένειας Χρυσοχόου αποτελείται από τα βιβλία: *Πυρπολημένη Γη* (1973), *Μαρτυρική Πορεία* (1974), *Ξεριζωμένη Γενιά* (1977) και *Εδώ Σμύρνη... Εδώ Σμύρνη* (1985). Τιμήθηκε με το Βραβείο του Ιδρύματος Ουράνη της Ακαδημίας Αθηνών, τον Έπαινο της Ακαδημίας Αθηνών, το Αρώνειο Έπαθλο της Ένωσης Σμυρναίων, το Βραβείο της Εστίας Νέας Σμύρνης και το Βραβείο Ειρήνης και Φιλίας «Ιπεκτσι». Η *Πυρπολημένη Γη* είναι το πρώτο βιβλίο της Μικρασιατικής Τετραλογίας, που αρχίζει το 1877 και τελειώνει το 1922 με τον ξεριζωμό του Ελληνισμού από τη Μικρά Ασία. «Με το τελευταίο σπρώξιμο, βρέθηκαν πια στο καράβι, ξεσκισμένοι, καταματωμένοι, ξεμαλλιασμένοι. Ούτ' ένα μπογαλάκι μαζί τους [...] Κι οι πιο πολλοί άντρες να λείπουν [...] Και σαν ξεκίνησε το καράβι, και σιγουρεύτηκε η ψυχή, και ξελαγάρισε το μυαλό, τότε, απ' τ' ανθρώπινα ρημάδια, που ξεριζώνονταν απ' τον τόπο τους, ένα ουρλιαχτό άρχισε να βγαίνει και να σκίζει τον αγέρα. Ένα ουρλιαχτό που 'γινε θρήνος και μοιρολόι για τους άντρες, που έμειναν στα χώματα τους, και που ίσως ποτέ δε θα ξανάβλεπαν πια».

Η *Μαρτυρική πορεία*, το δεύτερο βιβλίο της Μικρασιατικής τετραλογίας, είναι ιστορική μαρτυρία και αναφέρεται στην ομηρία 1922 έως 1924. Με το αυτί στο ραδιόφωνο, το μάτι στις εφημερίδες, την καρδιά και τη σκέψη στην Κύπρο, τις μνήμες στη Μικρασία γράφτηκε το βιβλίο. Τα γεγονότα είναι αληθινά. Τα πρόσωπα και τα ονόματα, εκτός από δύο, πραγματικά. Ο ήρωας του βιβλίου, ο Γιάγκος Πιλαφάς, που έζησε το δράμα της ομηρίας, μένει στην Αθήνα, στην Καλλιθέα.

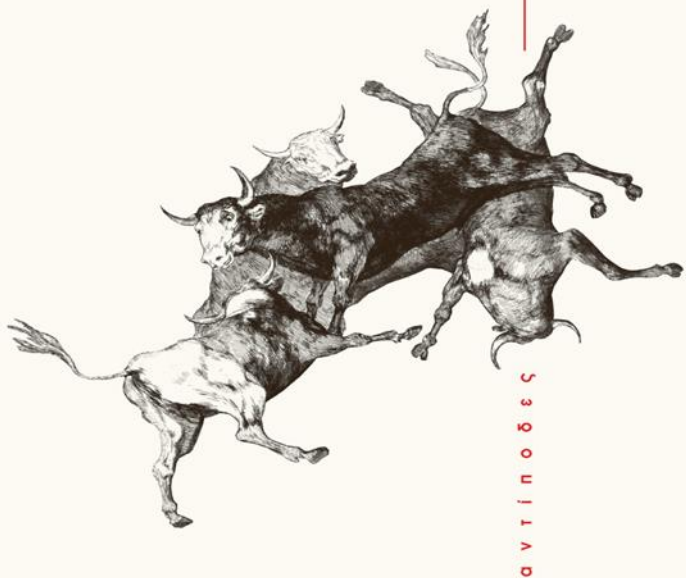

Στο τρίτο βιβλίο της Μικρασιατικής τετραλογίας, *Ξεριζωμένη Γενιά*, αποτυπώνεται το χρονικό της προσφυγιάς στη Θεσσαλονίκη. Εδώ η συγγραφέας Ιφιγένεια Χρυσόχου ασχολείται με τις συνθήκες διαβίωσης κυρίως των λαϊκών στρωμάτων των προσφύγων Μικρασιατών, οι οποίοι στοιβάζονται σε αποθήκες, εγκαταλειμμένα σπίτια, σχολεία, εκκλησίες και πρόχειρες παράγκες με τσίγκους και πισσόχορτα. «Μεγάλο σούρτα φέρτα κάθε μέρα. Ανταριασμένες γυναίκες με σαλεμένα τα λογικά έρχονται και ρωτάνε για τον εξαφανισμένο άνθρωπό τους. Καλοντυμένες κυρίες ζητάνε κορίτσια για δουλάκια. [...] Ήρθαν επιτροπές για καταγραφή. Δώσανε δελτία για ψωμί. Δελτίο για γάλα πήραν όσες είχαν μωρά. Άρχισε και το συσσίτιο για όλους. Μοιράσανε ψάθες για να στρώσουν χάμω και κουβέρτες για να σκεπαστούν. Κάθε οικογένεια και μια ψάθα. Οι πολυμελείς πήρανε δυο. [...] Όλοι κοιτάζουνε να βουλευτούν όπως όπως [...] Η κόλαση που ζήσανε, τίναξε στον αέρα αρχές και περασμένα μεγαλεία. Τώρα όλοι είναι το ίδιο. Οι ξεριζωμένοι. Χωρίς πατρίδα. Χωρίς το έχει τους. Χωρίς τους άντρες. [...] Κοινός ο πόνος, κοινή κι η ζωή τους».

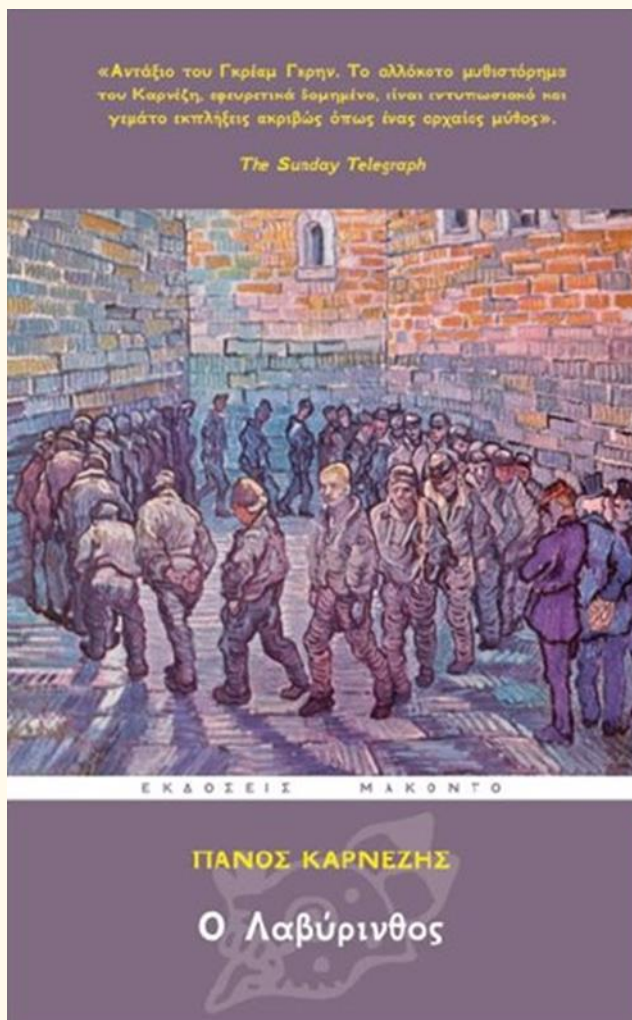

Στο τελευταίο βιβλίο της τετραλογίας, *Εδώ Σμύρνη...* *Εδώ Σμύρνη...*, βρισκόμαστε στη Σμύρνη 63 χρόνια μετά τη Μικρασιατική καταστροφή. Η ηρωίδα αποφασίζει, τόσα χρόνια μετά, να ξαναβρεθεί στη γενέτειρά της. Έτσι, προσωποποιεί τη Σμύρνη και ξεκινά μια ιδιόμορφη συζήτηση μαζί της, που αφορά τα χρόνια της ακμής, μέχρι την καταστροφή και τη ζωή των προσφύγων στην Ελλάδα. Σε αυτή τη συζήτηση, η συγγραφέας παρουσιάζει κάποια γεγονότα της ζωής της, από τον ξεριζωμό της από τη Σμύρνη μέχρι και τον γάμο της στη Θεσσαλονίκη. Η συγγραφέας Ιφιγένεια Χρυσοχόου εξ αρχής δηλώνει πως είναι η πρωταγωνίστρια του βιβλίου που βιώνει τη Μικρασιατική καταστροφή, αφού κατάγεται από τη Σμύρνη, και παρουσιάζει την προσωπική της ιστορία ως αυτόπτης μάρτυρας των γεγονότων. Η αφήγηση εστιάζει στα ιστορικά γεγονότα της εποχής και η συγγραφέας αποπειράται να διερευνήσει τα αίτια της Μικρασιατικής καταστροφής. Τα ιστορικά στοιχεία εμπλέκονται και συνδέονται με την πολιτική που οδήγησε στην απομάκρυνση των Ελλήνων και στην ανάδειξη του Κεμάλ.

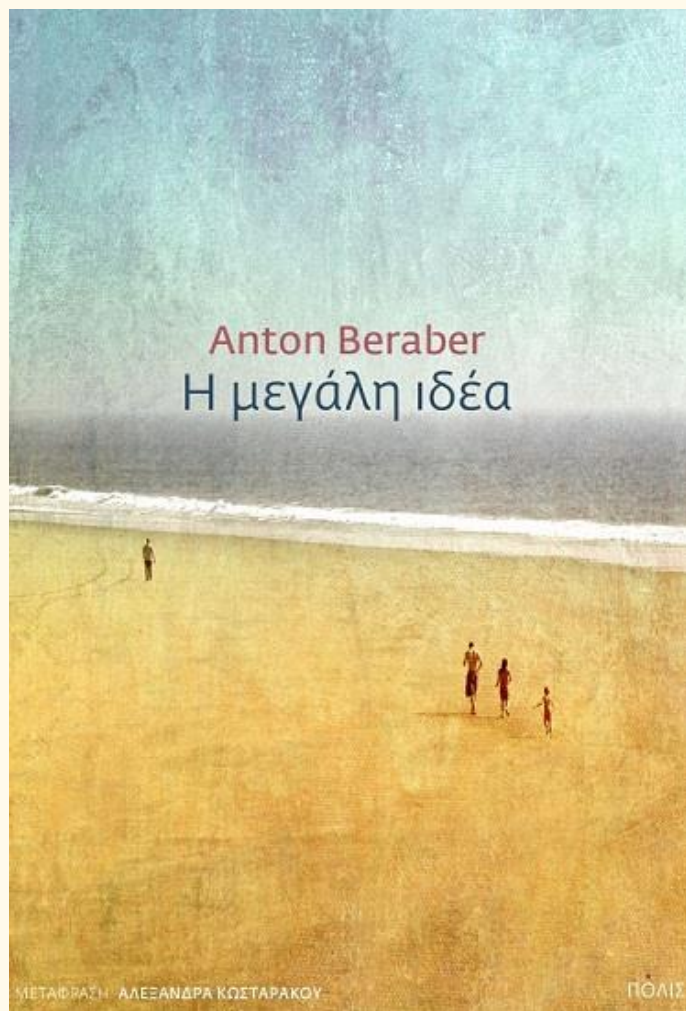
ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ
ΠΑΠΑΜΑΡΚΟΣ
ΓΚΙΑΚ
ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

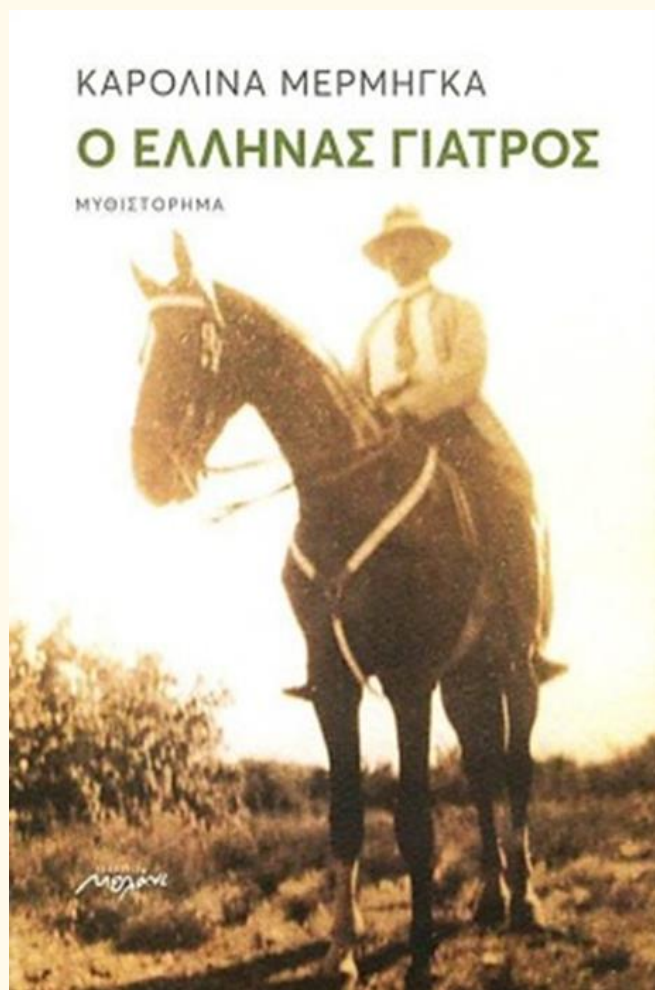
Οι ήρωες της συλλογής διηγημάτων *Γκιακ* του Δημοσθένη Παπαμάρκου, στρατιώτες που πολέμησαν στη Μικρασιατική εκστρατεία, έρχονται αντιμέτωποι με τους ρόλους που τους επιβάλλουν οι παραδοσιακοί κανόνες και το βίωμα του πολέμου. Συγκρούονται, υποτάσσονται, ζουν εν κρυπτώ ή φεύγουν. Το «γκιακ» είναι το αίμα, ο συγγενικός δεσμός και ο νόμος του αίματος που σκιάζει τις ζωές τους. Με έναν τραχύ προφορικό λόγο, οι ιστορίες του αφηγούνται την απώλεια προσανατολισμού, την αδυναμία τους να συμβιβάσουν τους κώδικες της παράδοσης με τα συναισθήματα και τη συνείδησή τους.

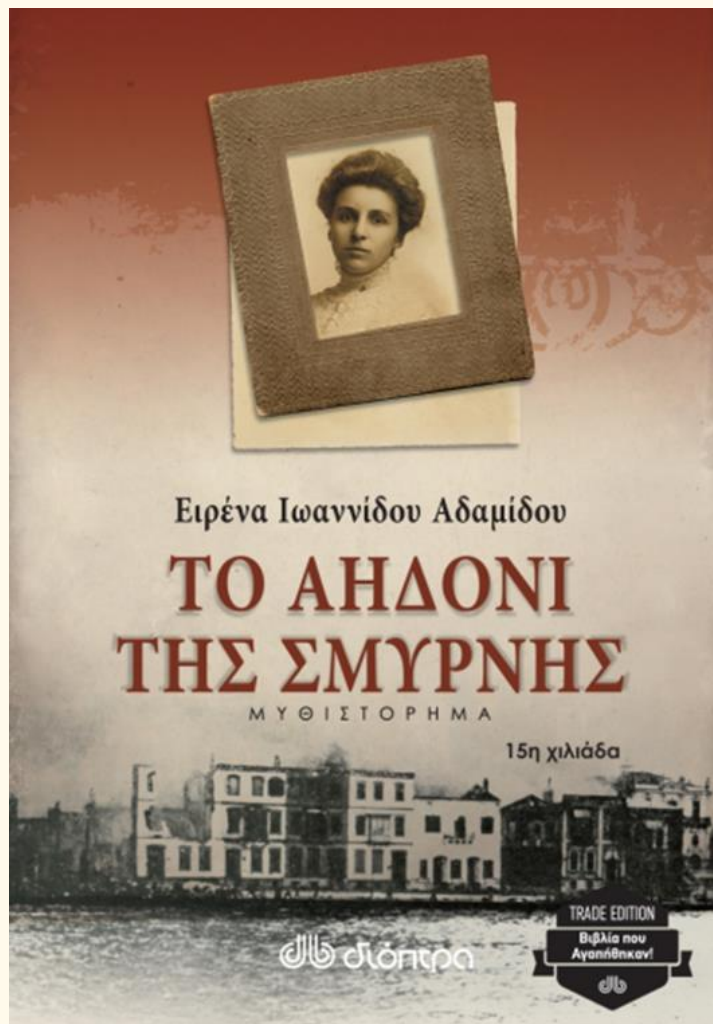
Σεπτέμβριος του 1922, κι ενώ ο υπόλοιπος ελληνικός στρατός εγκαταλείπει τη Μικρασία, μια αποδεκατισμένη μεραρχία χάνει τον δρόμο της και περιπλανιέται στην έρημο της Ανατολίας. Καθώς οι ελπίδες για σωτηρία λιγοστεύουν και το ηθικό των στρατιωτών χειροτερεύει, μια σειρά από κλοπές μένουν ανεξιχνίαστες. Τα μυστηριώδη φεϊγβολάν που κατακρίνουν την εκστρατεία από την αρχή του πολέμου συνεχίζουν να διανέμονται. Κι οι σκέψεις όλων επιστρέφουν όλο και συχνότερα σε ένα ασυγχώρητο έγκλημα που διέπραξε πριν από καιρό η μεραρχία σε μια στιγμή άκρατης οργής. Η τύχη των περιπλανώμενων φαίνεται τελικά να αλλάζει μόλις φτάνουν σε μια μικρή πόλη που μοιάζει να μην την έχει αγγίξει ο πόλεμος. Αλλά η μεραρχία δεν έχει ξεφύγει από τις Ερινύες της. Κι αναπόφευκτα τις οδηγεί σε αυτόν τον επιφανειακά ειδυλλιακό τόπο, με μοιραίες συνέπειες για στρατιώτες και ντόπιους.

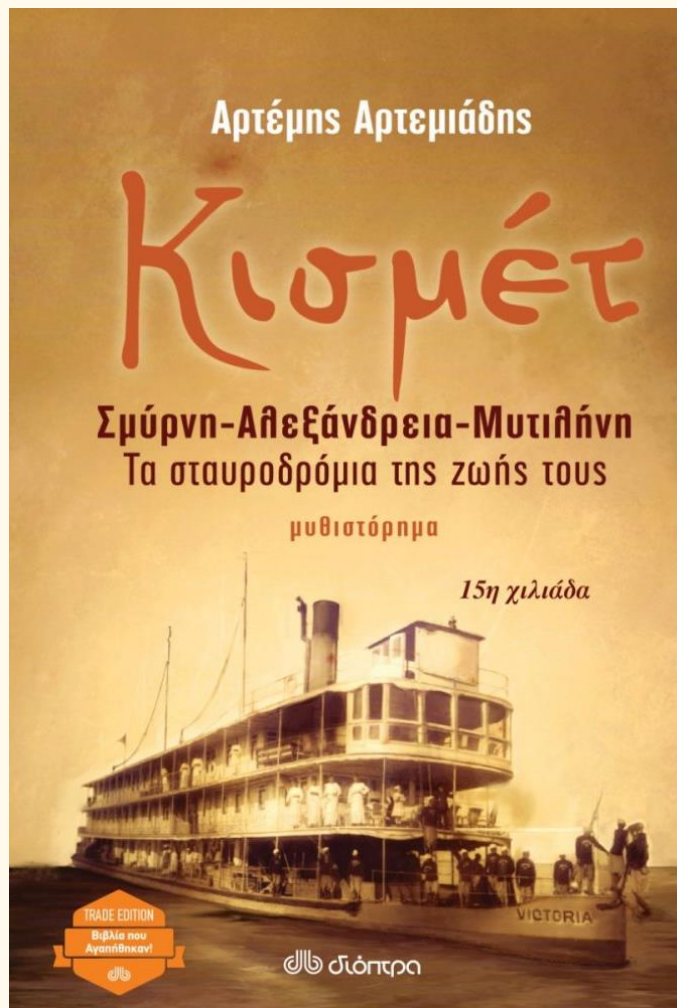
1922: η Ελλάδα ανακαλύπτει ότι η Μεγάλη Ιδέα ήταν μια ουτοπία που κατέληξε εφιάλτης. 50 χρόνια μετά τη Μικρασιατική καταστροφή, ένας φοιτητής μελετά στη διατριβή του την περίπτωση του Σαούλ Καλογιάννη, στρατιώτη που πήρε μέρος στη Μικρασιατική εκστρατεία. Ο Καλογιάννης αποδεικνύεται ήρωας απρόβλεπτος: ηττημένος και λιποτάκτης, σιωπηλός και χαρισματικός, άγγελος και δαίμονας μαζί, γίνεται ένας άπιαστος Οδυσσέας. Όμως οι περιπλανήσεις του στον χώρο και στον χρόνο συνθέτουν μια Οδύσσεια χωρίς την αίγλη του μύθου και το άγγιγμα των θεών. Οι μάρτυρες που βρίσκει ο ερευνητής, όλοι απόκληροι της Ιστορίας, διαδέχονται ο ένας τον άλλο για να αφηγηθούν το πεπρωμένο του Καλογιάννη, το ταξίδι του από τα πέρατα της Ανατολής μέχρι τις ακτές του Νέου Κόσμου. Οι εποχές αποφεύγουν το ημερολόγιο, το σκηνικό συνεχώς ανατρέπεται, οι μαρτυρίες είναι αντικρουόμενες: ακούει γεγονότα διαβρωμένα από τον χρόνο, μαθαίνει συμβάντα που αγνοεί το νόημά τους. Προσπαθεί να εξηγήσει τα αίτια, τις προθέσεις, να ξεδιαλύνει το σκοτάδι. Η έρευνα, που συναντά συνεχώς εμπόδια, θα οδηγήσει τον ερευνητή στις φυλακές της χούντας των συνταγματαρχών, στα βουνά, που κρατούν ακόμα τις αναμνήσεις του Εμφυλίου, στα σύγχρονα ταραγμένα Βαλκάνια.

Στο μυθιστόρημα *Ο Έλληνας γιατρός*, αναγνωρισμένος χειρουργός και «ιατροφιλόσοφος» που παράλληλα με την επιστήμη του ασχολήθηκε και με την πολιτική και τη λογοτεχνία, μεγάλα και καθοριστικά γεγονότα όπως τρεις πόλεμοι, εκλογές, καταστροφές και νίκες εναλλάσσονται με λεπτομέρειες και άγνωστες πτυχές της καθημερινότητας της εποχής, με επίσης καθοριστική σημασία. Μαζί με τους Βαλκανικούς Πολέμους, την Εκτέλεση των Έξι, την καταστροφή της Σμύρνης, τον πόλεμο του '40, την Κατοχή, κ.λπ., περνούν μέσα από τις σελίδες η Πηνελόπη Δέλτα, ο Κ. Παλαμάς, ο Ελ. Βενιζέλος, ο Γ. Σαραντάρης, ο βασιλιάς Αλέξανδρος και άλλοι. Όμως κεντρικός πυρήνας του μυθιστορήματος είναι η μάχη που δίνει ο γιατρός με τη συνείδησή του, ο αγώνας του να συμφιλιώσει την απόλυτη αφοσίωσή του στην επιστήμη του με τα ανθρώπινα ένστικτά του, η προσπάθειά του να παραμείνει πιστός και συνεπής στις αρχές του και καθαρός απέναντι στη σκληρή ματιά της συνείδησής του. Παραπέμποντας στον μύθο του Φάουστ (με τον οποίο καταπιάνεται σ' όλη τη διάρκεια της ζωής του) το μυθιστόρημα συνομιλεί με τα αιώνια ερωτήματα που βρίσκονται στο επίκεντρο της ζωής κάθε ανθρώπου, κάθε εποχής.

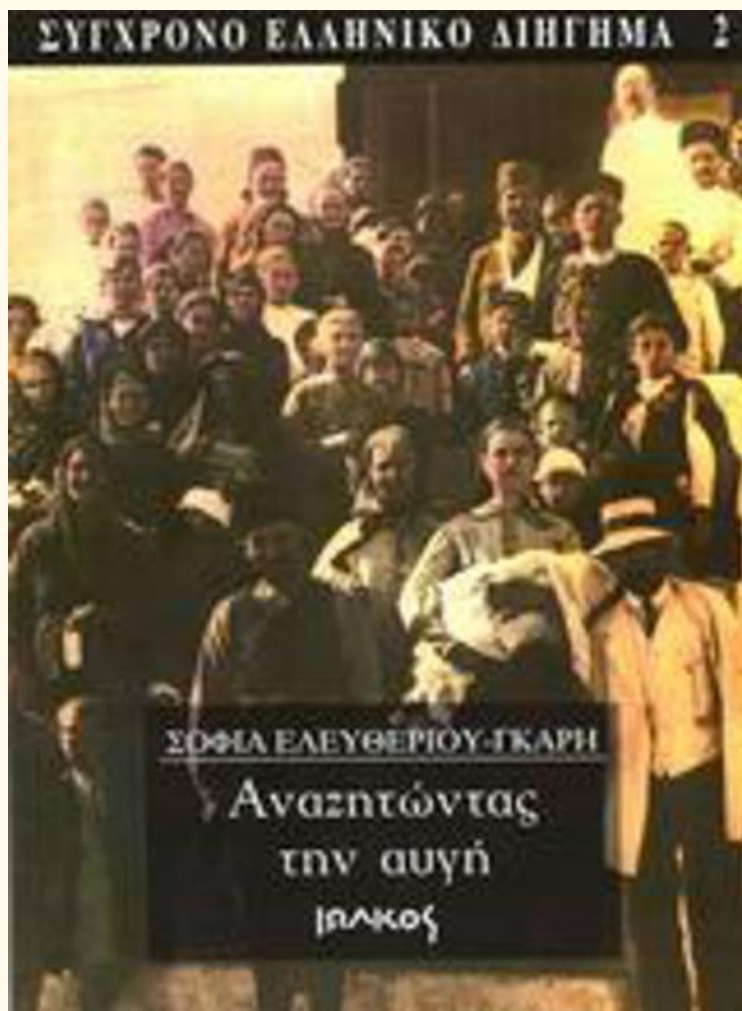
Το αηδόνι της Σμύρνης της Ειρένας Ιωαννίδου-Αδαμίδου είναι ένα μυθιστόρημα με κεντρική ηρωίδα τη Νίνα, το σύμβολο της ψυχικής ελευθερίας και της ελπίδας ενός ολάκερου λαού. Μικρασιάτισσα, με δεύτερη πατρίδα την Κύπρο, προσπαθεί να επιβιώσει, με σύμμαχό της το τραγούδι, που της δίνει δύναμη να αντιμετωπίσει τις αντιξοότητες της πολυτάραχης ζωής της.

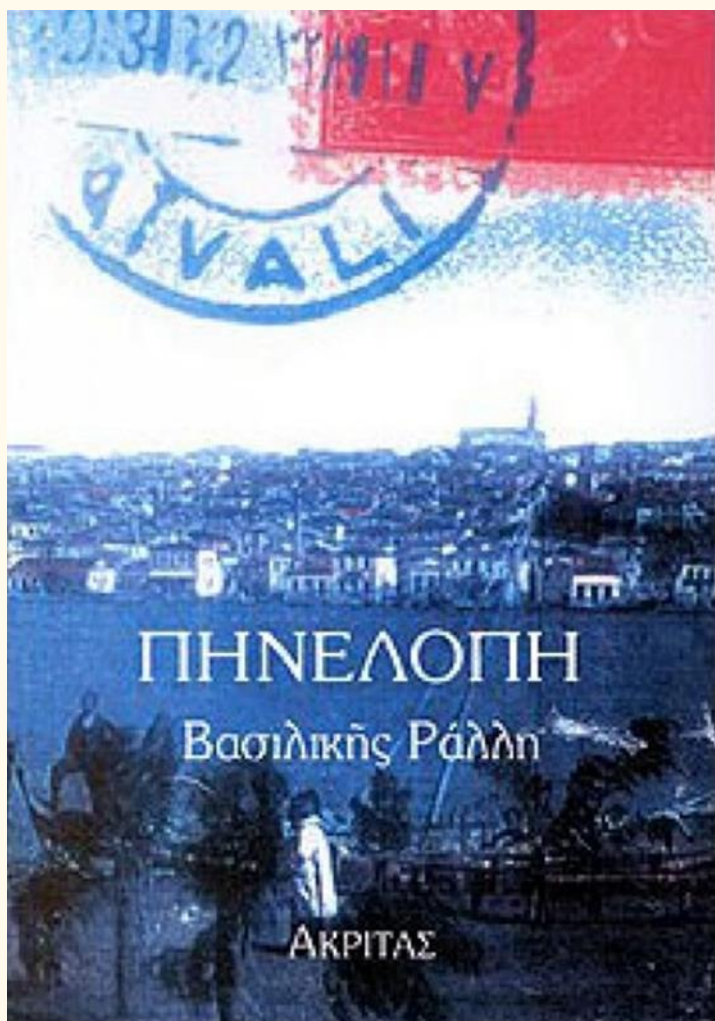
Το *Κισμέτ* είναι ένα ταξίδι στα παλιά. Στον κόσμο των προγόνων. Στην πρωινή, ανέμελη Αλεξάνδρεια, στη γαλήνη της Μυτιλήνης και στην πολυμαθή Μικρασία με τις χαρές και τις λύπες της. Αποτυπώνει την ατμόσφαιρα που ενέπνευσε τον Καβάφη και «συνομιλεί» με τον Βενιζέλο. Συντροφεύει τους πρόσφυγες στις καλές και στις κακές στιγμές της ζωής τους, μέχρι τα πρώτα τους βήματα στη Μητέρα Πατρίδα. Μέσα από τη μυθιστορηματική βιογραφία του αλησμόνητου Βασιλάκη Αρτεμιάδη, στα κρίσιμα εκείνα χρόνια πριν από την καταστροφή, περνάει ολόκληρη η ιστορία των πατρίδων της Ανατολής.

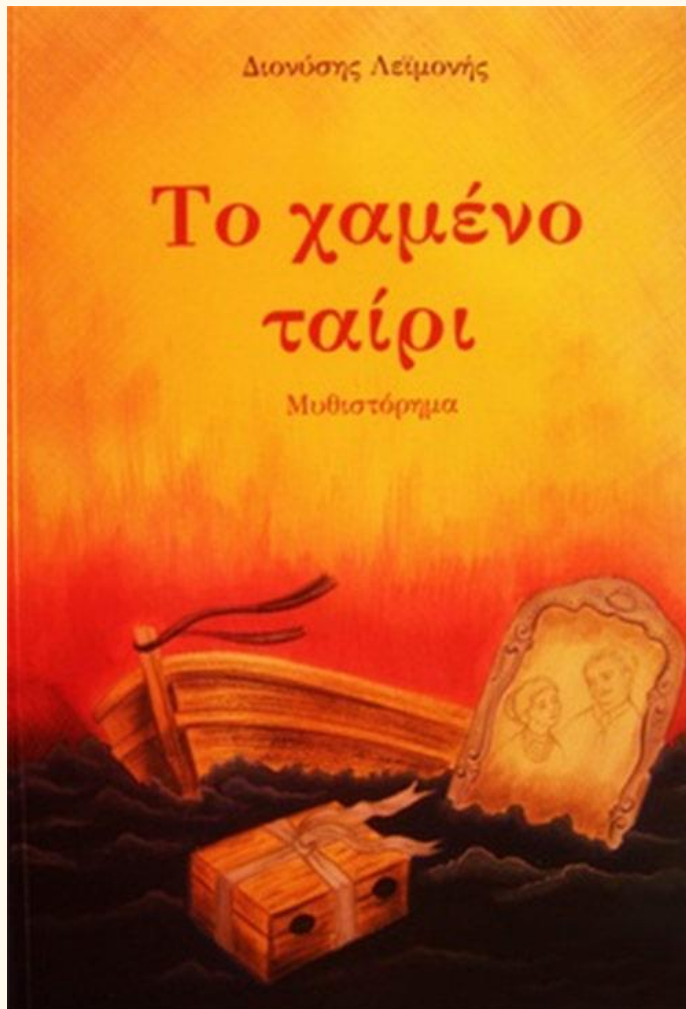
Οι αναμνήσεις από τη Σμύρνη, την πόλη όπου γεννήθηκε και πέρασε τα πρώτα χρόνια της ζωής της, μέχρι το τέλος της παιδικής της ηλικίας, συνεπαίρνουν την Αφροδίτη, την πρωταγωνίστρια του βιβλίου *Στη Σμύρνη γεννήθηκα...* Η Αφροδίτη, κάνοντας το σιδηροδρομικό ταξίδι Θεσσαλονίκη-Αθήνα, κατακλύζεται από θύμησης και παίζοντας με τον φθοροποιό χρόνο, διασκεδάζει, γελά, κλαίει και μας γεμίζει συγκινήσεις. Αυτό το ταξίδι της μνήμης από τα παράλια της Ιωνίας στις συνοικίες των προσφύγων στην Ελλάδα, αν και είναι γεμάτο από ιστορίες χαρούμενες, ντέρτια, καημούς, δυσκολίες, στέλνει ένα μήνυμα αισιοδοξίας και δημιουργίας. Στο ιστορικό μυθιστόρημα παρακολουθούμε το πλαίσιο ζωής μιας αρκετά προοδευτικής για την εποχή της Ελληνίδας, που βίωσε την περιπέτεια, αλλά και γνώρισε έντονα την αγάπη που τα πάντα κατανοεί. Ζούμε κι εμείς μια πορεία στην Ελλάδα της εποχής του Μεσοπολέμου, της Κατοχής και των πρώτων μεταπολεμικών δεκαετιών.

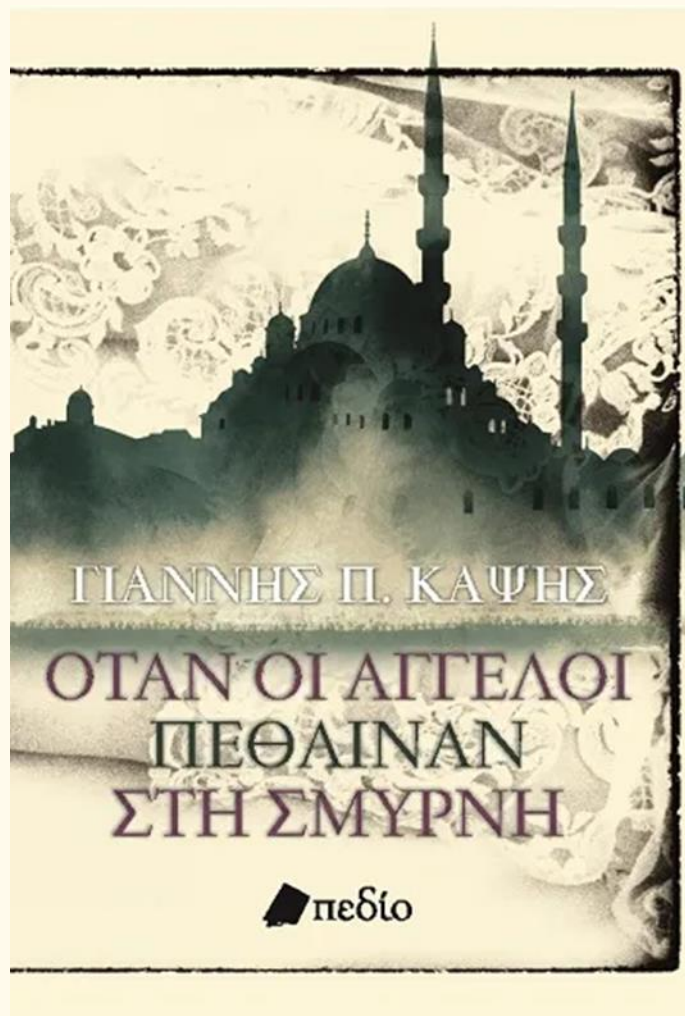
Η επόμενη της Παναγιάς του 1922 βρήκε την Αθήν... την Κυρέ άγρυπνη, με πρόσωπο χαρακωμένο, γερασμένο θαρρείς σε μια νύχτα. Αποχαιρέτησε τους δικούς της στο κοιμητήριο, τον τόπο της και ακολούθησε τη μακάβρια φάλαγγα της προσφυγιάς. Το *Αναζητώντας την αυγή* περιέχει έξι διηγήματα και ένα ταξιδιωτικό αφήγημα, στα οποία κυριαρχούν ο νόστος, η αγάπη, η τρυφερότητα. Είναι εμπνευσμένα από την πατρίδα των γονιών της συγγραφέα, την Κιουτάχεια της Μικράς Ασίας. Γραμμένα με συναίσθημα ζωντανεύουν το μεγαλείο και την τραγωδία της καταστροφής του 1922.

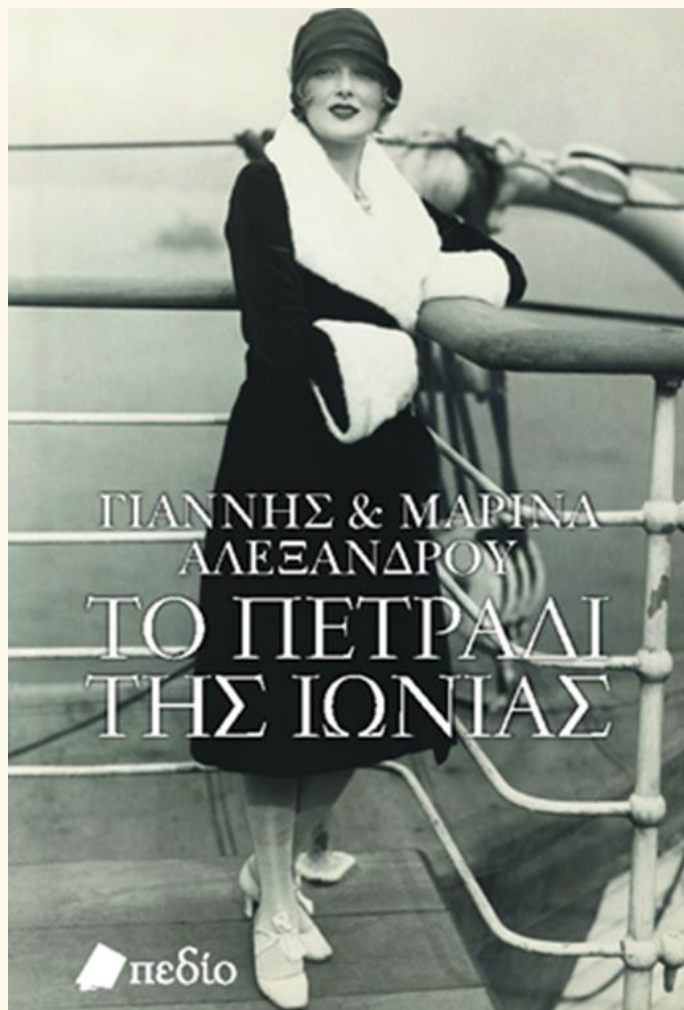
Η αληθινή ιστορία μιας Μοσχονησιώτισσας, που την ερωτεύεται και με δόλο την αποσπά από τους γονείς της ένας Τούρκος αξιωματικός, παλαιός φίλος της οικογένειάς της, εκτυλίσσεται στο βιβλίο *Πηνελόπη* της Βασιλικῆς Ράλλη. Η μητέρα της χάνεται και ο πατέρας της καταφεύγει στη Μυτιλήνη. Σήμερα, τα παιδιά, τα εγγόνια και τα δισέγγονα της Πηνελόπης αναζητούν από την Τουρκία τους Έλληνες συγγενείς της μητέρας και της γιαγιάς τους κι ανακαλύπτουν τη συγγραφέα που τυχαίνει να είναι μακρινή συγγενής της ηρώιδας. Η Βασιλική Ράλλη, παίρνοντας αφορμή από αυτή την αναπάντεχη προσέγγιση, μας θυμίζει την ενδιαφέρουσα και τραγική ιστορία της Πηνελόπης. Κάνοντάς το αυτό, συμβάλλει στο άνοιγμα της νέας περιόδου συνύπαρξης των δύο λαών, που όχι μόνο έχει ρίζες μιας προαιώνιας συμβίωσης, αλλά και ρίζες αίματος και κοινών δεινών και λαχτάρας για ζωή.

Το χαμένο ταίρι κρατά στη ζωή τη γιαγιά Δέσποινα. Αυτό δεν το ανταλλάσσει με όλα τα πλούτη Δύσης και Ανατολής. Κι αν φύγει από τη ζωή, υπάρχει η συνέχειά της για το ιερό καθήκον. Δε στέρεψαν οι ελπίδες. Ακόμα και τώρα που η δρυς του σπιτιού ψυχορραγεί, μια υπόσχεση ζωής μπορεί να κρατήσει άσβεστη τη φλόγα της ελπίδας. Το μικρό κουτί, ντυμένο από μεταξωτό ύφασμα, κρατά στα σπλάχνα του μόνο τη μισή ευτυχία της γιαγιάς Δέσποινας. Το υπόλοιπο χάσκει στην αντίπερα όχθη από τότε, από τον ανίερο εκείνο διωγμό που άνοιξε βαθιές πληγές στα στήθια. Ήταν τότε που μια φαρμακωμένη γενιά εγκατέλειπε κακήν κακώς την Ιωνία μας με πολλά δάκρυα και στεναγμούς. Μα το χαμένο ταίρι πρέπει να βρεθεί, για να αποκατασταθεί η τάξη των πραγμάτων, να μερώσει η ανησυχία.

Στο βιβλίο *Όταν οι άγγελοι πέθαιναν στη Σμύρνη* απεικονίζεται όλη η τραγωδία της Μικρασιατικής καταστροφής μέσα από τις ζωές απλών ανθρώπων, Ελλήνων και Τούρκων, καθώς και τα μίσση, τα πάθη και οι συμφορές τους. Πρωταγωνιστές δυο αδελφοποιοί, ο Αλέξης και ο Χασάν, που βλέπουν τους δρόμους τους να τους φέρνουν σε αντίπαλα μετερίζια και ένας έρωτας που σπαράζει, όταν η κοπέλα αναγκάζεται να τουρκεψει. Και ένα συνταρακτικό ντοκουμέντο, ο Κεμάλ παρακολουθεί αδιάφορος την πυρκαγιά της Σμύρνης, πίνοντας ρακή συντροφιά με την ερωμένη του. Και, όταν ο Ισμέτ Ινονού τού ζητά να στείλει στο στρατοδικείο τον Νουρεντίν, τον Νέρωνα της Σμύρνης, διατάζει να ρίξουν την ευθύνη στους Έλληνες.

Το Πετράδι της Ιωνίας είναι ένα ιστορικό μυθιστόρημα, όπου τα γεγονότα που καθόρισαν την πορεία του τόπου σημαδεύουν και τη ζωή των ηρώων. Η δράση τοποθετείται στη Σμύρνη, λίγα χρόνια πριν από την καταστροφή. Μαζί με τους ήρωες περπατάμε σε μαχαλάδες ελληνικούς και νιώθουμε τις μυρωδιές και τα ακούσματα της πόλης. Διασχίζουμε την Αρμενία και ακολουθούμε καραβάνια, για να φτάσουμε στο Ισπαχάν. Βυθιζόμαστε στη χλιδή της Αυλής του σάχη. Έπειτα, έρχεται η καταστροφή κι όλα χάνονται. Ο χρόνος όμως γιατρεύει. Στα χρόνια του Μεσοπολέμου οι ήρωές μας αρχίζουν ξανά τη ζωή τους στο Παρίσι, ξεπερνώντας κάθε δυσκολία. Εκεί, σ' ένα Παρίσι που κατακτά όλο τον κόσμο με τα γλέντια και τη μεγαλοπρέπειά του, το άστρο του Ωνάση και της Μαρίας Κάλλας μεσουρανεί. Έτσι, φτάνουμε ως το σήμερα, με ανθρώπους που ξέρουν να πονούν, να χαίρονται, να μεγαλουργούν και να ερωτεύονται σε κάθε σταθμό της ζωής τους. Σμύρνη – Αρμενία – Ισπαχάν – Παρίσι.

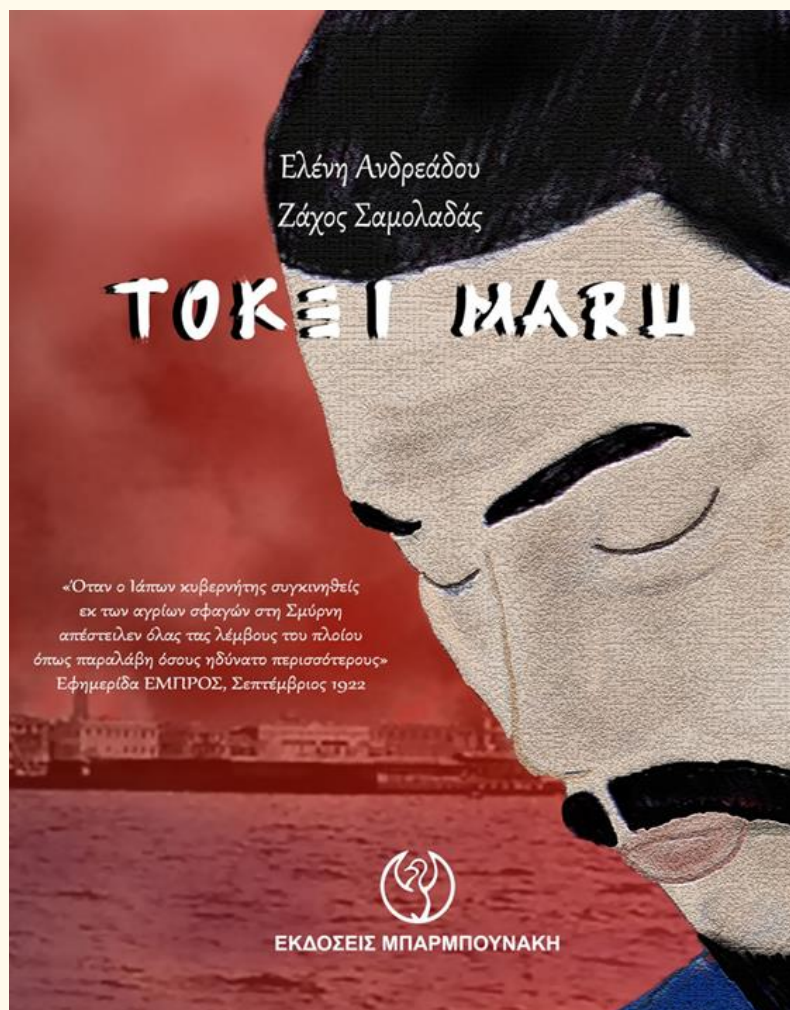
Η Αγγέλικα, παιδούλα στα χρόνια των Βαλκανικών πολέμων, μεστώνει σε μιαν Ελλάδα που εμπνέεται από μεγαλοϊδεατικά οράματα, με το βλέμμα στραμμένο στην Κωνσταντινούπολη και τη Μικρά Ασία, απ' όπου η ίδια περιμένει να γυρίσει νικητής ο μνηστήρας της, ο έφεδρος αξιωματικός Παλάσκας. Ο θείος της, ο ένδοξος στρατηγός Μάρκου, που αναπολεί τους βυζαντινούς καιρούς και τον Παλαιολόγο, ο εκδότης της εφημερίδας «Αστραπή», που τώρα ερωτοτροπεί με την εξουσία και όχι μόνο, η μεγαλομανής κυρία Ανθεμίου, που αξιώνει, δίχως αποτέλεσμα, την ευγνωμοσύνη των πτωχών και του Έθνους, η ρομαντική φιγούρα του Στρατή, αποτελούν τύπους που μεταφέρουν πιστά την ατμόσφαιρα μιας εποχής, που θα μας θυμίσει «οικεία κακά». Τα Όνειρα της Αγγέλικας όμως δεν είναι μόνο ένα ιστορικό μυθιστόρημα. Με αφορμή το μυστήριο της εξαφάνισης των σταυρών από τα νεκροταφεία, ένα περίεργο παιχνίδι στήνεται εις βάρος όσων δεν αντιλαμβάνονται τους όρους του. Η συγγραφέας προσδίδει στην πραγματικότητα μιαν άλλη διάσταση, μεταφέροντας την αντιπαλότητα ζωής και θανάτου πέρα από το μέτωπο του πολέμου και ανοίγοντας τα σύνορα που χωρίζουν τους ζωντανούς από τους νεκρούς.

Στο βιβλίο *Χρυσός, λιβάνι και Σμύρνη* της Ιφιγένειας Θεοδώρου παρουσιάζεται η ζωή της ίδιας της συγγραφέα ως μιας Ελληνίδας στη Σμύρνη στο τέλος του εικοστού αιώνα. Είναι σύζυγος του Έλληνα προξένου και, όταν φθάνει στην πόλη, χτίζει την καθημερινότητά της στο παλιό αρχοντικό του Καπετανάκη, σύριζα στην παραλιακή λεωφόρο, στο περίφημο Και. Φορτισμένη συναισθηματικά, διαβάζοντας και εξερευνώντας το εθνικό τραύμα, θα μεταγράψει τις εμπειρίες της από τη ζωή της στη Σμύρνη σε επτά αφηγήματα, που έχουν σαν κύριο άξονα την αγάπη, γιατί μόνο αγάπη θα νιώσει για τον τόπο που την φιλοξενεί. Πρόκειται για μια συλλογή επτά διηγημάτων, επτά «στιγμών» της καθημερινής ζωής στη σύγχρονη Σμύρνη, που συνοδεύονται από επτά σχέδια της Ελένης Θάνου. Μέσα από τα διηγήματά της αναδύεται η μητρική αγάπη, ο έρωτας, η λατρεία για τη μουσική, για τη θάλασσα, η αγάπη για τον γενέθλιο τόπο και τη γλώσσα των προγόνων της, για τις σκιές που κατοικούν στα παμπάλαια δίπατα σπίτια της πόλης.

Το *Ημερολόγιο Εκστρατείας, 1912-1926* δημοσιεύτηκε ύστερα από έναν περίπου αιώνα από την πρώτη χρονολογική καταγραφή (1912). Οι ημερολογιακές καταγραφές αρχίζουν με τον Α΄ Βαλκανικό Πόλεμο και φθάνουν έως τη Μικρασιατική εκστρατεία και την Επανάσταση του Πλαστήρα. Το αξιοπερίεργο είναι ότι η Άννα Μελά-Παπαδοπούλου θα συνεχίσει να γράφει στο *Ημερολόγιο Εκστρατείας*, ακόμη κι όταν έχει τελειώσει ο πόλεμος. Κι αυτό δείχνει ένα κυρίαρχο στοιχείο της φλογερής ιδιοσυγκρασίας της και της έμμονης στάσης της απέναντι στον ανθρώπινο πόνο, τα βάσανα, τις αρρώστιες και τη φτώχεια, που όχι μόνο δεν τελείωσαν με το τέλος της πολεμικής περιπέτειας, αλλά αντίθετα είχαν πολλαπλασιαστεί. Από τις σελίδες του *Ημερολογίου* και των *Επιστολών* αναδεικνύονται ενδιαφέρουσες πτυχές του χαρακτήρα και της προσωπικότητάς της, οι σχέσεις με τα πρόσωπα του οικογενειακού της περιβάλλοντος, η αγάπη προς τον πατέρα της, οι διαταραγμένες σχέσεις με τη μητέρα της, η βαθιά αγάπη και ο θαυμασμός στον εμβληματικό αδελφό της Παύλο Μελά, αλλά και οι σχέσεις της με τα άλλα αδέλφια της, τον Κωνσταντίνο (Κοκό), τον Λέοντα, τον Βασιλάκη, τη Μαρί και τον μεγαλύτερο της Γεώργιο κ.λπ. Πάνω απ' όλα, όμως, φωτίζεται η πολύπλευρη προσωπικότητα και η δράση μιας γυναίκας, η οποία έταξε τη ζωή της στην προσφορά.

Τον Σεπτέμβριο του 1922, σύμφωνα με δημοσιεύματα του Τύπου της εποχής, ένα ιαπωνικό εμπορικό πλοίο αγκυροβολημένο στο λιμάνι της Σμύρνης διέσωσε από την οργή των Τούρκων εκατοντάδες Έλληνες και Αρμένιους, την ώρα που η Σμύρνη καιγόταν. Η ιστορία αυτή ξετυλίγεται στο βιβλίο *Tokei Maru* που συνέγραψαν η Ελένη Ανδρεάδου και ο Ζάχος Σαμολαδάς. Το βιβλίο αποτελεί μια συνάντηση της ιστορικής έρευνας με τη μυθοπλασία. Με παράλληλες ιστορίες των ανθρώπων που σώθηκαν από την καταστροφή στη Σμύρνη και του πληρώματος, η υπόθεση του βιβλίου εκτυλίσσεται σε ένα διάστημα 68 ετών. Πρόκειται για ένα ιστορικό μυθιστόρημα που ξεκινά από την Καγκοσίμα το 1863 και τελειώνει στην Οσάκα το 1931. Μέσα από ιστορικά γεγονότα, τον Σινοϊαπωνικό και τον Ρωσοϊαπωνικό πόλεμο, τις ιαπωνικές ναυτικές περιπολίες στη Μεσόγειο στα τέλη του Α΄ Παγκόσμιου Πολέμου, τη Μικρασιατική καταστροφή και την ηρωική διάσωση Ελλήνων και Αρμενίων στη Σμύρνη το 1922, τις αναταραχές στην Ασία στη δεκαετία του 1920 και συναντήσεις με φόντο την ελληνική και ιαπωνική ιστορία, ακολουθούμε τον μύθο του ανθρώπου αυτού και του πλοίου του.

ΑΘ. Ε. ΚΑΡΑΘΑΝΑΣΗΣ

Έκατό χρόνια από την συνθήκη των Σεβρών

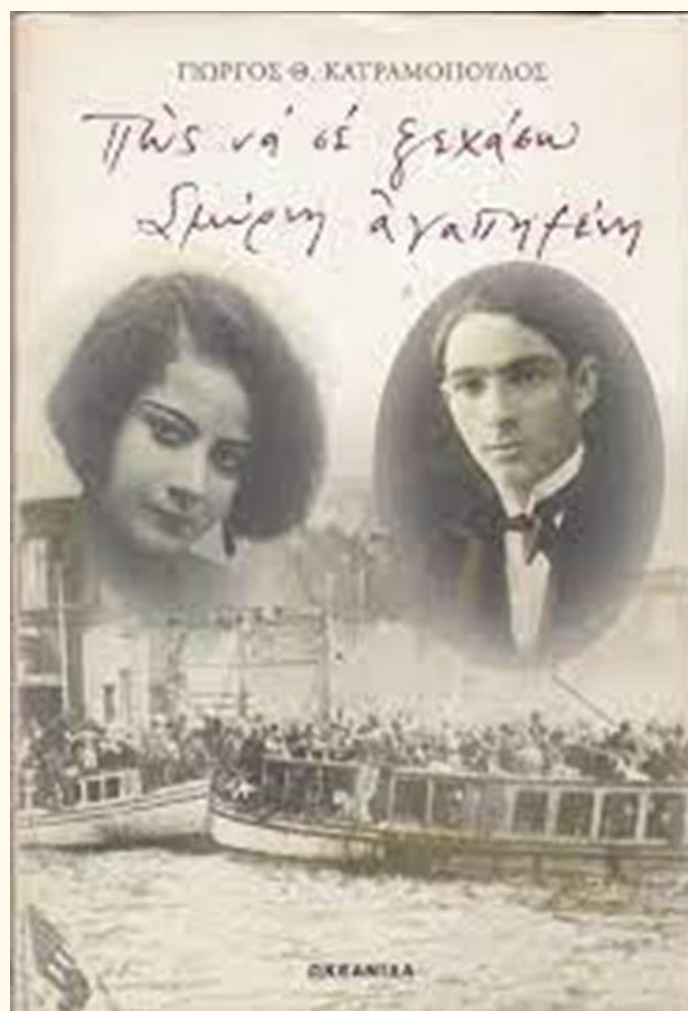
ΑΞΕΧΑΣΤΟΣ ΠΟΝΟΣ

Σαρανταδύο αφηγήσεις
από τό μικρασιατικό έπος

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΥΡΙΑΚΙΔΗ

Τα κείμενα αυτά δε θα δημοσιευτούν σε κάποια επίσημη ιστορία της Μικρασιατικής εκστρατείας. Είναι μικροϊστορίες γραμμένες από νεαρούς αξιωματικούς του μικρασιατικού έπους με ύφος δωρικό, αυθόρμητο και ανθρώπινο. Στις ιστορίες αυτές πρωταγωνιστές ήσαν οι ίδιοι και, προπαντός, οι στρατιώτες τους. Είναι τα παλικάρια τα καλά που αντάμωναν με δάκρυα χαράς για τη Νίκη, αλλά και με άφατη θλίψη για κείνους τους συμπολεμιστές τους που δε γύριζαν πίσω. Ιερές σκιές που ποτέ δε θα θαμπώσουν. Είναι αυτοί που δε νικήθηκαν. Στους δημοσιογράφους που ακολουθούσαν τον Στρατό μας, οφείλουμε θαυμασμό και εκτίμηση.

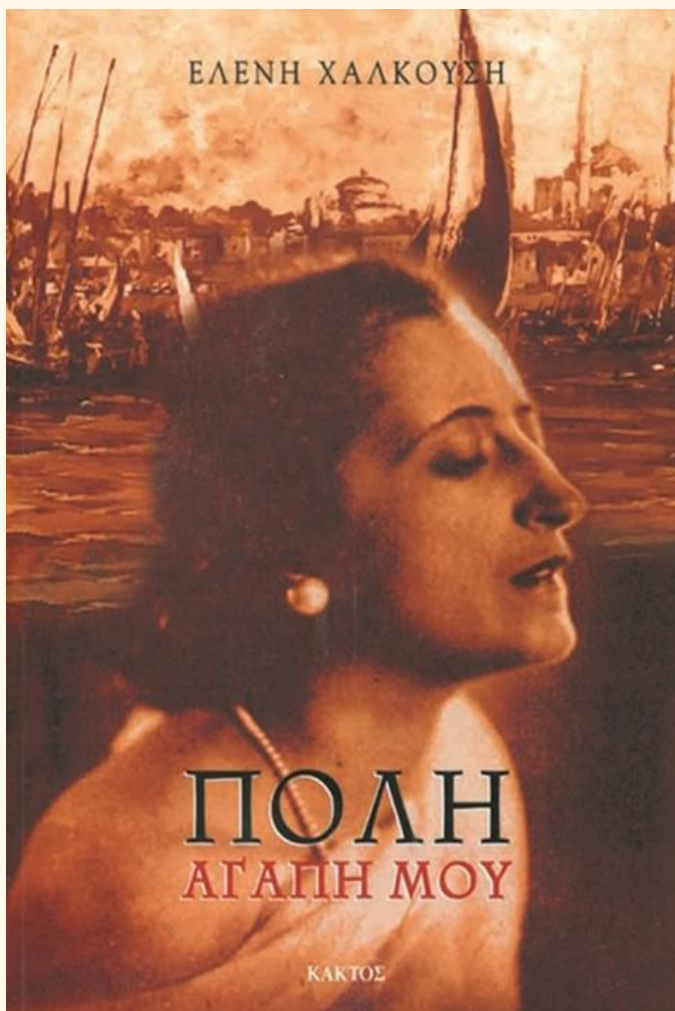
«Βρισκόμουν με μια φωτογραφική μηχανή στη σκάλα του σιδηροδρόμου της Πούντας και έπαιρνα φωτογραφίες, βλέποντας τους ρακένδυτους Έλληνες στρατιώτες, που προσπαθούσαν να φύγουν από τη Μ. Ασία. “Έρχονται οι Τούρκοι! Έρχονται οι Τσέτες!...” Έτρεξα στο σπίτι μου από τα στενά για να πω στη μάνα μου ότι έληξε η ευτυχία μας». Τη μαρτυρία τη δίνει ο Γιώργος Θ. Κατραμόπουλος, ένας δεκαεφτάχρονος αστός, με το μέλλον των σπουδών του εξασφαλισμένο. Είχε κερδίσει τον πρώτο αριθμό του Λαχείου του Στόλου και Αρχαιοτήτων το 1921. Χίλια χρυσά εικοσόφραγκα. Τα είχε εισπράξει αυτοπροσώπως στην Αθήνα και τα έφερε στη Σμύρνη «να τα δει η οικογένειά μου», για να καούν και αυτά, μαζί με όλη την περιουσία τους. Στα 90 του χρόνια, γεννημένος «εν Σμύρνη», ο Γιώργος Κατραμόπουλος του Θεοφάνους και της Αθανασίας, αποφασίζει να διηγηθεί όλα όσα σφράγισε στη μνήμη του ανεξίτηλα η φωτιά της καταστροφής. Στη μοναξιά του σαλονιού του, στην Αθήνα του 1994, κάθεται δίπλα στο μαγνητόφωνο. Σκύβει, παίρνει μια βαθιά αναπνοή, κοιτάζει μέσα του, και γράφει, με τη φωνή του, το ερωτικό γράμμα στη Σμύρνη, την αγαπημένη, την αξέχαστη.

Στο ιστορικό μυθιστόρημα *Σμύρνη* του Σπύρου Γόγολου ο βρετανός διπλωματικός υπάλληλος Φίλιπ Πάρκερ, ζώντας στη λεβαντίνικη Σμύρνη μέχρι την καταστροφή της και αλληλογραφώντας τόσο με τους δύο επιστήθιους φίλους του, τον Αλέξη Καρέλη, εξ απορρήτων του Ελευθέριου Βενιζέλου, και τον Σελίμ Μπέη, δεξί χέρι του Μουσταφά Κεμάλ, όσο και με τον διπλωμάτη πατέρα του στο Foreign Office, μάς αποκαλύπτει ένα πλούσιο παρασκήνιο, που ξεκινά το 1912 στο Λονδίνο και εν συνεχεία διαδραματίζεται στο Παρίσι, την Αθήνα, την Κωνσταντινούπολη και την Άγκυρα. Ένα παρασκήνιο, στο οποίο πρωταγωνιστούν ηγέτες που σημάδεψαν τον 20^ο αιώνα, διπλωμάτες, μυστικές υπηρεσίες, πόρνες και ερωμένες αλλά και απλοί καθημερινοί άνθρωποι. Ένα παρασκήνιο το οποίο αποκαλύπτεται παράλληλα με την καθημερινή ζωή αλλά και με τις μοναδικές ανθρώπινες ιστορίες της μικρασιατικής πρωτεύουσας, που τόσο λάτρευε τη ζωή. Ένα παρασκήνιο το οποίο ξαφνικά ανέτρεψε βίαια τα πάντα και οδήγησε στην απώλεια της πιο κοσμοπολίτικης πόλης της Ανατολικής Μεσογείου, το Σεπτέμβριο του 1922.

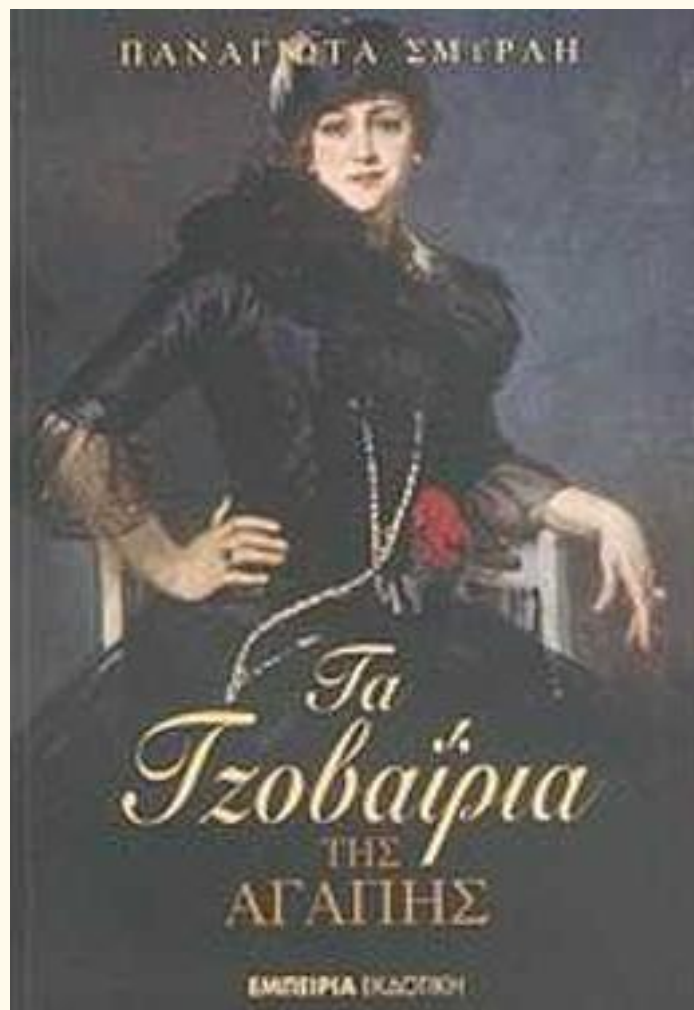
Η Ιωνία. Πολύχρωμη, πολυάνθρωπη και πολυϊστορη, με τον πολυεθνικό κόσμο της, Ρωμιούς και Οθωμανούς, Αρμένηδες, Εβραίους και τόσους άλλους, μια μικρογραφία της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, με τις αντιθέσεις, τις αντινομίες της και την εκπληκτική της σύνθεση. Από καϊκτσήδες και δουλευτές της γης μέχρι εμπόρους και αξιωματούχους του κράτους. Και στο βάθος ένας γυναικείος πληθυσμός που δηλώνει την παρουσία του σεμνά και μετρημένα. Και ζευγάρια αλλόθρησκων και αλλοεθνών: ο νομάρχης Νίκος Βαλασόπουλος και ο Ρασίτ Μπέης, ο Τσακίρτζαλι Μεχμέτ Εφές και ο καπετάν Παράσχος, και το υπέροχο νεανικό ζευγάρι «φίλων μέχρι θανάτου», ο Μιχάλης και ο Ταχίρ. Η Ιωνία ως τόπος και χρόνος, ως σφύζουσα ζωή. Τα άλλα, η Θράκη, η πρωτεύουσα Πόλη, η Ανατολία αλλά και η Αθήνα, είναι ο καμβάς που προσδιορίζει τις μεγάλες γραμμές πορείας του κράτους, του «Μεγάλου Ασθενή», τα όρια που περισφίγγουν ή, κατά καιρούς, διευρύνουν τις ανάγκες και τις δυνατότητες των μικρόκοσμων που ζει, κινείται, αγωνιά και ερωτεύεται στα χώματα της Ιωνίας: η Υψηλή Πύλη, οι Νεότουρκοι, ο Ατατούρκ, ο Βενιζέλος και ο Κωνσταντίνος με τις κλίκες τους – η ελληνική Μεγάλη Ιδέα σε αιματηρή σύγκρουση με την Κόκκινη Μηλιά. Και ξαφνικά η καταστροφή! Ο Μεγάλος Χωρισμός!

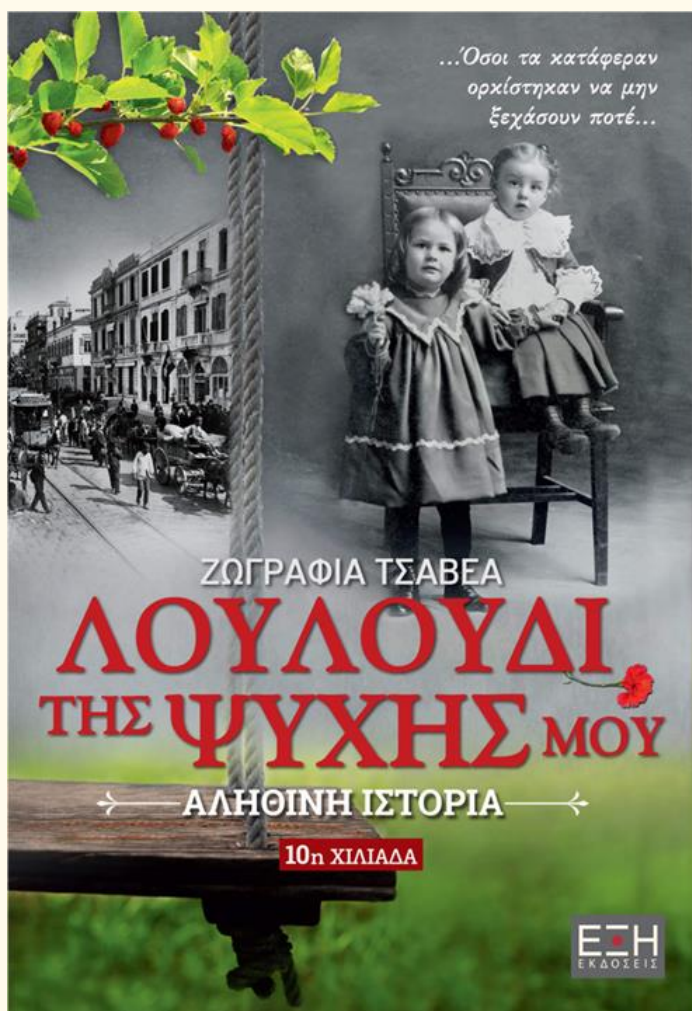
Η Ελένη Χαλκούση μάς μεταφέρει μέσα από το βιβλίο της, *Πόλη, αγάπη μου* στην Κωνσταντινούπολη του 1900. Νοσταλγική αναφορά στη γενέτειρα Κωνσταντινούπολη, αναδρομή σε μια γοητευτική και πολυτάραχη εποχή. Η βιογραφία της συγγραφέα, συνδυασμένη με το χρονικό για την Πόλη και τον εκεί Ελληνισμό, φθάνει μέχρι τις παραμονές του ξεριζωμού του '22. «Όλοι γυρίζουμε νοσταλγικά προς τα πίσω, στον “παλιό ωραίο καιρό”, γιατί ο χρόνος και η απόσταση εξωραΐζουν τα πάντα και πολύ συχνά ο “παλιός καιρός” –που οπωσδήποτε είναι παλιός– σπάνια ήταν και ωραίος. [...] Τώρα που συγκέντρωσα μερικά από όσα θυμάμαι για την Πόλη όπου γεννήθηκα και μεγάλωσα, διερωτώμαι αν η προσωπική μου ιστορία άξιζε τον κόπο να γίνει βιβλίο, αν και κατά πόσο μπορεί να ενδιαφέρει τον αναγνώστη του σήμερα. Όμως, ανατρέχοντας στα πρώτα μου χρόνια στο Μακροχώρι όπου γεννήθηκα, στα χρόνια του Ζαππείου Παρθεναγωγείου που ακολούθησαν, ως τον Απρίλη του 1922 που έφυγα από την Πόλη για το Παρίσι, μοιραία αναφέρομαι στη Βασιλίδα των Πόλεων, σε κρίσιμες ιστορικές περιόδους της».

Στα μέσα της δεκαετίας του 1920 οκτώ χιλιάδες πρόσφυγες από τη Μικρασία στοιβάζονται σε πρόχειρα σπίτια στον Ξηρόκαμπο του Βόλου κι εκεί παλεύουν με τη φτώχεια, τις αρρώστιες και τις τραγικές μνήμες τους, για να ριζώσουν σ' αυτήν την περιοχή, τη γεμάτη πέτρες κι αγκάθια, όπου τους πέταξε η «μάννα Ελλάδα». Τα δώδεκα διηγήματα της συλλογής αναπλάθουν εκείνη την εποχή και τον σκληρό αγώνα που έδωσαν οι γυμνοί και ανυπόδητοι Μικρασιάτες, για να αρχίσουν μια νέα ζωή μακριά από τη γη της Ιωνίας.

Οι δεκαπέντε αυτοτελείς ιστορίες μάς ταξιδεύουν σε τόπους πολλούς και διαφορετικούς, από το Αφγανιστάν μέχρι τα παράλια της Μικράς Ασίας, ενώ τα βιώματά τους φτάνουν μέχρι τον αναγνώστη με όχημα τα κάθε λογής ανατολίτικα κοσμήματα. Πρόκειται για τα τζοβαΐρια που έχουν συνδεθεί με την τύχη και τις περιπέτειες της κάθε αγάπης, είναι τα σημάδια που όρισαν τις στιγμές ως μοναδικές, είναι αυτά που μεταφέρουν τους ήρωες και τις αναμνήσεις τους μέσα στον χρόνο. Στην κάθε ιστορία, η ματιά της συγγραφέα εισχωρεί σε όλα τα ανθρώπινα. Άλλοτε πρόκειται για τη ζωή της γυναίκας στις ανατολικές χώρες και τον τρόπο που βιώνει τον έρωτα. Άλλη φορά είναι η τραγωδία της Μικρασιατικής καταστροφής που σκιάζει τις ζωές των ανθρώπων, κι άλλες στιγμές τα μπαχάρια της Ανατολής που δίνουν γεύση και άρωμα στη ζωή. Πολλά και πολύτιμα κοσμήματα είναι οι συνδετικοί κρίκοι των ιστοριών αυτών. Είναι εκείνα που αντικατοπτρίζουν την έννοια που δίνουν οι άνθρωποι της Ανατολής στον πλούτο και την αφθονία, μια πολυτέλεια μεστή και υποβλητική, σαν να έχει τη μυρωδιά εκείνων των πολύτιμων υλικών που η ιστορία τους τα έχει κάνει τέτοια.

Το Λουλούδι της ψυχής μου της Ζωγραφιάς Τσαβέα αναφέρεται σε μια αληθινή ιστορία, η οποία αποτελεί ένα μάθημα αγάπης, ελπίδας και πίστης στον άνθρωπο. Οι πρωταγωνίστριες, η Κλειώ και η Λυγερή, αναγκάστηκαν να αφήσουν τη Σμύρνη τους, ακολουθώντας τα καραβάνια των ξεριζωμένων, βιώνοντας έναν δρόμο απροσπέλαστο, γεμάτο δυσκολίες και άγνωστες πτυχές, χώρια η μία από την άλλη. Στον δρόμο της προσφυγιάς δέσποζε το αίμα, αλλά και ο τρόμος που χαραχτήκαν ανεξίτηλα στις μνήμες όσων επέζησαν. Οι περιπλανώμενες ψυχές ήταν αδύνατο να ξεχάσουν και εύλογα προσπαθούσαν να αναζητήσουν τις οικογένειές τους με μόνο οδηγό την καρδιά τους. Κάποιοι τα κατάφεραν, άλλοι ορκίστηκαν να μην σταματήσουν ποτέ να ψάχνουν, κι ως χρειάζοντουσαν μια ζωή. Η Κλειώ ξεκινάει την αναζήτηση και παρά τις δυσκολίες, θα συνεχίσει με σθένος και πυγμή να κρατήσει τον όρκο της ό,τι κι αν γίνει, όσο καιρό και αν χρειαστεί να περιμένει. Άραγε, τι θα βρεθεί στο διάβα της;

Οι άνθρωποι που αναφέρονται στο βιβλίο της Δήμητρας Ναυπλιώτη *Σμύρνη μου Κιμπάρισσα*, που από μετανάστες έγιναν πρόσφυγες, ένα πράγμα είχαν στο μυαλό τους, όταν ξεκίνησαν τη ζωή τους σε μια άλλη γη, να συμφιλιωθούν με το παρελθόν, για να μην καταστρέψουν το παρόν. Ξεφορτώθηκαν ό,τι δεν ήταν χρήσιμο, όμορφο ή δεν τους γέμιζε χαρά. Έδωσαν χρόνο στον χρόνο, για να θεραπεύσουν τον πόνο από τις πληγές μιας ανυπολόγιστης καταστροφής, δίνοντας συγχώρεση σε ανθρώπους και καταστάσεις. Κατάλαβαν ότι ο χρόνος δε γυρίζει πίσω και αξιοποίησαν αυτόν που είχαν όσο καλύτερα μπορούσαν. Το βιβλίο δίνει αισιοδοξία, δυνατές συγκινήσεις, ανατροπές. Οι Σμυρνιοί δείχνουν μέσα από τις πράξεις τους πώς, όταν οι άνθρωποι εκπέμπουν την αγάπη, το τραγούδι, την έκστασή τους, όλος ο κόσμος γίνεται μια αυλή και αυτό είναι το ζητούμενο.

Το βιβλίο *Ματθίλδη* είναι ένα ιστορικό μυθιστόρημα, βασισμένο σε μια αληθινή ιστορία με ήρωες που πόνεσαν, αγάπησαν, ρίσκαραν, μετακινήθηκαν από τόπο σε τόπο. Ο ξεριζωμός των Ελλήνων της Μ. Ασίας θα φέρει την οικογένεια του Χρήστου και της Ιουλίας σ' ένα χωριό κάπου στη Β. Ελλάδα. Πρόκειται για ένα ιστορικό ταξίδι μέσα στον χρόνο, με τις αναμνήσεις να είναι πάντα παρούσες, ίσως και από μία φωτογραφία μόνο. Η συγγραφέας ταξιδεύει στο παρελθόν, για να καταγράψει εικόνες από τη Μικρασιατική καταστροφή, την ανταλλαγή πληθυσμών, τον αγώνα για επιβίωση και ανάκτηση των πρότερων συνθηκών ζωής. Διατηρεί τις μνήμες, μεταφέροντας μέσα από το έργο της τις επιπτώσεις μιας σημαντικής ιστορικής στιγμής που όρισαν ένα κοινό μέλλον για τόσο διαφορετικούς ανθρώπους.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΔΕΛΗΓΙΑΝΝΗΣ

Η ΑΙΧΜΑΛΩΣΙΑ
♦
ΕΞΟΔΟΣ ΑΠΟ ΤΗ ΣΜΥΡΝΗ
MARTYRIES

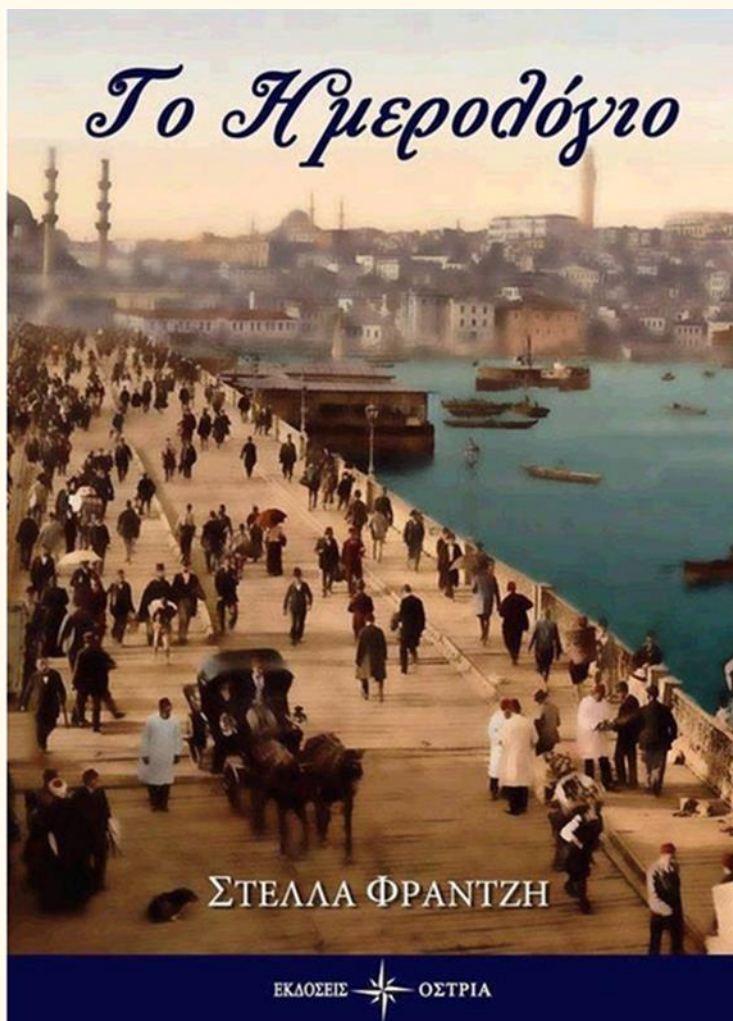
ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΙΔΜΩΝ

Β' ΕΚΔΟΣΗ

Στο βιβλίο *Η αιχμαλωσία. Έξοδος από τη Σμύρνη*, ο Γιώργος Δεληγιάννης καταγράφει και παραθέτει δύο μαρτυρίες προσφύγων. Σε αυτό το σύντομο διήγημα η γλώσσα είναι απλή. Διηγείται τα γεγονότα των ηρώων με δικό του τρόπο. Χωρίς λεπτομέρειες παρουσιάζεται η αιχμαλωσία ενός άνδρα με το όνομα Νίκος Καλαϊντζής και οι συνθήκες που επικρατούσαν στα τάγματα εργασίας. Παράλληλα, βλέπουμε τον σκληρό αγώνα της οικογένειάς του να μεταφερθεί στην Ελλάδα και να σωθεί τελικά.

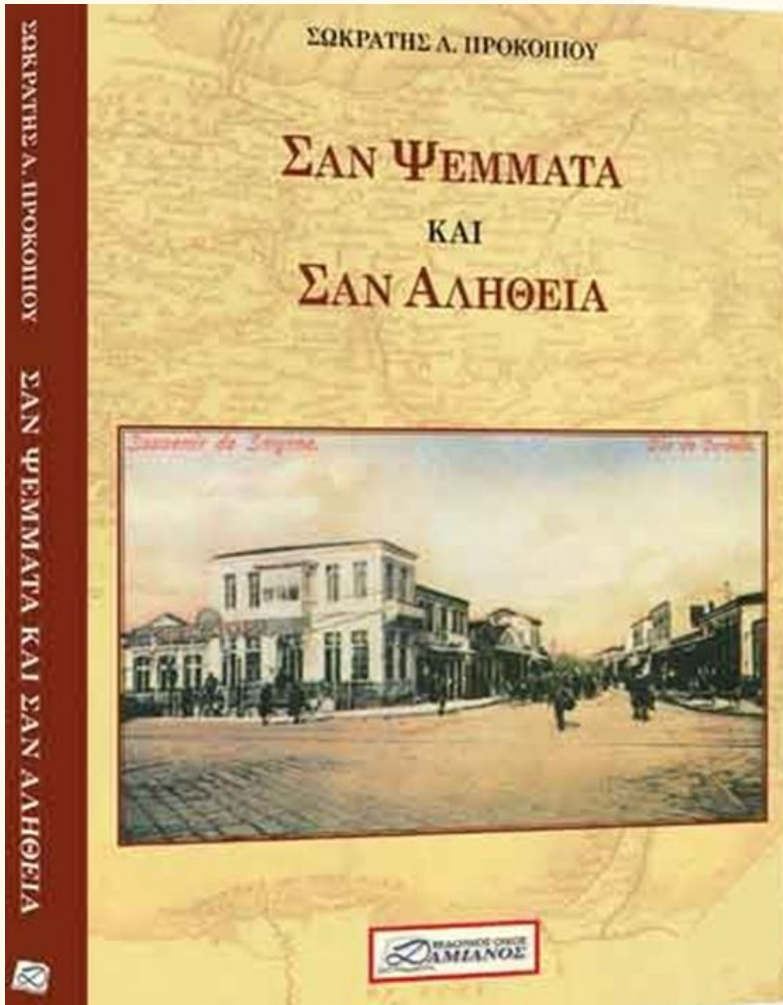
«Το Αϊβαλί δεν έχει καμιά σχέση με αυτό που άφησαν. Σπίτια παρατημένα, έρημα, με ορθάνοιχτες τις πόρτες. Και ο αέρας που ερχόταν από τα μπουγάζια του ανοιγόκλεινε τα παραθύρια, τα βροντοκοπούσε κι ανέμιζε κατά έξω τις κουρτίνες –σε όσα ακόμα είχαν απομείνει κουρτίνες– σαν σημαίες που αρνούνταν να υποσταλούν». Ένα ημερολόγιο, που βρέθηκε τυχαία στο εικονοστάσι του παλιού σπιτιού μας, του προσφυγικού, όταν το δώσαμε με αντιπαροχή, σταμάτησε απότομα τον χρόνο. Τον υποχρέωσε σ' αντίστροφη πορεία. Τον έσπρωξε προς το ασύνоро της μνήμης. Σε συναντήσεις και αποχωρισμούς με πρόσωπα αλλοτινά, με ό,τι τα ζούσε κι ύφαινε τις καθημερινές ανεπανάληπτες στιγμές τους, από καιρό αφημένες στον μαυροπίνακα του χρόνου και στο σφουγγάρι του το ανελέητο.

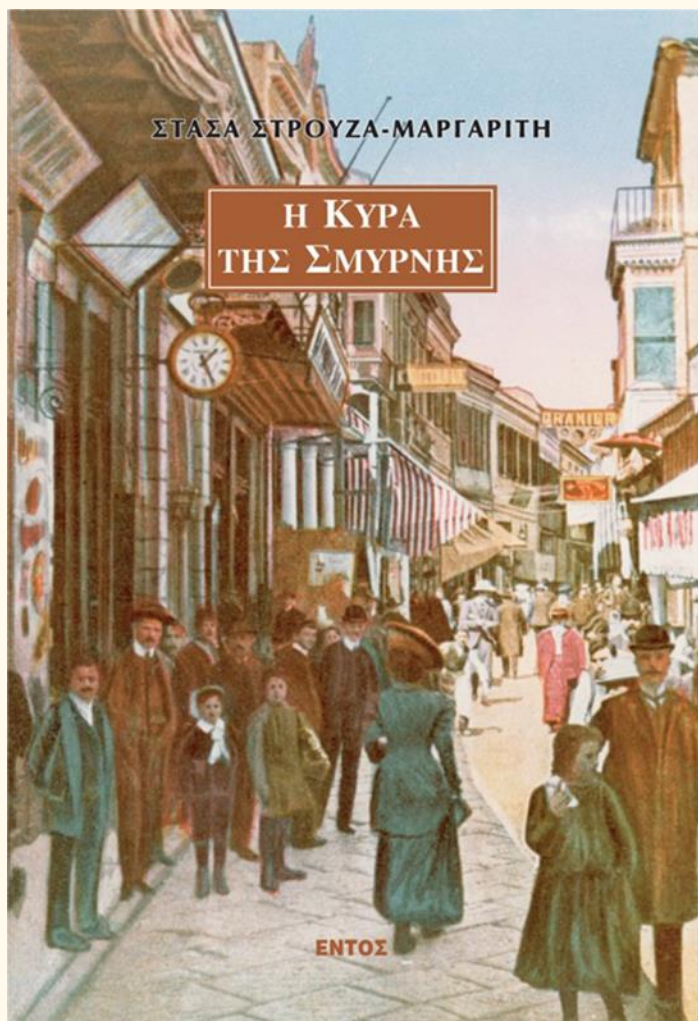
Τρεις γενιές, τρεις διαφορετικές γυναίκες. Η Αντιγόνη ανακαλύπτει ένα βαρύ μυστικό, κρυμμένο για έναν ολόκληρο σχεδόν αιώνα, μέσα σ' ένα φθαρμένο ημερολόγιο. Μια ιστορία έρωτα και προδοσίας στο περιθώριο της Επανάστασης των Νεότουρκων και της Μικρασιατικής καταστροφής κι ένας ακόμη παράνομος έρωτας, στη σκιά της Μάχης της Κρήτης, αυτή τη φορά.

Κωνσταντινούπολη 1917. Η Ασπασία Παπάζογλου, μια νεαρή Κωνσταντινουπολίτισσα, παντρεύεται τον Ιορδάνη Ιωσηφίδη, από πείσμα και διάθεση εκδίκησης για τον προδομένο της έρωτα. Όμως, τα πράγματα δεν είναι πάντα όπως φαίνονται. Ένα γαϊτανάκι από μυστικά και ψέματα τυλίγεται γύρω της, καθώς ανακαλύπτει πτυχές του χαρακτήρα του άντρα που παντρεύτηκε, που ποτέ της δεν είχε φανταστεί. Λίγους μήνες πριν από την καταστροφή, εγκαταλείπει με την οικογένειά της την Πόλη, παίρνοντας μαζί και το μυστικό.

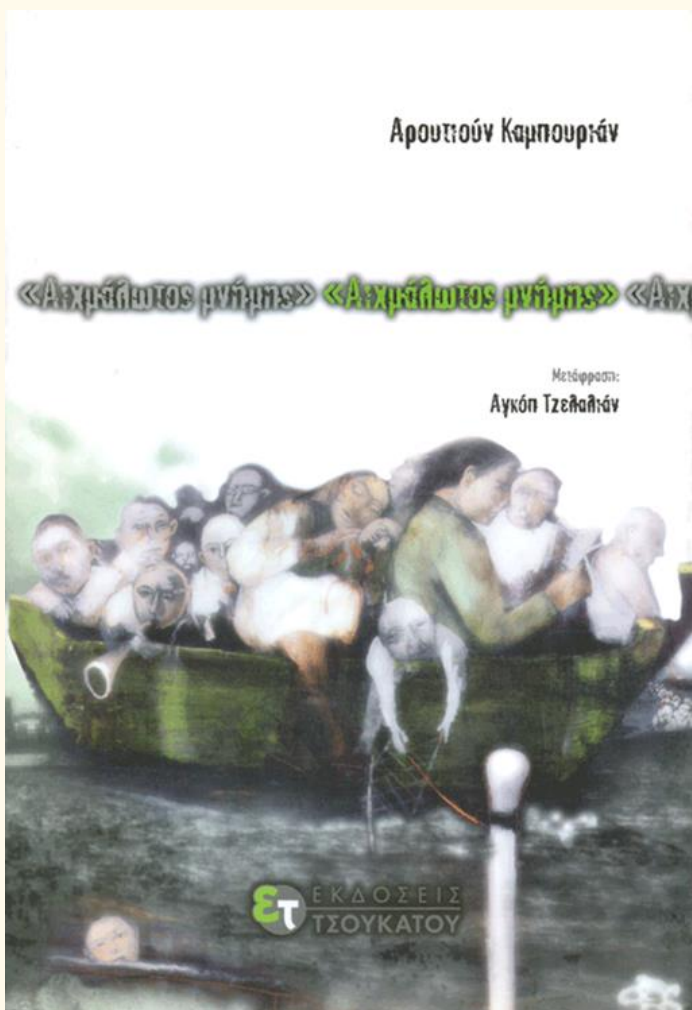
Χανιά 1939. Παρά τα σύννεφα του πολέμου, που μαζεύονται απειλητικά πάνω από την Ευρώπη, ο γάμος της Αθανασίας Ιωσηφίδη με τον Μάνο Σαββιδάκη, φαίνεται να ξεκινάει με τους καλύτερους οιωνούς. Ός την ώρα που τα αεροπλάνα της Λουφτβάφφε, της Γερμανικής Αεροπορίας, εφορμούν κατά της μεγαλονήσου. Κι άλλα μυστικά, κι άλλα ψέματα, με καταστροφικές και πάλι συνέπειες.

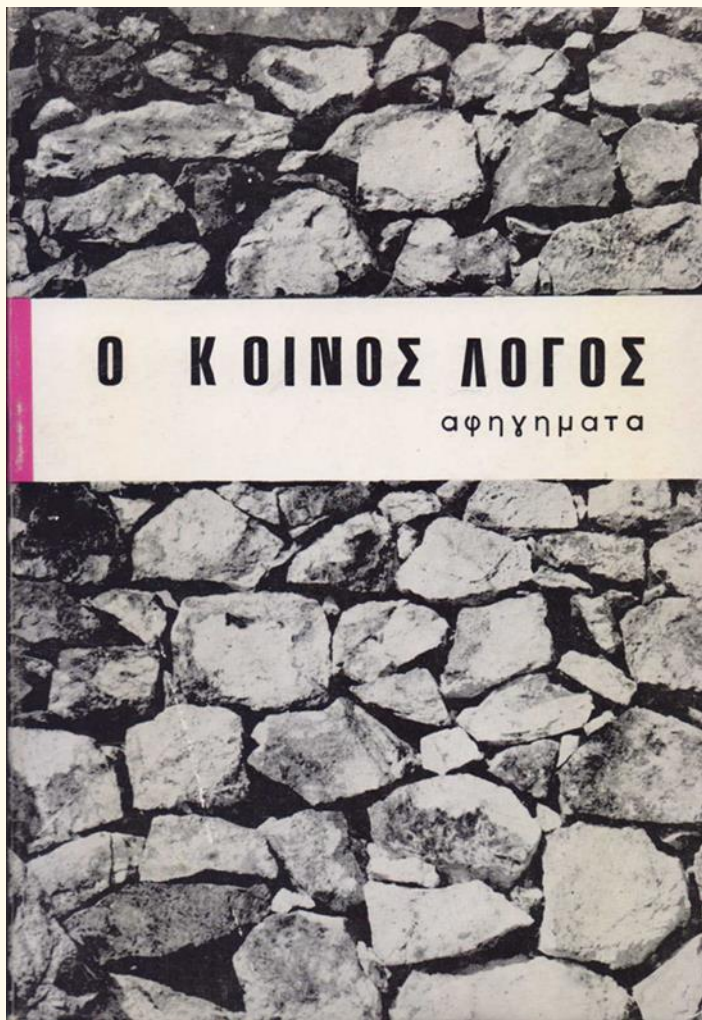
Η πλούσια και ποικίλη συλλογή των εικόνων από όλη σχεδόν τη Μικρά Ασία και όσα περιγράφω, παρμένα από την πραγματικότητα για την οικογενειακή ζωή των Ελλήνων. [...] Όλα αυτά ένα οικογενειακό γράμμα, – γραμμένο στο γλωσσικό περίπου ιδίωμα της Σμύρνης και της υπαίθρου, γράμμα της Μικράς Ασίας, στα διασκορπισμένα της παιδιά, ή μάλλον σαν μια φωτογραφία της, έστω κακοφτιαγμένη, που έρχεται να μας φέρει στη μνήμη μας τη γλυκιά της φυσιογνωμία, που δυστυχώς κοντεύουμε να την ξεχάσουμε, και να μας θυμίσει τις καλές και τις κακές ημέρες του σπιτιού μας, τ' αδέρφια μας που μένουν ακόμα άταφα και πως εκείνη ζει με την κρυφή ελπίδα μια μέρα να μας δει πάλι κοντά της.

Με επίκεντρο την αρχοντική οικογένεια του ιατρού Ιωαννίδη, του παππού της συγγραφέα, παρουσιάζεται η εικόνα των προσφύγων της Ιωνίας: οι δραστήριοι και πνευματικά καλλιεργημένοι κάτοικοι της «αντίπερα» όχθης του Αιγαίου χάνουν τα πάντα, εκδιώκονται από τις πατρογονικές τους εστίες, καταφεύγουν σε μια Ελλάδα φτωχή και πληγωμένη. Στην Ελλάδα πια, η Στάσα, η αρχόντισσα γιατρούδαινα, Σμυρναία, προσπάθησε να «ξεφύγει από το χθες, για να φτιάξει το αύριο με τα όνειρα του σήμερα». Η νενέ, η Σταματία, μιλούσε για «τη ρόδα της ζωής που γυρίζει: τα πάνω πάνε κάτω και τα κάτω απάνω». Η Ελένη, μητέρα, γνήσια «κυρά της Σμύρνης», ζητά από την κόρη της να γράψει ό,τι είδε και ό,τι άκουσε. Η *Κυρά της Σμύρνης* μάς μεταφέρει στα αρχοντόσπιτα των Ελλήνων της Σμύρνης των αρχών του αιώνα, στις ώρες της καταστροφής και στην αβέβαιη περιπλάνηση για τη σωτηρία.

Το βιβλίο *Αιχμάλωτος μνήμης* αφορά την προσωπική μαρτυρία του Αρουτιούν Καμπουριάν από την καταστροφή της Σμύρνης το 1922. Τότε, σε ηλικία 16 ετών, ο συγγραφέας μαζί με άλλους μειονοτικούς κατοίκους της Σμύρνης, οδηγήθηκε στα βάθη της Ανατολής από τον τουρκικό στρατό. Ο συγγραφέας ποτέ δεν αποκάλυψε στο τάγμα αιχμαλωσίας ότι ήταν Αρμένης και κατάφερε να γλιτώσει. Το πείσμα του, η λαχτάρα του να ξαναδεί τη μάνα του, η παρέα με ελάχιστους Αρμένιους που επίσης γλίτωσαν λέγοντας ψέματα, όλα αυτά τον βοήθησαν να αντέξει ως τη μέρα της ανταλλαγής των πολιτικών αιχμαλώτων, περίπου ενάμιση χρόνο μετά. Τον Φλεβάρη του 1923 κατάφερε να εντοπίσει τη μητέρα του. Όλες αυτές τις κακουχίες, όλη αυτή την περιπέτεια τα έγραψε σε ένα τετράδιο, μετά την απελευθέρωσή του και τον ερχομό του στην Ελλάδα, στην αρμένικη γλώσσα. Μετά από πολλά χρόνια το ανακάλυψε η ανιψιά του –και θετή του κόρη–, και ο κ. Ζαβέτ Κρικιοριάν το μετέφερε από το χειρόγραφο σε ηλεκτρονική μορφή.

«Πολλές αφηγήσεις ανωνύμων, ένας κοινός, καθόλου απλοϊκός λόγος, μυριάδες ζωές και περιοχές και προπαντός η ανάγκη να μην ξεχαστούν τα περασμένα [...], να θυμούνται, να ιστορούν, γιατί είναι ζωντανή πράξη...». Τα παραπάνω σημειώνει η Έλλη Παπαδημητρίου στον πρόλογο του πρώτου τόμου του έργου της, όπου καταγράφει γύρω στα 100 αφηγήματα από τις ειρηνικές μέρες στη Μικρασία, την καταστροφή, ως τον Εμφύλιο και τα κατοπινά χρόνια. Τα κείμενα μεταφέρουν στο χαρτί περιστατικά μεγάλα, μικρά και παραμικρά με κοινό εφόδιο τον λόγο των κοινών ανθρώπων. Η Έλλη Παπαδημητρίου (Σμύρνη 1906 - Αθήνα 1993) είχε αρχίσει να συγκεντρώνει μουσικά ακούσματα, λαϊκές αφηγήσεις, προφορικές μαρτυρίες και προσωπικές καταγραφές γεγονότων πριν από το 1930. Τα περιστασιακά και άνισα τούτα αφηγήματα συνθέτουν σωστά την εποχή τους, το πάθος και το κλίμα της, τον ταπεινό, καθημερινό και τον κορυφωμένο ηρωισμό.

Μέσω των περιγραφών της ηρωίδας Κλαίρης αποτυπώνεται το μεγαλείο και η πτώση των χαμένων πατρίδων, ενώ αναδύεται η λαμπρότητα και η πίκρα, που έζησαν οι πλόνητες και ξεριζωμένοι του Μικρασιατικού Ελληνισμού.

«Σαν Σεβντικιαλιά επισκέπτομαι για πέμπτη φορά το χωριό των γονιών και των παππούδων μου στη Σμύρνη. Από το κτήμα του Καρακατσάνη –στο βουνό– αγναντεύω το Σεβντίκιοϊ, αναλογιζόμενη τα απερίγραπτα συναισθήματα που ένιωσα, αλλά και τον ορίζοντα που μου άνοιξε η επιστροφή στις Μικρασιάτικες ρίζες μου από τη γη της Ιωνίας!». Η προσφυγιά, η νοσταλγία, οι «σεβντάδες» αναδεικνύονται μέσα στο βιβλίο της Μαρίτσας Σαριντζιώτου-Σπύρου. Η συγγραφέας μιλά για τους προγόνους της, μέσω της ανάδειξης των γενεαλογικών δέντρων, αλλά και της παράθεσης πολύτιμων αναμνήσεων και προφορικής παράδοσης.

ΤΟΝΙΑ ΚΟΥΛΛΙΑ - ΧΙΩΤΗ

ΦΑΙΔΡΑ

Η ΒΟΥΡΛΙΩΤΙΣΣΑ

Μυθιστόρημα

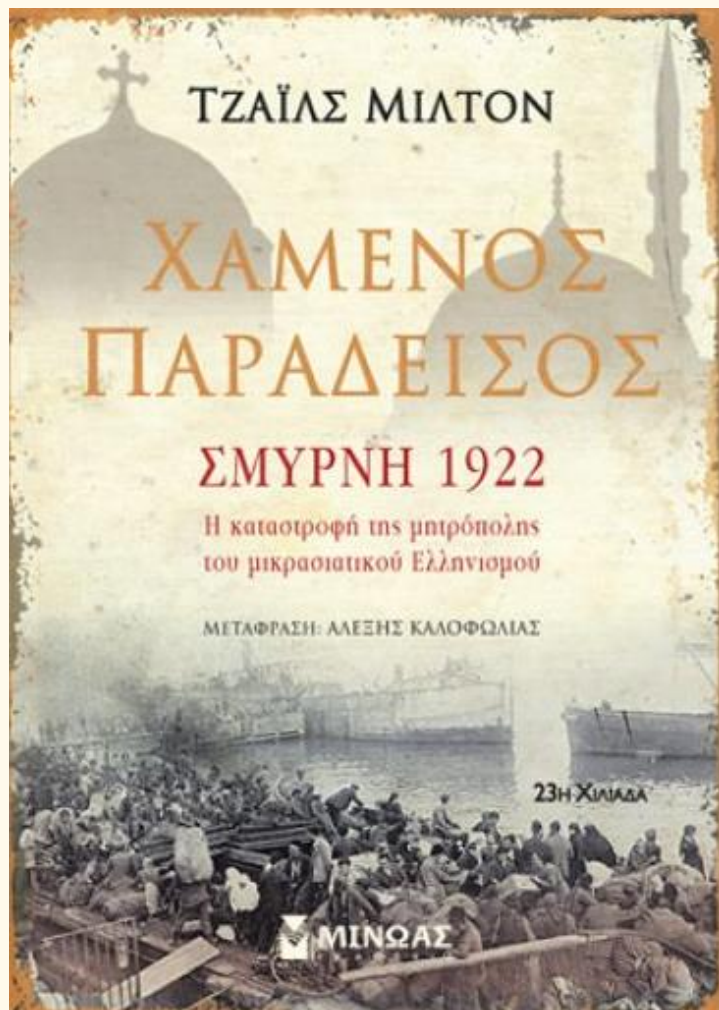

ΑΘΗΝΑ 1986

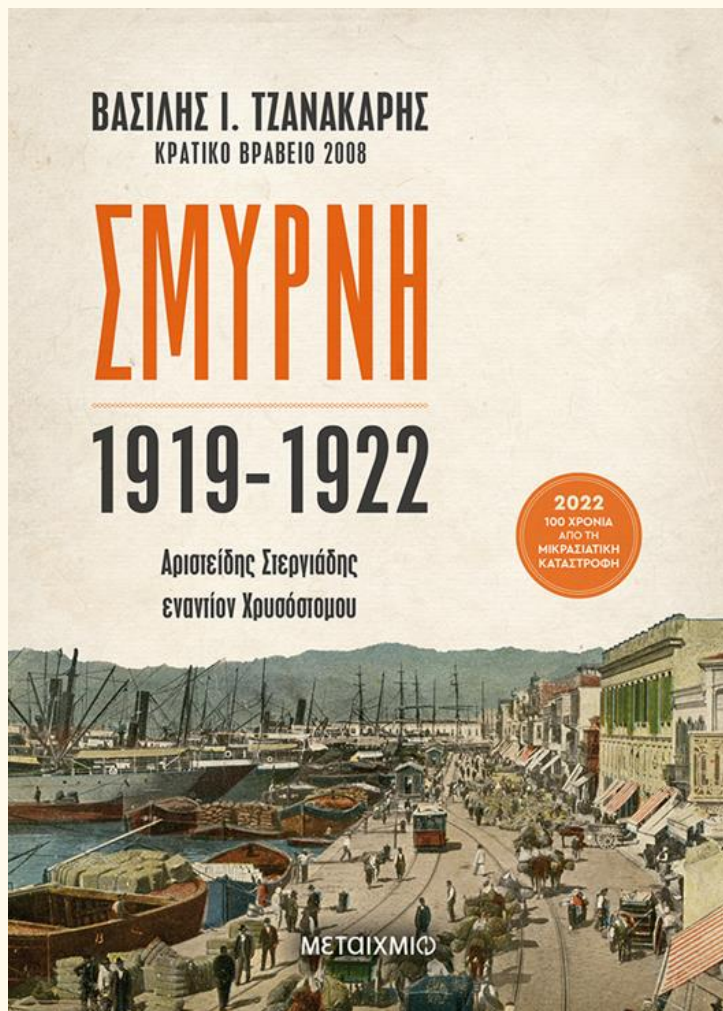
Βουρλά. Τόπος μικρασιάτικος, που έμελλε να ζήσει την καταστροφή. Η μάνα Φαίδρα, κρατώντας το χέρι της μικρής της κόρης της Μαρίγας, κατάφερε να σώσει μερικά από τα παιδιά της και να τα οδηγήσει ασφαλή μέσα από τα μονοπάτια της προσφυγιάς στη νέα τους πατρίδα, την Αθήνα. Εκεί η Μαρίγα παντρεύτηκε τον πρώτο της έρωτα τον Διονύση, όμως ποτέ δεν έσβησαν από τα μάτια της οι εικόνες της φρίκης που έζησε στα παιδικά της χρόνια. Η μεγαλύτερη κόρη, η Αγγέλα, γύρισε πίσω στα Βουρλά. Παντρεύτηκε και έζησε όλη την αγάπη και τη μεγαλύτερη δυστυχία της ζωής της. Οι δύο γιοι, ο Μανώλης και ο Στέλιος, που τους πήραν οι Τούρκοι να «υπηρετήσουν», βίωσαν την αγριότητα των εχθρών. Η Νενέ δεν πρόλαβε να φτάσει στον τόπο της «ελευθερίας». Ο πατέρας έφυγε νωρίς και δεν έζησε την προσφυγιά. Ένας κόσμος αλλιώτικος που πάντα αποζητούσε την Ελλάδα.

Η υπόθεση του μυθιστορήματος *Καρδιοστάλακτα δάκρυα* είναι βασισμένη σε ιστορικά γεγονότα, τα οποία συνέβησαν μετά την καταστροφή της Σμύρνης, από το 1922 έως το 1936, όπου έγινε η μεταβολή της πολιτικής κατάστασης της χώρας μας. Μέσα από την ιστορία ενός ζευγαριού, του Αναστάση και της Ευφροσύνης Θαλασσινού καθώς και των συγγενών τους, περιγράφονται όλες οι πληθυσμιακές ανακατατάξεις στη Σμύρνη από το 1914 έως το 1922 και μέσα από τα λόγια του ήρωα του διηγήματος Αναστάση διαφαίνεται και γίνεται αντιληπτό ότι τις τύχες και τις ζωές μας δεν τις ορίζουμε μόνοι μας. Μέσα από τα ιστορούμενα επίσης γνωρίζουμε τους Μικρασιάτες Έλληνες, τις αρετές τους, την αξιοσύνη τους, τον νοικοκύρη, τον καλό οικογενειάρχη, τον συναισθηματικό και ευαίσθητο πατέρα που αγωνιά για την τύχη της κόρης του Κατερινιώς, που βρέθηκε στην Κρήτη, τον πολιτισμό τους καθώς και στοιχεία που μετέφεραν στον ελληνικό χώρο.

Ο *Χαμένος Παράδεισος* του Τζάιλς Μίλτον αντικατοπτρίζει την καταστροφή της Σμύρνης, το 1922, μία από τις πιο μεγάλες καταστροφές της ανθρωπότητας στη σύγχρονη ιστορία. Οι μαρτυρίες των επιζώντων της μικρασιατικής δίνης του '22 διαδέχονται η μία μετά την άλλη, φωτογραφίζοντας με αριστοτεχνικό τρόπο την κάθε στιγμή των συμβάντων της καταστροφής στη Μ. Ασία και του ξεριζωμού που ακολούθησε και ράγισε την οικουμένη.

Εκατό χρόνια από την απόβαση του ελληνικού στρατού στην προκυμαία της Σμύρνης ο συγγραφέας Βασίλης Τζανακάρης επιστρέφει εκεί, όπου στις 2 Μαΐου 1919 γράφτηκε η αρχή του τέλους της Μεγάλης Ιδέας. Βλέπει τα γεγονότα μέσα από τη σχέση δύο μεγάλων προσωπικοτήτων και πρωταγωνιστών αυτής της εποχής: του Ύπατου Αρμοστή στη Σμύρνη Αριστείδα Στεργιάδη και του Μητροπολίτη Σμύρνης Χρυσόστομου. Ο συγγραφέας φωτίζει τα πολιτικά, στρατιωτικά, κοινωνικά, οικονομικά γεγονότα την κρίσιμη τριετία 1919-1922 και επιχειρεί να δώσει μια ολοκληρωμένη εικόνα των όσων συνέβησαν στη Σμύρνη, αξιοποιώντας υλικό από άμεσες και έμμεσες πηγές (δημοσιεύματα στον τύπο, δημόσια έγγραφα, μαρτυρίες) και συμπληρώνοντας την αφήγησή του με πλούσιο φωτογραφικό υλικό. Το βιβλίο λοιπόν παρακολουθεί το χρονικό της Μικρασίας και ζωντανεύει μια ολόκληρη εποχή (την καθημερινότητα των ανθρώπων, τις διπλωματικές ίντριγκες και συνωμοσίες, τα πάθη και τις επικές πολεμικές επιχειρήσεις, αιματηρά γεγονότα της προκυμαίας στη Σμύρνη, και τέλος, την καταστροφή) υπό το πρίσμα της διαμάχης των δύο ανδρών.

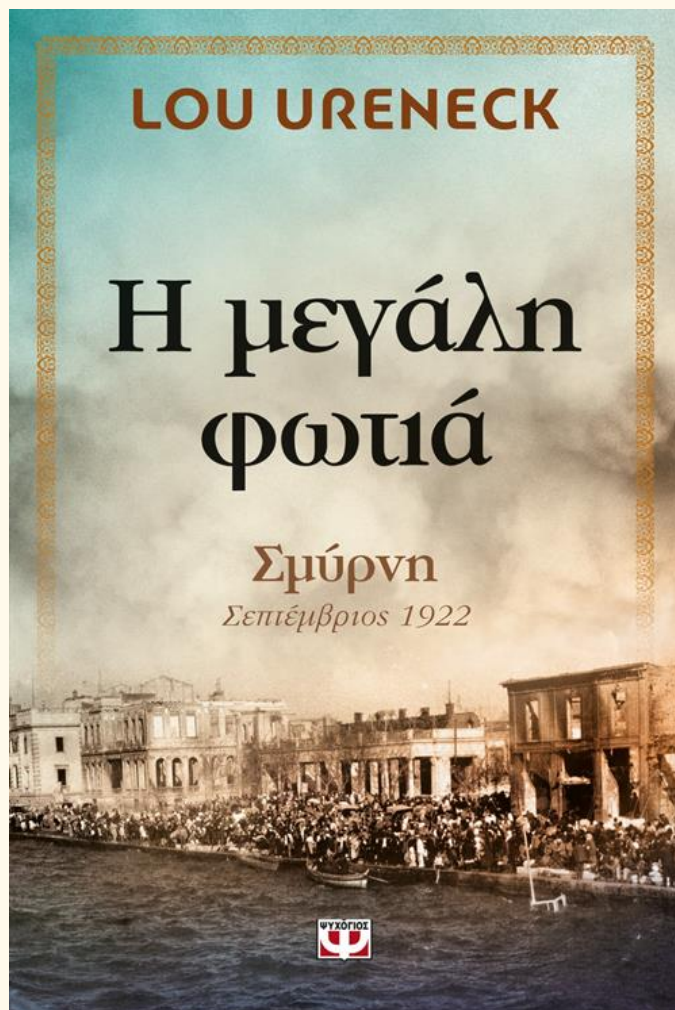
LUTZ C. KLEVEMAN

Σμύρνη

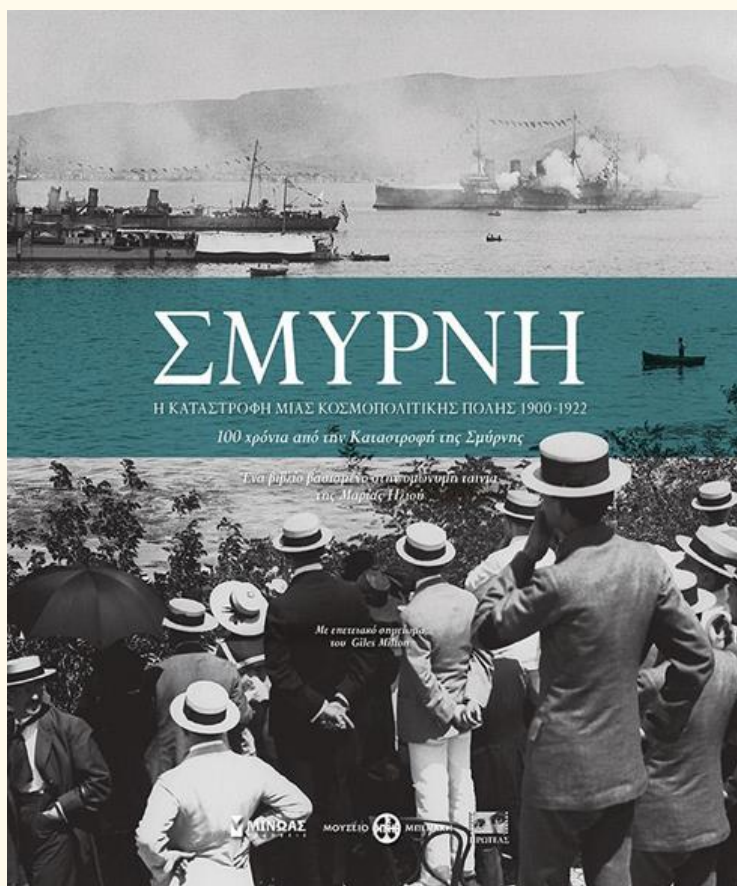
Ταξίδι στον χρόνο

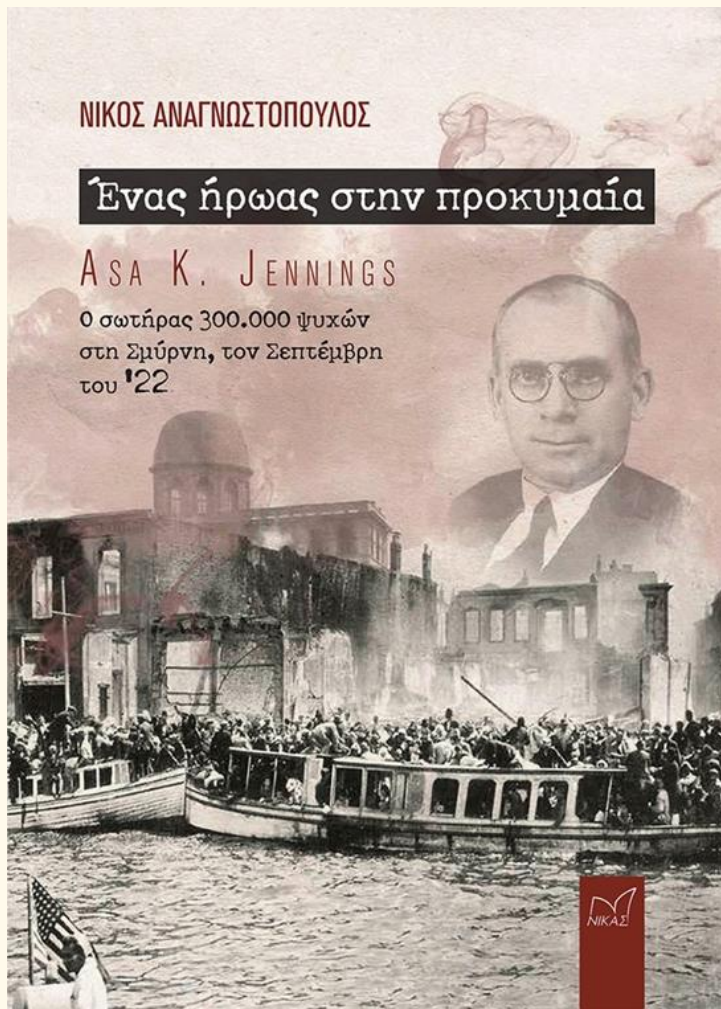
Με αφορμή τη συμπλήρωση των 100 χρόνων από την καταστροφή της Σμύρνης, το σημερινό Ισμίρ, αλλά και τα 200 χρόνια από τη σφαγή της Χίου, ο συγγραφέας και δημοσιογράφος Lutz C. Kleveman κάνει ένα οδοιπορικό, επί έναν ολόκληρο χρόνο, στα ελληνικά νησιά και στη Σμύρνη, που καταλήγει να μετατραπεί σ' ένα ταξίδι στον χρόνο. Μεταφερόμαστε στη Χίο στο τέλος του 18^{ου} αιώνα και παρακολουθούμε τα γεγονότα που οδήγησαν στον εξανδραποδισμό του πληθυσμού της, καθώς και στο προσφυγικό κύμα προς τα υπόλοιπα νησιά του Αιγαίου. Στη συνέχεια, περνάμε απέναντι στα παράλια της Μικράς Ασίας και τη Σμύρνη, τότε που ζούσαν ειρηνικά εκεί Έλληνες, Τούρκοι, Εβραίοι, Αρμένιοι, Ευρωπαίοι και Αμερικανοί, και ξαναζωντανεύουν μπρος στα μάτια μας οι εξελίξεις που είχαν ως τελικό αποτέλεσμα την καταστροφή του 1922. Το γεγονός αυτό και τη λήξη του Ελληνοτουρκικού Πολέμου διαδέχτηκε η ανταλλαγή πληθυσμών, κατά την οποία σχεδόν δύο εκατομμύρια χριστιανοί και μουσουλμάνοι αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν τις εστίες τους. Με βάση τις μαρτυρίες των ανθρώπων που συναντά και την επιτόπια έρευνά του, ο συγγραφέας αναζητά το νήμα της Ιστορίας που συνδέει το παρελθόν με το παρόν αλλά και τις μετακινήσεις των πληθυσμών στο Αιγαίο.

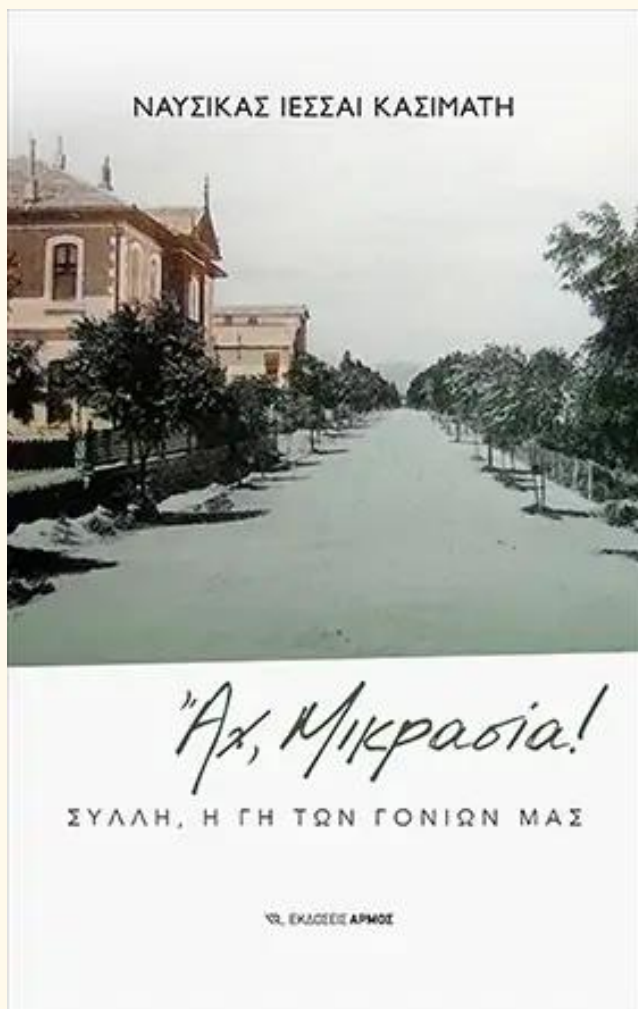
Η υπόθεση του βιβλίου *Η μεγάλη φωτιά* του Lou Ureneck εκτυλίσσεται στη Σμύρνη το 1922. Ο Έισα Τζένινγκς, ένας μεθοδιστής πάστορας, φτάνει στο «Μαργαριτάρι της Ανατολής», για να εργαστεί στη Χριστιανική Αδελφότητα Νέων. Τον Σεπτέμβριο ο τουρκικός στρατός υπό τον Κεμάλ Ατατούρκ εισέρχεται στην πόλη. Τούρκοι στρατιώτες αλλά και πολίτες επιδίδονται σε λεηλασίες, σφαγές και βιασμούς. Οι χριστιανοί άντρες σε στρατεύσιμη ηλικία συλλαμβάνονται και εκτοπίζονται ή δολοφονούνται. Η πόλη κατακλύζεται από χιλιάδες ανθρώπους, Έλληνες και Αρμένιους, που έχουν συρρεύσει από την ενδοχώρα της Τουρκίας για να γλιτώσουν. Η μεγάλη φωτιά που ξεκίνησε από την αρμένικη συνοικία εξαπλώνεται ταχύτατα. Ο Τζένινγκς είναι αποφασισμένος να απομακρύνει τους Αμερικανούς πολίτες και να σώσει όσο περισσότερους πρόσφυγες μπορεί. Με τη βοήθεια του Κυβερνήτη του αντιτορπιλικού Έντσαλ, Χάλσεϊ Πάουελ, και πολλών άλλων θα καταφέρει να ναυλώσει πλοία και να απομακρύνει πάνω από ένα εκατομμύριο πρόσφυγες.

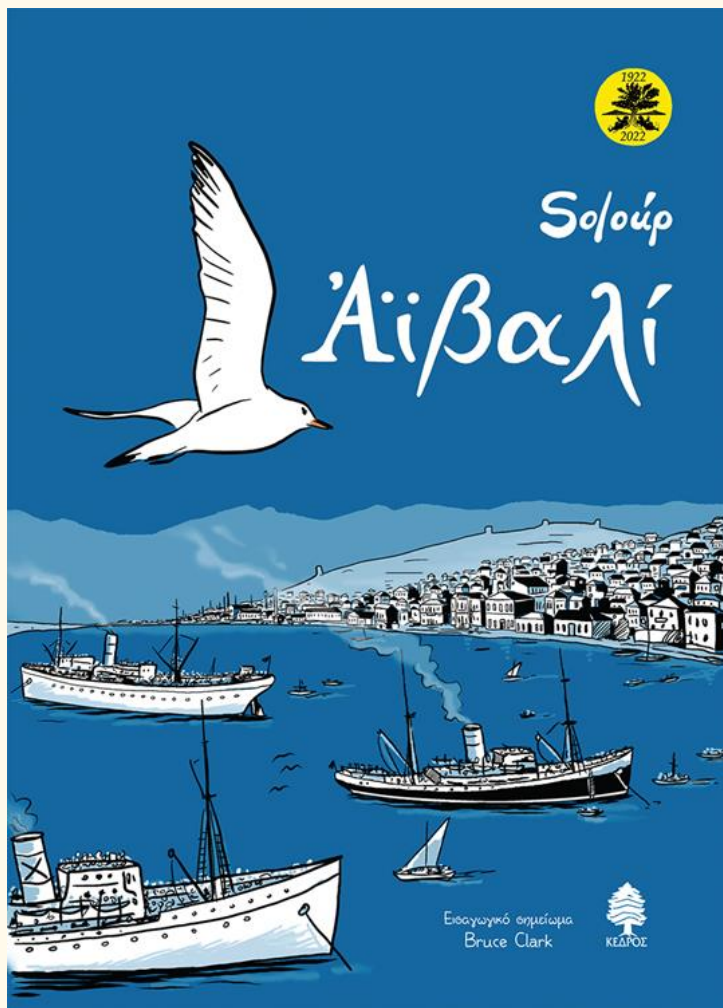
Πώς ήταν η κοσμοπολίτικη Σμύρνη στις αρχές του 20^{ου} αιώνα; Πώς ζούσαν οι Έλληνες δίπλα στις άλλες κοινότητες; Γιατί ήταν τόσο μοναδικό αυτό το λιμάνι της Μεσογείου, που ακόμα και σήμερα, 90 χρόνια μετά την καταστροφή, συνδέεται με τη χαρά της ζωής για τα καλά χρόνια και με τους θρήνους για την καταστροφή που ήρθε ξαφνικά τον Σεπτέμβριο του 1922; Μέσα από άγνωστο αρχειακό φωτογραφικό υλικό στο βιβλίο *Σμύρνη* και με υπότιτλο *Η καταστροφή μιας κοσμοπολίτικης πόλης 1900-1922* η σκηνοθέτης Μαρία Ηλιού και ο ιστορικός σύμβουλος Αλέξανδρος Κιτροέφ ξεδιπλώνουν την ιστορία της Σμύρνης, από τα χρόνια του κοσμοπολιτισμού ως την εποχή της καταστροφής του Σεπτεμβρίου 1922. Οι άγνωστες φωτογραφίες προέρχονται από τα αρχεία της Library of Congress, το Near East Relief, τα Πανεπιστήμια Harvard και Princeton, το Imperial War Museum, την ιδιωτική συλλογή του Pierre de Gigord και πολλά άλλα αρχεία της Ελλάδας και του εξωτερικού.

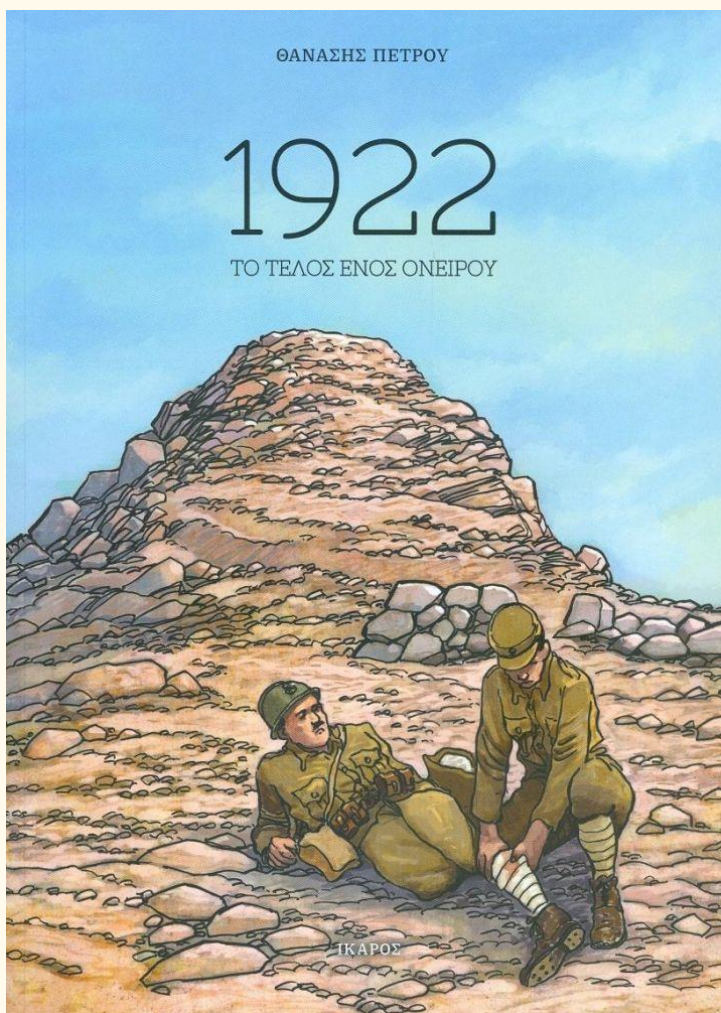
Το βιβλίο πραγματεύεται την ηρωική δράση του Asa K. Jennings, ενός Αμερικανού υπαλλήλου της ΧΑΝ και πρώην μεθοδιστή ιερέα, ο οποίος βρέθηκε τον Σεπτέμβρη του 1922 στη Σμύρνη και πρωταγωνίστησε στη σωτηρία χιλιάδων Ελλήνων προσφύγων από την τραγική προκυμαία. Οι πρωτοβουλίες που ανέλαβε απέναντι στην τότε ελληνική κυβέρνηση υπήρξαν σωτήριες για χιλιάδες πρόσφυγες που περίμεναν πλοία, για να ξεφύγουν από την κόλαση της φωτιάς, του πνιγμού ή της εκτόπισης στα ενδότερα της Τουρκίας. Η φιλόανθρωπη δράση του συνεχίστηκε και στην ανταλλαγή των πληθυσμών, κυρίως κρατουμένων και αιχμαλώτων πολέμου, στο πλαίσιο της Σύμβασης της Λωζάνης του 1923. Η Ελλάδα τον τίμησε τον Δεκέμβριο του 1922 με τα ανώτερα πολιτικά και στρατιωτικά μετάλλια. Με την ευκαιρία της εκατονταετηρίδας από τη Μικρασιατική καταστροφή, ο Αμερικανός αυτός δικαιούται και ένα ακόμα μετάλλιο, που είναι η υπενθύμιση του ηρωικού του έργου στους επιγόνους των προσφύγων του '22, και όχι μόνο.

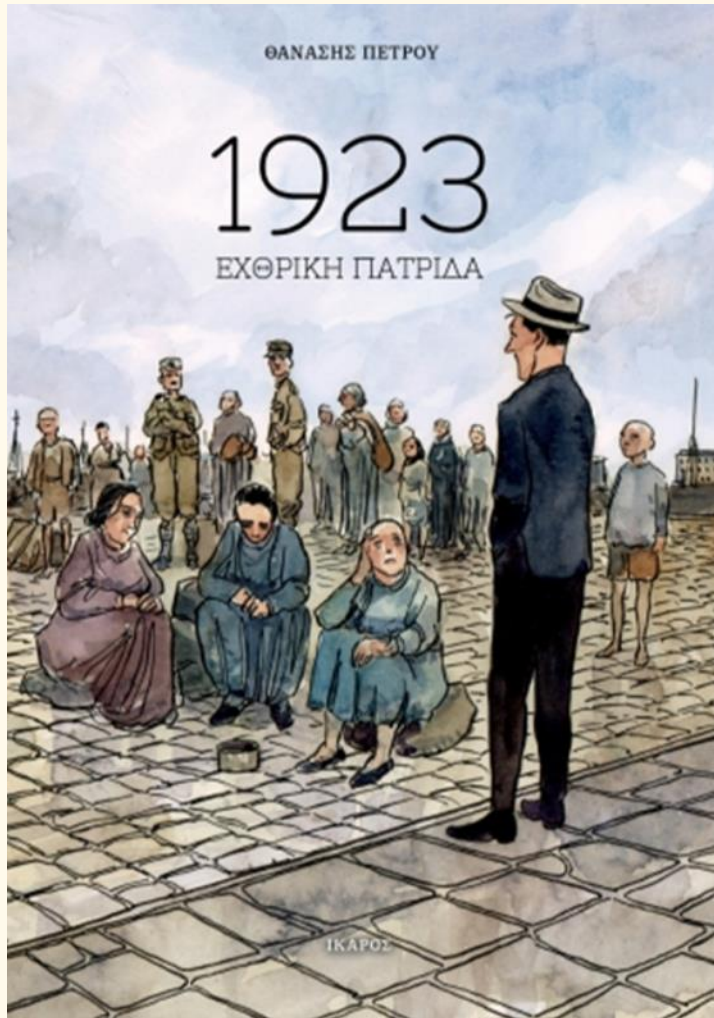
Το βιβλίο *Αχ, Μικρασία!* αναφέρεται στην καθημερινότητα των κατοίκων της Σύλλης της Μικράς Ασίας (1850-1924), με πλήθος ιστορικών και λαογραφικών πληροφοριών καθώς και στην εκπαιδευτική πορεία στο Ικόνιο του Ιωάννη Ιεσσαί, πατέρα της συγγραφέα και επιφανούς δασκάλου της εποχής, όπως μεταφέρθηκαν σε εκείνη μέσα από τις αφηγήσεις του. Πολλά ιστορικά στοιχεία είναι καταγεγραμμένα από τους προϊστορικούς χρόνους μέχρι και τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, όπως περιέχει και πληροφορίες για την κατάσταση που επικρατούσε εκεί από το 1850 ως την ώρα της ανταλλαγής. Ακόμα, περιγράφεται η καθημερινότητα με τις πανάρχαιες παραδόσεις τους, η συμβίωση με τους Τούρκους γείτονες, τα φαγητά, οι βεγγέρες, τα ποιήματα, τα τραγούδια, τα παραμύθια, τα χωρατά του Νασρεντίν Χότζα και άλλα πολλά, δεμένα το ένα με το άλλο αρμονικά, με αποτέλεσμα ένα γλαφυρό ανάγνωσμα.

Το *Αϊβαλί* του Soloup είναι ένα graphic novel, το οποίο κυκλοφορεί στα γαλλικά, τα τουρκικά, τα αγγλικά και τα ισπανικά. Ένα μονοήμερο ταξίδι από τη Μυτιλήνη στο Αϊβαλί. Κι εκεί, ανάμεσα στις δύο ακτές, μεσοπέλαγα, ένα ταξίδι στον χρόνο. Στη ματωμένη Ιστορία. Σε όσα χωρίζουν τους ανθρώπους του μικρού μπουγαζιού. Σε όσα ενώνουν τους λαούς όλης της γης. Μικρασιατική καταστροφή. Ξεριζωμός. Χαμένες πατρίδες. Συνθήκη της Λωζάνης. Η πρώτη μεγάλη ανταλλαγή πληθυσμών στη σύγχρονη Ιστορία. Εκατομμύρια τραγωδίες, αμέτρητες ιστορίες κυνηγημένων ψυχών. Εκεί, στα υδάτινα σύνορα, στο στενό πέρασμα ανάμεσα στη Λέσβο και στα μικρασιατικά παράλια, ξετυλίγονται τέσσερις από αυτές τις ιστορίες. Τέσσερις Αϊβαλιώτες αφηγούνται. Τρεις Έλληνες κι ένας Τούρκος: Φώτης Κόντογλου, Ηλίας Βενέζης, Αγάπη Βενέζη-Μολυβιάτη, Αχμέτ Γιορουλμάζ. Και, όταν τα πόδια ξαναπατούν στη γη, το σήμερα προσπαθεί να λογαριαστεί με το χθες. Το ταξίδι δεν έχει τελειώσει.

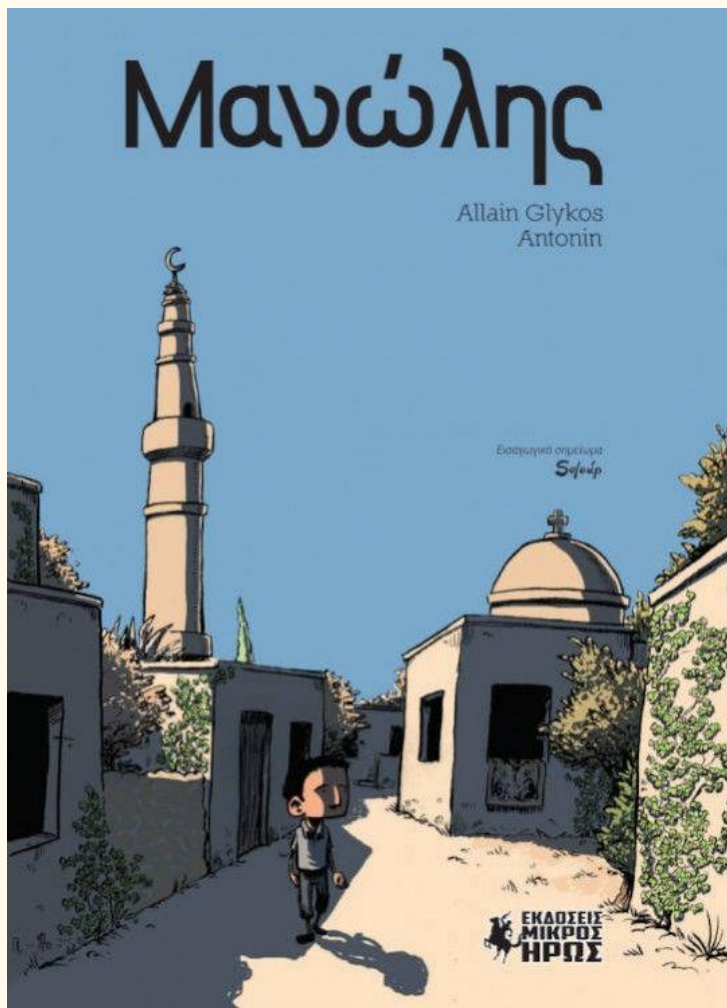
Το 1922 είναι ένα κόμικ του Θανάση Πέτρου για τη Μικρασιατική καταστροφή, με πρωταγωνιστές δύο στρατιώτες, τον Γιώργη Αμπατζή και τον αρχαιοδίφη Κωνσταντίνο Νικολάκο, ο οποίος μάς υπενθυμίζει με διάφορες ευκαιρίες το πολυστρωματικό αρχαιοελληνικό παρελθόν της Μικράς Ασίας. Τον Μάιο του 1919, με τη σύμφωνη γνώμη των Συμμάχων, ελληνικά στρατεύματα αποβιβάζονται στη Σμύρνη. Σκοπός τους είναι να υπερασπιστούν τους χριστιανικούς πληθυσμούς που ζουν στα παράλια της Μικράς Ασίας. Η Μικρασιατική εκστρατεία, ο ελληνοτουρκικός πόλεμος, θα λήξει τον Σεπτέμβριο του 1922 με την ήττα της Ελλάδας, θα οδηγήσει στη Μικρασιατική καταστροφή, μια από τις πιο μαύρες σελίδες της ελληνικής ιστορίας, και θα σημάνει το τέλος ενός ονείρου, αυτού της Μεγάλης Ελλάδας.

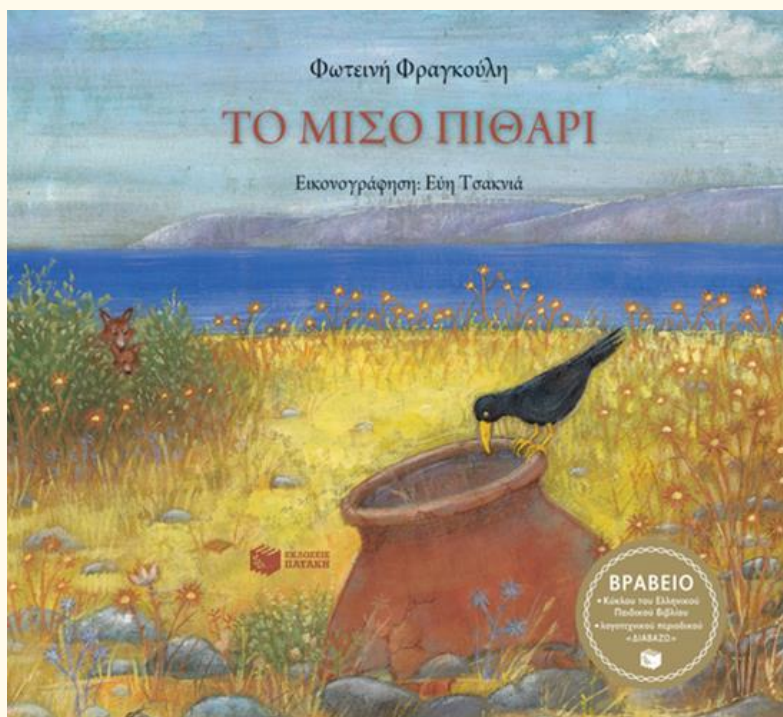
Μετά την καταστροφή της Σμύρνης χιλιάδες πρόσφυγες κατακλύζουν το λιμάνι του Πειραιά, ενώ το στρατιωτικό κίνημα που αναλαμβάνει επίσημα την άσκηση της εξουσίας απαιτεί την απομάκρυνση του βασιλιά. Η στρατοκρατούμενη διοίκηση πρέπει να φροντίσει για τη σίτιση και τη στέγαση των χαροκαμένων προσφύγων, οι οποίοι, πέρα από τις ταλαιπωρίες τους, έχουν να υπομείνουν και τη σχεδόν εχθρική, σε πολλές περιπτώσεις, αντιμετώπιση από τους γηγενείς Έλληνες. Έχουν την ελπίδα ότι σύντομα θα επιστρέψουν στους τόπους καταγωγής τους, αλλά η πραγματικότητα είναι πολύ διαφορετική.

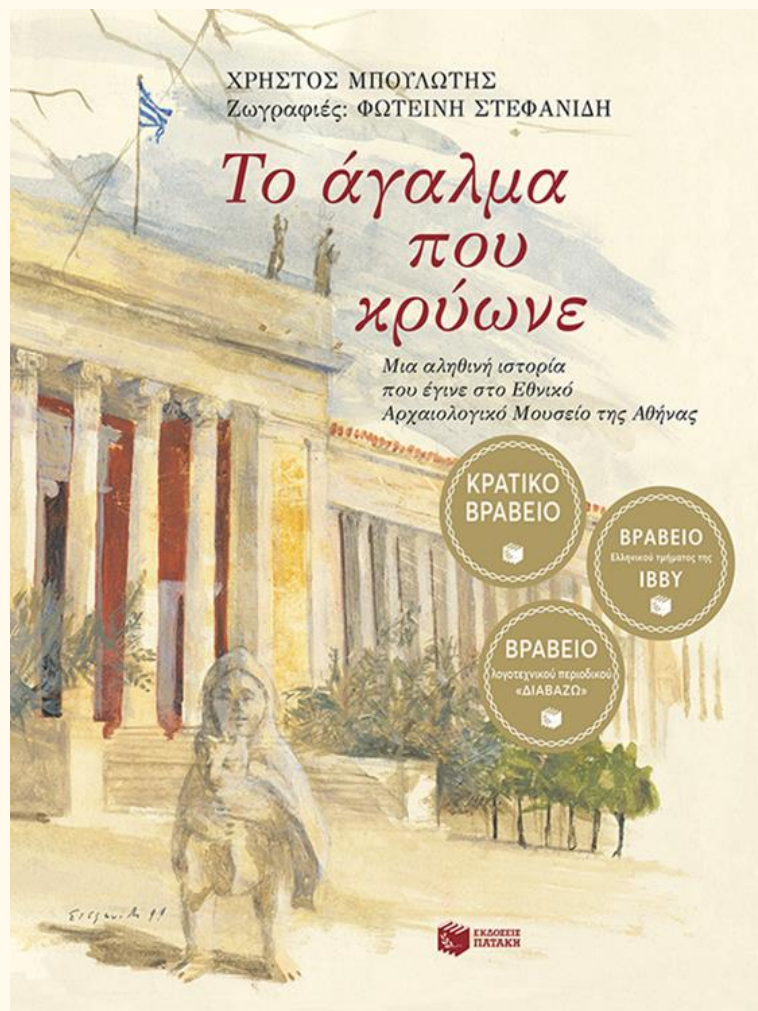
Η ιστορία, πάνω στην οποία βασίστηκε η υπόθεση του κόμικ *Ζωές κομμένες στα δύο* του Θανάση Πέτρου, αποτελεί μια συμπύκνωση αφηγήσεων ανθρώπων, που έζησαν τη Μικρασιατική καταστροφή από τον ιστορικό Βλάση Αγτζίδη. Τη δεκαετία του 1930 σε ένα προσφυγικό χωριό κοντά στη Θεσσαλονίκη ο Γιάννης, γιος της Ειρήνης και μαθητής στις πρώτες τάξεις του Γυμνασίου, έχει μάθει στο μάθημα της Ιστορίας αρκετά για την Ιωνία και έχει ακούσει τη γιαγιά Μαρία να αφηγείται ιστορίες για την άφιξη της οικογένειάς της στον Πειραιά μαζί με χιλιάδες πρόσφυγες, για τη ζωή τους στην πατρίδα που άφησαν πίσω τους και για τους ανθρώπους που χάθηκαν. Ο Γιάννης αρχίζει να τη ρωτά και αυτή του δίνει απαντήσεις, περιγράφοντας τους πρώτους μήνες στην Ελλάδα αλλά και τη ζωή στο Γκιαούρκιοϊ. Η αφήγηση της γιαγιάς του δημιουργεί απορίες στον Γιάννη και έτσι αρχίζει να ρωτάει όλα τα μέλη της οικογένειας, για να μάθει περισσότερα για το παρελθόν, για την καταγωγή τους, για το πώς έφτασαν στη Μακεδονία, για τον θείο Θόδωρο που χάθηκε, γιατί αναγκάστηκαν να φύγουν αφήνοντας το βιος τους πίσω, πώς τα κατάφεραν στο νέο τους χωριό, τι προβλήματα αντιμετώπισαν. Ο καθένας τους κάτι προσθέτει και έτσι ο Γιάννης ανασυγκροτεί την ιστορία της οικογένειάς του.

Με αφορμή τη συμπλήρωση των 100 χρόνων από τη Μικρασιατική καταστροφή ο Αλέν Γλυκός δημιούργησε ένα κόμικ, στο οποίο μάς παρουσιάζει το οδοιπορικό του Μανώλη, του πρόσφυγα πατέρα του, σε διάφορες περιοχές της Ελλάδας, με τελικό προορισμό τη Γαλλία. Ένα graphic novel που ζωντανεύει ένα από τα οδυνηρότερα κεφάλαια της ελληνικής Ιστορίας.

Η Φωτεινή Φραγκούλη δημιούργησε μια ιστορία γεμάτη νοσταλγία για τις χαμένες πατρίδες μετά τον ξεριζωμό του '22. Μέσα από τη σχέση παππού και εγγονής μεταβιβάζεται αυτή η νοσταλγία και στις νεότερες γενιές. Στο βιβλίο, η Λενιώ περνά το καλοκαίρι της στη Μυτιλήνη, μαζί με τη μαμά, τη γιαγιά και τον παππού της. Καλοκαίρια, χειμώνες, καρπούζια, γλυκά του κουταλιού, αστεία, τραγούδια, περιπέτειες. Ο παππούς της Λενιώς παίζει μαζί της, τραγουδάει και της λέει ιστορίες από τον τόπο του, τη Μ. Ασία, και τις εμπειρίες του ως Μικρασιάτης πρόσφυγας, που βρέθηκε να κατοικεί στον Μόλυβο έχοντας φυλαγμένο ένα «μισό πιθάρι». Το άλλο μισό βρίσκεται στην απέναντι μεριά... Πράματα και θάματα ξεχειλίζουν από αυτό το μισό πιθάρι στο υπόγειο του σπιτιού της Ελένης. Και ένα μυστικό! Το ξέρουν κάποια παιδιά του χωριού και τα μικρά αλεπουδάκια. Το βιβλίο κέρδισε το Βραβείο Κύκλου του Ελληνικού Παιδικού Βιβλίου 2001 και Βραβείο Περιοδικού Διαβάζω 2001.

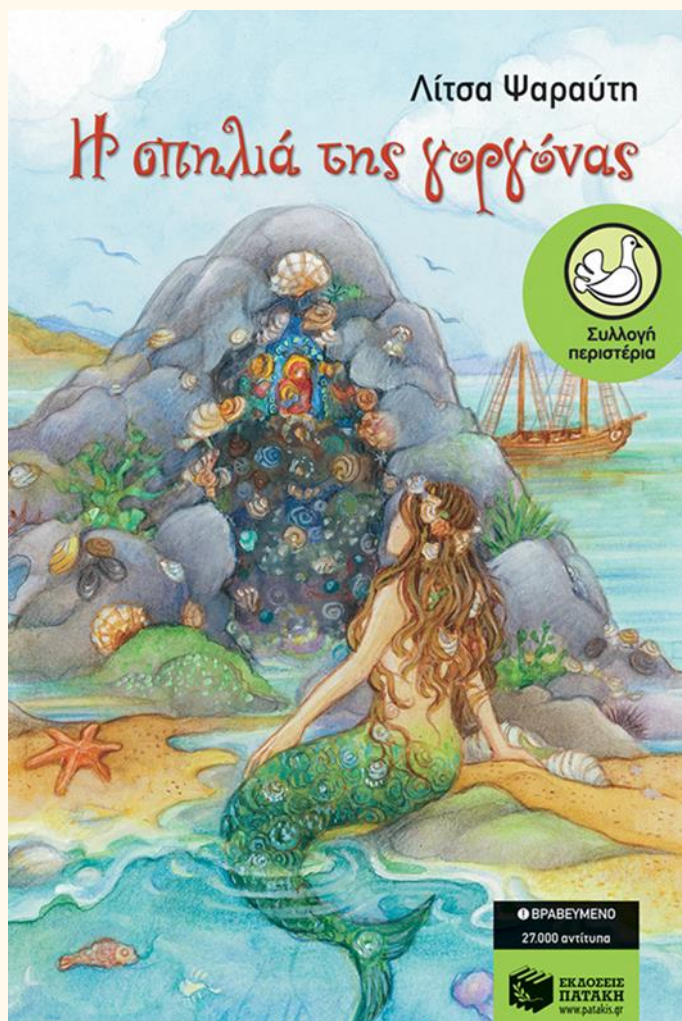
«Εκείνο τον Αύγουστο, τον πιο ωραίο Αύγουστο του αιώνα, η πανσέληνος ασήμωσε ένα παράξενο ταξίδι που έμοιαζε πολύ με παραμύθι. Παραμύθι όμως δεν ήταν». Το ταξίδι αυτό ξεκινά από παλιά. Από τότε που το μικρό μαρμάρινο αγόρι, το άγαλμα, άφησε σαν προσφυγάκι την πατρίδα του στη Μικρασία και στεγάστηκε στο Αρχαιολογικό Μουσείο της Αθήνας. Από τότε κρύωνε ολόένα, γιατί νοσταλγούσε αθεράπευτα την πατρίδα του στην αντίπερα ακτή του Αιγαίου. Τα πράγματα θ' αλλάξουν, όμως, όταν θα βρει δυο φίλους καρδιάς, την κυρία Γαλάτεια, την καθαρίστρια του Μουσείου, και τον μικρό Λάμπη, τον γιο του νυχτοφύλακα. Τα πράγματα θ' αλλάξουν μ' ένα παράξενο όνειρο. Απ' τ' όνειρο θα φτερουγίσει στο Μουσείο ένα μεγάλο γαλάζιο πουλί που θα τους ταξιδέψει μια νύχτα με πανσέληνο στις χαμένες πατρίδες, στη Μικρασία.

Η υπόθεση του βιβλίου *Ο τελευταίος Έλληνας της Σμύρνης* της Ελένης Δικαίου ξετυλίγεται στη Σμύρνη σήμερα. Ένα συνέδριο μεταφραστών τελειώνει τις μέρες του Πάσχα. Στον κήπο της Αγίας Φωτεινής, της μικρής εκκλησίας, την οποία έχει παραχωρήσει το ολλανδικό προξενείο για τις θρησκευτικές ανάγκες της ολιγάριθμης ορθόδοξης κοινότητας, δύο άνθρωποι συναντιούνται τυχαία το βράδυ της Μεγάλης Παρασκευής, λίγο πριν βγει ο Επιτάφιος. Ένας νεαρός μεταφραστής κι ένας γέρος μαθητής της παλιάς Ευαγγελικής Σχολής της Σμύρνης. Ο νεαρός μεταφραστής θα αναλάβει να ξεπληρώσει το χρέος του πρώτου και να μιλήσει, γράφοντας ένα βιβλίο, για τη δράση του μητροπολίτη Σμύρνης Χρυσόστομου καθώς και για το τραγικό του τέλος. Κατάλληλο για παιδιά άνω των 12 ετών.

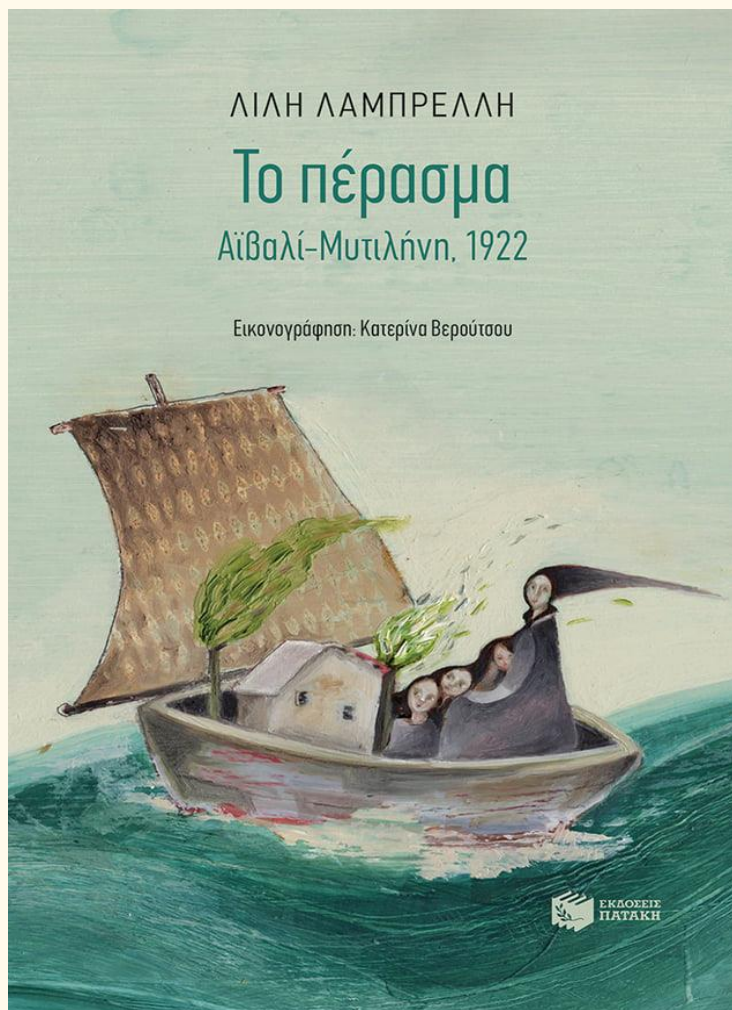
Τα κοριτσάκια με τα ναυτικά είναι η αληθινή ιστορία μιας αστικής οικογένειας της Σμύρνης. Είναι η ιστορία του Μικρασιατικού Ελληνισμού μέσα απ' τα μάτια δύο παιδιών που γεννήθηκαν εκεί όπου «ήταν όλα μαλακά και ζεστά σαν αγκαλιά, που ρούφαγαν οι άνθρωποι τα μπερεκέτια της Ανατολής και την αγάπη ο ένας τ' αλλουνού κι ήταν ευτυχισμένοι». Καθώς εξελίσσονται τα γεγονότα, βλέπουμε μέσα από τα μάτια των κεντρικών ηρωίδων του βιβλίου (οι δίδυμες Κατινάκι και Μαρίτσα), όλα όσα συνέβησαν στον λαό της Ιωνίας, απ' τις ευτυχισμένες μέρες ως το ξερίζωμα από την πόλη τους και το αναγκαστικό ρίζωμα στους προσφυγικούς συνοικισμούς. Το βιβλίο της Ελένης Δικαίου, το 1990 έλαβε τον «Έπαινο Ενώσεως Σμυρναίων». Κατάλληλο για παιδιά άνω των 12 ετών.

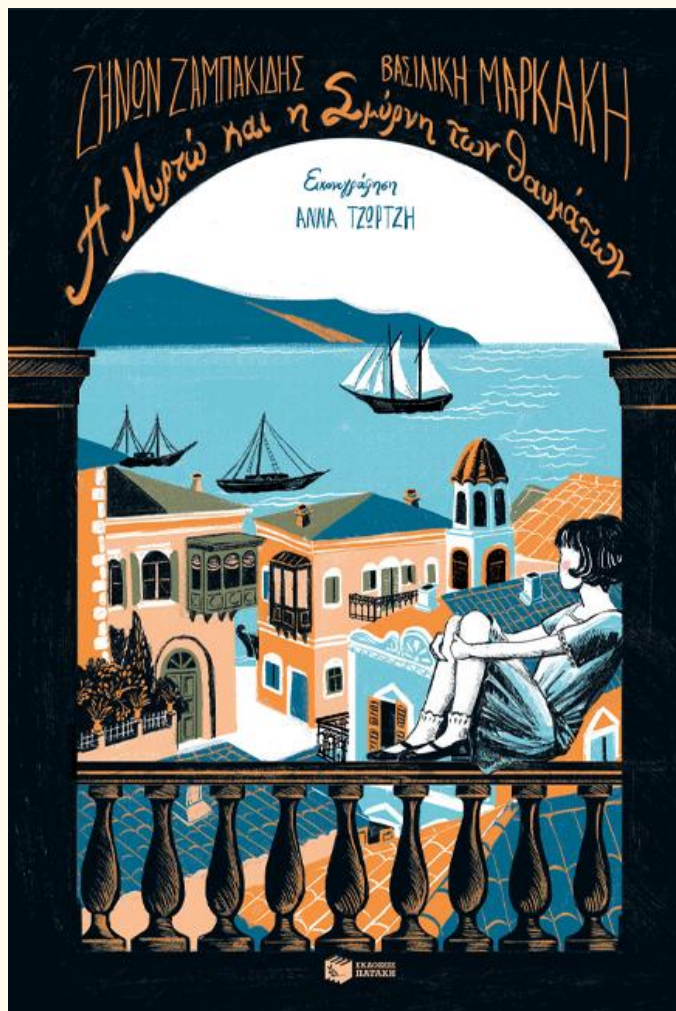
Η σπηλιά μιας γοργόνας σ' ένα νησί του Αιγαίου και μέσα της μια εκκλησιά φτιαγμένη από θαλασσινά βότσαλα... Μια μεγάλη αγάπη κι ένας μυστικός γάμος στη σπηλιά... Η γερόντισσα γιαγιά διηγείται στην εγγονή της την αληθινή ιστορία της οικογένειας, όταν διώχτηκε από τη Σμύρνη το 1922. Τα κατοπινά χρόνια στο νησί, οι περιπέτειες, οι αποκαλύψεις και τα γεγονότα που σημάδεψαν τη ζωή των ηρώων, του νησιού, αλλά κι ολόκληρης της Ελλάδας...

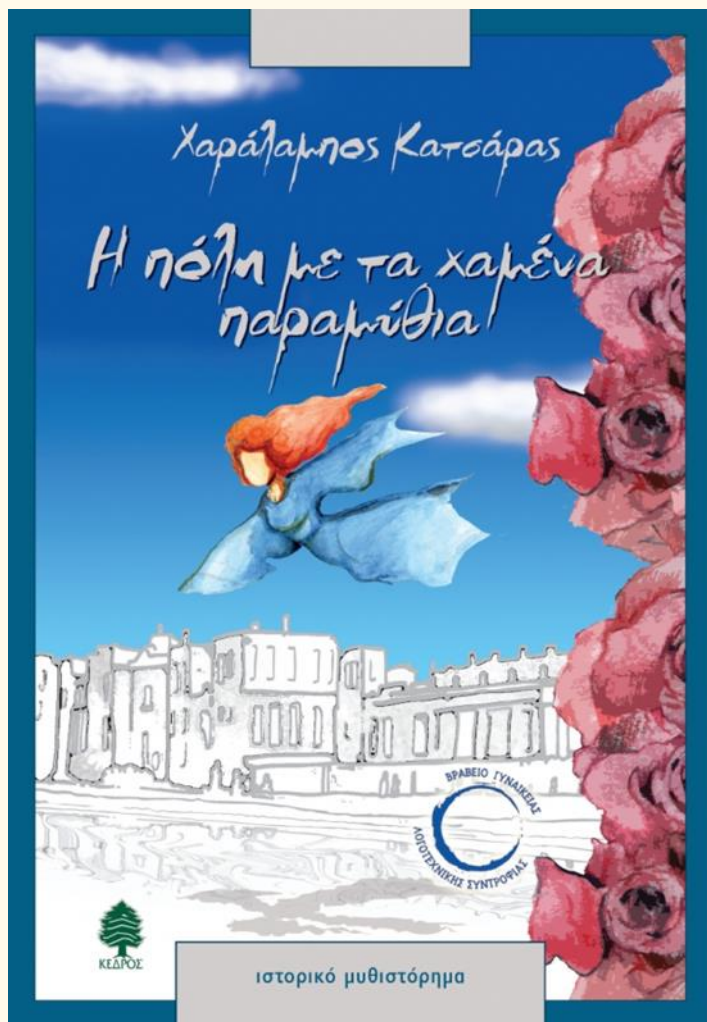
Η εξάχρονη Δόμνα σώζεται από την καταστροφή της Σμύρνης, έχοντας ως μοναδικό κειμήλιο ένα ασημένιο καπνιστήριο, που η μάνα της το 'κρυψε στην κοιλιά μιας πάνινης κούκλας. Πενήντα χρόνια αργότερα η βόρεια Κύπρος τουρκοκρατείται και οι κάτοικοι εγκαταλείπουν κυνηγημένοι τα σπίτια τους. Ο Ανδρόνικος, γιος της Δόμνας, θάβει το καπνιστήριο, για να το σώσει από την αρπαγή και τον αφανισμό και με τη γυναίκα του Σεμέλη και το μικρό γιο τους Λάμπη, μετά τον ξεσηκωμό, φεύγουν για τη Λάρνακα, όπου με δυσκολίες και κόπους καταφέρνουν να χτίσουν ένα σπίτι κοντά στη θάλασσα. Για έξι χρόνια το καπνιστήριο τριγυρίζει βασανιστικά στον ύπνο και στον ξύπνιο του. Μέχρι που μια νύχτα ο Ανδρόνικος ξεκινάει με τη βάρκα του κρυφά από τη γυναίκα και τον γιο του, με κίνδυνο της ζωής του, για να πάει στο χωριό του, στο παλιό του σπίτι. Η λαχτάρα του είναι να ξεθάψει το ασημένιο καπνιστήριο, κειμήλιο οικογενειακό από τα χρόνια της Σμύρνης, που είχε κρύψει στην αυλή την ημέρα της φυγής. Το ξεθάβει αλλά θα τα καταφέρει να επιστρέψει; Κι αν τα καταφέρει, τι άραγε τον περιμένει στις «ελεύθερες» περιοχές;

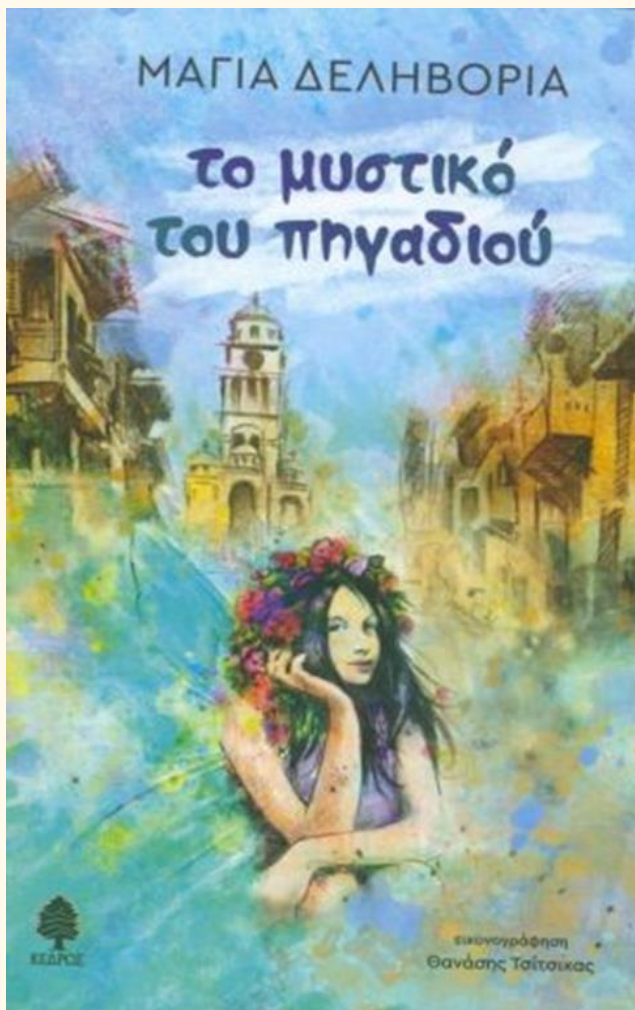
Η Λιλή Λαμπρέλλη στο βιβλίο *Το πέρασμα Αϊβαλί-Μυτιλήνη 1922* αναφέρεται στο πέρασμα πέντε γυναικών και ενός μωρού –γιαγιά, μάνα, τρία μικρά κορίτσια κι ένα αβάφτιστο αγόρι– από το Αϊβαλί στη Μυτιλήνη το 1922, με βάση πραγματικές μαρτυρίες. Οι επτά άντρες της οικογένειας έμειναν πίσω και δεν άφησαν κανένα ίχνος, σαν να τους ρούφηξε η γη. Αυτό το πέρασμα μοιάζει με τις ματριόσκες, τις ρώσικες κούκλες-φωλιές που η καθεμιά τους κρύβει πολλές μικρότερες, γιατί όσο ανοίγεις τις φωλιές της ιστορίας, τόσο βρίσκεις ότι τα καταχωνιασμένα περάσματα είναι πολλά. Η βασική αφηγήτρια είναι η μεγαλύτερη από τα τρία κορίτσια, η Ελένη, εννιά χρονών εκείνη τη σημαδιακή χρονιά. Κατάλληλο για παιδιά άνω των 10 ετών.

Η κεντρική ηρωίδα του βιβλίου της Βασιλικής Μαρκάκη *Η Μυρτώ και η Σμύρνη των θαυμάτων* είναι η Χιωτοπούλα Μυρτώ, η οποία, όπως κάθε χρόνο έτσι και φέτος, το 1921, ετοιμάζεται να επισκεφτεί τους συγγενείς της στη γειτονική Σμύρνη, για να περάσει το καλοκαίρι μαζί τους. Οι διακοπές στη «Σμύρνη των θαυμάτων» είναι πάντα μαγικές και επιφυλάσσουν πολλές εκπλήξεις για μικρούς και μεγάλους. Αλίμονο, κάπου μακριά ηχούν τα τύμπανα του πολέμου... Όμως, τι κι αν τα σύννεφα πάνω από τη Μικρά Ασία πυκνώνουν; Οι κάτοικοι του «Παρισιού της Ανατολής» απολαμβάνουν τις χάρες της πιο θαυμαστής πόλης. Ένα βιβλίο για τη ζωή στη Σμύρνη στις αρχές του 20^{ού} αιώνα και τις αναπάντεχες και ξεχωριστές ομορφιές μιας από τις πιο ξακουστές πόλεις του Ελληνισμού. Κατάλληλο για παιδιά άνω των 6 ετών.

Ο μικρός Ανέστης στο βιβλίο *Η πόλη με τα χαμένα παραμύθια* του Χαράλαμπου Κατσάρα βρίσκεται αντιμέτωπος με τις φλόγες του πολέμου. Μαζί με την οικογένειά του θα εγκαταλείψει τη Σμύρνη και θα αναζητήσει μια καινούρια πατρίδα. Εκεί, όλοι μαζί και χωριστά ο καθένας θα παλέψουν για να στεριώσουν και να κάνουν ένα νέο ξεκίνημα. Το αγόρι θα αγωνιστεί να κερδίσει τα χαμένα του όνειρα μέσα από δρόμους δύσκολους. Η νοσταλγία του, όμως, για τη χαμένη πατρίδα θα το συνοδεύει πάντα. Θα έρχεται στο νου του μαζί με τα παραμύθια της Μικρασιάτισσας γιαγιάς του, που έκλειναν μέσα τους όλη τη ζεστασιά και την τρυφεράδα του κόσμου. Η Σμύρνη θα 'ναι πάντα για τον Ανέστη η πόλη με τα χαμένα παραμύθια. Ένα μυθιστόρημα για τη Σμύρνη και τη Μικρασιατική καταστροφή, μα και για τη νέα ζωή των ξεριζωμένων στην Ελλάδα.

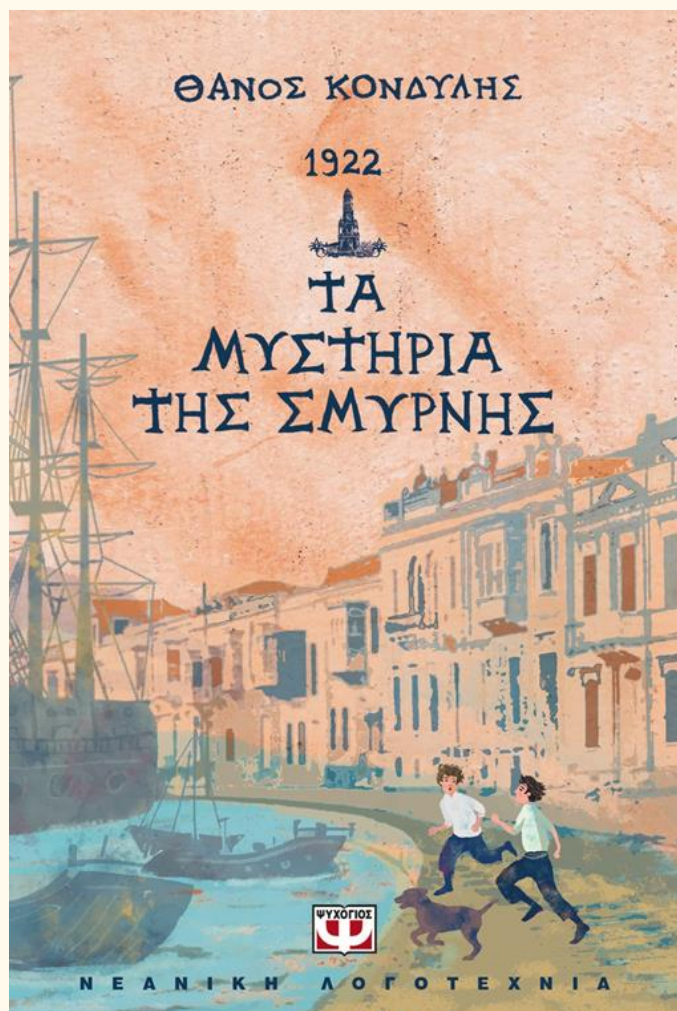
Μια ιστορία θα σας πω. Μια ιστορία αληθινή, κι ας είμαι και νεράιδα. Γιατί η δική μας η ζωή είναι σαν τη δική σας. Κι ας μη μας πιστεύουν οι πολλοί. Κι ας κρυβόμαστε συχνά πίσω από έναν αόρατο μανδύα. Αν τραβήξετε για λίγο το αέρινο πέπλο μας, θα δείτε πως είμαστε εκεί. Δίπλα σας. Με λένε Ανάσα. Γιατί οι γονείς μου λένε ότι μ' έφερε ο άνεμος φυσώντας απαλά. Γεννήθηκα στη Σμύρνη. Μια πόλη μαγική στη Μικρά Ασία. Από την όμορφη, ειρηνική ζωή στη Σμύρνη ως τις φλόγες του πολέμου, την καταστροφή και την προσφυγιά, η Ανάσα μάς αφηγείται μια ιστορία αληθινή, νοσταλγική, που μοιάζει άλλοτε με παραμύθι για παιδιά και μεγάλους, κι άλλοτε με τραγούδι που δεν ξεχάστηκε ποτέ. Το βιβλίο της Μάγιας Δεληβοριά *Το μυστικό του πηγαδιού* είναι ένα βιβλίο για μικρούς και μεγάλους και περιγράφει με απλά λόγια το χρονικό της καταστροφής της Σμύρνης.

Το βιβλίο *Στο δρόμο του ήλιου* είναι ένα ιστορικό μυθιστόρημα με πρωταγωνιστές τέσσερις φίλους. Ο Λουκάς, ο Στέργιος, ο Γιαννούλης και ο Πετρής φεύγουν κρυφά από το χωριό τους, τα Βουρλά, για να αποφύγουν την επιστράτευση που έχουν διατάξει οι τουρκικές αρχές, και λιποτάκτες καταφεύγουν στη Σμύρνη, όπου το 1919 κάνει απόβαση ο ελληνικός στρατός. Μέσα από την ιστορία των τεσσάρων νεαρών ζούμε κι εμείς όσα οδήγησαν στην τραγωδία του 1922, που θα χωρίσει τους τέσσερις φίλους. Θα μπορέσουν να ξεπεράσουν τα δύσκολα που αντιμετώπισαν και τους σημάδεψαν κι άραγε σε ποια κατάσταση θα είναι όταν συναντηθούν ξανά; Κατάλληλο για παιδιά άνω των 12 ετών.

Το πάτημα του Έλληνα της Ελένης Σβορώνου είναι μια μυθιστορηματική βιογραφία του Μητροπολίτη Σμύρνης Χρυσόστομου. Ο Χρυσόστομος Σμύρνης, εμβληματική φιγούρα του Ελληνισμού και της Ορθόδοξης Εκκλησίας, βρήκε τραγικό θάνατο από τον όχλο, όταν εισέβαλαν οι Τούρκοι στη Σμύρνη το 1922. Το βιβλίο παρουσιάζει τη ζωή του και περιγράφει τα πιστεύω του, τα ιδανικά του, τον αγώνα του, για να γλιτώσει η Μακεδονία από τη Βουλγαρική Εξαρχία και αργότερα για να γλιτώσει η Σμύρνη από τις στάχτες της σφαγής. Το βιβλίο συνοδεύεται από βιβλιογραφικές πηγές, ενώ οι επεξηγήσεις κάποιων όρων κάνουν το κείμενο πιο βατό και ευκολονόητο. Κατάλληλο για παιδιά άνω των 11 ετών.

Στη Σμύρνη, τον Σεπτέμβριο του 1922 διαδραματίζεται η υπόθεση του βιβλίου *Τα μυστήρια της Σμύρνης* του Θάνου Κονδύλη. Ο δωδεκάχρονος Παναγιώτης εργάζεται σ' ένα παραλιακό καφενείο. Εκεί συναντάει έναν πελάτη, που του συστήνεται ως κύριος Χ, ο οποίος του αναθέτει μια αποστολή, να παραδώσει έναν φάκελο στον στρατηγό Ίππαρχο, που βρίσκεται στο ελληνικό Διοικητήριο της Σμύρνης. Μια ζεστή βραδιά, ο Παναγιώτης με τον φίλο του, τον Νικόλαο, κάνουν βόλτα στο λιμάνι, όταν βρίσκονται μπροστά σε ένα απροσδόκητο θέαμα. Μια συμμορία έχει δολοφονήσει τον κύριο Χ και τον άντρα που τον συνόδευε. Τα πράγματα περιπλέκονται ακόμη περισσότερο, όταν εμφανίζεται ο στρατηγός Ίππαρχος και δίνει στη συμμορία μια αμοιβή, με αντάλλαγμα δυο βαρυφορτωμένες βαλίτσες. Τότε οι δυο φίλοι αποφασίζουν να διαλευκάνουν το μυστήριο.

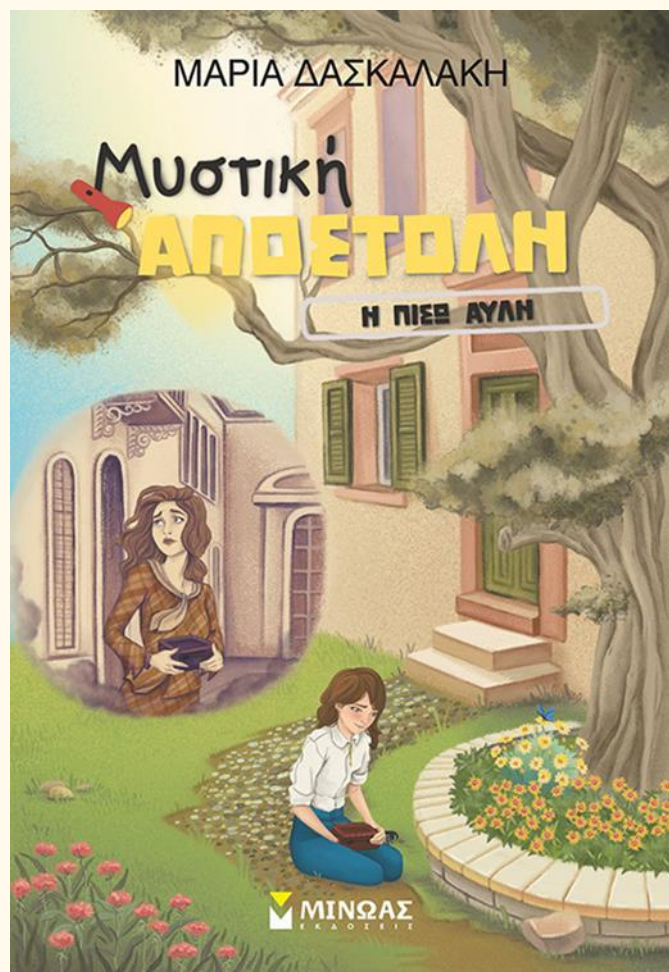
Στο βιβλίο *Ο μεγάλος αποχαιρετισμός* της Γαλάτειας Γρηγοριάδου-Σουρέλη τα γεγονότα διαδραματίζονται την περίοδο από τον Μάιο του 1919 μέχρι τον Αύγουστο του 1922 στην περιοχή της Μικράς Ασίας. Ο Θόδωρος και ο Κώστας είναι Έλληνες, που μεγάλωσαν στην Αθήνα. Ήταν συμμαθητές και ξανασυναντήθηκαν ως φαντάροι, στο πλοίο για τη Σμύρνη, τον Αύγουστο του 1919. Η Ξανθή είναι ένα κορίτσι στην ηλικία τους που ζει και μεγαλώνει στη Σμύρνη. Ο Αλής είναι ένας Τούρκος, που ζει στη Σμύρνη. Η χαρά και η πίκρα, η γεύση της ελευθερίας και του χωρισμού, η αναμονή και η νοσταλγία, η ελπίδα και η απογοήτευση, το άμετρο θάρρος αλλά και ο φόβος, η ανθρωπιά και η πίστη, όλα υπάρχουν σ' αυτό το δυνατό μυθιστόρημα.

Το γαλάζιο που μας ενώνει του Αντώνη Σεργή μάς μεταφέρει στο καλοκαίρι του 1922. Ο Οδυσσέας απολαμβάνει τις διακοπές του στις Σπέτσες, όταν ξαφνικά εμφανίζονται στον ορίζοντα βάρκες γεμάτες κόσμο να πλησιάζουν στην ακτή. Ποιοι είναι άραγε αυτοί που τον αναγκάζουν να αλλάξει τα σχέδιά του και να επιστρέψει στην Αθήνα; Δείχνουν τόσο διαφορετικοί. Ωστόσο, όταν καταφέρνει να ξεπεράσει την αναστάτωση του και αποφασίζει να τους γνωρίσει καλύτερα, αντιλαμβάνεται πως οι ιστορίες που κουβαλούν μαζί τους είναι ικανές να μεταμορφώσουν και τη δική του ζωή. Κι όσο για το μέλλον, αυτό κρύβεται μονάχα στο απέραντο γαλάζιο του ουρανού και της θάλασσας. Ένα φανταστικό συναπάντημα του έφηβου ποιητή Οδυσσέα Ελύτη (1911-1996) με μια οικογένεια Μικρασιατών προσφύγων ρίχνει άπλετο αισιόδοξο φως στις πιο σκοτεινές πτυχές της ελληνικής ιστορίας αλλά και στο σήμερα. Κατάλληλο για παιδιά άνω των 11 ετών.

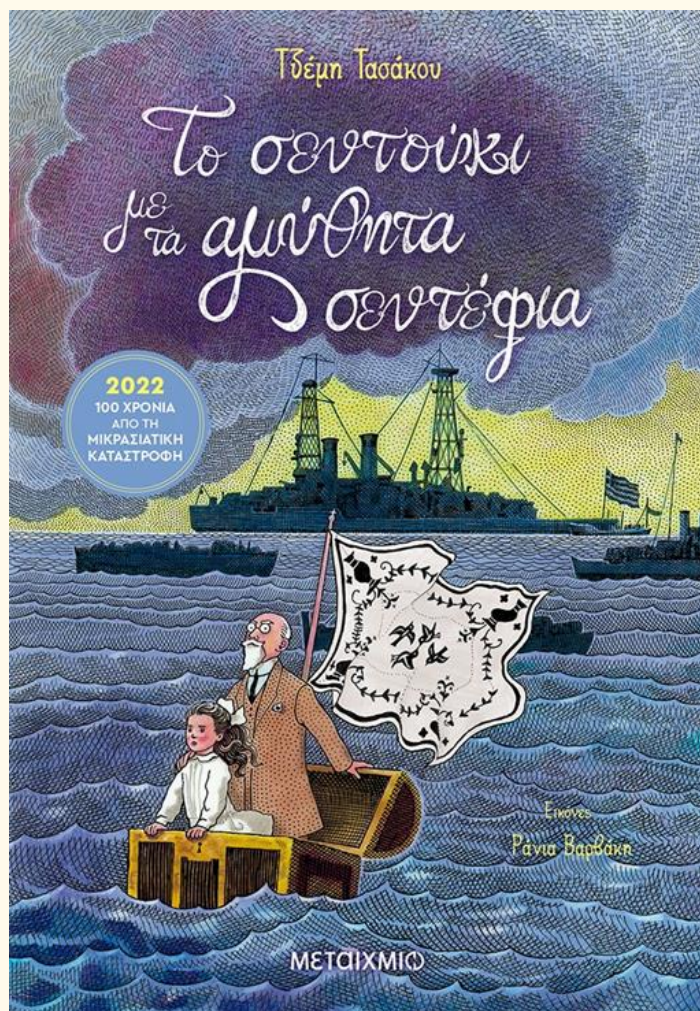
Οι μικροί μας αναγνώστες βιώνουν το ταξίδι στην πλέον κοσμοπολίτικη πόλη, τη Σμύρνη, με τρόπο συγκινητικό και παραστατικό. Η μοντέρνα εικονογράφησή του καθιστά το αφηγηματικό του περιεχόμενο ελκυστικό και εύκολα προσπελάσιμο από ένα ευρύ αναγνωστικό κοινό. Ειδικότερα, πρόκειται για μια ιστορία δύο φίλων με ένα ποδήλατο που ποτέ δεν κατάφεραν να κάνουν βόλτα μαζί του στην προκυμαία, αφού ο ένας εκ των δύο αναγκάστηκε να εγκαταλείψει την πόλη βιαστικά. Ήταν Σεπτέμβριος του 1922, όταν οι ελληνικές σημαίες κατέβηκαν, τα όνειρα έγιναν εφιάλτες και τα ταξίδια ήταν πλέον χωρίς επιστροφή. *Αντίο, Σμύρνη* της Ιωάννας Μπαμπέτα είναι ο τίτλος του βιβλίου αλλά και η τελευταία φράση του αγοριού, ενώ βρίσκεται στο πλοίο που θα φέρει εκείνον και την οικογένειά του στην Ελλάδα.

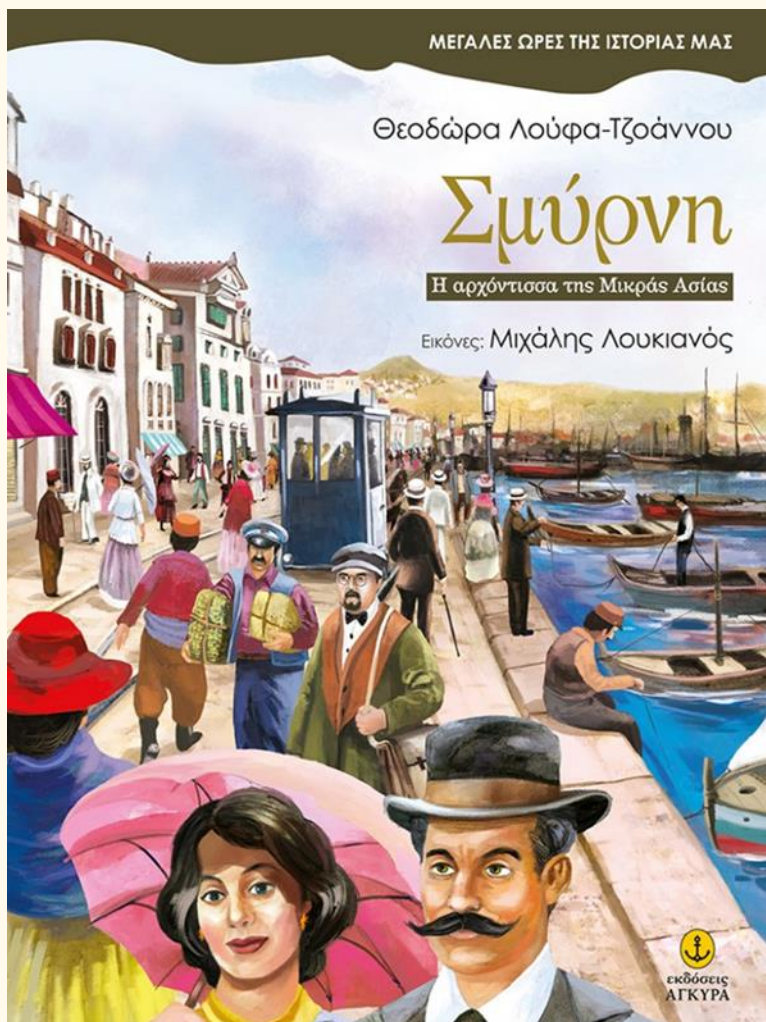
Στο βιβλίο *Μυστική αποστολή: η πίσω αυλή* της Μαρίας Δασκαλάκη, παρουσιάζονται αφηγήσεις μιας εποχής μακρινής, η ιστορία της Σμύρνης και της καταστροφής της, συνδυασμένες με περιπετειώδεις ιστορίες. Το μυθιστόρημα ξεκινά, όταν η πρωταγωνίστρια Ζωή, ένα κορίτσι στην προεφηβεία, μετακομίζει με την οικογένειά της στη Νάξο, τόπο καταγωγής της μητέρας της. Εκεί ανακαλύπτει ένα νησί που θα λατρέψει, ενώ παράλληλα προσπαθεί να αποδεχτεί το σώμα της ως άτομο με αναπηρία. Η Ζωή γεννήθηκε με ημιτελές το ένα της χέρι. Τα μισοτελειωμένα αγάλματα και κτίσματα που συναντά στις εξερευνήσεις της στο κυκλαδίτικο νησί την κάνουν να νιώθει μέρος του τόπου. Στην αποθήκη του σπιτιού βρίσκει μαζί με τους φίλους της ένα μπαούλο, το οποίο έχει μέσα πράγματα και διάφορα κλειδιά, από τη Σμύρνη, τον τόπο καταγωγής των προ-γιαγιάδων τους. Η γιαγιά Κυριακή αναλαμβάνει την ξενάγησή τους στην ιστορία της Σμύρνης των αρχών του προηγούμενου αιώνα. Πώς συνδέεται η βελανιδιά της αυλής τους με όλα αυτά; Τι ανοίγουν όλα εκείνα τα κλειδιά που ανακάλυψαν τα παιδιά μέσα στο μπαούλο; Θα καταφέρουν να εξιχνιάσουν και τούτη τη μυστική αποστολή; Κατάλληλο για παιδιά 6-12 ετών.

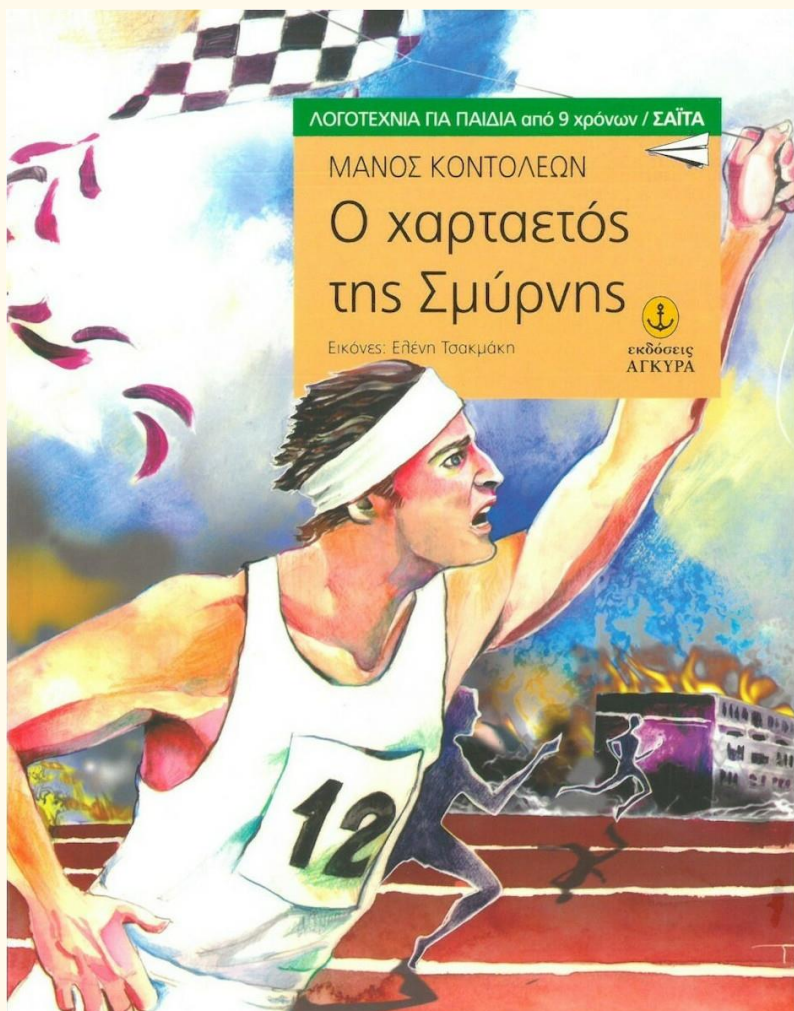
Το βιβλίο *Το αγόρι στο θεωρείο* της Αγγελικής Δαρλάση πραγματεύεται μια ιστορία για την απώλεια, τον πόνο, την προσφυγιά αλλά και για την παρηγορητική δύναμη της φαντασίας, της συμπόνιας και της ανθρωπιάς, εμπνευσμένη από το πραγματικό συμβάν της εγκατάστασης των Μικρασιατών προσφύγων στο Δημοτικό Θέατρο Αθηνών, το 1922. Βασικοί ήρωες είναι δύο νεαρά παιδιά, ο Δρόσος και η Αρετή, που φτάνουν στην Αθήνα ως πρόσφυγες, κατά τη διάρκεια της Μικρασιατικής καταστροφής, και εγκαθίστανται σε ένα θεωρείο του Δημοτικού Θεάτρου Αθηνών, συνοδευόμενα από μια γυναίκα, τη Δόμνα, που ισχυρίζεται ότι είναι η μητέρα τους. Η Αρετή εξαφανίζεται κάποια στιγμή και ο Δρόσος την αναζητάει. Όμως, η πραγματικότητα δεν είναι αυτή που φαίνεται. Κατάλληλο για παιδιά άνω των 11 ετών.

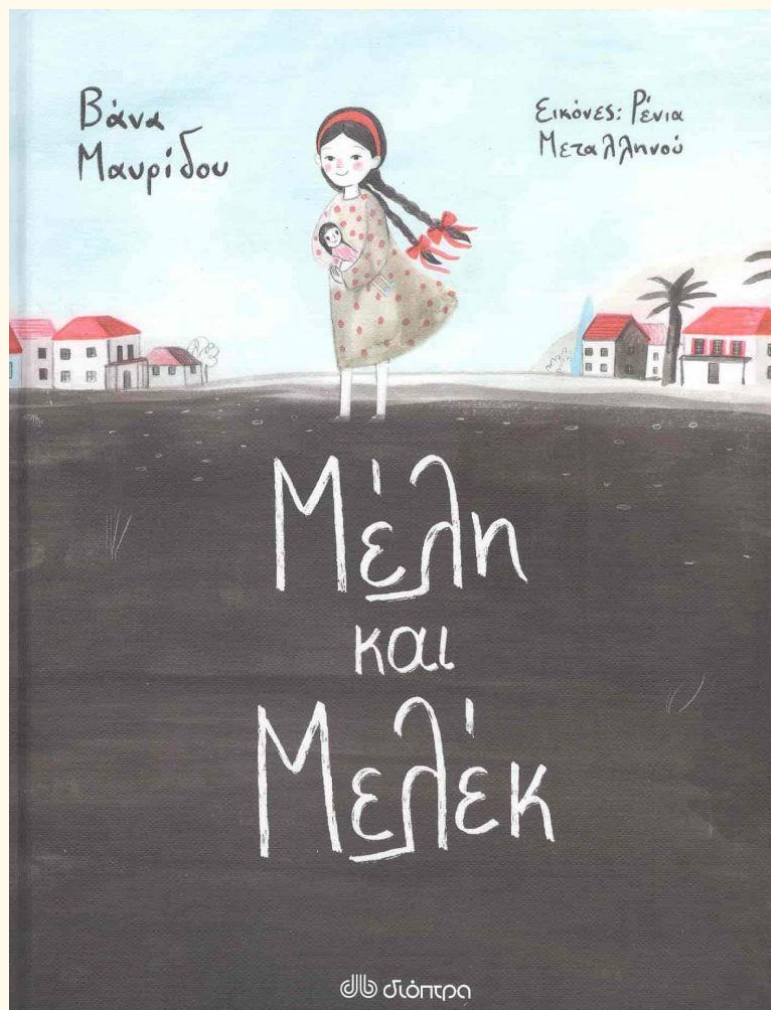
Στο βιβλίο *Το σεντούκι με τα αμύθητα σεντέφια* της Τζέμης Τασάκου η μικρή Κλειώ έχει το όνομα της μούσας της Ιστορίας, αλλά δεν το γνωρίζει. Παρέα με τη φίλη της Εσμέτ τρέχουν σε χαλάσματα αρχαίων ναών και μεγαλώνουν με μύθους και παραμύθια. Ο Όμηρος και η Χαλιμά, η θεά Άρτεμη, ο Αγαμέμνων, ο Αλλάχ και η Ωραία Ελένη... Η Μεγάλη Ιδέα κι ένα φλιτζάνι από πορσελάνη. Και κοντά τους ένας παππούς που έχει φυλάξει κάπου, σε μια σοφίτα, ένα σεντούκι γεμάτο αμύθητα σεντέφια. Άραγε, θα καταφέρει η Κλειώ να σώσει εκείνο το σεντούκι; Μια ιστορία για τη Μικρασιατική καταστροφή, για τον πόλεμο, την προσφυγιά και για τα σεντέφια εκείνα που αντέχουν στις φλόγες.

Τον Σεπτέμβριο του 1922, μετά από μία σειρά ιστορικών γεγονότων και πολεμικών επιχειρήσεων, η Σμύρνη πυρπολείται από τον τουρκικό στρατό και οι Έλληνες της Μικρασίας εκδιώκονται. Γύρω στους 500.000 πρόσφυγες φυγαδεύονται στα ελληνικά νησιά, τον Πειραιά, τη Θεσσαλονίκη και αλλού. Όσοι Έλληνες Μικρασιάτες κατόρθωσαν να φθάσουν στη Ελλάδα, βρίσκονταν σε κατάσταση εξαιρετικά δύσκολη. Αγωνίστηκαν, όμως, να δημιουργήσουν τη ζωή τους και πάλι, διατηρώντας άσβεστη τη μνήμη του τόπου, όπου γεννήθηκαν. Το βιβλίο *Σμύρνη: Η αρχόντισσα της Μικράς Ασίας* είναι ένα ιστορικό λογοτεχνικό βιβλίο που αφορά στην αφήγηση μιας πραγματικής ιστορίας, στο βιώμα ενός μικρού κοριτσιού που έζησε αυτόν τον ξεριζωμό. Ταυτόχρονα, σκιαγραφείται από τη συγγραφέα Θεοδώρα Λούφα-Τζοάννου μια, τρόπον τινά, «βιογραφία» της Σμύρνης, της αρχόντισσας της Μικράς Ασίας, από τη σύστασή της στην αρχαιότητα και μέχρι τη Μικρασιατική καταστροφή.

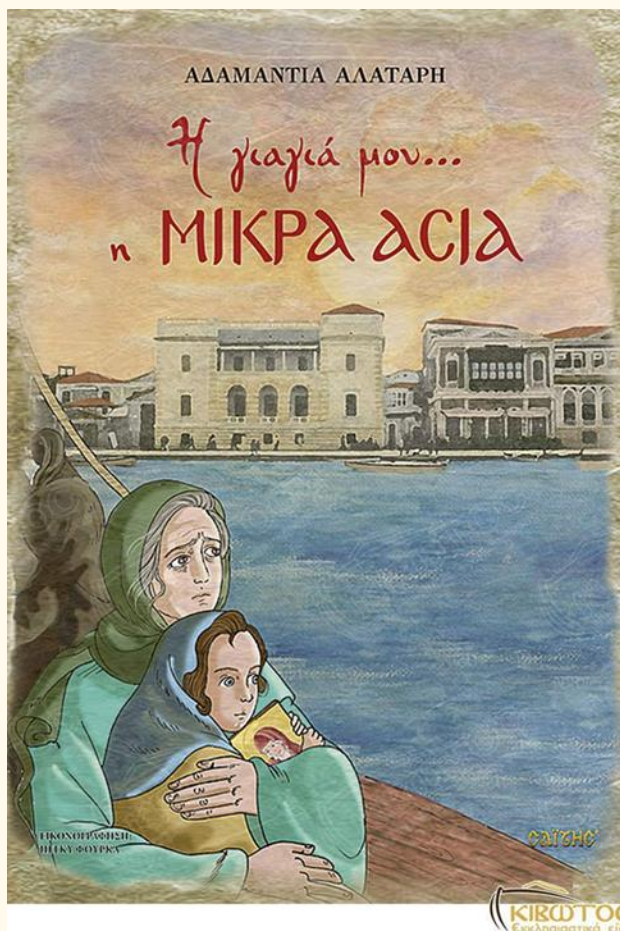
Ο Μάνος Κοντολέων με το βιβλίο του *Ο χαρταετός της Σμύρνης* καταφέρνει να συνδέσει τη Μικρασιατική καταστροφή, τους Ολυμπιακούς αγώνες του 1928 και το σήμερα. Στο Άμστερνταμ γίνεται μια ληστεία. Και μια ηλικιωμένη γυναίκα προσφέρει τη συμπαράστασή της σε δύο φοβισμένους τουρίστες. Και ξαφνικά το παρελθόν εισβάλλει στο σήμερα. Κι ένας χαρταετός από τον ουρανό της Σμύρνης πετά πάνω από το στάδιο που γίνονται οι Ολυμπιακοί Αγώνες. Μια ιστορία απρόβλεπτη, μια ιστορία που μιλά για μια μεγάλη φιλία και τις δύο μεγάλες αγάπες ενός άντρα - μια πόλη και μια γυναίκα. Κατάλληλο για παιδιά άνω των 9 ετών.

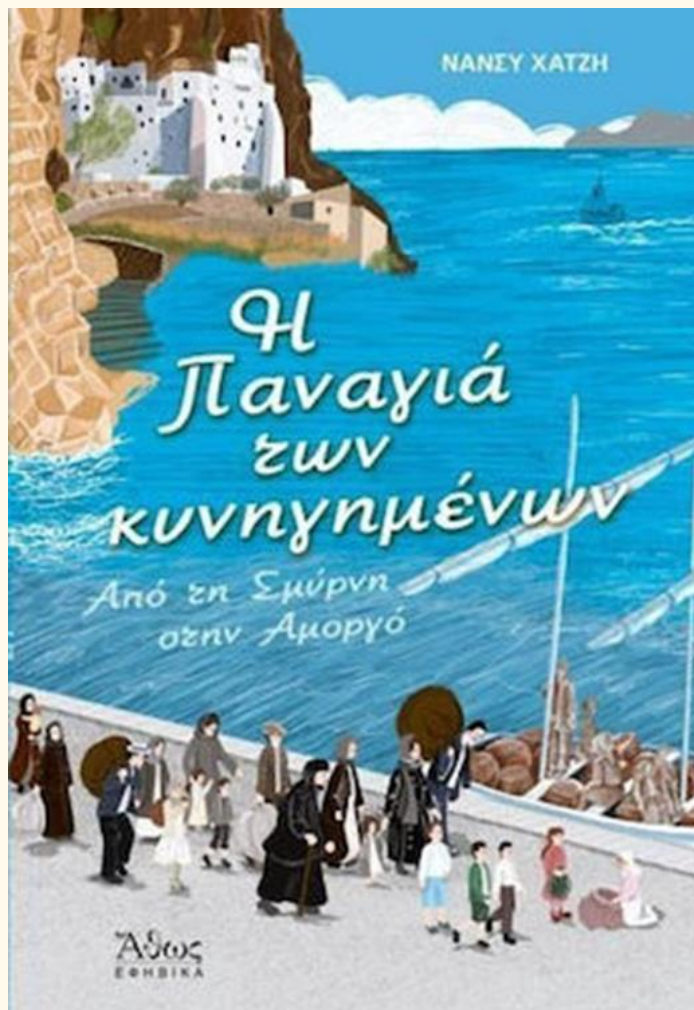
Η Βάνα Μαυρίδου έγραψε μία συγκινητική ιστορία με τίτλο *Μέλη και Μελέκ*, στην οποία παρουσιάζει τη Μικρασιατική καταστροφή μέσα από τα μάτια ενός μικρού κοριτσιού. Η Μέλη αγαπάει πολύ την κούκλα της, τη Μελέκ. Την έχει φτιάξει η γιαγιά της και δεν την αποχωρίζεται ποτέ. Ωστόσο, κάποιες φορές, οι συνθήκες ανατρέπουν τα πάντα γύρω μας. Τον Σεπτέμβρη του 1922, η Μέλη θα μάθει να ζει χωρίς τη Μελέκ, μακριά από το σπίτι της και από τα αγαπημένα της πρόσωπα. Μέσα στην καρδιά της, όμως, –και στη δική της και της Μελέκ– θα ζει πάντα η αγάπη. Και μια αγάπη αληθινή μπορεί να δώσει ξανά ζωή σε όλα. Μια ιστορία μνήμης και ανθρωπιάς. Κατάλληλο για παιδιά άνω των 8 ετών.

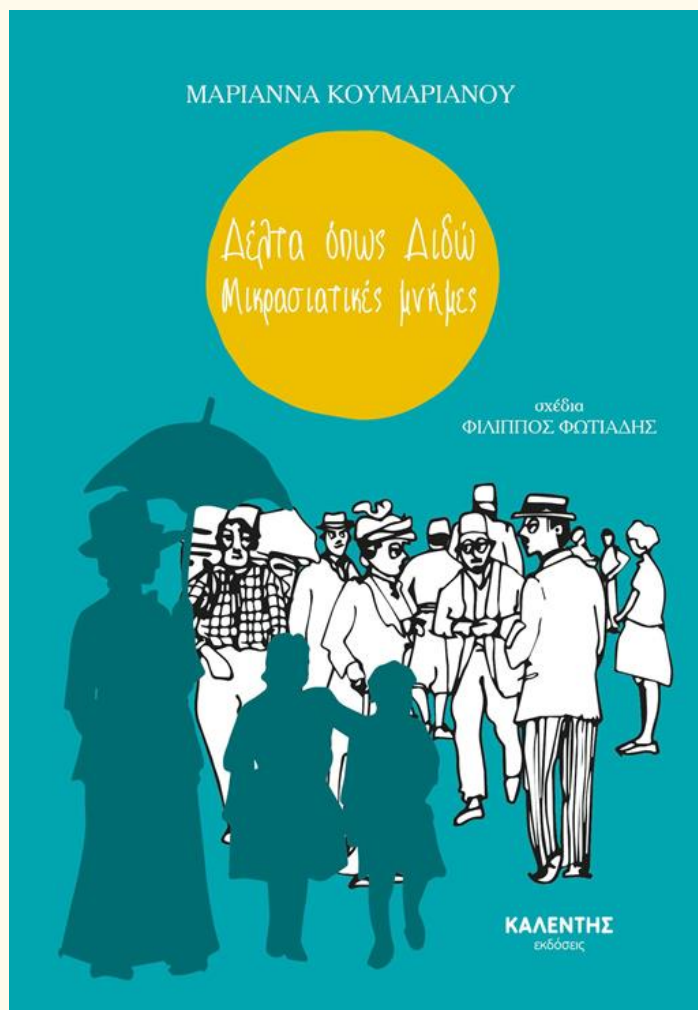
Η υπόθεση του βιβλίου *Στα σαράντα κύματα* του Αριστείδη Δάγλα διαδραματίζεται στη Σμύρνη στις αρχές του 20^{ού} αιώνα. Η παρουσία των Ελλήνων στη Σμύρνη εκείνη την περίοδο είναι κυρίαρχη, καθώς και η ελληνική γλώσσα, η οποία είναι η γλώσσα των εμπόρων αλλά και της υψηλής κοινωνίας. Εκτός από την εμπορική δραστηριότητα, το ελληνικό στοιχείο διακρίνεται στις τέχνες και στα γράμματα. Η οικονομική και πολιτιστική άνθηση της πόλης βρίσκεται στο ζενίθ, όταν απειλητικά σύννεφα μαζεύονται στον ορίζοντα. Και τότε ξεσπά η καταιγίδα που φέρνει την ολοκληρωτική καταστροφή. Η οικογένεια Μελισσουργού, μετά τον εμπρησμό της Σμύρνης τον Αύγουστο του 1922, ξεριζώνεται και σκορπίζει κυνηγημένη στα τέσσερα σημεία του ορίζοντα. Ο Μάξιμος, η Αυγή, ο πιστός τους σκύλος Ασλάν, οι γονείς τους Ζαχαρίας και Πολύμνια αλλά και η γιαγιά Αρετώ βολοδέρνουν καβάλα στα σαράντα κύματα, προσπαθώντας να ξανασμίξουν. Θα τα καταφέρουν;

Η γιαγιά μου η Μικρά Ασία είναι ένα βιβλίο για παιδιά βασισμένο στην αληθινή ιστορία της γιαγιάς της συγγραφέα, Αδαμαντίας. Αναφέρεται στα βιώματα ενός μικρού κοριτσιού λίγο πριν τη Μικρασιατική καταστροφή και φτάνει μέχρι και τον πόλεμο του '40 στην Ελλάδα. Η Αδαμαντία από πολύ μικρή βρέθηκε να παλεύει για τη ζωή της. Από πολύ μικρή έχασε τη μητέρα της και γνώρισε τη σκληρότητα της μητριάς της. Ευτυχώς, η νενέ της (η γιαγιά της) και ο παππούς της την πήρανε κοντά τους και την μεγάλωσαν με πολύ αγάπη. Σύντομα όμως αναγκάστηκε, μαζί με τη νενέ της, να εγκαταλείψει την πατρίδα της λόγω της Μικρασιατικής καταστροφής. Ήρθε στην Ελλάδα και ξεκίνησε μια νέα ζωή. Ωστόσο, εκεί που όλα κυλούσαν ήρεμα και η ζωή της είχε πάρει το δρόμο της, ξέσπασε ο πόλεμος με τους Γερμανούς. Η Αδαμαντία έζησε τη σκληρότητα και αυτού του πολέμου. Για ακόμα μια φορά, τα κατάφερε, επιβίωσε μαζί με την οικογένειά της, είδε εγγόνια και δισέγγονα. Αυτή ήταν η ζωή της Αδαμαντίας, όπως την έζησε η συγγραφέας μέσα από τις διηγήσεις της. Κατάλληλο για παιδιά άνω των 9 ετών.

Μέσα από τα μάτια πέντε μικρών παιδιών περιγράφονται όλα τα γεγονότα, που σημάδεψαν την ελληνική ιστορία την περίοδο πριν και μετά τη Μικρασιατική καταστροφή. Ήρωας και πρωταγωνιστής, ο Σμυρνιός Γιώργος Σεϊζάνης, που, μεγάλος πια σε ηλικία, αποφασίζει να περιγράψει στα εγγόνια του τα γεγονότα, όπως ο ίδιος τα έζησε. Όλα ξεκινούν στη Σμύρνη, όταν τυχαία τα παιδιά μαθαίνουν για ένα μυστικό υπόγειο εκκλησάκι, που βρίσκεται κάτω από την εκκλησία της Αγίας Φωτεινής. Εκεί φυλασσόταν από παλιά η εικόνα της Παναγιάς την Κυνηγημένης. Κι όταν οι Τούρκοι μπαίνουν στη Σμύρνη και τα παιδιά χάνονται από τους γονείς τους, βρίσκουν καταφύγιο στην υπόγεια εκκλησία. Μόνα τους αναζητούν τρόπο να φύγουν για την Ελλάδα και όταν, μετά από πολλές περιπέτειες φτάνουν εκεί, ψάχνουν τους δικούς τους. Μαζί τους έχουν την εικόνα της Παναγιάς της Κυνηγημένης που θα μεταφέρουν στο μοναστήρι της Παναγιάς της Χοζοβιώτισσας στην Αμοργό, όπου η παράδοση αναφέρει ότι είναι το σπίτι της.

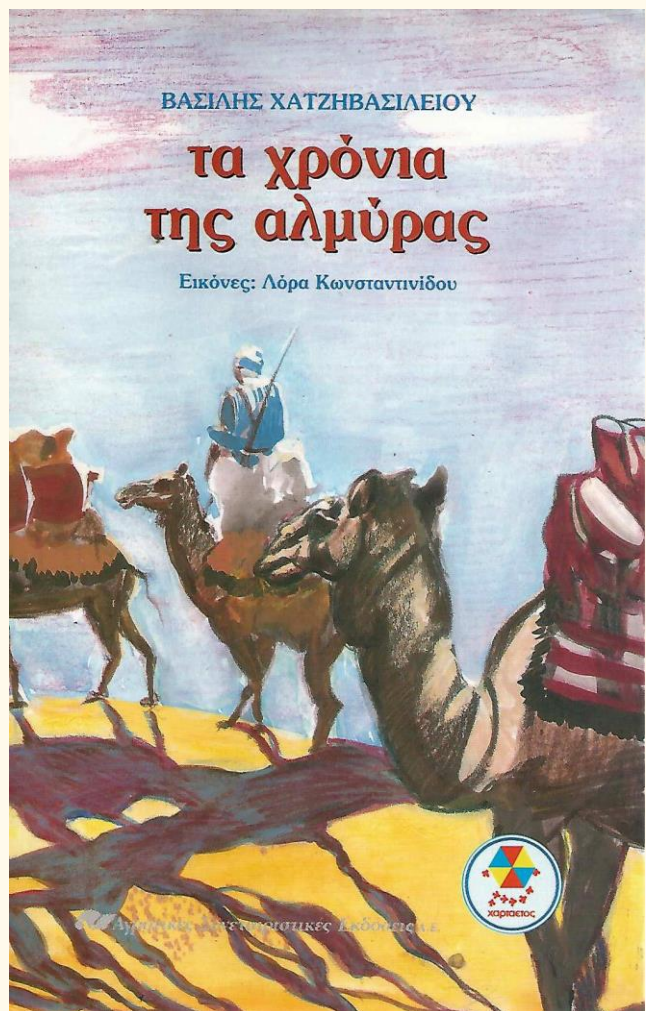
Το αφήγημα της Μαριάννας Κουμαριανού, *Δέλτα όπως Διδώ*: Μικρασιατικές μνήμες επαναφέρει μνήμες μιας ζωής που έσφυζε στα Μικρασιατικά παράλια. Τσεσμέ, Έφεσος, Αϊβαλί, Κορδελιό, το κοσμοπολίτικο Αϊδίνι και φυσικά το «Παρίσι του Λεβάντε», η Σμύρνη, με την Μπέλλα Βίστα, την Πούντα, τον Φραγκομαχαλά και όλες τις κοινότητες των εθνών, τις αμέτρητες συντεχνίες, τα ιδρύματα, τα σχολεία, τα τυπογραφεία, τους εμπορικούς οίκους και όλο το ανθρωπομελίσσι που συμβίωνε στην Ιωνία. Η αναπόληση έχει την προσωπική, μυθοπλαστική ματιά της συγγραφέα και γίνεται μέσα από τα μάτια ενός παιδιού σαν μια υπόμνηση, για να μη σβήσει ο χρόνος ό,τι υπήρξε, και ένα ερέθισμα, για να συλλογιστούμε τα ανθρώπινα δεινά.

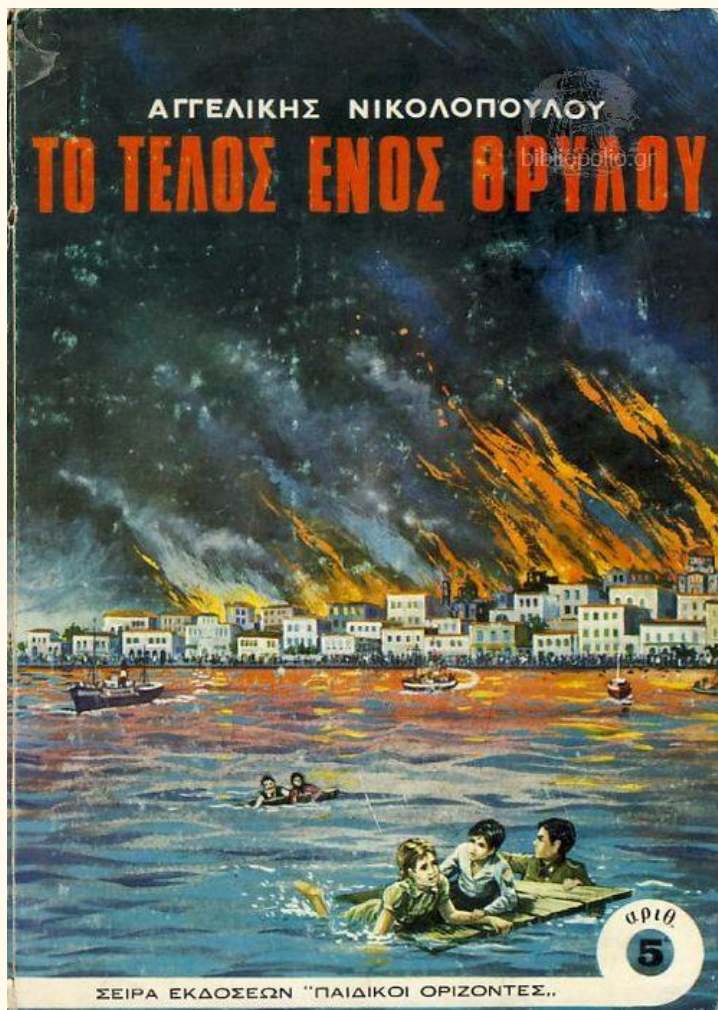
Η *Φραντζέσκα* της Ι. Κυρίτση-Τζιώτη, μια προσφυγοπούλα της Μικράς Ασίας, και ο Κενάν, ένα Τουρκόπουλο, είναι αναπόσπαστα κομμάτια της ίδιας ιστορίας. Μιας ιστορίας που μέσα στο μυαλό της Δανάης και της Κλειούς, δυο νεαρών αδερφών, φαντάζει μυθική, γεμάτη φοβερά μυστήρια. Άραγε, θα καταφέρουν, καθώς μεγαλώνουν, να ανακαλύψουν την αόρατη κλωστή που τα συνδέει και να δώσουν απαντήσεις στα ερωτηματικά που τις βασανίζουν;

Η *Υπόσχεση* της Ελληνοβρετανίδας storyteller Anna Conomos είναι ένα πρωτότυπο παραμύθι για τις ανταλλαγές πληθυσμών μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας, το 1922-23, μέσα από τα μάτια μιας Ελληνίδας και μιας Τουρκάλας από τα περίχωρα της Σμύρνης. Είναι οι επτάχρονες φίλες Ευγενία και Φάτμα. Οι δύο φίλες ζουν σ' ένα μικρό χωριό στα περίχωρα της Σμύρνης. Το 1922 ο πόλεμος και η καταστροφή της αγαπημένης τους πόλης θα τις χωρίσει για πάντα. Το μόνο που τις ενώνει είναι μια μυστική υπόσχεση. Ένα παραμύθι για τη δύναμη της φιλίας και της μνήμης, με φόντο τις ανταλλαγές πληθυσμών μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας. Κατάλληλο για παιδιά άνω των 9 ετών.

Στα βάθη της Μέσης Ανατολής ένας απόκληρος Έλληνας και ο μικρός του εγγονός δίνουν τον δικό τους αγώνα για επιβίωση. Η νοσταλγία της πατρίδας δεν αργεί να ξυπνήσει. Η επιστροφή δύσκολη, γεμάτη κινδύνους, παγίδες και απρόοπτα. Η Σμύρνη τους περιμένει, θαρρούν λεύτερη, όπως την είχαν αφήσει. Ένα μυθιστόρημα με συναρπαστική πλοκή και ιστορικές αλήθειες, που τιμήθηκε με το πρώτο βραβείο του Κύκλου του Ελληνικού Παιδικού Βιβλίου.

Η αφήγηση ξεκινά την άνοιξη του 1920, έναν χρόνο μετά το πέρασμα του ελληνικού στρατού στη Μ. Ασία. Μέσα από την οικογένεια Χατζηγιάννη, που ζει στην περιοχή του Τσεσμέ, παρακολουθούμε την ακμή των Ελλήνων της Ιωνίας, πριν την καταστροφή. Πρωταγωνιστούν τα δύο παιδιά της οικογένειας, η Άρτεμη και ο Ασημάκης. Το αγόρι θα καταταγεί ως εθελοντής στον ελληνικό στρατό. Η Άρτεμη θα πέσει θύμα απαγωγής από έναν γνωστό της οικογένειας της, τον Αλίμπεη, την ώρα του μεγάλου ξεριζωμού. Μετά από πολλές περιπέτειες, που εξελίσσονται παράλληλα με την άτακτη φυγή των προσφύγων για την Ελλάδα, τα δύο παιδιά, μαζί με ένα ακόμα, τον Ιωακείμ, που η τύχη θα τον φέρει στο δρόμο της Άρτεμης, θα βρεθούν γαντζωμένα σε μια σανίδα στη θάλασσα, φεύγοντας από τη Σμύρνη.

ΑΛΕΞΙΑ ΒΟΓΔΟΥ

Το παιδί και ο παπαγάλος

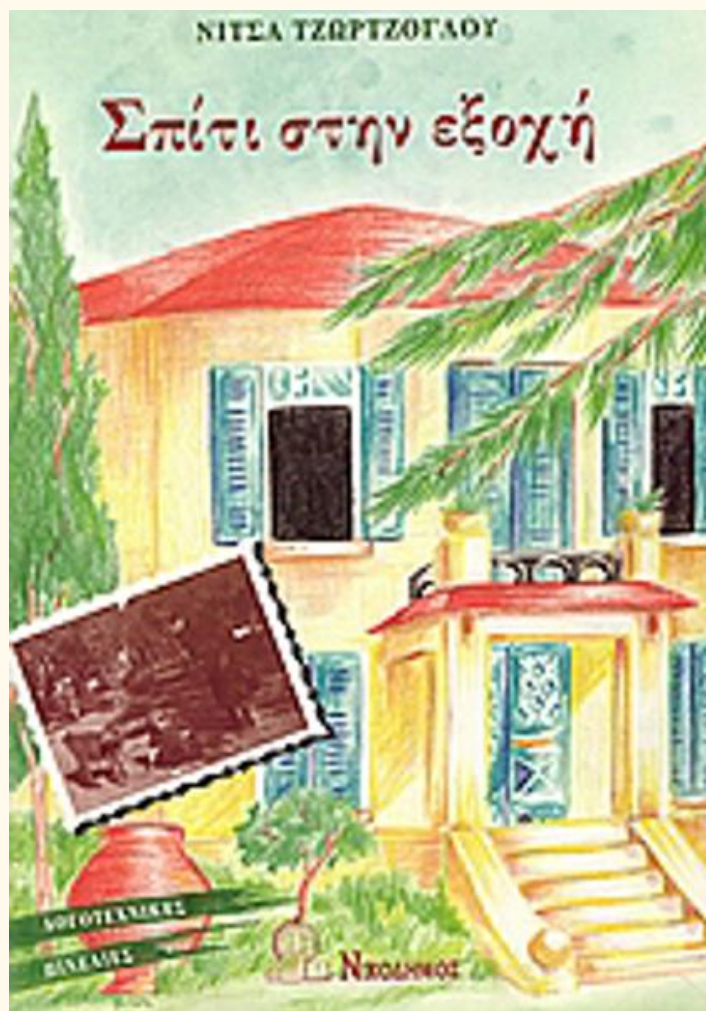
Το τελευταίο καλοκαίρι στη Σμύρνη

Εικονογράφηση: Θεοδώρα Παπαβασιλείου – Βίκα

Το παιδί και ο παπαγάλος. Το τελευταίο καλοκαίρι στη Σμύρνη της Αλεξίας Βόγδου είναι ένα παιδικό βιβλίο με θέμα εμπνευσμένο από τα γεγονότα της Μικρασιατικής καταστροφής. Πρωταγωνιστής είναι ο μικρός Αρσένης, ο οποίος ζει με την οικογένειά του στη Σμύρνη, περνώντας ανέμελα την παιδική του ηλικία με τον αγαπημένο του παπαγάλο Φρίξο, μην μπορώντας να φανταστεί την καταιγίδα που ερχόταν και θα άλλαζε δραματικά τη ζωή του. Η οικογένειά του, εγκατεστημένη στα παράλια της Μικράς Ασίας, παρακολουθεί τα γεγονότα που συμβαίνουν, ελπίζοντας πως πόθοι αιώνων για λευτεριά από τους Τούρκους θα πραγματοποιηθούν. Το καλοκαίρι του 1922, λίγο πριν τα τραγικά συμβάντα της καταστροφής της Σμύρνης και του ξεριζωμού του ελληνικού πληθυσμού, η οικογένεια του Αρσένη, βλέποντας τον κίνδυνο, ετοιμάζεται για τον δρόμο της προσφυγιάς. Όμως, η μοίρα δυστυχώς άλλα τους επιφυλάσσει... Κατάλληλο για παιδιά άνω των 10 ετών.

Ο Αργύρης, η Θάλεια, το μωρό τους και άλλα μέλη της φαμίλιας φτάνουν το 1922 πρόσφυγες από τη Σμύρνη στην Αθήνα. Φιλοξενούνται από την αδερφή του Αργύρη και, στη συνέχεια, στην κηφισιώτικη βίλα εξαδέρφου. Η βίλα είναι ιστορικό κτίριο, διατηρητέο κι επισκευασμένο λειτουργεί σήμερα σαν κάβα ποτών (Cava Vinifera), στη λεωφόρο Κηφισίας, στην Αθήνα. Η υπόλοιπη οικογένεια φθάνει και το σπίτι γεμίζει από ζωντάνια και σκανδαλιάρικα παιδιά. Γίνονται γνωριμίες με τους γειτόνους, άλλους «κανονικούς» και μερικούς... παράξενους. Αστεία και σοβαρότερα καθημερινά επεισόδια ακολουθούν και κάθε φαμίλια οργανώνεται και παίρνει τον δρόμο της για την καινούργια ζωή.

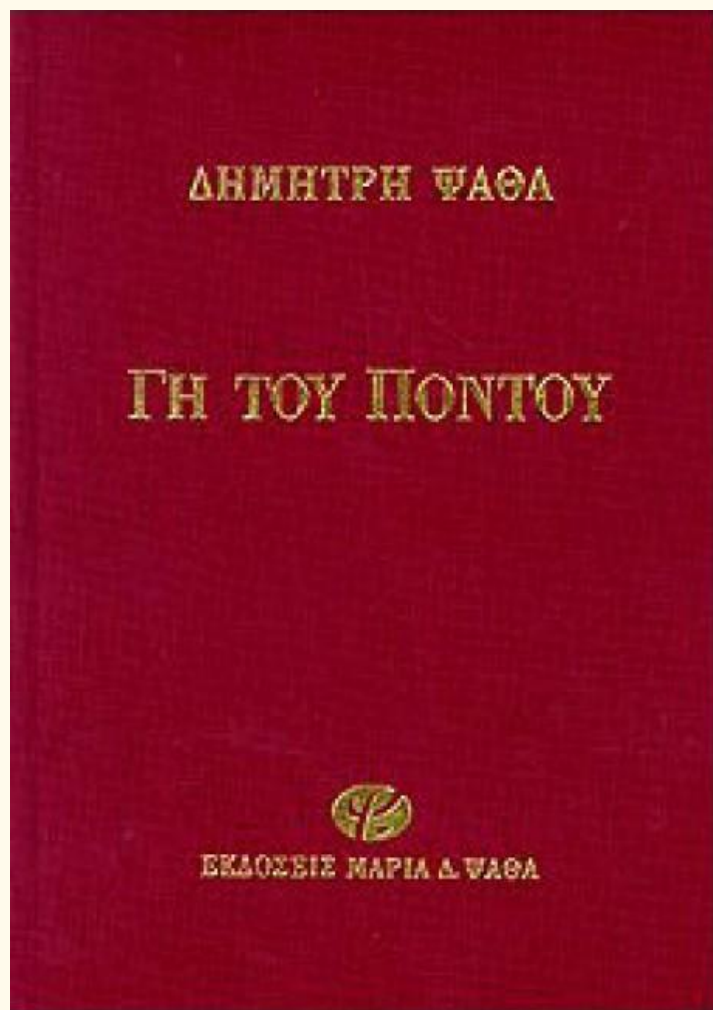
Φωτεινή Στεφανίδη

ΤΖΙΕΡΙ ΜΟΥ 1922

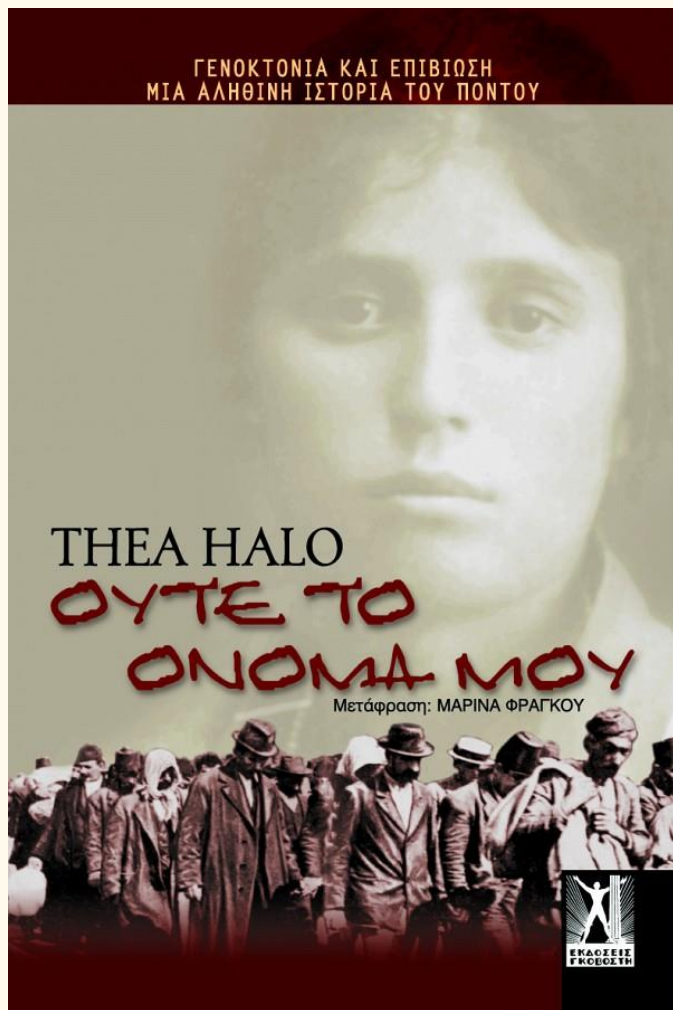

Το *Τζιέρι μου 1922* της Φωτεινής Στεφανίδη είναι βιβλίο, στο οποίο περιγράφονται λίγες εικόνες της γιαγιάς από μια ολόκληρη ζωή, δοσμένες στην εγγονή σαν σκόρπιες φωτογραφίες από ένα μεγάλο ταξίδι. Εικόνες πριν από τη Μικρασιατική καταστροφή του 1922, όταν μόνο τα σύννεφα τ' ουρανού και της καθημερινότητας σκίαζαν τη ζωή, εικόνες μέσα από την καταστροφή, το καραγιαγκίνι που κατέκαψε ζωές και περιουσίες και μαύρισε τις καρδιές, κι άλλες μετά την καταστροφή, από την προσφυγιά και το ξεκίνημα στη νέα πατρίδα. Αληθινές όλες. Κατάλληλο για παιδιά άνω των 9 ετών.

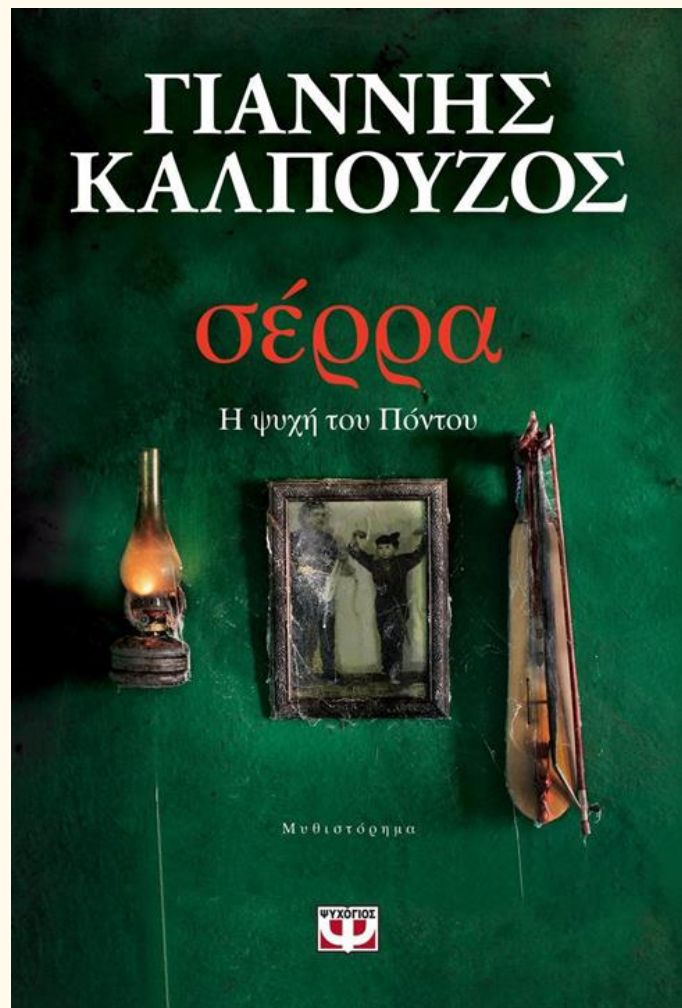

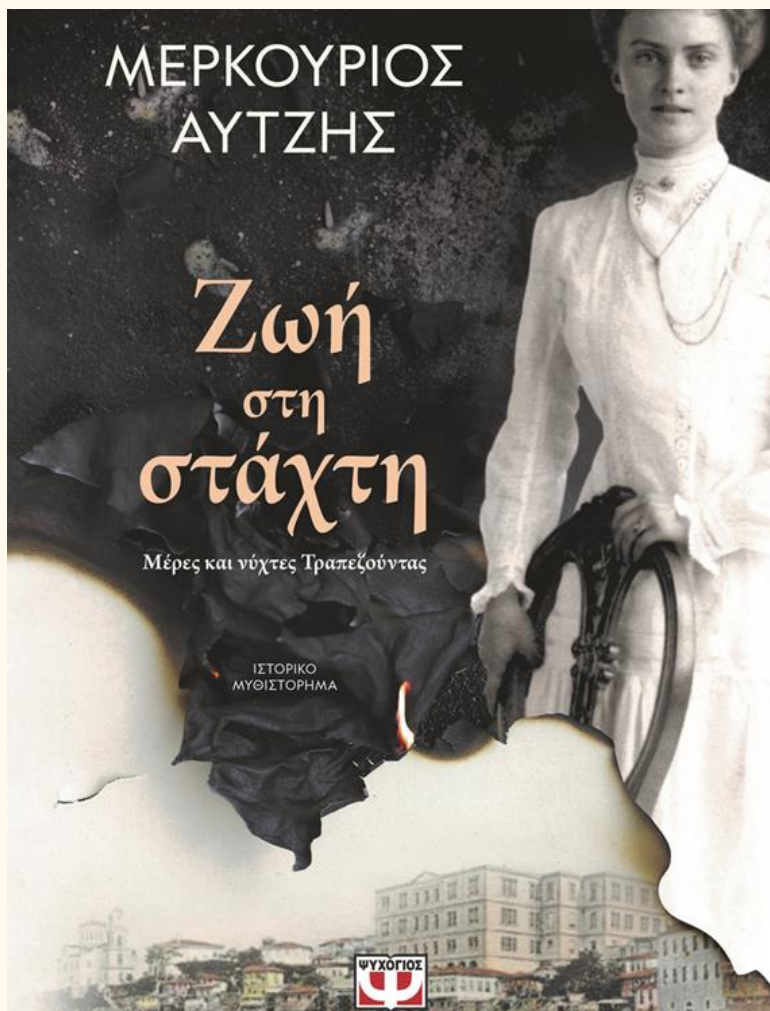
Μια σειρά από εύθυμα σημειώματα γύρω απ' τα παιδικά μου χρόνια –δημοσιευμένα στον *Ταχυδρόμο*– ήταν το ξεκίνημα που με παρέσυρε σιγά-σιγά να γράψω ένα Χρονικό για τον Ελληνισμό του Πόντου. Όχι εύθυμο, βέβαια, γιατί ένα τέτοιο γραφτό δεν γίνεται να είναι εύθυμο, και πολύ λιγότερο όταν αφορά τη χρονική περίοδο της Ιστορίας του Πόντου, που μπαίνει σε τούτο το βιβλίο –1914-1922– δηλαδή, τα χρόνια που αντιστοιχούν στην τελευταία φάση της τραγωδίας και το τελικό ξερίζωμα του Ελληνισμού του Πόντου.

Το βιβλίο της Ελληνοαμερικανίδας Thea Halo *Ούτε το Όνομά μου* γνωρίζει μεγάλη επιτυχία στην Αμερική. Η συγγραφέας καταγράφει την αληθινή ιστορία της μητέρας της, που σε ηλικία 10 ετών ξεριζώθηκε από τα ελληνικά χωριά του Πόντου, είδε ένα ένα τα μέλη της οικογένειάς της να αφανίζονται στις μαρτυρικές πορείες θανάτου στην Ανατολία, και σώθηκε ως εκ θαύματος από μια οικογένεια Αρμενίων στο Ντιγιαρμπακίρ στα νοτιο-ανατολικά της Τουρκίας. Σε ηλικία 15 ετών δόθηκε με προξενικό σε έναν Ασσύριο μετανάστη στην Αμερική και έφτασε στις ΗΠΑ, όπου ζει μέχρι σήμερα. Είναι σημαντικό το γεγονός ότι πρώτη φορά στην Αμερική μία έκδοση, που δεν προέρχεται από τους κύκλους της ελληνοαμερικανικής κοινότητας, μίλησε ανοιχτά για την πολιτική γενοκτονιών που ακολούθησαν οι τουρκικές κυβερνήσεις.

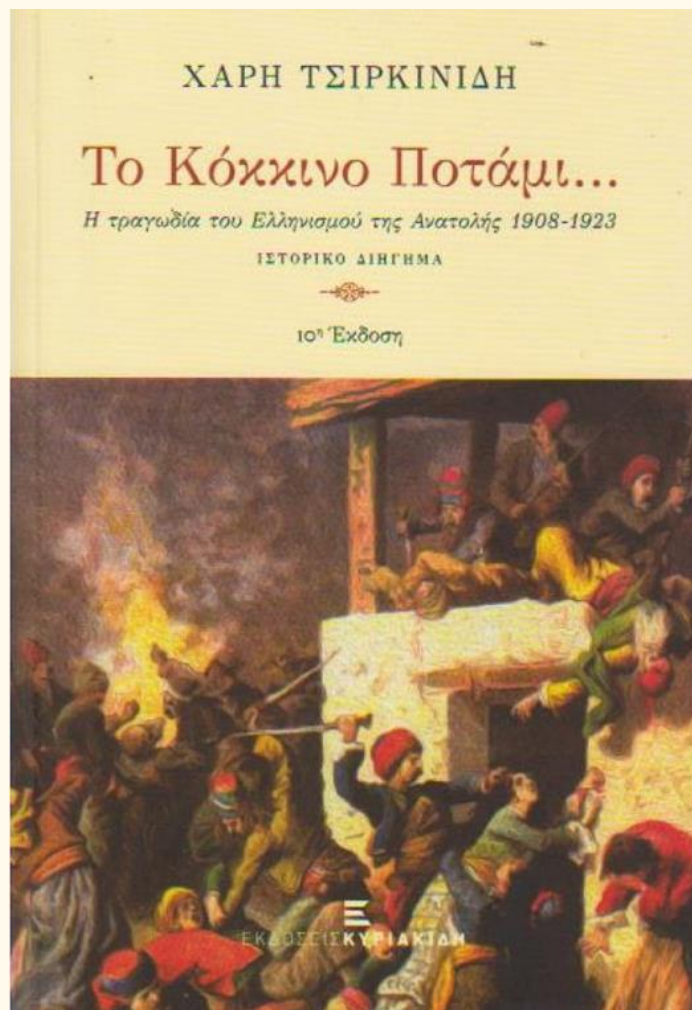
Ο Γιάννης Καλπούζος στο βιβλίο του *Σέρρα* με υπότιτλο *Η ψυχή του Πόντου*, αποτυπώνει αριστοτεχνικά την ψυχή του Ποντιακού Ελληνισμού. Ο χαρισματικός, θρήσκος και θεματοφύλακας των ηθών της εποχής, ο Γαληνός Φιλονίδης, διχάζεται ανάμεσα σε δύο γυναίκες· δοκιμάζεται εμπρός στις ιδέες του· έρχεται αντιμέτωπος με την αγριότητα και το μίσος· συντρίβεται και θέτει ως στόχο ζωής να εκδικηθεί εκείνον που του προκάλεσε τον μέγα πόνο. Στο παρασκήνιο της μυθοπλασίας ιχνογραφείται ο Πόντος μέχρι την ανταλλαγή των πληθυσμών· η ομογενοποίηση των φυλών με συνδυαστικό κρίκο αλλά και άλλοθι τη θρησκεία· ο φόβος, η μισαλλοδοξία και ο εθνικισμός που ενσπείρουν οι Νεότουρκοι και στη συνέχεια οι Κεμαλιστές· η καθημερινή ζωή στα πρώτα χρόνια της Σοβιετικής Ένωσης· οι διώξεις των Ελλήνων επί Στάλιν· τα στρατόπεδα εργασίας στη Σιβηρία και οι στέπες του Καζακστάν με αφόρητους καύσωνες το καλοκαίρι και σφοδρό ψύχος τον χειμώνα· οι πόθοι, τα πάθη και τα δεινά των Ποντίων.

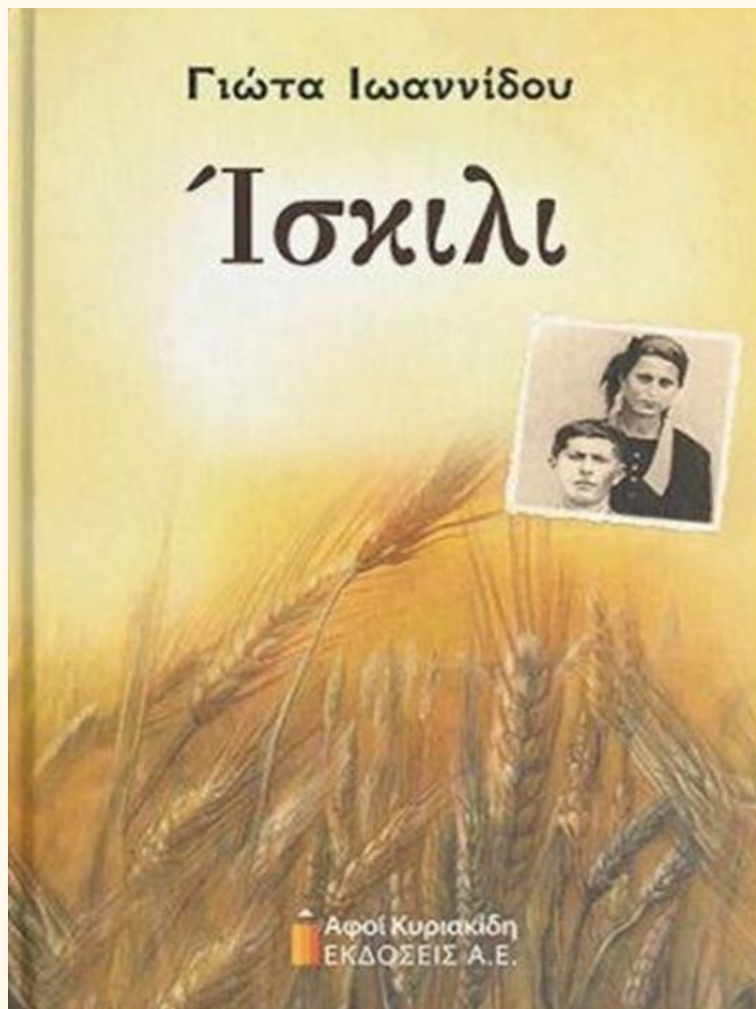
Τραπεζούντα, αρχές του 20^{ού} αιώνα. Η πόλη μοιάζει με πολύχρωμο μωσαϊκό. Στα σοκάκια της πολιτισμοί, θρησκείες, ιδέες, όλα ζυμωμένα με το αίμα, τον ιδρώτα και τις μάχες χιλιάδων ψυχών. Και ενώ η Οθωμανική αυτοκρατορία καταρρέει, Έλληνες, Τούρκοι και επισκέπτες κάθε φυλής πίνουν καφέ στο μείντάνι, συναλλάσσονται, λογομαχούν... Η Λεϊλά, η «αγία σαλή» της πόλης, την ημέρα κινείται ανάμεσά τους και τους χλευάζει και τα βράδια, μεταμορφωμένη σε Αρσενία, τα βάζει με τους δαίμονες. Οι Νεότουρκοι κάνουν τα πάντα, για να καθαρίσουν τον τόπο από τους χριστιανούς. Η Χρυσαιγή, στα δεκαπέντε της, αναστατώνεται όταν η Λεϊλά προφητεύει το μέλλον της. Το πρώτο σκίρτημα δε θα αργήσει να έρθει, όταν στο πρόσωπο του Νικηφόρου θα γνωρίσει την αληθινή αγάπη. Οι δύο νέοι θα αρραβωνιαστούν αλλά η μοίρα έχει άλλα σχέδια γι' αυτούς. Το *Ζωή στη στάχτη*. *Μέρες και νύχτες Τραπεζούντας* αναβιώνει τη ζωή μιας νεαρής γυναίκας και εξιστορεί τους αγώνες των Ελλήνων του Πόντου να ζήσουν ειρηνικά, σε μια εποχή που σημαδεύτηκε από πολέμους, διωγμούς, λεηλασίες, καταστροφές, προσφυγιά, στάχτη.

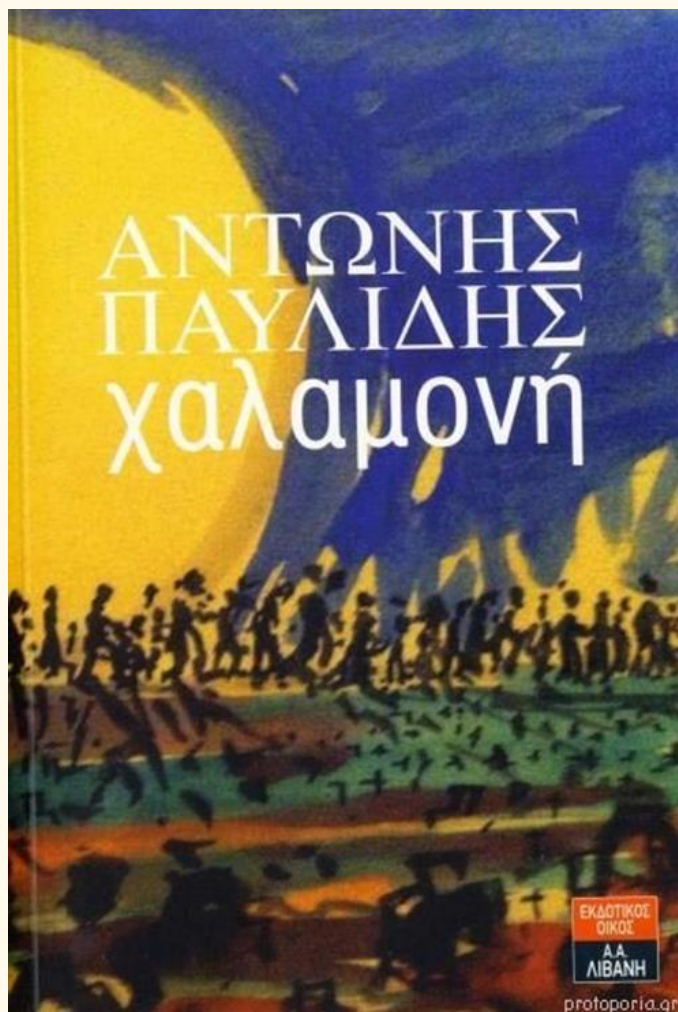
Το κορίτσι απ' τη Σαμψούντα ξετυλίγεται σε πολλές πόλεις, απ' τη Σαμψούντα και τον Πόντο στη Σμύρνη κι από κει στις προσφυγικές γειτονιές του Πειραιά, βιώνοντας τις πορείες θανάτου, τις εξορίες από τους Τούρκους, κι έπειτα τις αγριότητες του Κεμάλ. Μια τραγική γυναικεία φιγούρα μάχεται με δυναμισμό και προσπαθεί να αντικρούσει το πεπρωμένο της, γιατί πιστεύει ότι έχει κάθε δικαίωμα να ζήσει τις χαρές της ζωής. Θα βιώσει τελικά το δικαίωμά της για τη ζωή;

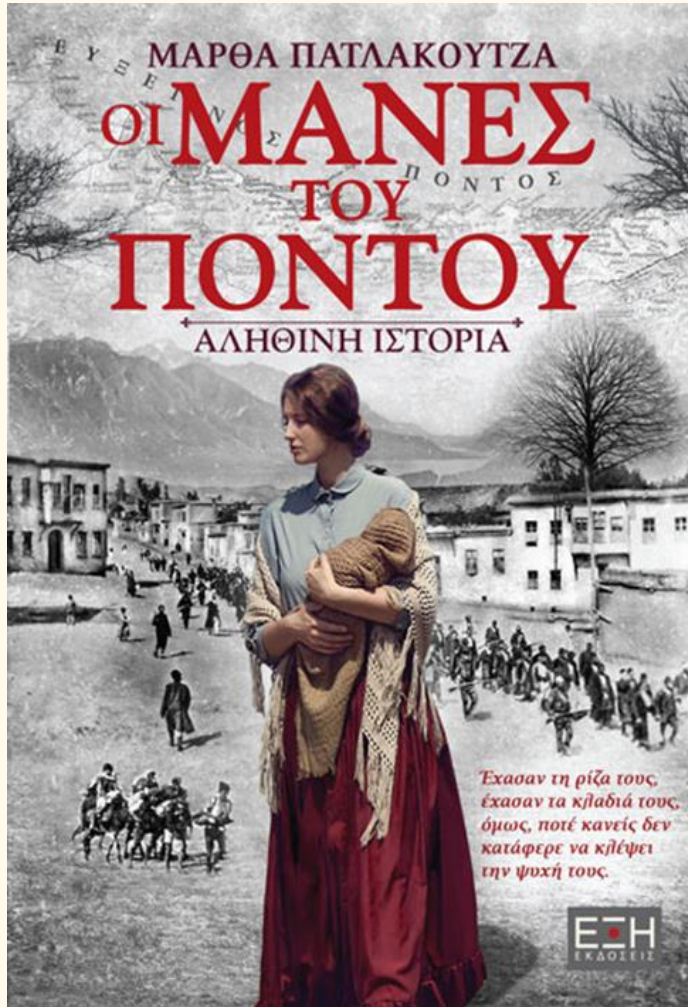
Το βιβλίο του συγγραφέα Χάρη Τσιρκινίδη με τίτλο *Το Κόκκινο Ποτάμι...* είναι ένα ιστορικό διήγημα, το οποίο παρουσιάζει όλη την τραγωδία του Ελληνισμού της Ανατολής, στην κρίσιμη περίοδο 1908-1925. Αναφέρεται σε αληθινές ανθρώπινες ιστορίες δύο παραδοσιακών ποντιακών οικογενειών με αρχές και ιδανικά, των οποίων τα παιδιά, η Ιφιγένεια και ο Μίλτος, ονειρεύονται να σπουδάσουν και να δημιουργήσουν ένα καλύτερο αύριο για τους ίδιους και την πατρίδα τους. Όμως, ο φανατισμός και η μισαλλοδοξία θα επηρεάσουν δραματικά τις ζωές τους.

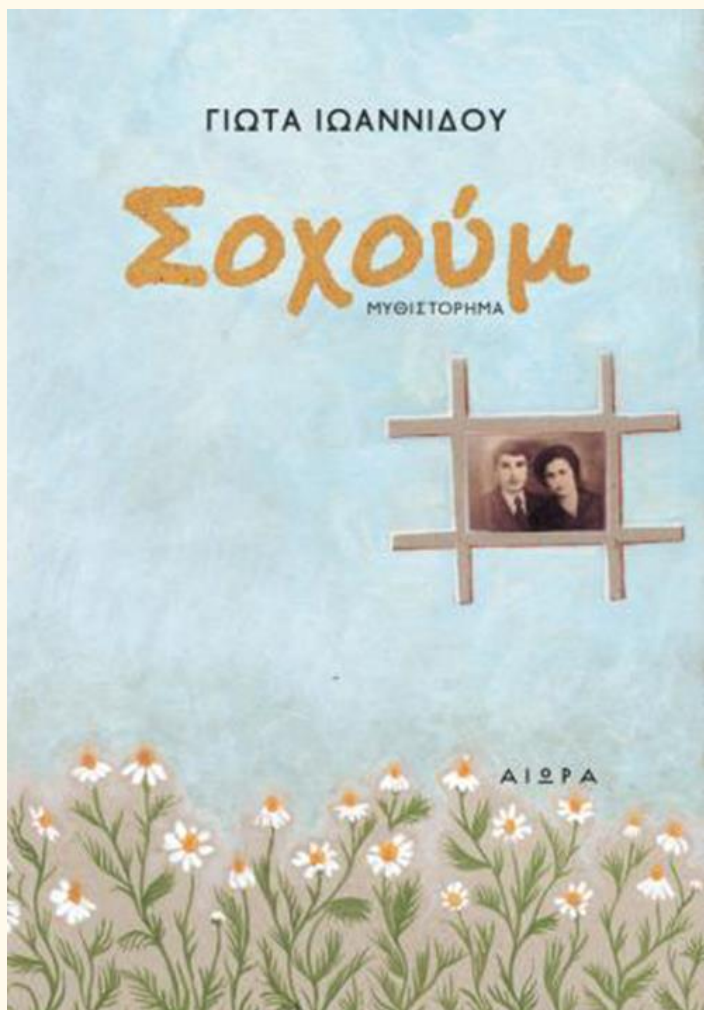
Το μυθιστόρημα *Iskili* της Γιώτας Ιωαννίδου μάς μεταφέρει στον Δυτικό Πόντο στις αρχές του 20^{ού} αιώνα. Η γενοκτονία των Ελλήνων του Πόντου κορυφώνεται. Ένα αγόρι πέντε χρονών, ο Κώστας, βλέπει μπρος στα μάτια του να σφάζουν οι Τούρκοι τους γονείς του. Μεγαλώνει παραπαίδι σε μια οικογένεια Τούρκων, όπου το μόνο φως στο σκοτάδι της ορφάνιας του είναι τα μάτια της Αϊλίν, το άνθος της Ανατολής. Στα δεκατέσσερά του τον βρίσκουν μετά από αναζήτηση τα ξαδέρφια του και τον παίρνουν μαζί τους σε μια πορεία λύτρωσης. Μαζί με πλήθος Ποντίων περνούν «τρία βουνά», για να φτάσουν στη Σαμφούντα κι από κει με πλοίο στη Θεσσαλονίκη. Πατούν το χώμα της πατρίδας. Πρώτος προορισμός. Πρώτη ανάσα. Και μετά πάλι μετακινήσεις για να βρουν τόπο και να στεριώσουν. Μια ατελείωτη περιπέτεια η ζωή του, με στόχο τη σωτηρία από τον θάνατο και την επιβίωση μέσα στα άγρια γεγονότα της ιστορίας. Παλεύει να βρει πατρίδα και ταυτότητα. Να ζήσει με αξιοπρέπεια. Να υπάρξει.

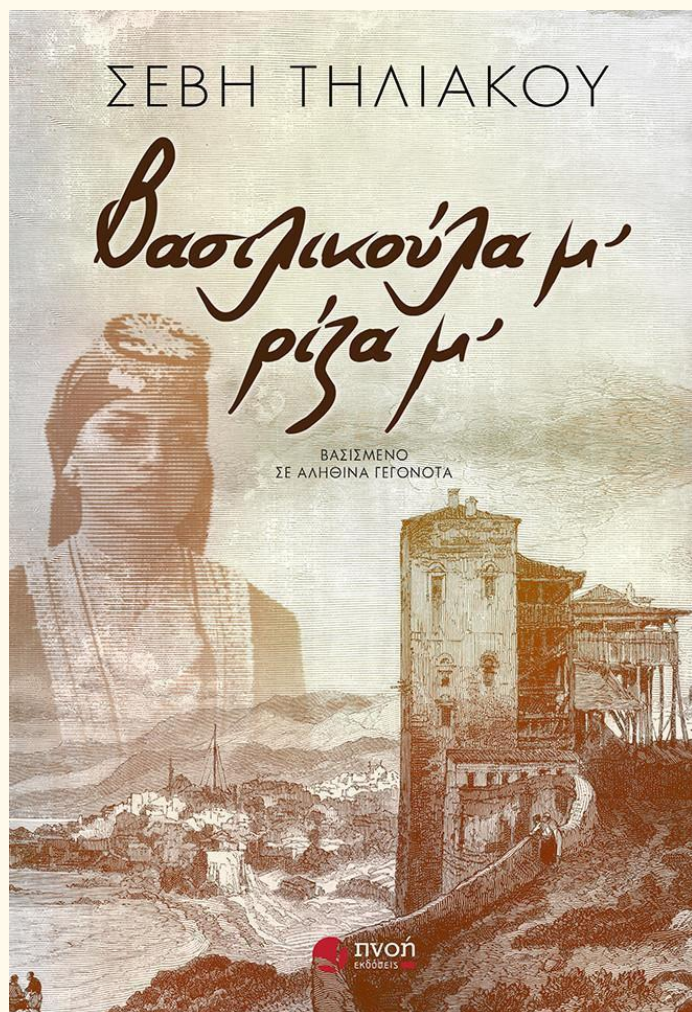
Ο Αντώνης Παυλίδης με τη *χαλαμονή* (ποντιακή λέξη που σημαίνει «χαλασμός», «καταστροφή») κάνει μια απόπειρα καταγραφής της ιστορίας του Ποντιακού Ελληνισμού μέσα από την ιστορία μιας οικογένειας. Ο παππούς του βασικού ήρωα ταξιδεύει στα τέλη του 19^{ου} αιώνα στην Τραπεζούντα και στη συνέχεια στη γη των προγόνων του, στο Σταυρί. Οι εμπειρίες αυτού του ταξιδιού αυτογνωσίας τον σημαδεύουν ανεξίτηλα. Ο κεντρικός ήρωας γεννιέται σ' ένα χωριό κοντά στη Σαμφούντα και μετά τα πρώτα ξέγνοιαστα χρόνια, αλλά και τις εξορίες, τη διάσωσή του μ' έναν απίστευτο τρόπο, την έλευση στην Ελλάδα και τον γάμο του με μια Μικρασιάτισσα, επιστρέφει στον γενέθλιο τόπο, όπου βιώνει συγκινήσεις πρωτόγνωρες. Ο εγγονός του κεντρικού ήρωα επισκέπτεται το 2000 την Κωνσταντινούπολη, για να αποκτήσει τους τίτλους ιδιοκτησίας της περιουσίας, που εκείνος αναγκάστηκε να εγκαταλείψει στην Ανατολή. Μέσα απ' αυτό το ταξίδι παρατηρούμε την πορεία της πολιτικής ρωμιοσύνης κατά τη διάρκεια του 20^{ού} αιώνα. Τα γεγονότα που περιγράφονται καθώς και η συναρπαστική πορεία των προσώπων μέσα στον χρόνο είναι αληθινά.

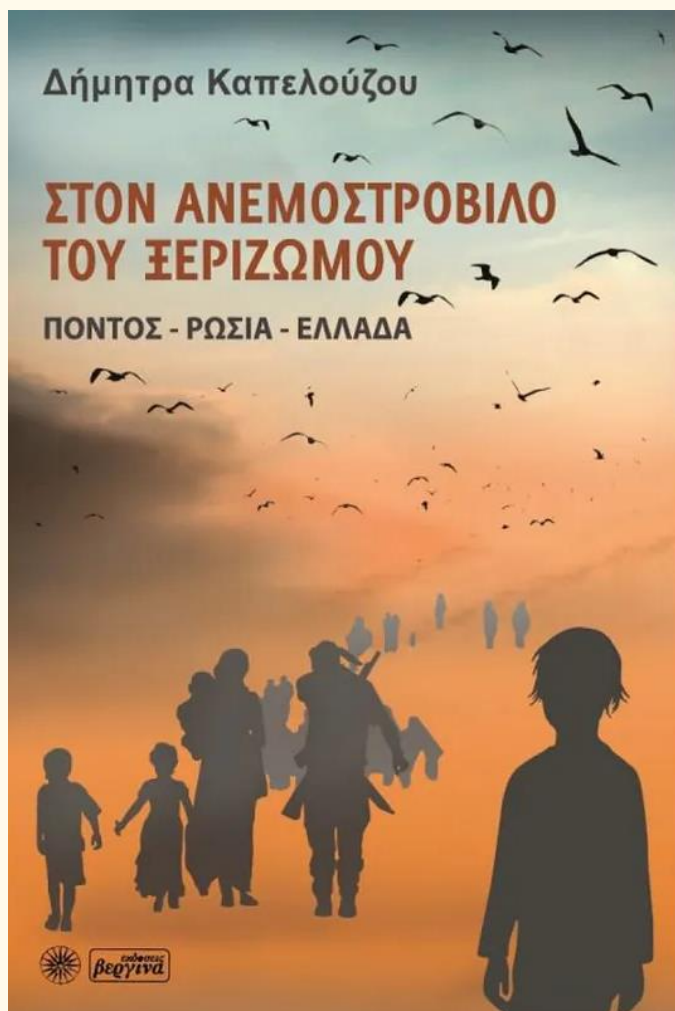
Το βιβλίο *Οι μάνες του Πόντου* της Μάρθας Πατλακούτζα είναι αφιερωμένο στις πολύπαθες μάνες του Πόντου. Αναφέρεται στις ιστορίες 3 γυναικών, της Ευγενίας, της Σοφίας και της Δωροθέας, οι οποίες κρίθηκαν όχι μόνο από τη στάση τους απέναντι στη ζωή, αλλά κυρίως απέναντι στον θάνατο. Μια αληθινή ιστορία ζωής μέσα από τις μαρτυρίες τους. Ένα συγκλονιστικό οδοιπορικό στη μνήμη μιας πατρίδας, που μάτωσε και που αναζητά ανάπαυση στο παρόν.

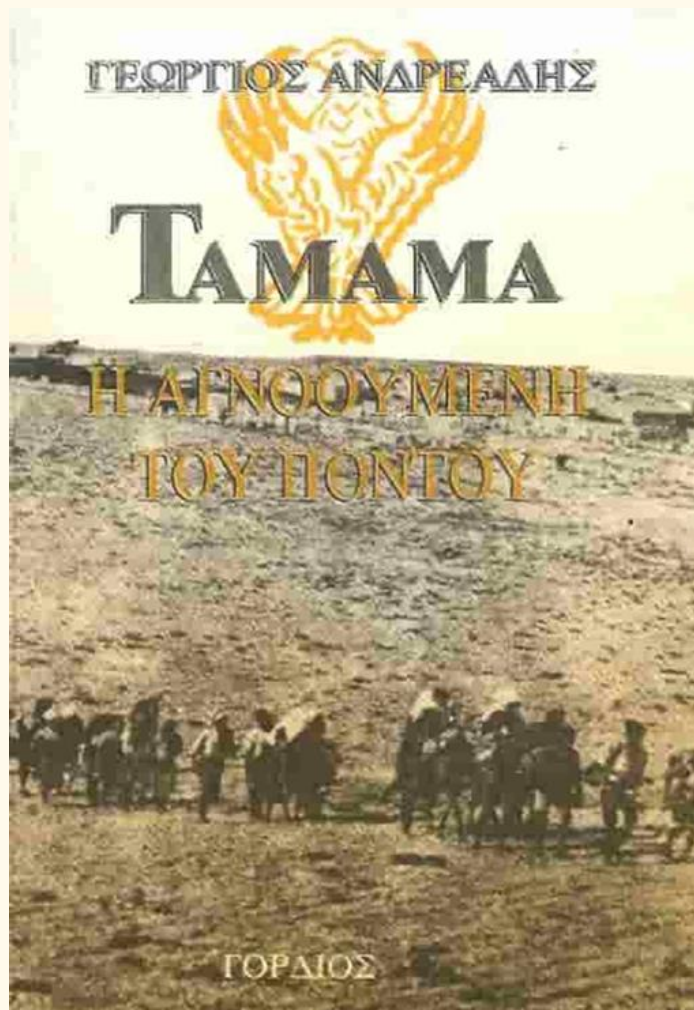
Σοχούμ. Καύκασος. Αρχές του 20^{ού} αιώνα. Ένας άντρας, μια γυναίκα. Παναΐλα και Λεόντης. Αυτός την ερωτεύεται με την πρώτη ματιά, όταν τη βλέπει να μαζεύει καλάμια κάτω από έναν ήλιο που καίει και αυτή ανταποκρίνεται στον έρωτά του. Σχεδόν κυνηγημένοι, με δυο μικρά παιδιά, αναγκάζονται να εγκαταλείψουν τη γενέτειρα πατρίδα και τους αγαπημένους τους, αναζητώντας καταφύγιο στον τόπο που πατρίδα αποκαλούσαν. Πόνος, απελπισία, περιπλανήσεις και παραπλανήσεις παραμονεύουν στου πρόσφυγα το βήμα. Παλεύουν να υπάρξουν. Και τα καταφέρνουν. Μέσα από πίκρες και χαρές. Αποχωρίζονται και ανταμώνουν, συγκρούονται και φιλιώνουν. Βιώνουν τη ζωή με ένταση και πάθος. Μες στην ξενιτιά ψάχνουν να βρουν την πατρίδα τους. Και τη βρίσκουν. Ένα μυθιστόρημα εμπνευσμένο από την πραγματική ιστορία της οικογένειας της συγγραφέα, που εξορίστηκε από το Σοχούμ της Ρωσίας στις αρχές του 20^{ού} αιώνα και μετά από περιπλανήσεις και περιπέτειες κατάφερε να ριζώσει στην Κατερίνη.

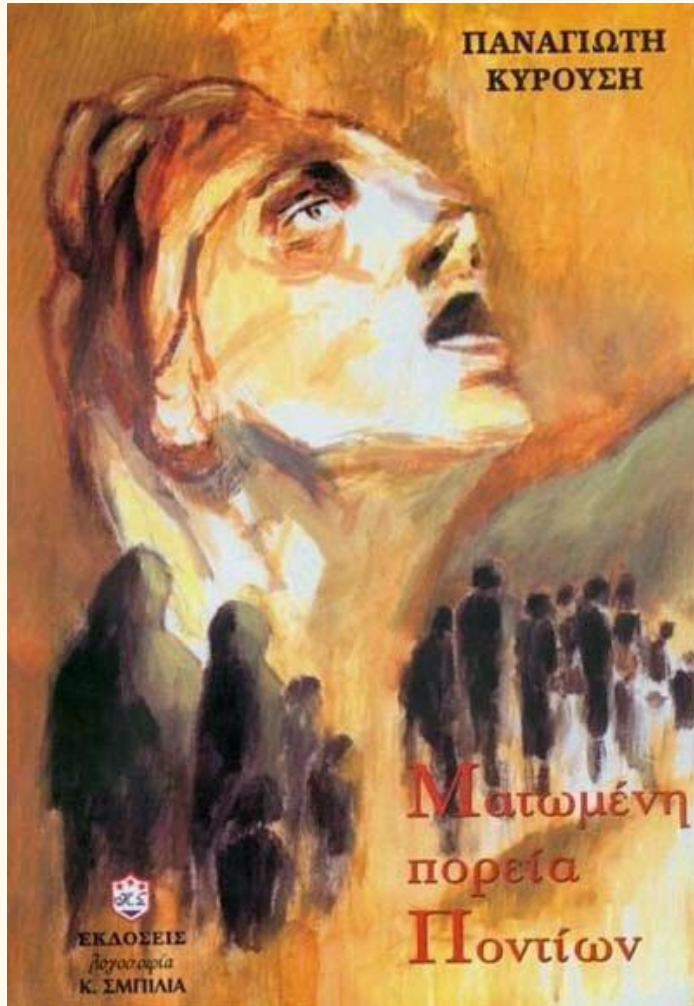
Η υπόθεση του λογοτεχνικού έργου *Βασιλικούλα μ' ρίζα μ'* διαδραματίζεται στην Τραπεζούντα του Πόντου, προς τα τέλη του 19^{ου} αιώνα, κάτω από ιδιαίτερα δραματικές συνθήκες, κατά τις οποίες γεννιέται ένα κοριτσάκι. Γόνος εξέχουσας οικογένειας του τόπου, πριν καλά καλά ανοίξει τα μάτια της, η μικρή Βασιλική Αλευρίδη έχει ήδη σηματοδοτεί από μια βαριά ευθύνη που της καταλογίζεται. Το λυπηρό είναι ότι στερείται τη μητέρα της, η οποία πεθαίνει στη γέννα, και ο πατέρας της θεωρώντας την υπεύθυνη, την αναγκάζει να τραπεί σε φυγή. Το γεγονός αυτό θα σημαδέψει την παιδική της ηλικία και τη μετέπειτα ζωή της. Το 1915, τέσσερα χρόνια πριν από τη γενοκτονία των Ελλήνων του Πόντου, αντιλαμβάνεται τη θανάσιμη απειλή που πλανάται λόγω των αναταράξεων στο εσωτερικό της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, των συνεχών διωγμών των χριστιανικών πληθυσμών και των κλυδωνισμών από τις πολεμικές συρράξεις στην Ευρώπη, και αποφασίζει να αναλάβει δράση. Τα γεγονότα, που ακολούθησαν, καθόρισαν τη μοίρα της, όπως καθορίζουν και τη μοίρα κάθε ανθρώπου.

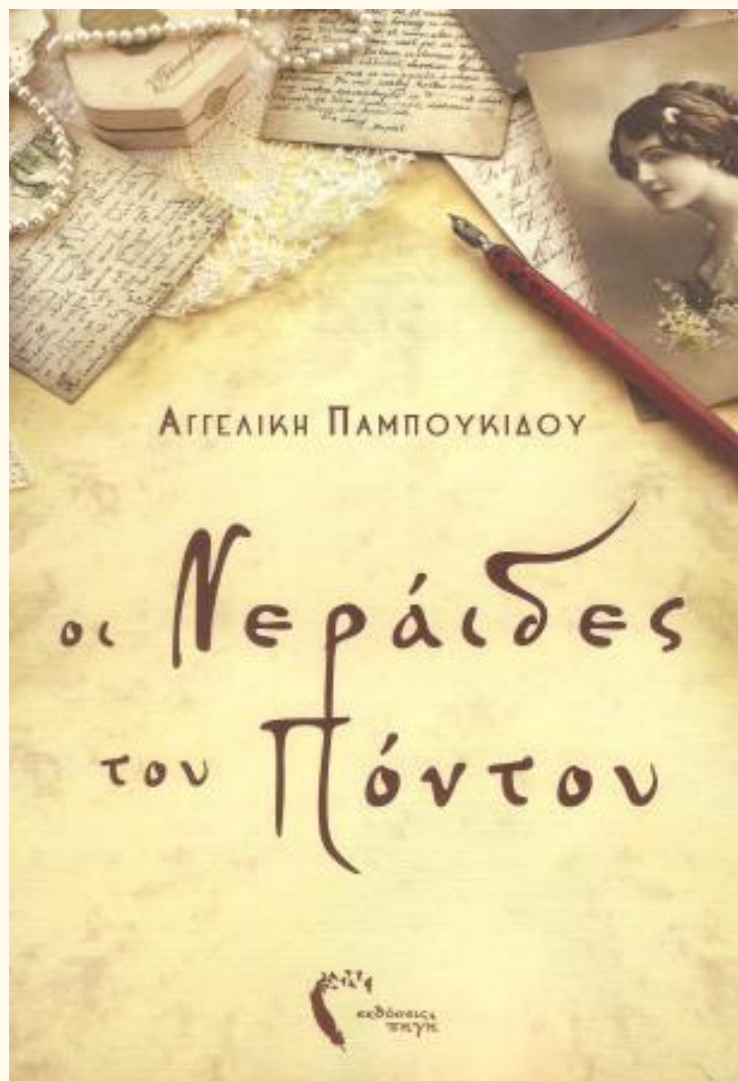
Στο βιβλίο *Στον ανεμοστρόβιλο του ξεριζωμού* της Δήμητρας Καπελούζου η ειρηνική ζωή των Ρωμιών στα Κοτύωρα του Πόντου έμελλε να αλλάξει δραματικά εξαιτίας των συγκλονιστικών γεγονότων που τους ξερίζωσαν τελικά από τη γη τους. Μέσα σ' αυτόν τον ανεμοστρόβιλο της συμφοράς και των κινδύνων, ένας νέος δίνει τη δική του μάχη για τη ζωή και τα όνειρά του. Το λιμάνι των ελπίδων του γίνεται η Ελλάδα. Αλλά ο δρόμος ως εκεί δεν είναι εύκολος. Παίρνοντας σαν βάση τ' απομνημονεύματα του Σάββα Καταρτζή και δημιουργώντας μια πρωτότυπη μυθιστορηματική απόδοση, ακολουθώντας παράλληλα βήμα προς βήμα τα ιστορικά γεγονότα, η συγγραφέας προσφέρει στον αναγνώστη με το βιβλίο αυτό μια συναρπαστική αφήγηση, μια ζωντανή περιήγηση στον Πόντο και σε περιοχές της τότε νεοσύστατης Σοβιετικής Ένωσης και ταυτόχρονα μια συνεπή ιστορική εικόνα της ταραγμένης εκείνης εποχής.

Η Ταμάμα είναι η ιστορία ενός κοριτσιού, που χάθηκε στον διωγμό του Ποντιακού Ελληνισμού, ενώ οι γονείς και ο μικρότερος αδελφός της εξοντώθηκαν στη γενοκτονία των Ποντίων. Κουρελιασμένα και νηστικά προσφυγόπουλα, που τριγυρνούσανε χαμένα, έβρισκαν να φωλιάσουν σε σπλαχνικά τουρκικά σπίτια. Οι τουρκικές οικογένειες τα έκαναν δικά τους και οι ελληνικές, που τα είχαν χάσει, δεν μιλούσαν για το περιστατικό. Έτσι και η Ταμάμα, το 1916 βρήκε καταφύγιο σε μια τουρκική οικογένεια. Εκείνη, οκτάχρονο κοριτσάκι, προσκολλήθηκε σε μια 15χρονη μοναχοκόρη χήρου ταγματάρχη, την Αϊσέ, που την φρόντιζε σαν κολλητή ξαδέλφη της με το όνομα Ραϊφέ στην Άγκυρα. Το 1970 η Ταμάμα-Ραϊφέ, μετά από εγκεφαλικό, θυμήθηκε την ποντιακή της ελληνική καταγωγή, θυμήθηκε το χωριό της, Έσπие, στον Πόντο και την οικογένειά της: του Παπαγιάννη τη Κοτράντων, όπως το ποντιακό ιδίωμα απαιτεί τη θηλυκή αναφορά στην οικογένεια, άρχισε να μιλάει τη μητρική της γλώσσα και να ζητάει να πάει στο χωριό της, γεγονός που σηματοδοτεί την περίτρανη απόδειξη ότι η ταυτότητα δεν χάνεται ως το τέλος της ζωής. Αναζητήθηκαν επί τρία χρόνια οι δύο αδελφές της και βρέθηκαν τελικά, το 1973, στην Καλαμαριά η Σιμέλα και στη Βέροια η Μαριγούλα.

Στο μυθιστόρημα *Ματωμένη πορεία των Ποντίων* του Παναγιώτη Κυρούση κεντρικό πρόσωπο είναι η Λισάφ, η οποία ενσαρκώνει με την πολύπλευρη δράση της τα οράματα του Ποντιακού Ελληνισμού. Οι Τσέτες αντάρτες καίνε το χωριό της, δολοφονούν τον άντρα της και τους γονείς του, αρπάζουν τα αγόρια της, τα οποία κάνουν γενίτσαρους, και τις κόρες της σκλάβες σε τούρκικα χαρέμια. Εξευτελίζουν την ίδια με βάρβαρο και απάνθρωπο τρόπο. Όμως, τα αντέχει όλα και μετά από τραγικές περιπέτειες κατορθώνει να ῥθει στην Ελλάδα.

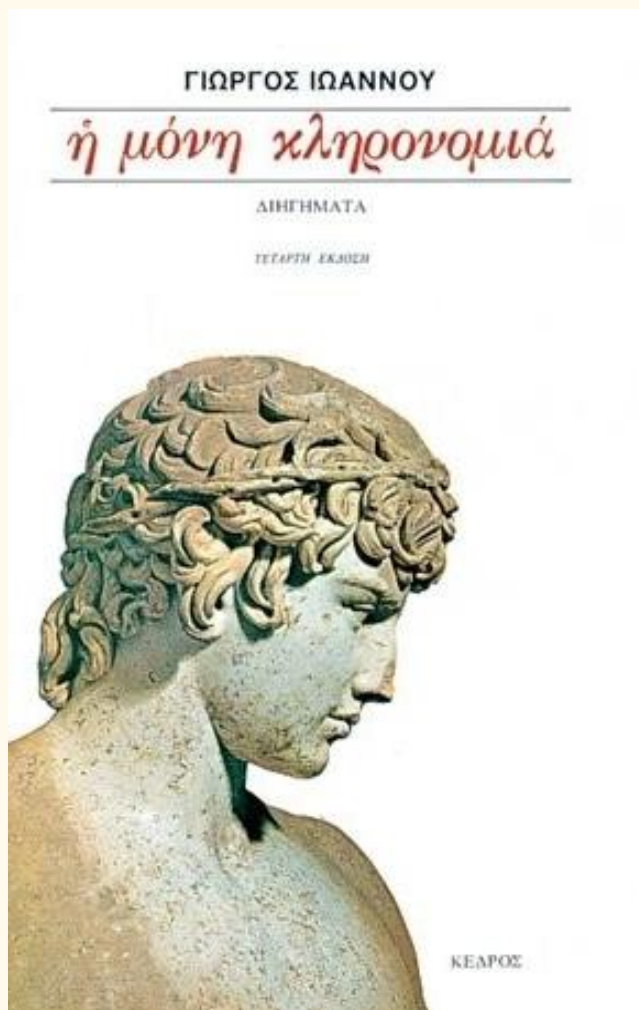

Οι Νεράιδες του Πόντου αναφέρονται στη Χρυσή, μια δυναμική σύγχρονη γυναίκα, η οποία νιώθει έτοιμη μετά από αρκετά χρόνια προβληματισμού και διλημμάτων, να εκπληρώσει το χρέος της απέναντι στη γιαγιά της Χρυσούλα, να διασώσει την ιστορία της. Αποφασίζει, λοιπόν, να γράψει ένα βιβλίο με τις ζωντανές μαρτυρίες της γιαγιάς και των συγγενών της, από τους διωγμούς που υπέστησαν στη γενέθλια γη τους, τον μαρτυρικό Πόντο. Ποιο γεγονός όμως στάθηκε αφορμή για να ξεκινήσει η Χρυσή τη συγγραφή του βιβλίου τη δεδομένη στιγμή; Τι είναι αυτό που κάνει ακόμη πιο ιερή αυτή της την απόφαση; Το ταξίδι ξεκινάει συντροφιά με τις νεράιδες.

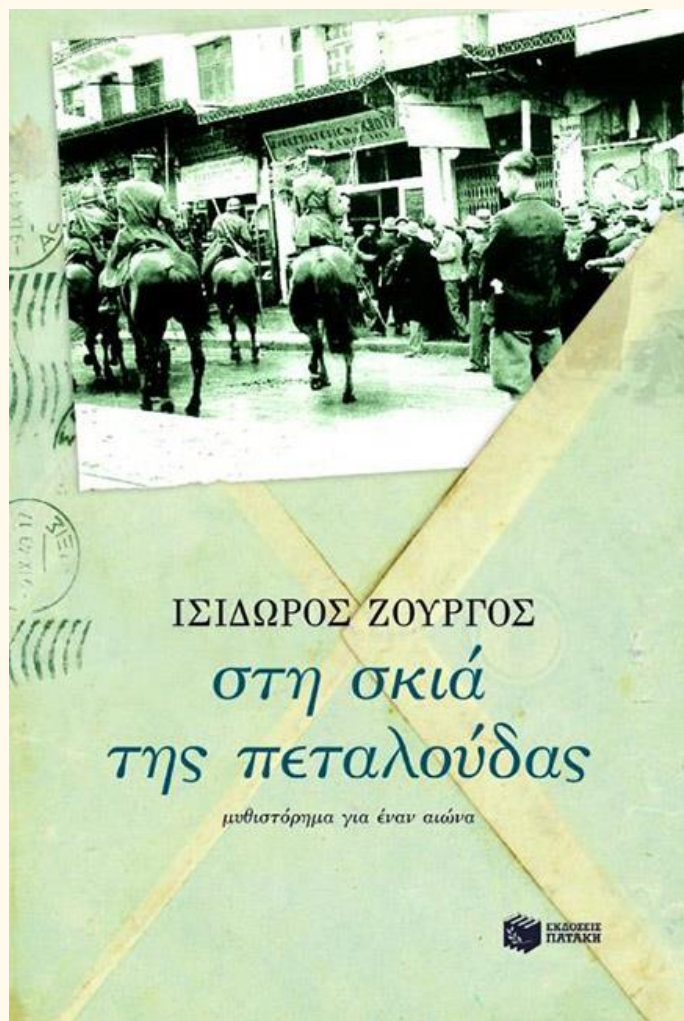

Το *Νεραΐδες και Υπερήρωες του Πόντου* αποτελεί το πρώτο παιδικό εικονογραφημένο βιβλίο για τη γενοκτονία των Ελλήνων του Πόντου. Η Άννα κι ο Σίμος θα πέσουν σήμερα για ύπνο, γνωρίζοντας πια τη μυστική τους ταυτότητα, της Νεραΐδας και του Υπερήρωα. Ανεβείτε μαζί τους στο πιο ταξιδιάρικο σγουρό συννεφάκι με τιμόνι έναν ηλιόσπορο και πετάξτε πάνω από τη Μαυροθάλασσα, σ' έναν κόσμο όπου ένας μαγικός χορός κι ένα χρυσό δάκρυ μετατρέπονται σε υπερόπλα, που κάνουν άτρωτους τους Υπερήρωες και τις Νεραΐδες· έναν κόσμο όπου φοβερά τέρατα, όπως η Απληστία, η Γενοκτονία και η Προσφυγιά είναι ανίκανα να εξοντώσουν τα μαγικά αυτά πλάσματα, γιατί η αγάπη για τη ζωή, την οικογένεια και την πατρίδα γίνεται η μεγαλύτερη δύναμη της ψυχής τους μέσα στους αιώνες. Κατάλληλο για παιδιά άνω των 9 ετών.

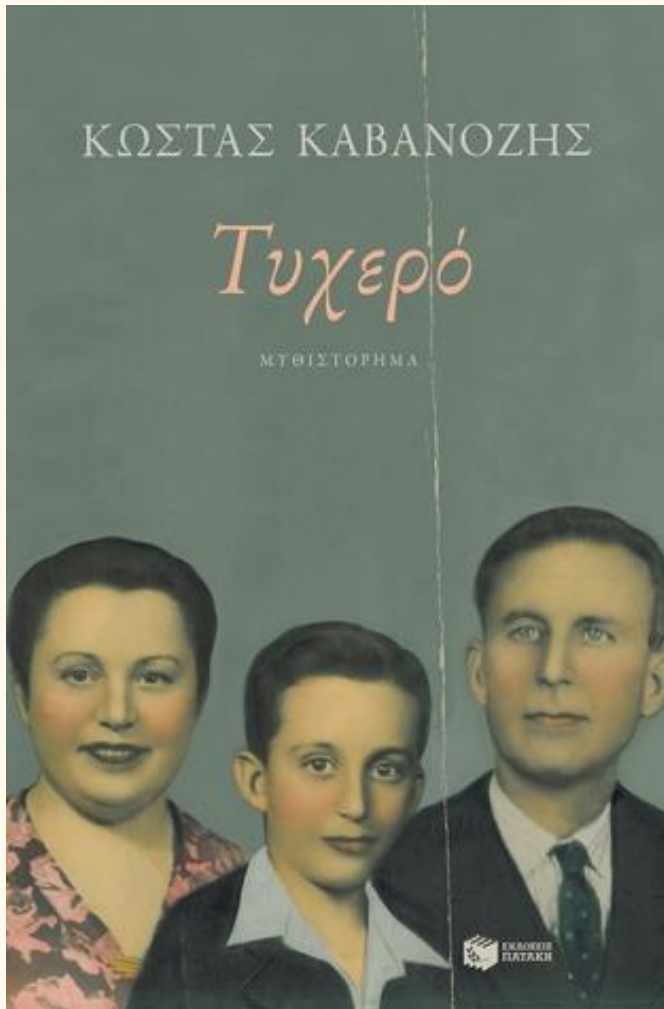

Το βιβλίο του Γιώργου Ιωάννου *Η μόνη κληρονομιά* περιέχει 17 διηγήματα, από τα οποία τα 3 αναφέρονται στην προσφυγιά. Στο ομώνυμο διήγημα μαθαίνουμε ότι και οι δύο παππούδες του συγγραφέα ήρθαν πρόσφυγες από την Ανατολική Θράκη, παρακολουθούμε τις περιπέτειές τους και βλέπουμε πώς πέθαναν σχετικά νέοι με τον καημό της πατρίδας τους. Στο «Ψηλά στο Εσκή Ντελίκ» παρουσιάζεται η ιστορία δύο ζευγαριών από την Ανατολική Θράκη που έρχονται πρόσφυγες στην Ελλάδα, αντιμετωπίζοντας πολλές δυσκολίες. «Στου Κεμάλ το σπίτι» παρουσιάζονται οι γεμάτες συγκίνηση επισκέψεις μιας γυναίκας στο πατρικό σπίτι του συγγραφέα. Η ανακάλυψη ότι η γυναίκα αυτή είναι Τουρκάλα αρχικά ενοχλεί την οικογένειά του, αλλά γρήγορα συνειδητοποιούν ότι ο πόνος της που εγκατέλειψε τη Θεσσαλονίκη είναι ίδιος με τον δικό τους πόνο που έφυγαν από τη Θράκη.

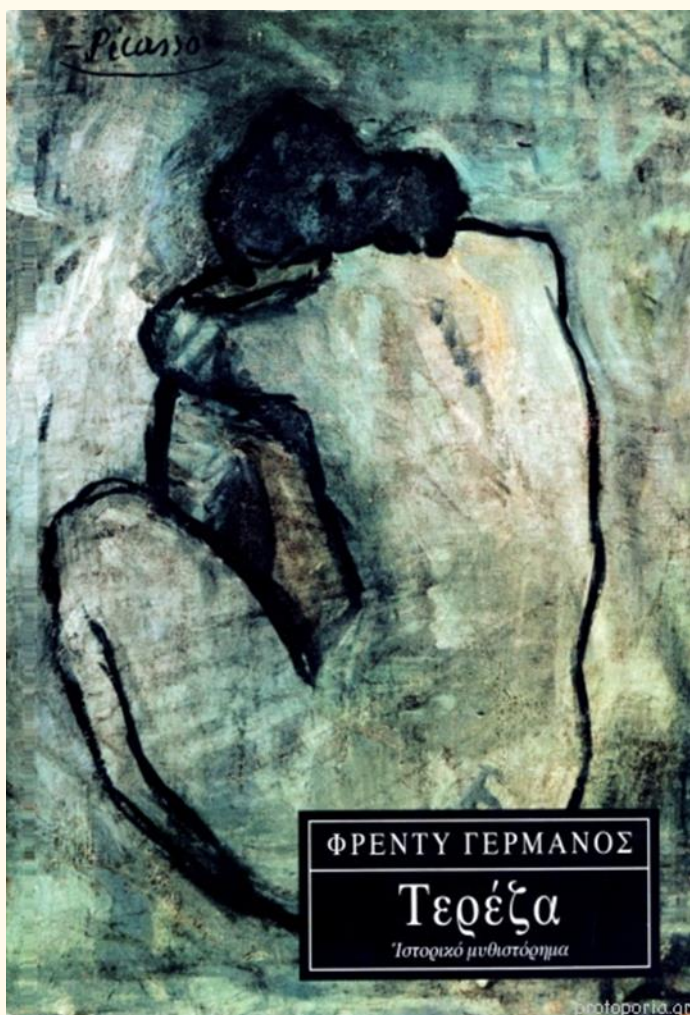
Στο μυθιστόρημα *Στη σκιά της πεταλούδας* ο αναγνώστης παρακολουθεί δύο οικογένειες, και μέσα από αυτές την ιστορία της Μακεδονίας και της Ελλάδας για έναν ολόκληρο αιώνα. Με φόντο αληθινά ιστορικά γεγονότα που παρελαύνουν από τις σελίδες του βιβλίου καταγράφονται οι ανταλλαγές πληθυσμών, ο Μακεδονικός αγώνας, ο εθνικός διχασμός, το προσφυγικό του '22, ο πόλεμος, η Κατοχή, οι δωσίλογοι, ο Εμφύλιος, η ανασυγκρότηση, οι αντιπαροχές, οι φοιτητικοί αγώνες, τα νεότερα χρόνια. Η μία οικογένεια του βιβλίου ξεκινάει με την ιστορία του Ηλία Χατζίδη από τα μέρη της Αδριανούπολης, που ξεγλίστρησε δύο φορές από τον τουρκικό και τον βουλγαρικό στρατό που τον είχαν βίαια «κατατάξει» και κατέληξε να εγκατασταθεί σ' ένα χωριό έξω από την Θεσσαλονίκη κοντά στον Γαλλικό ποταμό. Η άλλη ιστορία πάλι, της δεύτερης οικογένειας, ξεκινάει στο Βελβεντό, όταν ο Γιάννης Τσουντας και η οικογένειά του θα βρεθούν στη δίνη της βίας. Άγριοι κομιτατζήδες θα κάψουν το χωριό τους.

Το *Τυχερό* του Κώστα Καβανόζη αφηγείται μια αληθινή, τραγική ιστορία. Η εκκένωση της Ανατολικής Θράκης το 1922 και η εγκατάσταση του Βαγγέλη Βολοβότση στο χωριό Τυχερό του Έβρου, ο χωρισμός του από τον επτάχρονο γιο του εξαιτίας του Εμφυλίου, η ανοικοδόμηση από Έλληνες πολιτικούς πρόσφυγες του ουγγρικού χωριού Μπελογιάννη και η επιστροφή στην πατρίδα, συνθέτουν έναν μυθιστορηματικό κόσμο δημιουργημένο αποκλειστικά από αυτούσια στοιχεία της ιστορικής πραγματικότητας.

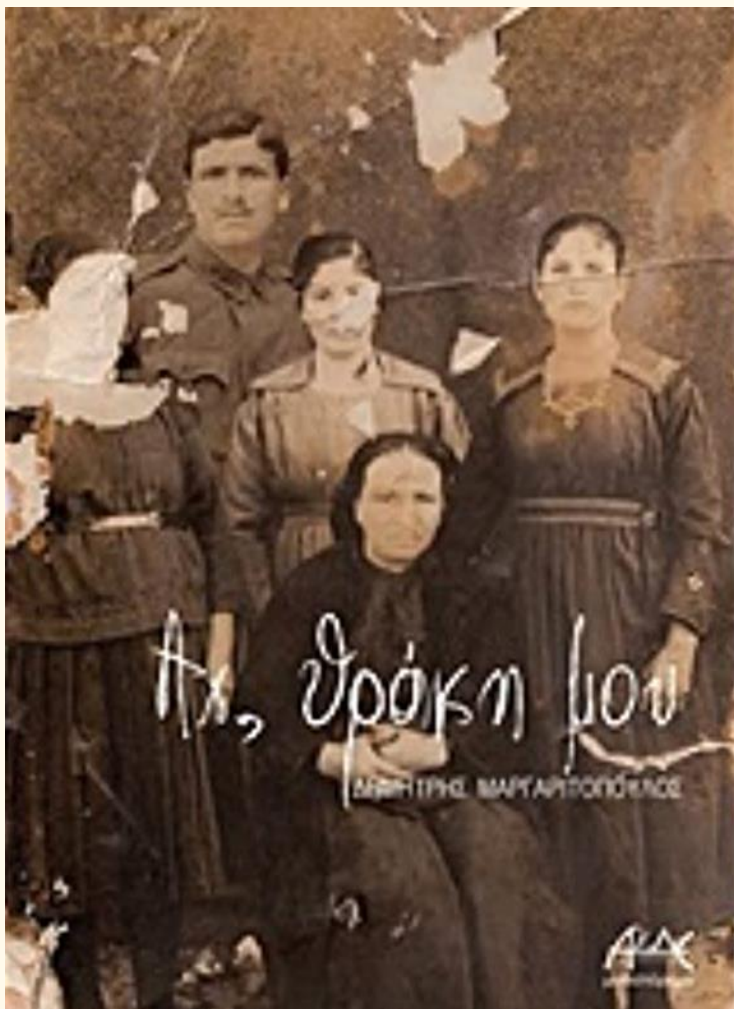
Οι δρόμοι της βροχής ονομάζεται το μυθιστόρημα της Ελευθερίας Χατζοπούλου, το οποίο πραγματεύεται την προσφυγιά των Ελλήνων της Ανατολικής Θράκης. Τρεις γυναίκες, ακολουθώντας διαφορετικό δρόμο η καθεμία –ή ίσως εν αγνοία τους τον ίδιο– συναντιούνται το 1922 στη Θεσσαλονίκη. Η Σουμέλα η Πόντια και η Βερονίκη η Αρμένισσα κουβαλούν το προσωπικό τους δράμα και το φορτίο της γενοκτονίας των συμπατριωτών τους. Η Γιασεμή η Θρακιώτισσα, από την άλλη, φτάνει στη Σαλονίκη, έχοντας στα σπλάχνα της τον καρπό του βιασμού της από έναν Τούρκο. Ένα ταξίδι γεμάτο τραύματα και μυστικά, αγάπες, έρωτες και απουσίες, συναντήσεις που καθορίζονται από την ιστορία και τη μοίρα. Ένα μυθιστόρημα όπου τα γεγονότα και οι καταστάσεις ανατρέπουν τις ζωές των ηρώων, δημιουργούν όμως ευκαιρίες και διεξόδους, για να βγουν από τη δίνη όπου τους έριξαν.

Στην Τερέζα του Φρέντυ Γερμανού η ηρωίδα είχε ξεκινήσει τη ζωή της σαν ξεριζωμένο αγριολούλουδο της Ανατολικής Θράκης, για να παντρευτεί το 1916 στην Αθήνα, να εξοριστεί το 1917 στην Κορσική και να παρατήσει τον άντρα της το 1918 στο Μιλάνο. Αφού βίωσε δαιδαλώδεις καταστάσεις, ήταν η πρώτη φορά που τολμούσε. Στα επόμενα πέντε χρόνια η Τερέζα Δαμαλά θα γνώριζε τον Πικάσο, τον Ίωνα Δραγούμη, τον ντ' Αννούντσιο, τον Κοκτώ, τον Βενιζέλο, τον Μουσσολίνι, τον Κεμάλ, και βέβαια τον Έρνεστ Χέμινγκουαιη. Εύστοχα χαρακτηρίζεται ως μία γυναίκα «Βίος και πολιτεία», καθώς γνώρισε τους πιο σημαντικούς άντρες του καιρού της και κοιμήθηκε με μερικούς από αυτούς. Ξεδιπλώνονται μέσα από την πολυτάραχη ζωή της οι δυσκολίες της προσφυγιάς και όλα τα δυσοίωνα που έπονται.

Ο Οκτώβρης του 1922 αποτελεί τον βασικό χρονικό άξονα, στον οποίο ξετυλίγεται η υπόθεση του βιβλίου *Μερτζανή*. Στις όχθες του ποταμού Έβρου στέκει ένα νεαρό κορίτσι με βρώμικα ρούχα και πρόσωπο βουτηγμένο στην απόγνωση. Νιώθει το βάρος της ευθύνης να συνθλίβει τους μικροκαμωμένους ώμους της. Πρέπει να διασχίσει το ποτάμι μαζί με την αδερφή της, το κάρο και τα ζωντανά. Ορφανή από μητέρα, ξεριζωμένη από πατρίδα, η Μερτζανή δε σταματά να αγωνίζεται και να ξεπερνάει τον εαυτό της. Ποιος τη στηρίζει στα χίλια βάσανα, στον θάνατο, στον αβάσταχτο πόνο; Μονάχα μια φωνούλα μέσα της, μια γλυκιά φωνή που δε σιωπά ποτέ, μια διακριτική λάμψη που δεν την αφήνει να παραδοθεί, όσο κι αν λυγίζει. Και η Μερτζανή θα λυγίσει πολλές φορές. Χάνει το στήριγμά της ξανά και ξανά, χάνει τις μεγάλες της αγάπες, χάνει κάθε δύναμη. Η συγκλονιστική ιστορία μιας αξιοθαύμαστης γυναίκας, που δεν έχασε ποτέ την αξιοπρέπεια και την τόλμη της.

Στο *Αχ, θράκη μου* παρακολουθούμε την ιστορία του Σταμάτη, ενός έξυπνου χωριατόπαιδου που καταφέρει να κάνει περιουσία, σπάζοντας την οικογενειακή παράδοση των φτωχών καρβουνιάρηδων, από τα παιδικά του χρόνια μέχρι τα γεράματά του, περίπου από το 1870 μέχρι τη δεκαετία του 1930. Με αφορμή τον ίδιο παρακολουθούμε παράλληλα την ιστορία της οικογένειας και του χωριού του, εγγεγραμμένη στον καμβά της τοπικής, της εθνικής και της ευρύτερης ιστορίας. Τον καμβά του μυθιστορήματος αποτελούν ωστόσο τα μεγάλα ιστορικά γεγονότα που σφράγισαν τη ζωή των Ανατολικοθρακιωτών στις αρχές του 20^{ου} αιώνα. Οι δύο ξεριζωμοί, που έγιναν σε δύο φάσεις, το 1914 και το 1922, και οι εθνικές αντιπαλότητες που είχαν ξεσπάσει μεταξύ βουλγαρικών και ελληνικών αντάρτικων ομάδων στις αρχές του 20^{ου} αιώνα σηματοδότησαν το τέλος μιας μακραίωνης ελληνικής παρουσίας στα εδάφη της Ανατολικής Θράκης.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΛΑΣΚΑΡΑΚΗΣ

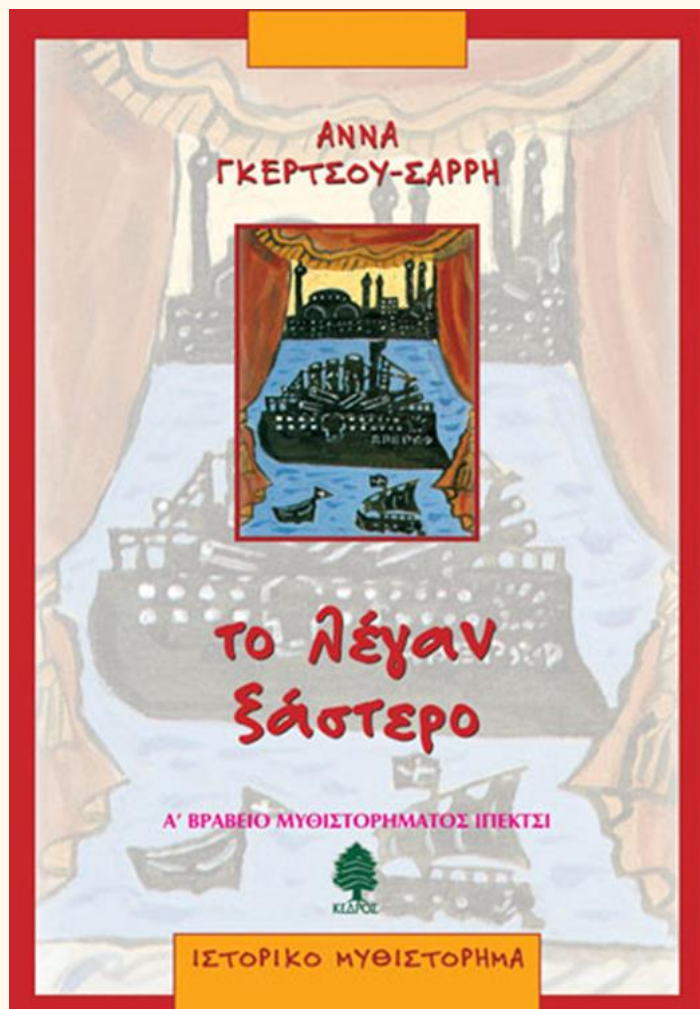
ΚΥΝΗΓΗΜΕΝΟΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ

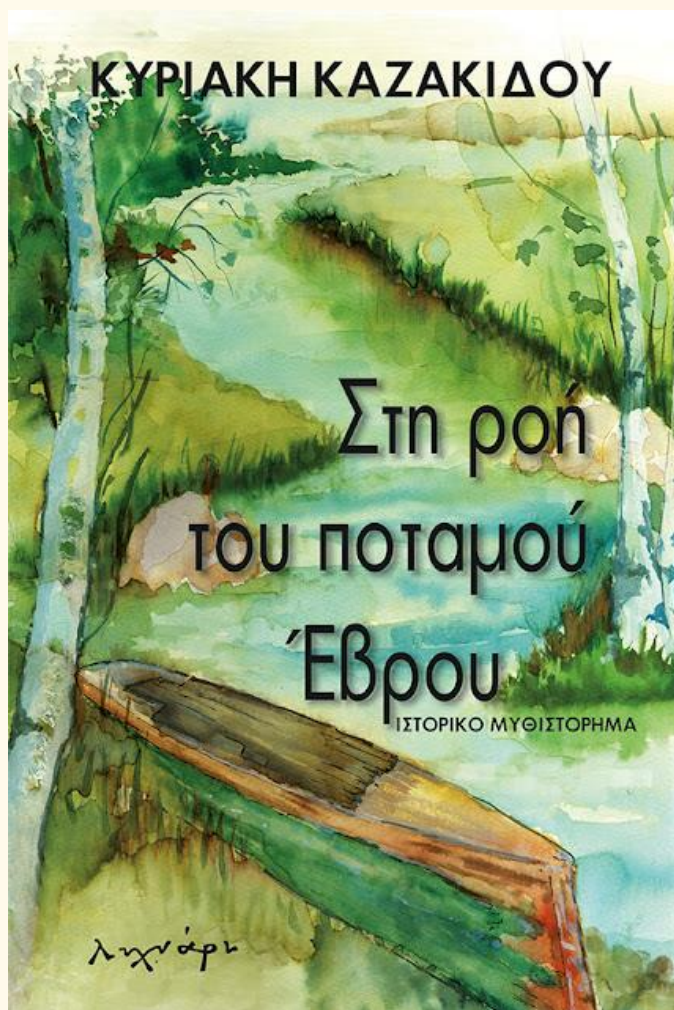
Δύο οικογένειες θαλασσοδέρονται μέσα στα αφρισμένα κύματα της Ιστορίας, από το 1880 έως το 1923. Από την επαναστατημένη Κρήτη στον πόλεμο του 1897, από τους νικηφόρους Βαλκανικούς πολέμους στον Εθνικό Διχασμό, από την τραγωδία στον Πόντο, στη Μικρασιατική καταστροφή. Από την ουτοπία των Δραγούμη και Σουλιώτη για το πολυεθνικό κράτος της «Ανατολικής Φυλής», στον αφανισμό της ανθούσας ομογένειας των «αλησμόνητων πατρίδων». Και όλα αυτά, βιωμένα από τους πραγματικούς και φανταστικούς ήρωες του βιβλίου, Ελλήνων και Τούρκων, απλών ανθρώπων και ιστορικών προσώπων. Ο Ανέστης από τις Μουρνιές των Χανίων και ο Γιάννης από τη Στέρνα της Ανατολικής Θράκης προσπαθούν να επιβιώσουν μαζί με τις οικογένειές τους, κάτω από το βλέμμα του Άγγελου της ιστορίας, που παρακολουθεί τις εκατόμβες των νεκρών να στοιβάζονται στα πόδια του, χωρίς να μπορεί να επέμβει.

Το βιβλίο *Μνήμης Οδοιπορία* του Χρήστου Ζαφείρη είναι μια συγκινητική αναζήτηση της πολύχρονης ελληνικής παρουσίας, του άδικου ξεριζωμού και των ελληνικών καταλοίπων που διατηρούνται ως σήμερα στην Ανατολική Θράκη. Με επιτόπια οδοιπορία και έρευνα και με αναδίφηση αναμνήσεων και μαρτυριών, καταγράφει προσφιλείς τόπους, ρημαγμένες εκκλησίες και σχολεία και προπαντός ανθρώπους, που κρατήθηκαν στη μνήμη των Θρακιωτών προσφύγων και των απογόνων τους. Αναφέρεται επιλεκτικά σε τόπους και ανθρώπους, σε ιστορικές καταστάσεις και παραδοσιακές συνήθειες που τον συγκίνησαν, που τυχόν ξεχάστηκαν ή δε διατηρούν τη σπουδαία σημασία τους με το πέρασμα του χρόνου. Παλιές και νέες φωτογραφίες και προπαντός οι φωτογραφίες κειμηλίων και προσφύγων, ξαναφέρνουν τραγικές μνήμες και προκαλούν ερωτήματα για τον μεγάλο εκπατρισμό και αναθερμαίνουν τη συλλογική μνήμη για τις αλησμόνητες πατρίδες.

Ο μικρός ήρωας, αγροτόπαιδο σε χωριό της Ανατ. Θράκης, το σκάει από το σχολείο του, γιατί δεν αντέχει το ξύλο. Ξενιτεύεται στις Φέρες, όπου, εκτός από την τέχνη του, μαθαίνει άθελα και για τους Έλληνες μυστικούς που προετοιμάζουν την απελευθέρωση του Ελληνισμού. Ο κομήτης του Χάλεϋ, η στάση στο θωρηκτό Ποτέμκιν, οι δύο Βαλκανικοί πόλεμοι σημαδεύουν την εποχή και τη ζωή του ήρωα. Μετά από συνεχή περιπλάνηση, έφηβος πια, καταλήγει στην Πόλη των παιδικών του ονείρων. Εκεί, μέσα από επεισόδια κωμικοτραγικά, θα αντιληφθεί την ανάγκη της μόρφωσης, θα εκπολιτιστεί, θα νιώσει την πρώτη αγάπη, θα παρατηρήσει τις κοινωνικές και πολιτικές διαφορές. Σφραγίδα τρυφερή σ' όλες τις φάσεις της ζωής του η φιλία του μ' έναν συνομήλικο Τούρκο, μέχρι την ώρα που θα την σταματήσουν τα ιστορικά γεγονότα.

Ο Αναστάσης, γεννημένος και μεγαλωμένος στην Αδριανούπολη, έγινε δάσκαλος, για να κοιτάει τα παιδιά στα μάτια και να τον ζορίζουν με τις ερωτήσεις τους. Πρόθυμος να ακολουθήσει την καρδιά του –την αγαπημένη του Μαργαρίτα στη Φιλιππούπολη– δε φαντάζεται πόσο η ζωή του συνδέεται με την ιστορία της πατρίδας του, της Θράκης, με αυτά τα τόσο σημαντικά χρόνια με τις αναπάντεχες εξελίξεις που διαμόρφωσαν κράτη και σύνορα, ξερίζωσαν λαούς και περιουσίες. Καθημερινότητα, αγωνίες, αμφισβητήσεις, προκοπή, πόλεμοι, απώλειες, αγώνας, πλούτος, πτώση. Το βιβλίο καταπιάνεται με τη συνύπαρξη, αλλά και την εχθρότητα διαφορετικών λαών, θρησκειών, αλλά πάντοτε ανθρώπων στη Θράκη τα τελευταία πενήντα χρόνια της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας (1870-1923). Και αυτές τις ζωές και τα συμβάντα, τα μπλεγμένα με αγωνίες, μίσος και φόβο, τα αφουγκράζεται χρόνια ολόκληρα ο ποταμός Έβρος. Και αποφασίζει κάποια στιγμή να μιλήσει.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΦΙΛΑΝΑΓΝΩΣΙΑΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΟ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟ	5
ΓΙΑ ΤΟ 1922	11
ΜΙΚΡΑ ΑΣΙΑ	35
ΠΟΝΤΟΣ	199
ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΘΡΑΚΗ	217

ISBN: 978-618-84809-1-9